58

758.

N. Inv. 758.

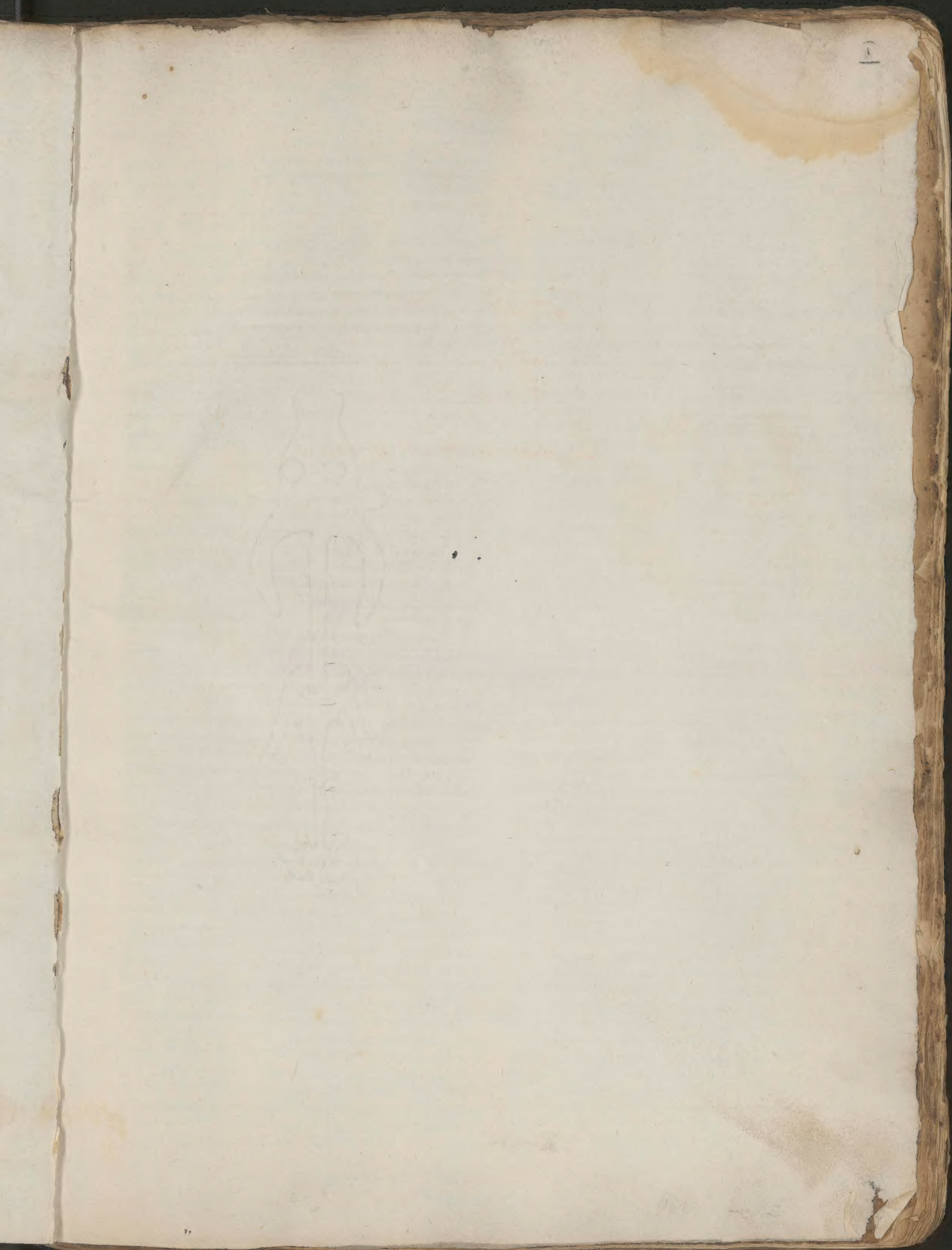

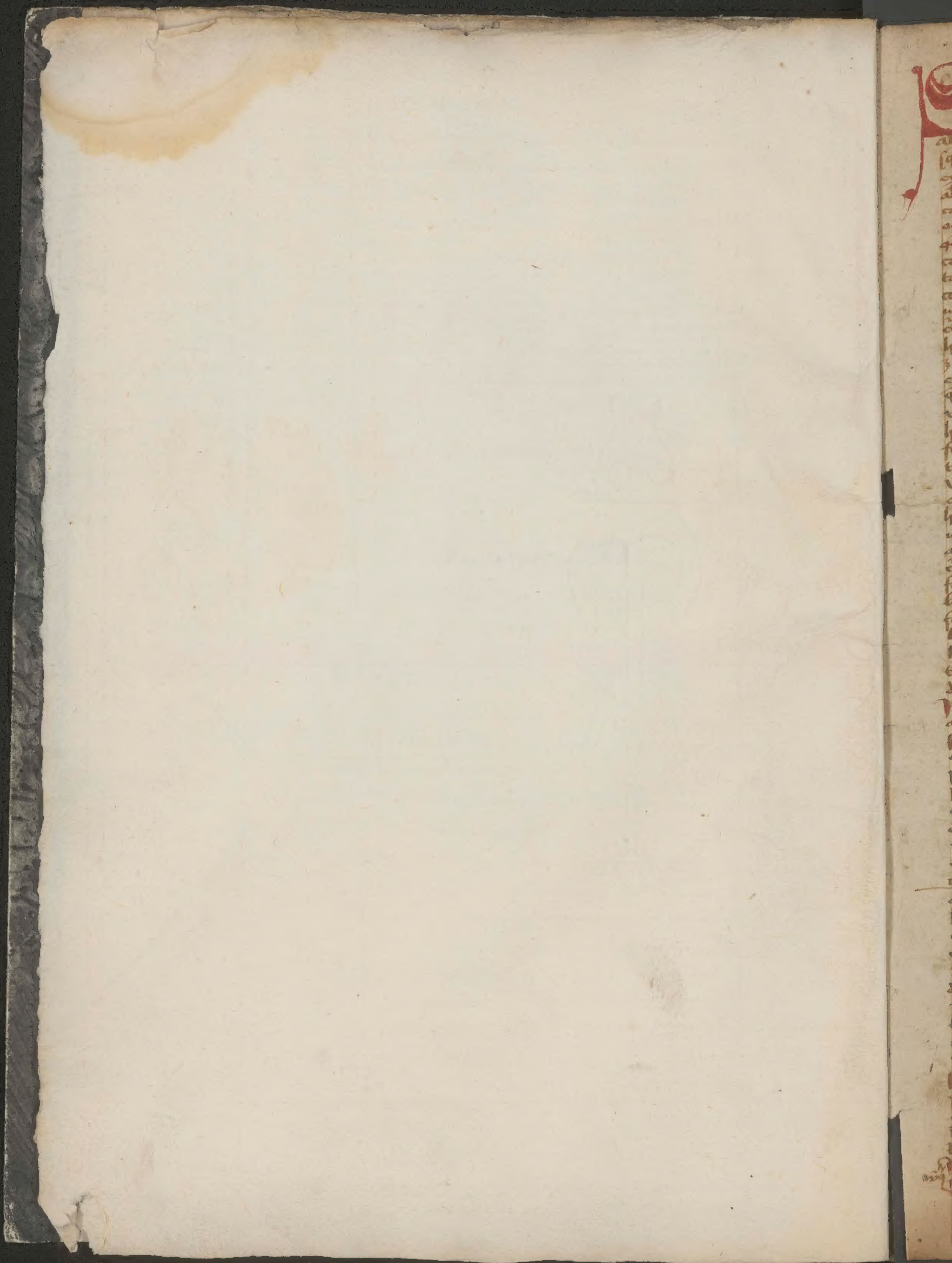

Solus homo inter omnia a[nim]a[lia]
animalia ceteris paribus habet figuram rectilineam s[cilicet]
... vales ad ... dicit aristoteles 2° libro de partibus
animalium. Cuius prima ratio ... quia potest plurimum ... in genere cause
s[cilicet] in genere cause efficientis et in genere cause finalis. Primo autem plura
ex causa efficiente quia sicut dicit plinius in libro historialibus
animalium ... inter omnia alia ceteris paribus solus homo habet maximum
calorem circa cor ... ut dicit philosophus quia solus homo inter
omnia alia ceteris paribus habet maximum cerebrum quod ex
quo est frigidissimum ... secundum albertum contra caminum ipsius
cordis. Modo homo propter tale habet figuram rectam naturaliter
tamquam ex causa efficiente ut maximus calor ipsius
cordis eo melius possit ascendere ad mitigandam
maximam frigiditatem cerebri ne ... quia si ...
... non ita subito posset ascendere et exquiri posset
homo ... videmus quod ... quod naturaliter
leve citius ascendit in vase recto quam in curvo. Sic est
etiam in opposito quia calor ... Et ex hiis
que dicta sunt ... sic ... figuram
rectam quod si haberet curvam posset ... si homo ...
... Post hec autem ... ex causa
finali ... finis humanus est felicitas que consistit secundum
theologos in vita contemplativa vel secundum philosophos in
vita sua sciencia speculativa quod ... ut inquit philosophus primo
ethicorum et decimo ... Modo homo propter tale
habet figuram rectam tamquam ex causa finali quia finis humanus
est felicitas ne impediatur in speculacione seu in
acquisicione felicitatis quod contingeret si haberet figuram
curvam quod de se patet intuenti. Et ex hiis
... sic illud dicit habere figuram rectam quod si
haberet curvam impediretur in acquisicione finis sui scilicet
felicitatis si homo ... Secundo notandum est quod
licet ita sit quod omnis homo ... habeat figuram rectam et non
habeat impedimentum ... in acquisicione istius finis
tamen pauci perveniunt ad istum finem propter multa impe
dimenta que contingunt tam ex parte magistrorum quam scolarium.
Ideo considerandum est qui et quales scolares sunt qui possint
attingere ad istum finem qui precipue consistit in sciencia
speculativa. Primo igitur dicit esse tales qui sunt bene nati et complexi
onati sicut sunt illi qui habent ungues subtiles et
pilos non plene duros nec plene molles et sunt
... cito pacientes estum et frigus et sic de multis
aliis circumstanciis requisitis ad bonam complexionem de quo
dicit ... quod natura potentem facit ... facilem ...
... reddit artificem ... posset
instare et dicere Ego sum male natus et complexionatus
ergo non possum proficere in scienciis. Ad quod dicendum est quod licet
aliquis per se sit male complexionatus tamen ...
bene complexionari ... frequentes ... et sic habet
quod ... homo potest proficere in scienciis. Secundo autem dicit esse tales
qui sunt liberati a curis secularibus que multum im
pediunt aliquos ... qui non perveniunt ad scienciam speculativam
de quo dicit ... quod anima liberata a curis secula
ribus incepit ... philosophari. Et de hoc dicit philosophus in pro
hemio metaphysice ... et utilitatibus
acquisitis ad vitam ... in egipto incepe
runt philosophari. Item hoc ... antiquitus
... filii liberorum et filii principum quibus ...
... ponebantur ad studium. Tercio dicit
esse tales qui habent animam stabilem et quietam et seda
tam de quo dicit philosophus ... anima sedando
et quiescendo fit prudens. Quarto autem dicit esse
Non capiet muscum lapis qui sepe rotatur
Sic clericus sensum capiet qui sepe vagatur

tales qui dicuntur esse studiosi de quo dicit sapiens quod
in animam malivolam non introibit sapiencia. Quinto
dicit esse tales qui habeant magistros addiscendi. Sexto
... addiscendi tales quod aliquis ... dicit proficere
in scienciis ... per hoc autem in scienciis ...
de quo dicit ... absurdum est simul
querere scienciam et modum sciendi. Et sic ex di
ctis patet qui scolares et quales sunt qui pos
sint attingere ad scienciam speculativam. Tercio notandum
est qui magistri et quales esse debeant doctores sciencie
speculative. Unde primo dicit esse tales quod debent esse
scientes de quo dicit in phisicis ... quod signum
scientis est posse docere. Secundo autem dicit esse ...
docendo ad quod ... secundum senecam ...
est quod magistri debent esse sentenciosi ut per hoc reddant
auditores attentos. Tercio quod debent esse breves
ut per hoc reddant eos benivolos. Quarto quod debent
esse plani ut per hoc reddant eos dociles
de quo tullius dicit in libro ...
... auditis et intellectis generat scienciam in
animo auditoris. Quinto magistri debent esse
famosi ... esse a parvis
... ad magistros
de quo dicit ... quod ... famosum
... de facili ... Notandum
est quod ... sunt sciencie scilicet ...
... sunt tres scilicet
ethica yconomica et politica ...
Speculative autem ... sunt tres scilicet metha
physica mathematica et naturalis philosophia. Differunt autem sic quia
philosophia naturalis est de ente sensibili concreto materie.
Methaphysica est de ente simpliciter abstracto a materia.
Mathematica autem est de ente medio modo ...
... de ente abstracto a materia secundum considerationem
concreto autem materie secundum esse. Sed principaliter inter
omnes sciencias philosophia naturalis ...
... speculative ...
Obmissis autem aliis ... ad presens ...
... philosophiam naturalem cuius divisio potest haberi
secundum diversitatem eius subiecti. Unde quod
autem subiectum in tota philosophia naturali est ens mobile.
Sed secundum alios subiectum est corpus mobile quod
... Philosophia naturalis
autem erit de corpore mobili secundum se
et absolute et universaliter non contracto ad aliquem
motum specialem sicut in libro physicorum. Aut secundum contracto
ad aliquem motum specialem et hoc dupliciter vel de corpore
mobili contracto per motum localem ... sicut
libro celi et mundi. Aut contracto per motum ad
formam et hoc dupliciter vel enim est de corpore mobili
contracto per motum ad formam specialem ...
libro de generatione et corruptione. Aut ad formam ...
seu ad formam mixti hoc est dupliciter. Aut enim est
de corpore mobili contracto per motum ad formam
mixti imperfecti sicut sunt 3 libri methaurorum ...
... Aut mixti perfecti hoc est dupliciter
vel est de corpore mobili contracto per motum ad
formam mixti perfecti inanimati sicut est quartus
liber methaurorum ... libri methaurorum
et liber de mineralibus. Aut animati hoc est dupliciter
vel enim est de corpore mobili contracto
animato ... Aut ... erit
de corpore mobili animato ...
... et corpori ...
... de corpore mobili animato ...
... Primo sic est liber de anima

Tertio sic sunt prima vniuersalia. Quarto hoc est dicendum de
eo cui etiam philosophia naturalis hic nos de corpore mobili animato
anima vegetatiua, et sic est liber de vegetabilibus et plantis
quem fecit quosdam philosophus non fecit sed dicitur eius theo-
ofrastus. Aut etiam hic nos de corpore animato anima
sensitiua et sic est liber de animalibus qui continet xix li-
bros scilicet x libros hystoriales et 4or libros
de partibus animalium et quinque scilicet Quinto assumpta ad
propositum et quinque libros de generatione animalium. Et
sic ex dictis patet integralis diuisio et ordo librorum
totius philosophie naturalis. Quinto notandum quod cum ita
sit quod habeamus figuram rectam et non habemus impe-
dimentum ex parte scientie in acquisitione scientie speciei et
tunc essemus dignati et possumus nos liberare
a curis secularibus et possumus esse virtuosi cum
legis tali modo addiscendi. Tunc multum
debemus laborare pro acquisitione scientie speciei
attendentes dictum quod Et vel hominibus qui
de nostro bestiarum esse labore et finitute et in
pecca constitutum preceptis parentum vnde homo
tradidit vnus sciarum professoribus. Item hoc idem
patet per senecam dicentem in quodam epistola ad lu-
cillum: O mi lucille, preter omnia bona et alteriora
ut sapias et cum impetu ad scientias speciales
properes. Sexto notandum est quod proprie multum
laborandum est pro scientia libri de anima de quo est
propositum intentio quod patet per themistium dicentem
super hunc librum de anima: Anima scipsam cognoscens
de aliis fidem facere potest et scipsam ignorans
quomodo de aliis fida esse poterit quasi diceret nullo modo. Et
verum primum est ita quia quod cognoscit id quod est studiosum
omnium rerum de aliis rebus potest facere fidem. Sed quia
cognoscit animam est cognoscens id quod est studiosum omnium quia
anima est quodammodo omnia ut dicitur 3° huius. Igitur anima se
ipsam cognoscens de aliis rebus fidem facere potest.
Secundum autem 2ª est ita quia qui ignorat subiectum
id quod est susceptiuum omnium perfectionum intellectualium
ignorat omnes perfectiones intellectiles. Sed ignoran-
tes animam est huius. Ideo si anima scipsam ignorat
quomodo de aliis poterit esse fida quasi diceret quod non. Item
hoc idem patet per auicennam in moralium dicentem quod
turpe est aliis cum sit aliorum cognitiua et sui
ipsius sit ignara. Tertio ad attendendum cognitionem
esse sui scientie libri de anima multum est laborandum.
Septimo notandum est quod in isto libro quatuor re-
quiruntur sicut in aliis libris. Causa autem materialis seu
subiectum istius libri secundum quosdam est anima secundum se et
suas potentias et operationes complexa. Quorum ratio est ita
anima illud est subiectum in aliquo libro quod primo intenditur
in ipso et ad quod omnia alia complexa attribuuntur.
Sed anima secundum se et secundum suas potentias et operationes complexa
est huius in textu. Secundum alios autem subiectum istius libri
est corpus animatum subiectum anime sed subiectum quia
animatum. Quorum ratio est ita quod hoc est subiectum in aliqua
scientia cui debent proprietates et passiones complecti in ipsa.
Sed proprietates et passiones complecte in ista scientia non debentur
anime sed corpori animato quia proprietates et passiones anime sunt
corporis quibus ut dicitur in prohemio huius libri 2° textu.
Secunda causa efficiens est aristoteles. Causa autem formalis
est duplex sicut in aliis libris scilicet tractatus et forma perfecta
cognitione causarum que docentur in hoc libro. Et ista tertia
et est facilior cognitio aliorum librorum philosophie naturalis
et cognitiua alterius cuiuscumque scientie. Quarta causa finalis

est duplex scilicet forma tractandi quae est in aliud est modus
magis agendi quam est multiplex scilicet diffinitiuus diuisiuus etc. et
forma tractatus quae consistit in diuisione libri. Primum autem
hic liber in duas partes diuiditur quarum prima potest phylosophus in 3 quae
maxime valent intellectorum suorum. Primo proficit de intentione sua.
2° dicit primum autem quia principia in 3 est. Primo ostendit digni-
tatem et utilitatem istius scientie per quod reddit auditores be-
niuolos quia quod dignum et utile est cum beniuolentia
auditur. Secundo autem determinatum et ordinatum modum
procedendi istius scientie per quod reddit auditores do-
ciles quia quod traditur per determinatum modum procedendi
facilius docetur et addiscitur in inquisitione. Tertio autem
difficultatem istius scientie per quod reddit auditores atten-
tos quia quod difficile est magis attenditur seu atten-
tius auditur. Primo autem primo philosophus ostendit dignitatem istius
scientie dicens Nos sicut opinantes notitiam et scientiam
specialem per quam deuenimus in cognitionem rerum specialem
esse de numero bonorum honorabilium et etiam sicut opinantes
alteram scientiam esse magis de numero bonorum honorabilium
alteram scientiam scilicet quod est secundum certitudinem et quia certiori
modo procedit aut quia est eo quod meliorum et mirabiliorum est
et quia est de nobiliori et meliori subiecto sicut dicto.
Ergo propter utraque hec duo utique ponimus rationabiliter
historiam anime et tractatum de anima in primis inter
aliorum librorum naturalium. Notandum quod ex dictis patet
dignitas istius scientie quia quod est bonum honorabile est dignum.
Et autem scientia specialis est bonum honorabile patet probatione. Tertio
primo sic bonum et enim quodam scientia specialis est omnis
ergo est bonum. Item probatio maior quia est bonum si
scientia specialis est perfectio humana ut patet. Et ratio ergo
tertio patet appetitus fertur in bonum sed omnes appetunt
scientias speciales sicut id quod dicitur in prohemio metaphysice omnes
homines natura scire desiderant et cetera. Secundo notandum
quod duorum sunt bona quia quedam sunt bona laudabilia quedam
honorabilia. Dicuntur autem bona laudabilia que sunt bona
propter aliud sicut ordinem ad aliquem finem. Sed bona
honorabilia dicuntur ea que sunt bona propter se sicut propter se ipsa
quod est bonum. Sed tertio autem quia sunt fortiore et ipse
thus ordinem intellectus quia perfectio sunt propter opus
sed scientie propter se ipsas. Et ideo scientia specialis dicitur bonum
honorabile potius quam dicitur bonum laudabile. Et ideo
figuraliter tangit in littera quod scientia specialis est de numero
bonorum honorabilium. Tertio sciendum quod vna scientia potest
esse melior et nobilior alia quod id est ex duobus modis.
Sed primo genere fiunt sufficit ad propositum. Vno enim modo
quod certiori modo procedit. Secundo autem modo propter nobilitatem
subiecti sed 3° utroque modo. Et sic hic themistius
dicit in loco quod geometria sicut cum est nobilior
propter [illegible] procedendi certum modum quam astrono-
mia. Sed est ergo probabilitatem subiecti. Exemplum huius est maior
certitudo sed eius amplius minus propter nobilitatem
subiecti. Vel si quis cum scientia est nobilior que est de
rebus nobilioribus et honorabilius quod patet per philosophum
in x° libro de animalibus dicentem quod magis concupiscimus
scire modicum de rebus honorabilibus et altissimis et
si vero et topice quam scientiam de sicut scire multum et
per certitudinem de rebus minus nobilibus. Sed autem
scientia scilicet de anima est nobilior aliis scientiis ut
tangitur in littera propter utrumque quia certiori modo
procedit quam alie scientie et quia est de nobiliori
subiecto. Item autem certiori modo procedit hic
declaratur per ipsum themistium sic quia in omnibus
aliis scientiis certitudo pendet ab hac scientia. Item
hoc est declaratur alio modo quia experimentum in nobis

[illegible]

Bonorum honorabilium notitiam opinantes, magis autem alteram altera aut secundum certitudinem aut ex eo quod meliorum quidem et mirabiliorum est, propter utraque haec animae historiam rationabiliter ponemus in primis. Videtur autem et ad omnem veritatem cognitio ipsius multum proficere, maxime autem ad naturam. Est enim tamquam principium animalium.

Inquirimus autem considerare et cognoscere naturam ipsius et substantiam, postea quaecumque accidunt circa ipsam; quorum aliae quidem propriae passiones animae videntur, aliae autem propter illam et animalibus inesse. Omnino autem et penitus difficillimorum est accipere aliquam fidem de ipsa. Cum enim sit quaestio communis multis aliis, dico autem eam quae circa substantiam et quod quid est, fortassis videbitur una quaedam methodus esse de omnibus de quibus volumus cognoscere substantiam, sicut et eorum quae sunt secundum accidens propriorum demonstratio; quare utique quaerendum erit istam. Si autem non est una quaedam et communis methodus de eo quod quid est, adhuc difficilius fit negotiari. Oportebit enim accipere circa unumquodque quis modus. Cum autem manifestum fuerit utrum demonstratio aliqua sit aut divisio aut aliqua alia methodus, adhuc habet multas dubitationes et errores, ex quibus oportet quaerere. Alia enim aliorum principia sunt, ut numerorum et planorum. Primum autem fortassis necessarium est dividere in quo genere et quid sit. Dico autem utrum hoc aliquid et substantia sit aut qualitas aut quantitas, aut et aliquod aliud divisorum praedicamentorum; adhuc autem utrum eorum quae sunt in potentia, an magis endelechia quaedam sit. Differt enim non parum. Considerandum autem et si partibilis aut impartibilis, et utrum similis speciei omnis anima aut non; si autem non similis speciei, utrum specie differat aut genere. Nunc enim quidam dicentes et quaerentes de anima de humana solum videntur intendere. Formidandum autem quatenus non lateat utrum

[illegible]

[illegible commentary]

Si quidem ... [illegible commentary]

Una vero in pluribus est, alias alia secundum unumquodque, altera ut equi canis hominis dei; quod autem animal aut nichil est aut posterius. Similiter si aliquid commune predicatur aliud. Amplius autem si non multe anime sed partes, utrum oportet querere prius totam animam aut partes. Difficile autem et has determinare, quales apte nate sunt altere ad invicem esse; et utrum oportet partes querere prius aut opera ipsarum, ut intelligere aut intellectum, et sentire aut sensitivum; similiter autem et in aliis. Si autem opera prius, iterum utique dubitabit aliquis, si obiecta horum prius querenda sint, ut sensibile sensitivo et intelligibile intellectivo. Videtur autem non solum quod quid est cognoscere utile esse ad cognoscendum causas accidentium substantiis, sicut in mathematicis quid rectum et quid obliquum et quid linea et planum, ad cognoscendum quot rectis anguli trianguli sunt equales, sed et econverso accidentia conferunt magnam partem ad cognoscendum quod quid est. Cum enim habeamus tradere secundum fantasiam de accidentibus aut omnibus vel pluribus, tunc et de substantia habebimus dicere optime. Omnis enim demonstrationis principium quod quid est, quare secundum quascumque diffinitiones non contingit accidentia cognoscere, sed neque conicere de ipsis facile, manifestum quod dyalectice dicte sunt et vane omnes.

Videntur autem ... [illegible commentary]

Dubitationem autem habent et passiones anime utrum sint omnes communes et habentis an sit aliqua et ipsius anime propria. Hoc enim quidem accipere necessarium, non leve autem. Videtur autem pluribus nullum sine corpore pati neque facere, ut irasci, confidere, desiderare et omnino sentire. Maxime autem videtur proprium intelligere; si autem est et hoc fantasia quedam aut non sine fantasia, non continget utique neque hoc sine corpore esse. Si quidem igitur est aliquid anime operum aut passionum proprium, continget utique ipsam separari; si vero nullum est proprium ipsius, non utique erit separabilis, sed sicut recto inquantum rectum multa accidunt, ut tangere eream speram secundum punctum, non tamen tanget hoc separatum rectum; inseparabile enim quidem ...

Si autem ... [illegible commentary]

Primo autem hic ostendit difficultatem istius scientie per quod reddit auditores attentos et dividitur in duas primo movet diversas difficultates incidentes circa animam secundum se et passiones eius secundo movet diversas difficultates circa partes et operationes ipsius anime ibi diversos autem habet primo ponit intentionem suam dicens accipere aliquam fidem et certitudinem firmam de ipsa anima est omnino et penitus difficillimorum quia cum sit quibus [illegible] de multis aliis scilicet substantiis seu rebus potest animam dico autem circa questionem que est circa substantiam et per quid quid est de subiecto rei et circa ea que sunt questiones dico esse hic quid quid est quod philosophi scilicet quid quid est que sunt de substantia rei forsitan et cetera hic videtur esse una methodus et unus modus investigandi de omnibus substantiis de quibus volumus cognoscere substantiam et quod quid est ipsarum sicut etiam est unus modus investigandi per demonstrationem omnium eorum que sunt sicut accidentia et accidentium quamvis et proprios accidentium que utique querendum erit et methodus et istum modum investigandi si autem non est una et communis methodus et unus modus investigandi de eo quod quid est et quod quid est ipsius anime quod est aliorum tunc amplius difficilius est sit negotiari et querere talem modum investigandi tunc enim oportebit accipere circa unumquodque et circa diversas substantias quis modus et specialem magis investigandi quod quid est diversarum substantiarum quod erit omnino tediosum et magis volubile est quod sit unus modus investigandi quid est omnium substantiarum et eos modos investigare quibus sit iste unus modus quibus **Notandum primo** quod prima difficultas habet tres partes prima est quod dubium est utrum sit una methodus investigandi quod quid est anime et omnium aliarum substantiarum vel non et dato quod sit una tunc secundum dubium est quid sit ista via et dato quod sit tertium quod sit tunc tertium dubium est ex quibus principiis constitutum et formari debeat propter diversitatem principiorum que diversis rebus competunt **Notandum secundo** quod una est questio sunt intrinsece [illegible] de quibus omnium rerum quod sit per hoc non quod ut dicit quod est hoc quod est alia textus

Cum magis tunc ponit tertiam partem hoc sit demonstratio aliqua et divisio et cetera sicut enim videtur quod sit unus modus investigandi quod quid est substantiarum et aliorum secundum investigandi partem anime et omnium aliorum quod planum est quod hoc est difficile quod difficilis est quia substantia [illegible] rei et intellectus difficilis anime tunc ut dicitur contra Pitagoricos via investigandi hic non quod quid est demonstratio ut etiam secundo posteriorum quod per divisionem membra contraria difficile colligitur [illegible] et quibus partibus solutio tertie partis difficultatis **Notandum secundo** [illegible] principiis et difficultate anime et **Notandum** quod hec membra sunt duo scilicet genus et differentia

Primum autem hic movet secundam difficultatem de diversis difficultatibus ex parte generis dicit utrum circa [illegible] **Tunc ibi** adhuc autem movet circa difficultatem ex parte differentie et **Notandum** quod secundum Themistium in difficultate non est ponendum genus et motum [illegible] quod hoc non differunt per substantias sed per eius tamquam genus [illegible] sicut actus et passiones et dicitur et sicut ex hiis patet solutio istius difficultatis forte hic forsitan et secundum Albertum dicit quod anima potest non est in genere [illegible] principium et [illegible] istius textus

Considerandum hic movet tertiam difficultatem scilicet de partibus anime quo dicit in se et circa difficultates habet tres partes **Notandum** quod quidam dicunt utrum anima sit divisibilis seu indivisibilis hoc potest intelligi et primo secundum loco et subiecto et hic secundum Platonem qui ponit partes anime distinctas loco et subiecto quia ponit rationalem in cerebro concupiscibilem in corde irascibilem in epate secundo anima non est divisibilis ut post apparebit secundo secundum magis et forma quod potest esse forma non habet partes sed non habet partes substantiales et sic anima vegetativa et sensitiva et intellectiva que dicuntur et non solum specie sed etiam differunt specie [illegible] partes formales secundum passiones quarum est et sic anima est divisibilis ut post apparebit et patet solutio istius

Formandum hic movet quartam difficultatem de unitate diffinitionis ipsius anime difficultatis **Notandum primo** quod circa difficultates non solum est intelligenda de unitate diffinitionis anime sed etiam de anima secundum se quia diffinitio et diffinitum sunt idem et ideo qui dubitat circa unitatem diffinitionis anime dubitat etiam circa unitatem ipsius anime secundum se **Notandum secundo** pro solutione istius difficultatis quod anima dicitur [illegible] primo [illegible] secundo specialiter primo modo sic non habet unitatem [illegible] sub se species [illegible] ordine ut [illegible] sicut de anima quod partes eius habent ordinem [illegible] ut dicitur in secundo huius quod sensitivum numquam est sine vegetativo et intellectivum numquam sine sensitivo et ideo anima non habet unitatem [illegible] attributionis et analogie quod per prius dicitur de una parte sua et per posterius de alia quia vegetativa [illegible] per prius dicitur de vegetativa et per posterius de sensitiva et ultimo de intellectiva **Sed autem** [illegible] est quod [illegible] per prius dicitur de anima intellectiva et per posterius de aliis **Si autem** anima consideretur secundo modo scilicet specialiter tunc potest habere unitatem speciei sive realem quia hic non anime dicunt specie que reperiuntur in diversis speciebus et sunt tantum diversi sed diffinitio sunt [illegible] **Et** secundum hoc potest dari diffinitio de anima tamquam [illegible] specialis ut post apparebit et sic ex hiis patet solutio istius difficultatis

Ut autem [illegible] movet dubium et incidit sic [illegible] de unitate [illegible] quia [illegible] cui sit [illegible] aliquam unitatem realem [illegible] ad unitatem istius [illegible] **Notandum** quod quidam tangunt [illegible] non est [illegible] partis et ultra [illegible] istius [illegible] **Notandum** secundum Albertum [illegible] est [illegible] tunc [illegible] **Notandum** [illegible] quod ultra [illegible] per Themistium [illegible] quidam [illegible] ypostasis et fundata [illegible] singularium et speciebus collecta

Amplius movet quintam difficultatem circa modum procedendi [illegible] et ita scientia et ita difficultas habet tres partes prima quod dubium est utrum sit prius agendum de tota anima vel de partibus eius et dato quod prius sit agendum de tota anima tunc secundum dubium est utrum sit agendum prius de operationibus quam de potentiis et dato quod prius sit agendum de operationibus tunc tertium dubium est utrum prius sit agendum de obiectis quam de operationibus **Notandum** quod quidam dicunt ultra [illegible] non sunt multe anime in uno corpore sed una sola

p hac phus comphendit opacio plor qui posunt plures aias distinctas loco et subiecto esse i uno et eodem indiuiduo
Nota dum dicit e cago quia e qgto qfusa et incompleta et e ca q acquirit ex prioribus quo ad nos et posterioribus simr
Secunda e cago completa et pfecta et hec acquirit ex prioribus simr Et 2 i o libro phus vz agedo tanqz qgne qfusa
et completa de tota aia fm se qua de posterius eius ut p que precebit Nota 2o q i 2o libro phus vz agendo de
opoibus quod de posterius Cuius tamen vz sm themistium q de nocioribus et manifestioribus phus vz agens si opas
sunt hiis ex pay Cuius tamen vz q posse sunt tamen prius si opacos sunt tamen principiato si principiati vz nocius
prio quo ad nos et si sit go tex tex ptz solo 2e pte istius diffinit Nota etiam q phus quas offitus et
intellectus et sola accipit p pay et sic accipit ea in posiciua Cuius aut accipit ea p opoibus et sic
accipit ipa ultra dicta incete Cuius accipit p organis ut i multis locis Nota etia q i 2o libro phus
vz agedo de obiectis quod de opoibus fuit eadem vox themistii q de nocioribus phus vz agens si obiecta
sunt priora opoibus noctora q prio et pfecte posse fieri ab obiecta et si sit go tex tex ptz solo 2e pte ius diffinit

Videt aut hic infert q da incidens q incidit sic q dem e i 2a pte pdicte difficultatis ut q3 pg
sit gsinus de posterius aie q sunt priores quod de quibus erat q sunt posteriores ut cognitio opacionis incidenti aut q utrz
magis precedendo sit pq ubs in suis q qnqz i suis possum precede a prioribus simr ad posteriora sit de suis ad
actum et hec cognitio p tertium modum precedendi scilicet da e gnuo simr et pfecta Et aqi qtingit ergo si prius
a posterioribus simr et a prioribus quo ad nos ad priora simr si ad posteriora quo ad nos sit ab acutibus ad suas
Nota hic da q actia sunt utilia ad cognicionem substantie su ipius q q vz q ab acta no incedunt diffinos ipius q q vz
i no sunt utilia tex ad hoc dy vz q pu a qualia ipius rei quoqz sunt ignota go oz q actia loco prior qualia
ponunt i diffiae go sunt utilia ad cognicionem substantie et p hoc ad act da q hic vnz vz q qualia eius sunt
cognita Et d sic tunc esse eodem cognitionibus qui plebutur vz p phys p pto sed q hic no vz eodem qualibus
q hic no vz fm eundem modum q p ipm q q vz su substantiam precedit ad actia sm cognicionem pfectam et simr si ergo pte
sm cognicionem incompletam et sic no vz eodem quod sit fm eundem modum cognitos

Cu em probat q dicta sit q cognoscere acta sit utile ad cognoscendum ipm q q vz et art sic I d e utile
ad cognoscendum substantiam alicuius rei quod cognito homo acq dicere optime de substantia vz actia sunt hiis go cognoscere acta
vz utile ad cognoscendum substantiam d Nota q sicut tangit litera q cognoscimus acta sm fatasiam et virtute sensitiva
sic cognitione sensitiva quali cognoscere vel via sensitiva et via intellectiva q p actia cognoscimus substantiam via sensitiva
tanqz cognitione incompleta si ergo actia cognoscimus p substantiam via intellectua tanqz cognitione completa et pfecta
Nota 2o q qtor hic dicit q substantia no cognoscitur nisi ex cognitione actium qualium si no actium et io sicut dicit la
et omnibus a pluribus sc phus et sic sm eius litera solo vz te intelligenda de actibus ppriis hoc tex confirma
p themistium dicentem q actia qua no offerunt aliquid ad cognicionem substantie de quo p exemplum d si qs cognosceret
aras et templa deorum ga deos no sciret si si quis cognosceret tonare fulminare defendere alios fuit ethic
tex possit cognoscere deos Nihilominus tamen large accipiendo literam ipa pt intelligi de omni accidente tam qui ep
qsto Sic tex a sim precedens literam large accipiendo eam pt intelligi de omni qte rei sit cognitio priori
q ptz p tex a litera adducta ad ppositum Sic aut secundo literam solo vz intelligenda de suis sui de

Omnis em probat aliud dictum sc q cognoscere ipm q q vz z utile ad cognoscendum et qte substantias
actia ad q u planus art sic I d e utile ad cognoscendum actia q vz pu demonstracionis sit q quod actia et monstra
actia ad qu planus art sic Iq d e utile ad cognoscendum actia q vz pu demonstracionis Notandum q tales diffinos ut
ipsa p demonstracionem cognoscuntur ut habet p p pos si ipm q q vz e hiis i tex Notandum q tales diffinos ut
tangit i litera p quas no cognoscuntur actia ipsa dicuntur dyalectice p tanto quia no sunt ex ppriis prius si quibus
q h e ppriis diffinitiones dyalectice q dyaletica vz q si quis qua q e scia qua certes omnes scias et de prius
Nota tales diffinitiones dicuntur vane sm q tales p tanto q sumunt aliqua scilicet t precedunt p quia et includit
aliquid actus que q pnt inducere fallaciam sic sc fe tez i quibus attendit vanitas et si sic go tex Vel pt
alr dici q e vanum q natum vz includere aliquem finem quod includit ut 2o phisicorum Ut diffinitio p
fecta tipsa nata vz includere istum finem quem vz scia et io no d vana si topica sic dyaletica apta
nata vz includere istum finem si no includit quando no inducit sciam si opinionem go d vana Omnes go tales
diffinitiones quando no notificant ipsa actia et q no pnt esse causa demonstrandi si sylogisandi tamen sunt vane ut illa

Dubitaciones Primo mouet dubitaciones et difficultates incidentes circa aiam fm se et pas ais
dubitaciones et difficultates incidentes circa pa os et opacos aie et dum i dus tex Secundo
eas hic mouet dubitaciones et difficultates incidentes circa pa os et opacos aie et cum i dus tex Secundo
Nota primo q qtor hic dicit q hec du ultimum vz utilis sunt nota ad cognoscendum q tez abstractionis sui sc
Nota pas aie et hoc est ut tex phus tangit pa hic i litera Nota 2o dum sic aliis accipiendo pas passio
hic sumitur i ipse sc p recepcione pfectionis absqz aliqua corrupcione et sm hoc no vz aliud nisi q salua
et pfectio recepta Ubi scitur vz q cum opaco aie sit vide et audire et sic pt dici actio respectu pay
a qua precedit et tex pt dici pas respectu obiecti a quo causatur effectiue Et sm hoc accipitur i litera passio
p opacone Maxime aut in quibus sit ita vero difficultas d sic arguendo p loca aia
io utilis Nota q tex d in litera q sentire e fantasia aut no vz sm fantasia hic pt dicere intelligere solo
sic q e fantasia sm opinionem antiquorum si no e sm fatasia sm veritatem Ideo sic q sentire d fa
tasia i illis qui hunt intellectum depssum sc qui no pnt apphendere nisi sensibilia et fatasmata Et no vz sm
fantasia i illis qui hunt intellectum eleuatum sc qui no solo pnt intelligere sensibilia et malia si tex incorporalia
et imalia Et aut intelligere no sit sm fantasia huius tamen vz q q intellectus i hac vita intelligit p ministerium
termini virtutis fantastice et sic go tex Nota 2o q aia indiget corpore i aliqua opacone dupliciter
primo sic instrumento ut sic subiecto q est vz et sic aia in ista opacione intelligere no indiget corpore q hac
opacionem no exercet p aliquod organum corporale Cuius tamen vz q i organum esse determinatum corpori te
et sic no esset i pay ad omnia cum forma corporalis licet actu quod esset tamen hoc quod d q potest sic i pay
ad suscipiendum species et forme omnium rerum Ideo aia indiget corpore i aliqua opacone sic obiecto et sic
aia i ista opacione intelligere indiget corpore sc fatasia q vz mutat fatasmata Et hic magis intelligendi
vz ualis aie i hac vita aliquid intelligit sepatum q sm fatasmata i hac vita intellectus Nota 2o q
aliq opacio pt dici ipa aie dupliciter primo q aia no indiget corpore et illo opacione ut sic subiecto no sit

cum siquidem sunt cum quodam corpore. Videntur autem et anime passiones omnes

cum corpore esse: ira, mansuetudo, timor, misericordia, confidentia, adhuc

gaudium et amare et odire. Simul enim cum hiis patitur aliquid corpus. Indi-

cat autem hoc, aliquando quidem fortibus et manifestis passionibus accidentibus nihil exa-

cerbari et timere, aliquando autem a parvis et debilibus moveri, cum turgescat

corpus et sic se habeat cum irascitur. Adhuc autem hoc magis manife-

stum: nullo enim terribili accidente in passionibus fiunt hiis que timentis. Si

autem sic, manifestum quoniam passiones rationes in materia sunt. Quare termini tales

ut irasci motus quidam talis corporis aut partis aut potentie ab hoc propter hoc.

Et propter hoc iam physici est considerare de anima aut omni aut huiusmodi. Differenter

autem diffiniet physicus et dyaleticus unumquodque ipsorum, ut iram quid est: hic quidem

appetitum contristationis aut aliquid huiusmodi, ille autem fervorem sanguinis

aut calidi circa cor. Horum autem hic quidem reddit materiam, alius vero speciem

et rationem. Ratio quidem enim species rei, necesse autem esse hanc in materia huiusmodi, si

erit. Sicut domus ratio quidem huiusmodi: quoniam operimentum prohibens

corruptionem a ventis et ymbribus et caumatibus; alius autem dicet lateres

et lapides et ligna; alius vero in hiis speciem propter ista. Quis igitur horum

physicus? Utrum qui circa materiam, rationem autem ignorans, aut qui circa rationem

solum? Aut magis qui est ex utrisque? Illorum autem quis uterque? Aut non

est aliquis circa passiones materie non separabiles neque in quantum separabiles sunt? Sed

physicus circa omnia quecumque huiusmodi corporis et huiusmodi materie opera et passiones sunt.

Circa quecumque autem non huiusmodi, alius est; et de quibusdam quidem

artifex si contingat, ut instructor aut medicus; non separabilium quidem,

in quantum autem non huiusmodi corporis passiones sunt, et ex abstractione, mathematicus est;

in quantum autem separabiles sunt, primus philosophus. Sed redeundum est unde sermo erat. Dicebamus

autem quod passiones anime non sunt separabiles a materia physica animalium...

tales erunt de [illegible] in timore et non sicut lucida et plana intendentes

autem de anima invenire, est sit dubitatio de quibus bene dubitare oportet atten-

dentes priorum opiniones comprehendendo quecunque aliquid de ipsa contulit

ut bene quidem dicta accipiamus et male dicta vereamur.

Principium autem questionis est apponere que maxime videntur inesse

ipsi secundum naturam. Animatum enim ab inanimato maxime differre du-

obus videtur motu et sensu. Accepimus autem et a progenitoribus hec duo

de anima. Dicunt enim quidam et maxime primum animam esse id quod est movens.

Estimantes autem id quod non movetur ipsum non contingere movere alterum, eorum

que movent quid animam arbitrati sunt esse. Unde Democritus quidem ignem

quendam et calidum dicit eam esse. Infinitis enim existentibus figuris et

athomis que sunt sperice rotunde ignem et animam dicit ut in aere que vocantur

decisiones que videntur per portas in radiis, quarum omne semen elementa

dicit esse totius nature. Similiter idem autem fecerunt et quicunque dicunt animam

esse unum seipsum movens. Videntur autem omnes hii accipere motum maxime

proprium esse anime, et alia quidem omnia moveri propter animam, hanc autem a seipsa, pro

eo quod nihil videtur movere non ipsum moveatur. [illegible] autem [illegible]

[illegible] pro anima [illegible] fat. [illegible] cum [illegible] [illegible] autem [illegible]

[illegible] autem anima [illegible] constituunt ipsam ex omnibus principiis [illegible]

Videtur autem motus anime [illegible] alterum [illegible] seipsum. [illegible] alterum

dictis quecunque movetur ex esse in eo quod movet, ut nauta, non enim sicut

movetur navis, hic quidem secundum seipsum movetur, ille autem ex esse in eo quod movet.

Manifestum autem in partibus est, proprius enim est motus pedum ambulatio, hec

autem et hominum, hec non inest autem nautis tunc. Dicto autem dico quod

movetur, nunc intendamus de anima si per se ipsam movetur et participat motu. [illegible]

autem motus cum sit [illegible] mutatio, alteratio, augmentum et decrementum

Et quia movens ... dicit philosophus quod secundum antiquos ... movet ... [illegible] ... plures et secundum hoc
dixerunt animam mobilem et moventem, maxime secundum hoc attribuunt ... eo quod movet corpus. ... opiniones antiquorum
philosophorum ... [illegible] ... Ignem Democritus animam fecit ... calorem. Ista sed
ex athomis sphericis fecit esse rotundam. Idem Leucippo, Pitagoreis ... Sed Plato ... se
praedicat esse moventem. Ponit Anaxagoras intellectum ... movere. Empedocles ... animam
facit ex elementis. Ac Tales posuit animam quiddam motivum. Item Diogenes credidit esse vaporem
dixit ... Alcmeon ... movente ... dixit
... [illegible]

aut secundum unum horum movebitur aut pluribus aut omnibus. Si vero movetur non secundum
accidens, natura inerit motus ipsi; si autem hoc, et locus; omnes enim dicti sunt
motus in loco. Si autem est substantia animae movere seipsam, non secundum accidens
movere sibi ipsi inerit, sicut albo et tricubito. Moventur enim et haec,
sed accidens; cui enim insunt movetur, id est corpus. Unde non est locus ipsorum. Animae
autem inerit locus, siquidem natura participat. Amplius autem vi movet corpus,
utique secundum hos movebit motibus quibus et ipsa movetur. Corpus autem movetur
secundum loci mutationem; quare et anima mutabitur secundum corpus aut tota aut
secundum partes transmutata. Si autem hoc contingit, et exeuntem iterum ingredi.
Ad hoc autem sequitur mortua animalia resurgere. Motum autem secundum accidens
si ab altero moveatur; depellet enim utique violentia animal.
Autem cui a seipso movere inest in substantia, hoc ab alio moveri non secundum
accidens. Sicut neque quod secundum se bonum aut propter se, sed appetibile
hoc quidem propter aliud esse, hoc autem alterius causa. Animam autem maxime
dicet aliquis utique a sensibilibus moveri, siquidem movetur. At vero ipsa
seipsam et ipsa movebit utique. Quare si omnis motus est distantia
secundum quod movetur, et anima distabit utique a substantia ipsius si
non seipsam moveat nisi secundum accidens se moveat, sed est motus ipsius
substantiae per se.

... [illegible] ... Anaxagoras dixit animam ... [illegible] ... Empedocles ... [illegible] ... Plato posuit animam esse ... [illegible] ... Tales dixit animam esse ... [illegible] ... Diogenes dixit ... [illegible] ... Heraclitus dixit vaporem ... [illegible] ... Alcmeon dicebat animam ... [illegible] ... Hippo dixit ... [illegible] ... Critias dixit animam esse sanguinem ... [illegible]

Que quidem [illegible]

Que quidem a prioribus tradita dicta de anima sint. Iterum

autem tanquam ex principio redeamus temptantes determinare quid

est anima et que erit communissima ratio ipsius. Dicimus itaque

unum quoddam genus eorum que sunt substantiam. Huius autem aliud quidem sicut materiam

quod secundum se quidem non est hoc aliquid, aliud autem formam et speciem secundum quam iam dicitur hoc aliquid,

et tertium quod ex hiis. Est autem materia quidem potentia, species autem endelechia. Et

hoc dupliciter: hoc quidem sicut scientia, illud vero sicut considerare. Substantie autem maxime esse

videntur esse corpora et horum physica; hec enim aliorum principia sunt. Physicorum

autem alia quidem habent vitam, alia autem non habent. Vitam autem dicimus

Omnes utique que per se ipsum alimentum et augmentum et decrementum. Quare omne

corpus physicum participans vita substantia erit, substantia autem sic sicut composita. Quoniam autem

et corpus et huiusmodi vitam enim habens, non utique erit corpus anima. Non enim

eorum que de subiecto corpus, magis autem sicut subiectum et materia. Necesse est

ergo animam substantiam esse sicut speciem corporis physici potentia vitam habentis. Substantia

autem actus; huius ergo corporis actus. Hic autem dicitur dupliciter, hic quidem sicut

scientia, aliud autem sicut considerare. Manifestum igitur quod sicut scientia; in esse enim animam

et somnus et vigilia est; proportionale autem vigilantia quidem ipsi

considerare, somnus autem ipsi habere et non operari. Prior autem generatione

in eodem scientia. Unde anima est primus actus corporis physici potentia vitam

habentis. Tale autem quodcumque sit organicum. Organa autem et

plantarum partes sunt, sed penitus simplices, ut folium fructiferi cooperimentum,

fructiferum autem fructus; radices vero ori similes, utreque

enim trahunt alimentum. Si autem aliquid commune in omni anima oportet dicere,

erit utique actus primus corporis organici physici. Unde non oportet querere si

unum anima et corpus sit, neque ceram et figuram, neque omnino uniuscuiusque

materiam et id cuius materia. Et enim unum et esse cum multipliciter dicatur, quod proprie est actus est.

[illegible]

Et hoc dicit [illegible]

Bene aut[em] [con]mittit alia[s] ... divisio[n]es ... [illegible]

[illegible]

Et hor[um] p[ri]ma ... [illegible]

[illegible]

Quare om[n]e ... [illegible]

[illegible]

Dicit aut[em] ... [illegible]

[illegible]

qui est operatio [illegible] hoc dicitur [illegible] a [illegible] q. [illegible] suam operationem nisi impediantur

Talis autem hic investigat [illegible] dicta [illegible] diffinitionem anime [illegible] ex parte corporis [illegible]

Notandum primo quod [illegible] corpus [illegible] diffinitione anime. Non solum debet esse [illegible] sed [illegible] organicum [illegible] organum [illegible] corpore animato [illegible] esse instrumentum [illegible] ad aliquam operationem [illegible] Secundo notandum [illegible] corpus animatum debet esse organisatum [illegible] organa [illegible] perfectio sua [illegible] operationum [illegible] operationes [illegible] per diversas partes [illegible] corporis [illegible] [illegible] dat aliam rationem [illegible] corpus sit organisatum [illegible] anima indiget alimento ad sui conservationem [illegible] ad alimentum [illegible] ad digerendum et ad emittendum superflua [illegible] indiget diversis organis [illegible]

[illegible] notandum [illegible] quod [illegible] ex partibus [illegible] Secundo [illegible] ex insensibilibus [illegible] partibus [illegible]

Et aliquis autem quae [illegible] diffinitionem anime [illegible] investigata [illegible] Primo notandum quod non oportet addere [illegible] organicum [illegible] Secundo notandum [illegible] actus [illegible] perfectio [illegible] operationum [illegible] perfectio [illegible] operationum [illegible]

[illegible] notandum [illegible] diffinitio anime [illegible] actus [illegible] potentia [illegible] actus [illegible] operationes [illegible] diffinitio anime [illegible]

Unde non oportet [illegible] quidam antiqui dubitabant quomodo ex anima et corpore fiet unum [illegible] medio quo [illegible] anima corpori uniretur [illegible] [illegible] Primo notandum quod [illegible] anima [illegible] forma substantialis [illegible] actus et corpus [illegible] perficitur per anima [illegible] forma [illegible] unum [illegible] non [illegible] medio [illegible] unum [illegible] Secundo notandum [illegible] causa [illegible] efficiens [illegible] finalis [illegible] causa [illegible] ad [illegible] finalis [illegible] agit [illegible] motum [illegible]

Universaliter quidem [illegible] investigavit diffinitionem anime [illegible] declarat [illegible] Primo declarat [illegible] ad ea que posita sunt [illegible] ex parte corporis [illegible] Primo notandum [illegible] anima sit actus substantialis [illegible] forma substantialis [illegible] diffinitio rei [illegible] anima [illegible] forma substantialis [illegible] diffinitio rei [illegible] tangitur [illegible] anima [illegible] forma substantialis [illegible] diffinitio [illegible] Secundo notandum quod anima [illegible] alia forma substantialis [illegible] totum [illegible] forma [illegible] [illegible] anima [illegible] Tertio notandum [illegible] forma [illegible] accidentalis [illegible] anima [illegible] forma substantialis [illegible] forma accidentalis

Et si aliquid [illegible] probat [illegible] sua quod anima sit forma substantialis [illegible] forma substantialis [illegible] ablato [illegible] corpore [illegible] anima [illegible] [illegible] Primo notandum [illegible] ablata aliqua forma substantiali [illegible] forma [illegible] ablata forma [illegible] Secundo notandum [illegible] corporibus artificialibus figura [illegible] ablata figura dolabre adhuc remanet dolabra [illegible] forma substantialis dolabre [illegible] instrumentum [illegible]

Considerare [illegible] probat [illegible] anima [illegible] forma substantialis [illegible] ad partem corporis [illegible] ad totum corpus [illegible] ad pupillam quod [illegible] forma substantialis [illegible] ablata visu [illegible] [illegible] tota anima ad totum corpus [illegible] forma substantialis [illegible] corporis animati [illegible] [illegible] Primo notandum quod ex [illegible] [illegible] totum corpus [illegible] animatum [illegible]

[illegible]

Universaliter quidem igitur dictum est quid sit anima: substantia enim est que secundum rationem. Hoc autem quod quid erat esse huic corpori. Sicut si aliquod organorum physicum esset corpus, ut dolabra. Erat quidem enim dolabre esse substantia ipsius, et anima hec. Separata autem hac non utique dolabra esset, sed equivoce. Nunc autem est dolabra. Non enim huiusmodi corporis quod quid erat esse et ratio anima est, sed physici huiusmodi habentis principium motus et status in se ipso. Considerare autem in partibus oportet quod dictum est. Si enim esset oculus animal, anima utique ipsius visus esset: hec enim substantia oculi que secundum rationem. Oculus autem materia visus, quo deficiente non est adhuc oculus nisi equivoce, sicut lapideus aut depictus. Oportet igitur accipere quod in parte in toto vivente corpore. Proportionaliter namque se habet sicut pars ad partem, sic totus sensus ad totum corpus sensitivum secundum quod huiusmodi. Est autem non abiciens animam potentia ens ut vivat, sed quod habet. Semen autem et fructus potentia corpus tale. Sicut quidem incisio et visio, sic et vigilatio actus. Ut autem visus et potentia organi, anima. Corpus autem quod potentia est. Sed sicut pupilla et visus oculus, et ibi anima et corpus animal. Quod quidem igitur non sit anima separabilis a corpore, aut partes quedam ipsius si partibilis apta nata est, non immanifestum est. Quarundam enim partium actus ipsarum est. At vero secundum quasdam nihil prohibet, propter id quod nullius corporis sunt actus. Amplius autem immanifestum si sit corporis actus anima sicut nauta navis. Figuraliter quidem igitur sic determinetur et describatur de anima. Quoniam autem ex incertis quidem certis autem fit quod certum et secundum rationem notius, temptandum iterum est aggredi de ipsa sic. Non enim solum quod oportet diffinitivam rationem ostendere, sicut plures terminorum dicunt, sed et causam inesse et demonstrare. Nunc autem sicut conclusiones rationes terminorum sunt, ut quid est tetragonismus? Equale altera parte longiori orthogonium esse equilaterum. Talis autem terminus ratio conclusionis. Dicens autem quoniam tetragonismus est medie inventio, rei causam dicit.

[illegible]

[illegible]

Ex actus et forma non separantur ab eo cuius sunt actus vel forma. Isto probato probat sic. Et intellectus et potentia abstractiva sunt potentie anime, scilicet que potentie sunt omnino immixte materie et educuntur de potentia materie ut visus et auditus et consimiles potentie. Et hec non sunt separabiles a corpore sed ipso corpore corrupto corrumpuntur tempore. Alie sunt potentie non immixte materie nec educte de potentia materie, sed sunt elevate ultra materiam, sicut sunt potentie intellectiva et ce(tera) sunt separabiles a corpore. Vel sic [illegible] quod potentie sunt separabiles a corpore que non determinant sibi aliquod organum corporeum determinate tamen non sunt omnino separabiles que indigent corpore in sua operatione sicut dicto ut superius dictum est.

Amplius addit quod ex ... [illegible]

Principium ergo accipientes intentionis dicimus determinari animatum ab inanimato in vivere. Multipliciter autem ipso vivere dicto, et si unum aliquid horum insit solum, vivere ipsum dicimus, ut intellectus et sensus et motus et status secundum locum. Adhuc autem motus secundum alimentum et decrementum et augmentum. Unde et vegetabilia omnia videntur vivere. Videntur autem in seipsis habere potentiam et principium huiusmodi per quod augmentum et decrementum suscipiunt secundum contrarios locos. Non enim sursum quidem augentur, deorsum autem non, sed similiter in utroque et quoque parte nutriuntur et vivunt in fine quousque possunt accipere alimentum. Separari autem hoc ab aliis possibile est, alia autem ab hoc impossibile in mortalibus. Manifestum autem in hiis que vegetantur; neque enim in ipsis una potentia anime. Vivere quidem propter hoc principium inest omnibus viventibus. Animal autem vivit propter sensum primum. Namque que non moventur neque sunt mutativa loci, habentia autem sensum, animalia dicimus et non solum vivere. Sensuum autem primus inest omnibus tactus. Sicut enim vegetativum potest separari a tactu et ab omni sensu, sic et tactus potest separari ab omnibus sensibus. Vegetativum autem dicimus huiusmodi partem anime qua vegetabilia participant. Animalia autem videntur omnia tangentem sensum habentia; propter quam autem causam utrumque horum accidit posterius dicetur. Nunc autem in tantum dictum sit solum, quod est anima horum que dicta sunt principium, et hiis determinata est, vegetativo, sensitivo, intellectivo et motu. Utrum autem unumquodque horum sit anima aut pars anime, et si pars, utrum sit separabilis ratione solum aut et subiecto et loco. De quibusdam autem horum non difficile videre, quedam autem dubitationem habent. Sicut enim in plantis quedam divisa videntur vivere et separata ab invicem, tamquam existente in hiis anima actu quidem una in unaquaque planta, potentia vero pluribus, sic videmus et circa alias differentias anime accidere, ut in entomis decisis, et enim sensum utraque partium habet et motum secundum locum; si autem sensum, et fantasiam et appetitum.

Amplius addit quod ex ... citando quasdam operationes philosophus ... Dicit quod anima quemadmodum corporis sit quemadmodum motor mobilis et nauta navis et ... Nota quod ex dictis patet quod philosophus non est ... quod forma ... corporis ... Nunc dicit figura recapitulat ...

Quoniam autem superius investigavit diffinitiones quorumdam ... investigat diffinitionem ... ut dicit quod superius investigavit diffinitionem anime completam que potest ... demonstrationis ... conclusio ... Triplex diffinitio ... demonstrationis ... Tertia autem potest esse medium demonstrationis ... secunda pars ... tota demonstratio ... cuius diffinitio ... conclusio ... demonstrationis ...

sed per quam ... Tertia diffinitio eius est aggregata ex hiis duabus sed quod conclusio et sumptus in nubibus ratus potest extinctionem ignis in nube et hec diffinitio est sicut quod tota demonstratio differens solum positione a demonstratione propter dictum perimisse sed maior et hec ... ex ipsa conclusione sicut non fit in secunda diffinitione conclusio ut ex dictis. Hac ex parte in proposito de anima prima eius diffinitio est quod anima est actus corporis organici physici que potest esse conclusio demonstrationis. Alia eius diffinitio est quod anima est principium vivendi sentiendi movendi secundum locum et intelligendi in omnibus viventibus que potest esse principium sive medium demonstrationis. Tertia diffinitio anime est aggregata ex hiis duabus quod est sicut tota demonstratio differens solum positione. Ergo philosophus posuit superius diffinitionem anime que potest esse conclusio demonstrationis. Nunc autem investigat aliam diffinitionem anime quam dicta est que potest esse principium demonstrationis sicut patet ... Sed prima diffinitio ... dicit quod ... diffinitio danda que dicta dicit ... que ... [illegible] ... demonstrationis ... perfecta sed demonstratio que est imperfecta sicut ... a ... in proposito quod diffinitio anime

[illegible]

sicut data que est quedam conclusio [illegible] ideo dicitur diffinitio que est conclusio demonstrationis [illegible] diffinitio danda que est causa [illegible] ideo dicitur [illegible] Vel potest aliter dici quod diffinitio [illegible] data potest esse conclusio demonstrationis et ideo dicitur diffinitio que est [illegible] diffinitio danda [illegible] est principium demonstrationis et ideo dicitur diffinitio [illegible] Et [illegible] de [illegible] diffinitionibus [illegible] in posterioribus [illegible] in duo [illegible] premittit intentionem suam 2° exequitur de intentione sua [illegible] Notandum quod [illegible] et [illegible] hic obiectum quod est a notioribus nobis procedendum ad ignota [illegible] ut procedamus a notis ad ignota. Ubi sciendum est quod in quibusdam scientiis eadem sunt notiora ad nos et ad naturam [illegible] sicut in scientiis mathematicis et [illegible] procedunt a notioribus simpliciter et [illegible] effectibus [illegible] in quibusdam scientiis non sunt eadem notiora simpliciter et quo ad nos ut in scientiis naturalibus in quibus [illegible] effectus [illegible] sunt nobis magis nota quam cause. Et ideo in naturalibus scientiis ut in pluribus proceditur ab hiis que sunt [illegible] nota simpliciter magis [illegible] sunt nota quo ad nos ut dicitur primo physicorum [illegible] intendit [illegible] ut tangitur in littera

Non enim solum

dat causam intenti [illegible] quod [illegible] diffinitio potest demonstrari per aliam sicut quod diffinitio que dicitur quia potest demonstrari per diffinitionem que dicitur propter quid. Et dividitur in duo [illegible] Notandum quod littera tangitur quod per diffinitionem [illegible] potest demonstrari [illegible] solum [illegible] ut tangitur primo [illegible] sicut [illegible] non valet [illegible] valet [illegible] sit [illegible] suppositio quod per diffinitionem [illegible] diffinitio [illegible]

Quid autem sit

declarat [illegible] Et est primo notandum ad intellectum quod orthogonium [illegible] quod quadratum [illegible] omnia latera equalia et tale dicitur orthogonium equale. Aliud est quadratum [illegible] latera inequalia [illegible] tale dicitur orthogonium altera parte longius. Dicitur autem orthogonium ab orthos quod est rectum et gonos quod est angulus. Notandum quod [illegible] orthogonium [illegible] latera equalia [illegible] orthogonium equale [illegible] orthogonium altera parte longius [illegible] diffinitio [illegible] conclusio demonstrationis [illegible] diffinitio [illegible] orthogonium equale [illegible] inventio medie rei [illegible] demonstratio [illegible] quadratum [illegible] orthogonium quod est inventio medie rei [illegible] orthogonium altera parte longius [illegible] orthogonium equale [illegible] inventio medie rei [illegible] orthogonium equale [illegible] orthogonium altera parte longius. Et [illegible] quod [illegible] orthogonium equalis [illegible] conclusio demonstrationis que dicitur quia [illegible] demonstratio que dicitur propter quid

[illegible] orthogonium equale [illegible] inventio medie rei [illegible] in numeris [illegible] in figuris [illegible] duo numeri [illegible] longior altera parte [illegible] 9 [illegible] sunt 36 [illegible] totus numerus orthogonium altera parte longius [illegible] numerus [illegible] longior altera parte [illegible] orthogonium equale [illegible] inventio medie rei [illegible] 9 [illegible] sunt 6 [illegible] 3ª parte [illegible] 3ª parte [illegible] 9 [illegible] 6 [illegible] sunt 36 [illegible] totus numerus [illegible] orthogonium equale. Et sic orthogonium equale [illegible] inventio medie rei [illegible] orthogonio altera parte longiori ut declaratum est. Et hoc [illegible] figuris [illegible] de [illegible] magis fuerunt usitata [illegible] de [illegible] de diffinitionibus [illegible] in posterioribus dicit sic

Dicamus igitur

[illegible] investigando [illegible] diffinitionem [illegible] Et est primo notandum quod philosophus [illegible] demonstrare [illegible] diffinitionem [illegible] investigando [illegible] diffinitionem anime [illegible] quod est primum vivendi sentiendi movendi secundum locum et intelligendi [illegible] vivere [illegible] primum vivere [illegible] sentiendi movendi secundum locum et intelligendi [illegible] vivere [illegible] specialis diffinitio anime ut statim [illegible] in duo [illegible] investigat [illegible] specialis diffinitionis anime [illegible] Et est primo notandum quod [illegible] specialis diffinitio anime [illegible] primum vivendi sentiendi [illegible] Ubi sciendum est quod [illegible] speciales diffinitiones anime secundum [illegible] vivendi [illegible] secundum [illegible] vegetativa [illegible] primum vivendi intelligendi augmentandi digerendi et generandi [illegible] diffinitio [illegible] sensitiva [illegible] primum vivendi et sentiendi [illegible] diffinitio [illegible] motiva [illegible] primum vivendi sentiendi movendi secundum locum [illegible] intellectiva [illegible] primum vivendi sentiendi movendi secundum locum et intelligendi [illegible] diffinitionum [illegible] vegetative [illegible] sensitive [illegible] motive secundum locum [illegible] intellective [illegible] Notandum [illegible] tangitur [illegible] animatum [illegible] inanimato per vivere [illegible]

[illegible] quod vivere dicitur [illegible] animatum [illegible] inanimato [illegible] vivere [illegible] opera [illegible] Notandum est quod philosophus in littera ponit [illegible] vivere [illegible] potentias anime [illegible] vivendi dictos secundum [illegible] potentias [illegible] et [illegible] hic [illegible] de quinque potentiis anime [illegible] vivere [illegible] ideo [illegible] sufficienter [illegible] Ubi [illegible] vivere [illegible] solum [illegible] potentiam vegetativam [illegible] vivere [illegible] potentiam vegetativam [illegible] 29 [illegible] vivendi [illegible] potentiis [illegible] motiva [illegible] vivendi [illegible] potentiis [illegible] potentias [illegible] vivendi [illegible] vivendi [illegible] vivere [illegible] potentias anime [illegible] potentia [illegible] distincta ab aliis [illegible] vivere [illegible] vivendi [illegible] Notandum quod potentie anime [illegible] potentie anime [illegible] vegetativa [illegible] vegetativa [illegible] Ubi sciendum est quod [illegible] potentia [illegible] vivere [illegible] potentiis

Unde et vegetantia

[illegible] plante [illegible] vegetativa [illegible] plante vivunt [illegible]

quod de aliis viventibus hoc non est dubium. Ad quod probandum arguit. Illa vivunt et habent animam que in seipsis habent principium motus
ad omnes differentias positionis sed plante sunt huiusmodi ergo etc. In ista ratione sic procedit quia primo ponit conclusionem post hoc potest dictam videri
autem et 3o declarat maiorem ibi. Non enim quidem et 4to addit quandam per modum correlarii ibi et augmentatione et corruptione etc. Et est notandum
primo quod quando declarat maiorem procedit sic scilicet quod ea vivunt et habent animam que in seipsis habent principium motus ad omnes differentias po-
sitionis. Et corpus quidem non est simul et est contra si sit simul tunc motio per naturam suam moveri ad unam differentiam positionis
scilicet sursum et contra deorsum. Ergo autem sit contra tunc semper motum deorsum per naturam et sic ipsum movetur
ad unam differentiam positionis ergo ex hoc sequitur quod aliquid movetur ad omnes differentias positionis hoc non est nisi quia habet animam et
vivit quia anima est principium huiusmodi motus sed plante habent talem motum ad omnes differentias positionis ergo etc. 2o notandum quod ex ultima
littera ubi facit addicionem patet accipi scilicet quod vivencia semper nutriuntur et semper augentur **Separari autem** hoc com-
parat potentias anime ad seinvicem et primo quantum ad ordinem separacionis. Nota primo secundum commentatorem quod dicit in littera in mortalibus ve-
getativam potentiam separari ab aliis et hoc propter corpora celestia que habent intellectum et voluntatem secundum eum et tamen non habent potentiam
vegetativam quia non nutriuntur nec augentur neque etiam diminuuntur. Et hoc idem etiam patet per Themistium dicendo quod in naturalibus immortalibus
non solum vel scilicet quod ex intellectu sive potentia vegetativa sed etiam sine potentia sensitiva immo tamen de hiis dictis sunt opiniones
aliquorum antiquorum. 2o notandum quod in littera tangitur quod plantis non inest sensus de quo dicit commentator quod etiam non semper
vegetativa inest cum sensu plantis hoc autem dicit ad removendum opinionem aliquorum antiquorum qui putabant quod plante
dormirent quod fieri non potest quia sompnus est ligatura sensuum qui deficiunt in plantis **Vivere enim** potest differenciam
viventibus tale dicit. Et est primo notandum quod in littera tangitur quod tactus sit primus sensuum. Cuius ratio est quia est fundamentum omnium aliorum
sensuum ut post hoc dicetur et sic sit grossior etc. 2o notandum quod ex dictis patet quod vita imperfectissima sive minima quorumlibet potentiarum
vegetativa potest esse ab aliis quia ab ipsa non quantum subsistendi ... quia potest esse sine aliis sed non econtrario. Sed vita perfectissima
sive digniorum potentiarum intellectiva potest esse ab aliis ut superius dictum est. **Sensus autem** comparat potentias ab sensitivas ad
seinvicem quantum ad ordinem etc. dicit. Nota quod in littera tangitur quod aliquibus animalibus imperfectis solum inest sensus tactus.
Sed contra hoc instatur quia videtur quod etiam istis animalibus inest gustus quia delectantur se gustando alimentum quibus sic
sibi gustando alimentum diversimode ... Ad hoc dicendum est quod tactus et gustus dicuntur considerari duplici
modo scilicet formaliter et materialiter secundum se et sic in talibus animalibus est tantum tactus quia gustus est indistincte quia
sunt in eadem loco et subiecto et hoc modo non est intelligenda littera. 2o considerantur large scilicet materialiter prout gustus
et tactus conveniunt materialiter quia gustus est quidam tactus et hoc modo intelligenda est littera quia talis tactus quidam
gustus prout gustus est quidam tactus inpenetrativus in aliquo ... patet per alios sensus **Propter quam** excusat
se de ampliori determinacione aliquorum dictorum concludendo etiam dictis specialiter differenciam ipsius anime dicit. Et notandum
quod ex omnibus predictis solum patet hoc quod primus generaliter quid est anima sed specialis differencia ipsius anime in recte etiam
etiam superius dicta per quam diversimode differencia cuiuslibet ipsius anime ut etiam patet ex dictis
Tria autem Superius comparavit potentias anime ad seinvicem quantum ad ordinem separationis hic comparat potentias
anime ad seinvicem quantum ad habitudinem quam habent inter se etc. anime. Et dividitur in duas primo movet duas questiones
et hic 2o dissolvit eas ibi. De quibusdam dicit. Et nota ibi ~~de quibusdam~~ ubi solvit questiones motas
et dividitur in duo primo solvit 2am questionem ut continuet sermonem sermoni 2o solvit primam questionem ibi quod dicit de quibus-
dam dicit primo in duo primo premittit solucionem in generali 2o in speciali dicit primo etiam in plantis. Nota quod ex dictis
patet quod eedem potentie vegetative que sunt in tota arbore et planta sunt in qualibet parte plante divisa quia huiusmodi
partes vivunt et augentur et generant sicut tota planta. Et ideo etiam huiusmodi patet quod non sunt distincte potentie eius loco
et subiecto sed sunt idem subiecto **Sicut videmus** autem aperte quod quedam potentie sensitive non sunt distincte loco et
subiecto dicit. Nota primo quod ex dictis patet quod potentie anime vegetative ac etiam quedam potentie anime sensitive non sunt distincte
loco et subiecto sed in aliquibus animalibus est maxima distinctio aliquarum potentiarum sensitivarum sicut visus est
in oculo et auditus in aure etc. 2o notandum quare in plantis et in aliquibus animalibus imperfectis inveniuntur
plures potentie in eodem loco et subiecto ut tangitur in littera. Cuius ratio est quia sicut videmus in corporibus naturalibus
ut in aere vel in aqua quod forma ipsorum est una in actu et plures in potentia propter imperfectionem suam et per divisionem
efficiuntur plures actu. Sic est etiam in plantis et in animalibus imperfectis quod propter imperfectionem forme ipsorum in
eis est etiam una forma actu et potentia plures que sunt similiter potencie et sunt similia corporibus naturalibus. Sed
sic non est in animalibus perfectis propter perfectionem forme ipsorum que requirit ad suam operacionem diversa organa.
Et ideo in huiusmodi in partibus ipsorum non inveniuntur plures potentie sicut in plantis et in animalibus anulosis et sic
de aliis. Nota 2o quod motus secundum locum est duplex quidam est progressivus et potentie que est causa huiusmodi motus facit magnam
distinctionem animalium ut patet de hiis. Alter est motus secundum locum dilatativus et constrictivus de quo intelligenda
est littera quia tangitur quod alia anulosa divisa habent sensum et motum secundum locum. Et 3o notandum quod secundum commentatorem
duplex est fantasia quia quedam est fantasia que non habet organum determinatum et hec dicitur fantasia indeterminata
et imperfecta et hec inest istis animalibus que decisa videntur vivere de qua fantasia intelligenda est littera. Alia est
fantasia que secundum eum habet organum determinatum scilicet partem anteriorem cerebri que dicitur fantasia determinata
et perfecta et hec non inest omnibus que habent sensum quia animalibus imperfectis non inest et etiam partibus ipsorum
sed solum inest animalibus perfectis unde de hac fantasia non est intelligenda littera **De intellectu autem**
hic manifestat intencionem suam in huiusmodi potentiis in quibus 2a questio habet difficultatem scilicet de intellectu dicit. Nota primo
secundum hoc intellectus non utitur aliquo organo corporali et ideo significat dicendo in littera quod est alterum genus anime. Unde
hoc intellectus est separabilis ea separacione quia non est affixus et coniunctus alicui organo determinato et
hoc idem patet per commentatorem quia alie partes anime preter intellectum non sunt separabiles quia sunt perfectiones corporis
et forme eius et que forme non separantur ab eo cuius sunt forme. Vel potest aliter dici quod intellectus est separabilis a
quibusdam potentiis loco et subiecto quia quedam potentie habent organa determinata et distincta sed non intellectus
... intellectus est in toto corpore licet indeterminate et indistincte. Et similiter dicit potest intelligi
littera ubi dicit scilicet quod potest separari sicut eternum a separabilis. 2o notandum quod tangitur in littera quod quedam potentie scilicet co-
gnitiva sensitiva vegetativa et nutritiva non sunt separabiles et distincte loco et subiecto sicut quidam dicunt
scilicet Plato qui casus esse separabiles qui dixerunt nutritivam esse in epate et concupiscibilem in corde. Sed
hoc non verum quia nutritiva etiam sunt in singulis membris ac etiam appetitus sensitivus quicumque ...
Rationem autem hic ostendit quod omnes potentie anime sunt distincte secundum racionem ad quod probandum arguit sic sicut se
habent operaciones potentiarum ad seinvicem sic etiam ipse potentie sed operaciones potentiarum sunt diverse et distincte secundum

[illegible] sz sentire opinari totius [illegible] partes sunt diverse et distincte secundum rationem que sunt potentie [illegible] in [illegible] sic procedit quod primo ponit conclusionem [illegible] quod sentire / [illegible] actus sive operationes [illegible] actus [illegible] sicut forma [illegible] potentie diversi [illegible] quod [illegible] actus diversi [illegible] unumquodque [illegible] Et [illegible] parte corporis fundata [illegible] potentie [illegible] Amplius autem hec [illegible] diversi [illegible] solum [illegible] sz vegetativum [illegible] quibuscumque inest

Ubi quidem enim sensus et tristitia et letitia, et ubi autem hec sunt ex necessitate desiderium. De intellectu autem et perspectiva potentia nihil adhuc manifestum est, sed videtur genus alterum anime esse, et hoc solum contingit separari sicut perpetuum a corruptibili. Relique autem partes anime manifestum ex hiis quod non separabiles sunt ut quidam dicunt. Ratione autem quod altere manifestum. Sensitivum enim esse et opinativum alterum, quoniam et sentire ab opinari. Similiter autem et unumquodque aliorum que dicta sunt. Amplius autem quibusdam animalium omnia insunt, quibusdam vero quedam horum, alteris autem unum solum. Hec autem facit differentiam animalium. Propter quam autem causam, postea intendendum. Fere autem et circa sensus accidit; alia quidem enim habent omnes, alia vero unum, maxime vero tactum necessarium. Cum autem quo vivimus et sentimus dicitur dupliciter, sicut quo scimus — dicimus autem hoc quidem scientiam, illud vero animam; utroque enim horum dicimus scire. Et similiter et quo sanamur, illud quidem sanitatem, aliud vero partem quandam corporis aut et toto. Horum autem scientia et sanitas forma et species quedam et ratio et velut actus susceptivi, hoc quidem scientifici, illud vero sanabilis. Videtur enim in patiente et disposito activorum inesse actus. Anima autem hoc quo vivimus et sentimus et movemur et intelligimus primum. Quare ratio quedam utique erit et species, sed non ut materia et subiectum. Tripliciter enim dicta substantia, sicut diximus, quarum hoc quidem species, illud vero materia, aliud autem ex utrisque horum; horum autem materia quidem potentia, species vero actus. Quoniam ex utrisque animatum est, non corpus est actus anime, sed ipsa corporis cuiusdam. Et propter hoc bene opinantur quibus videtur neque sine corpore esse neque corpus aliquod anima. Corpus enim non est, corporis autem aliquid. Et propter hoc in corpore est et in corpore huiusmodi, et non sicut priores aptabant eam ad corpus, nihil determinantes in quo et quali, et videlicet non contingente quodcumque suscipere quodlibet. Sic autem fit et secundum rationem; uniuscuiusque enim actus in potentia existente et in propria materia aptus est fieri.

[illegible] Triplicat enim [illegible] quod anima sit forma substantialis [illegible] [illegible] Et propter hoc [illegible] infert duo correlaria [illegible] infert primum correlarium [illegible] quod anima est forma substantialis et actus corporis [illegible] infert [illegible] correlarium [illegible]

[illegible] ... Et est notandum quod littera [illegible] ... lapide non est anima [illegible] ... corpore [illegible] ... disposito [illegible] ... Deinde dicit quod [illegible] recapitulat ex dictis concludendo [illegible] differencias operacionum anime [illegible] ... secundum se differendo [illegible] de potenciis anime [illegible]

Potenciarum [illegible] postquam determinavit de anima [illegible] de potenciis anime in generali [illegible]

Et est primo notandum quod sufficiencia potenciarum anime potest accipi secundum diversas operaciones anime [illegible] ... Unde [illegible] ... operaciones anime [illegible]

aptum natum est in fieri. Quod quidem igitur actus quidam et racio potencia vitam habentis est, manifestum est ex hiis.

Potenciarum autem anime que dicte sunt aliis quidem insunt omnes, aliis vero quedam harum, quibusdam vero una sola. Potencias autem diximus vegetativum, sensitivum, appetitivum, secundum locum motivum et intellectivum. Inest autem plantis vegetativum solum; aliis autem hoc quoque et sensitivum. Si autem sensitivum, et appetitivum. Appetitus quidem desiderium et ira et voluntas sunt. Alia autem omnia habent unum sensuum, tactum. Cui autem sensus inest, huic et leticia et tristicia et dulce et triste; quibus autem hec, et concupiscencia: delectabilis enim appetitus hic. Adhuc alimenti habent sensum; tactus enim alimenti sensus. Siccis enim et humidis et frigidis et calidis alunt omnia viventia. Horum autem sunt sensus tactus, aliorum autem sensibilium secundum accidens sensus. Nichil enim ad alimentum confert sonus neque color neque odor; humor autem unum est tangibilium aliquid. Esuries autem et sitis sunt concupiscencia: esuries quidem calidi et sicci, sitis autem frigidi et humidi. Sapor autem delectamentum horum. Certificandum autem de hiis posterius. Nunc autem intantum dictum sit quod habentibus tactum appetitus quidem inest. De fantasia autem immanifestum; posterius intendendum. Quibusdam autem adhuc inest et secundum locum motivum, alteris autem intellectivum et intellectus, ut hominibus et si aliquid alterum huiusmodi est aut honorabilius. Manifestum igitur quod eodem modo una utique erit racio anime et figure. Neque enim ibi figura preter triangulum est et que consequenter sunt, neque hic anima preter predictas. Fiet autem utique et in figuris racio communis que congruet quidem omnibus, propria autem nullius erit figure. Similiter autem et in dictis animabus. Unde ridiculosum est querere communem racionem et in hiis et in alteris, que nullius erit eorum que sunt propria racio, neque secundum propriam et individuam speciem, dimittentes huiusmodi.

Inest autem [illegible]

[illegible] ... Et est primo notandum quod [illegible] appetitus [illegible] sufficiencia [illegible] ... voluntas [illegible] ... bonum delectabile [illegible] ... appetitus [illegible] ... tactum [illegible] ... appetitus [illegible] ... voluntas [illegible]

incomplete et imperfecte eis esse inest appetitus incomplete et imperfecte sed quibus inest sensus perfecte habet esse inest appetitus sensitivus sic perfecte. Tertio notandum quod appetitus debet intelligi per ea que sunt nobis notiora sed desiderium et ira sunt nobis notiora ideo philosophus ponit hic circumloquendo appetitum concupiscibilem et irascibilem. Quarto notandum quod duplex est appetitus unus enim est naturalis qui est inclinatio ad proprias operationes quas forma quecumque inserta inest et hoc modo tam elementa quam elementata habent appetitum ut ignis habet appetitum ferri sursum et terra ferri deorsum tertius. Sed alius est appetitus animalis qui est inclinatio quam forma apprehensa et cognita. Et quia plante carent cognitione ideo carent appetitu animali habentes solum appetitum naturalem. Et sic ex dictis patet quod aliquibus solum inest appetitus naturalis ut omnibus inanimatis ac etiam plantis. Sed aliquibus inest uterque appetitus scilicet tam naturalis quam animalis sicut aliis quod est secundum divisionem quia quibusdam aliis inest solum appetitus sensitivus ut brutis quibusdam autem inest tam appetitus sensitivus quam intellectivus vel voluntas ut hominibus. Cui autem tangitur infra. Cum inest sensus ei inest appetitus hoc solum intelligitur de appetitu sensitivo quia brutalibus non inest voluntas que caret intellectu que est voluntas. / **Alia autem omnia** probat quoddam suppositum sive quedam quas fecit in tertia scilicet quam quecumque inest sensus ei necessario inest appetitus et dicit in duo secundum quod hic probat per duas rationes [illegible] sic. Cui inest sensus ei inest necessario letitia et tristitia et dulce et triste et hec sunt sensibilis [illegible] et delectabile sed cui hec insunt ei etiam inest appetitus quia appetitus inest alicui [illegible] dulcis et tristis sensibilis ergo sic de primo ad ultimum quod cui inest sensus ei necessario inest appetitus [illegible] sic patet quod primo patet [illegible] secundo [illegible] in quibus autem dicit. Et est primo notandum quod omnia alia habent sensum scilicet tactum ut dicitur infra [illegible] secundum quod [illegible] alia [illegible] sensum qui est apprehensivus [illegible] ex quibus alia constituuntur scilicet tactus [illegible] Secundo notandum quod plante non habent etiam sensum et recepti [illegible] sensum [illegible] secundum quod [illegible] ipsorum aliquando consistit ut [illegible] in omnibus vel [illegible] sed alimentum plantarum sicut ubique [illegible] et [illegible] alia magis difficulter acquirunt nutrimentum suum quam plante ergo alia habent sensum et non plante. Vel secundum [illegible] alia [illegible] ad hoc quod secundum cum [illegible] est deperditio humidi in aliis quam in plantis [illegible] maior calor [illegible] magis est [illegible] necessario sensus tactus discretivus alimenti quam plantis ut per hoc fiat restauratio deperditi.

Et tactum habent alimenti probat predictam rationem per 2am rationem que formata sic facta talis supponitur scilicet quod omnia alia habent sensum alimenti scilicet tactum. Tunc autem sic. Cuicumque inest sensus alimenti ei inest esuries et sitis sed omni inest esuries et sitis ei necessario inest appetitus quia esuries est appetitus calidi et sicci [illegible] sitis est appetitus humidi et frigidi ergo de primo ad ultimum cuicumque inest sensus alimenti ei inest appetitus [illegible] sic patet quod primo potest supponi secundum [illegible] declaratione [illegible] patet [illegible] superadditur quedam per magis [illegible] ibi sed [illegible] secundo potest [illegible] declaratione ibi. Esuries autem dicit. Et est primo notandum quod hic dicitur [illegible] quod nutrimentum est restauratio deperditi sed quod deperditur est humidum et calidum sicut et [illegible] frigidum ergo et alimentum per quod potest restaurari hoc deperditum debet esse tale. Secundo notandum quod [illegible] aliorum sensuum [illegible] per se faciunt ad nutrimentum [illegible] ut tangitur infra [illegible] quod [illegible] per se ipse [illegible] quod patet ex eo quia per hoc aliquis [illegible] indicat alimentum esse prope aut esse remote sed quia indicat per ea alimenta esse [illegible] sive disconvenientia et sic ergo [illegible] Tertio notandum quod sapor dicitur quoddam [illegible] in quo [illegible] sed per humido et [illegible] quedam tangibilia ut tangitur per [illegible] quia sicut gustus [illegible] quidam tactus sic esse eius obiectum scilicet sapor [illegible] tangibile. Sed alio [illegible] sapor [illegible] quedam delectamentum superadditum qualitatibus tangibilibus et sic dicit a qualitatibus tangibilibus sicut etiam gustus dicitur [illegible] a tactu et hoc modo quia sapor [illegible] delectabilis indicat [illegible] calidi sicci frigidi et humidi in alimento [illegible] ad hoc magis patet ad delectationem alimenti quam ad [illegible] ut etiam per hoc tangitur infra. **Certificandum** hoc [illegible] de amplius determinatione dictorum [illegible] in quibusdam autem [illegible] quod quibusdam viventibus insunt corpore per hoc ordine [illegible] viventium [illegible] alterius autem [illegible] quod quibusdam viventibus insunt omnes quecumque per hoc ordine [illegible] viventium dicit. Et est notandum quod tangitur infra quod hominibus inest intellectus ac etiam aliud quod est homini [illegible] corpora celestia [illegible] intellectus et deperditum [illegible] sit alia [illegible] sunt de hoc et sic sunt [illegible] Vel [illegible] quod [illegible] plures [illegible] esse alia [illegible] aut [illegible] sed [illegible] carentia [illegible] homine / Vel [illegible] secundo [illegible] quod hoc [illegible] et separatas quibus inest intellectus [illegible] hominibus. Sed in viventibus [illegible] non est aliquod genus viventium [illegible] intellectum in sola specie humana quia cum intellectus non habeat organum corporale et [illegible] viventia [illegible] intellectum non potest diversificari secundum diversas [illegible] organorum [illegible] diversificata viventia sive species sensitivorum viventium secundum diversas [illegible] organicas quibus diverse [illegible] ad operationes sensus. // Semper [illegible] animant potentias [illegible]

Manifestum igitur quoniam [illegible] hic [illegible] quod predicta diffinitio anime [illegible] habet se ad totam animam et ad partes anime et dividitur in 2a primo [illegible] secundo [illegible] Et [illegible] primo notandum quod plato posuit [illegible] esse separata secundum esse ab [illegible] singularibus quia proposuit [illegible] esse ydeas separatas et quod hoc modo esset anima singularis [illegible] ad [illegible] opinionem [illegible] ut [illegible] ac etiam [illegible] quod sicut [illegible] triangulum et alias [illegible] speciales sic etiam [illegible] et quod [illegible] animas speciales [illegible] secundum esse [illegible] quod hoc modo [illegible] Secundo notandum quod sicut [illegible] figura in [illegible] est quod tamen [illegible] quod diffinitio [illegible] tota sic [illegible] omnibus figuris specialibus Sic etiam [illegible] anima in [illegible] diffinitur [illegible] actus corporis [illegible] quod diffinitio [illegible] anime [illegible] totam [illegible] omnibus animabus specialibus [illegible] ex [illegible] dictis patet quod diffinitio anime [illegible] habeat ad totam animam et ad partes anime quia [illegible] tota anima [illegible] partes anime [illegible] animabus specialibus **Unde ridiculosum** removet ex dictis quorumdam falsum errorem incidentem circa dicta. Et est notandum quod [illegible] falsus error [illegible] plato putabat quod solum esset [illegible] diffinitio anime et non [illegible] Sed [illegible] putabat [illegible] quod solum esset [illegible] diffinitio [illegible] anime et non [illegible] autem errorem removet dicit. Et est notandum quod secundum veritatem diffinitio [illegible] de [illegible] voluit [illegible] patri [illegible] ad [illegible] hoc sunt [illegible] plato [illegible] qui ponebat [illegible] quod secundum esse sunt separate a particularibus [illegible] diffinitiones [illegible] secundum esse sunt [illegible] et sic ex dictis patet

falsitas [illegible]

Tunc ubi sex aut scilicet dicebat sicut passiptaz scilicet que sunt sensus et mass d. Et sic ex dictis patet quod sicut differentia
prius ipsius fit quod omnibus sensibilibus figure sic etiam differentia quibus ipsa anime quod omnibus potentiis sui sensibilibus
aliquibus quantitatibus est similitudo quantum ad hoc // **Quare** autem hec potentia de quo sit dictum in sequentibus
cum hec ordine ordine dicendorum et sum hoc dividitur in duas primo autem de qua sit dictum in sequentibus 2° autem ordinem
dicendorum ibi notum autem Et est notandum quod primus de quo est dictum in sequentibus concludit ex dictis quod dictum est supra
quod sit non solum quod quedam talis differentia quibus anime quod sunt sensibilibus aliquibus sic etiam quedam est alia differentia
potentie sui sensibilis anime ex hoc ergo concludit primus de quo dicendum est in sequentibus d. **Propter quam** autem
causam de quo dicendum est in sequentibus d. Et est primo notandum quod tangit unam questionem quod tactus sit ex sensu omnibus aliis
sensibus sed quod hec instantia per gressum quod gustus est quidam tactus quantum vult quod tactus non sit sine gustu Ad hoc dicendum
est quod hec instantia prius fuit soluta quod inquantum gustus est quidam tactus sic sine ipso non est tactus sed in
...[illegible] sensus sic est quod tactus est sine gustu et sum hoc instantia non valet 2° vero quod tangit
quedam quod quibusdam aliis non inest ymaginatio quod videtur esse quod dicta supra quod quod scilicet decisa aliqua
alis sensum et appetitum et fantasiam ut supra dictum est ergo etiam ymaginationem quod ymaginatio videtur eadem quod
fantasia Ad hoc dicendum est quod alia imperfecta ut supra dictum est et etiam de hoc patet hoc dicendum sunt fantasiam
sed indeterminate et imperfecte et quod sensus motus fantasie non remanet in eis post applicationem sensibus vel est
in absencia sensibilis In aliis autem perfectis remanet motus fantasie etiam absentibus sensibilibus et sum hoc
alia perfecta videntur habere ymaginationem et non alia imperfecta et sic solum fantasiam et ymaginationem videntur
esse semper eadem in aliis perfectis quod inter bruta alia perfecta dignitur in suis operationibus per ymaginationem sicut
nos dignitur per intellectum et quantum ad hoc instantia non valet Tertio vero quod tangit unam quod intellectus sit alius
inter alias potentias anime Cum quia vero ergo sum gressum quod intellectus est finis et complementum omnis alietatis quod attendunt
dicitur a anima sive a genere et sum hoc intellectus et quod ultimum seu inferiorum sed corporum Vel potest aliter dici quod in-
tellectus est infimus gradus in genere intellectuum et sum hoc ad hoc ergo quod ultimum seu superiorum sed intelligentiarum Item
dicit unam quod intellectus ergo quod unum Cum quia vero ergo quod non est dividitur in tot potentias est potentia sed dividitur alia potentia
sicut potentia sensitiva vel etiam alia Vel potest aliter dici quod intellectus non est potentia in tot speciebus in quantum alie potentie
anime sed solum reperitur in una specie scilicet in homine et sic sic ergo totum Quarto vero quod tangit unam quod quibus-
cumque aliis corporibus inest intellectus hiis etiam insunt omnes alie potentie quod consulunt prius thesim dicitur quod quibus-
cumque mortalibus naturaliter debetur intellectus hiis insunt omnes alias potentias anime in inferiorum intellectus Ubi
sciendum est quod sequitur hec dicit quod quibuscumque aliis corporibus inest intellectus et hec potest sensibilis separatis
ac etiam propter corpora celestia dato quod corpora celestia sint animata quod cum sint sine corporibus et generatione
non indiget vegetativa Item corporum intellectus post spoliationem ea que sunt sub se intellectiva vero non
indiget sensibus ad cognitionem intellectuum consequendam sed in aliis mortalibus habentibus intellectum necesse est omnes
alias potentias preexistere sicut quasi instrumenta et preparatoria ad intellectum que est ultima perfectio inter ea in opera-
tione ut ex dictis **Necesse autem** est hec potentia quibus sit ordo dicendorum dividitur in d. sum quod pot...
dividere dicendorum quantum ad duo primo autem ordine quantum ad unumquodque d. Et est notandum quod est ordo est
necessarius quod scilicet de omnibus determinet tunc esset confusa doctrina **Si autem** oportet autem ordinem dicendorum
quantum ad aliud d. Et est primo notandum quod tangit unam quod operationes sunt priores et notiores potentiis quantum
ad cognitionem nostram sed obiecta sunt priora et notiora operationibus Secundo autem primum ergo hec quod potentia hoc importat
importat habitudinem quandam ad actum quod est quod aliquis possum agendi vel patiendi Unde sum hoc oportet quod actus
priores in diffinitionibus potentiarum et sic ergo etc. Secundo vero dicit ergo quod operationes cognoscuntur per ...
...[illegible] obiectorum suorum et sic etiam quantum ad hoc actus et differentiam et notificatur per obiecta sua ...
... non ad intellectum aliquorum dictorum quod dux ergo potentiam ut patet per hoc probat scilicet activa et passiva sic etiam est
"actue" dux operatio anime quod vel operatio anime vel est actus potentie vel potentie pane Secundo obiecta potentiarum passivarum co-
parantur ad operationes suas ut activa que reducunt potentias in actum sicut visibile reducit visum in actum et
ubi omne sensibile reducit hoc modo omnem sensum in actum Obiecta autem potentiarum activarum comparantur ad operationes
suas ut finis que obiecta talia scilicet potentiarum activarum sunt que operata per eas potentiarum Secundo notandum ergo quod in
quibuscumque aliqua operata sunt preter operationes quod operata sunt fines operationum ut dicitur primo Ethicorum ut
domus que est hoc modo quodam operatum vel edificatum ergo finis edificationis Notandum est in textibus quod omne
obiectum comparatur ad operationem vel ut factivum vel ut finis Ex utroque autem specificatur aliqua operatio
sic enim una operatio ab alia Unde sum hoc diversa activa sum speciem habent sic faciunt diversas opera-
tiones specie differentes sicut calefactio et a calore et frigefactio ergo a frigore Sunt operationes differunt
hoc modo inter se sicut Sic etiam ex termino et sine operationes differunt inter se sicut sanatio et egro-
tatio differunt inter se specie sicut quod ... et sum dictam ... et consuetudinis sic autem etiam et in proposito
quod operationes anime differunt sive differunt inter se sive unde obiectorum suorum sive habeat rationem activorum sive
habeat sicut rationem finis Tertio notandum est quod ex dictis patet quod operationes anime cognoscuntur per obiecta
et potentie per operationes Ad cuius intellectum est sciendum quod ex obiectis diversis non diversificatur operationes et potentie anime
sunt ... differunt obiecta inter se quantum sunt obiecta et sum rationem formalem obiectorum sicut visibile differt
ab audibili Si autem sit casus vero in aliquibus obiectis quocumque alia diversitas sicut in eis non inducit
diversitatem actus sum speciem sive sunt in ipsa potentia quod cum sit potentie et unde homines coloratum et lapidem
coloratum que hec diversitas patitur sicut hec in tali obiecto inquantum est obiectum
Palam primo de sumptis presentibus est de potentiis anime in generali hic postea de ipsis in speciali et
dividitur in d. primo postea de potentiis anime sum sic tales 2° prosequitur de ipsis in comparatione comparando
ipsas inter se sic in fine libri ibi vegetativam quod est Et est notandum quod non facit specialem tractatum de potentia
appetitiva Cum quia vero ergo quando constituunt aliquod determinatum genus viventium ut ex predictis et etiam
cum potentia motiva determinatur de ipso appetitu et sum hoc pars prima dividitur in d. primo cum ipse de potentia vegetativa
2° ipse de potentia sensitiva ibi determinatis autem hiis 3° ipse de potentia intellectiva ibi de parte autem anime quo
ipse de potentia motiva cum hoc ipse etiam aliquid determinando de appetitu ibi quia autem sum duas primo
ergo ipse intellectus sumpta concludendo ipsam ex dictis d. **Vegetativa enim** probat quod de potentia vegetativa sit
primo determinandum et dividitur in duas sum quod hic probat per duas rationes primo autem de prioribus prius est agendum

Quia potentia vegetativa prior est et inest aliis potentiis ab eis ut superius ostensum est quia separatur ab aliis et non econverso ergo de ea [illegible] primo potest in littera. **Et maxime communis potentia** 2am rationem et [illegible] de quorum duobus [illegible] quia potentia vegetativa prior est et inest omnibus aliis potentiis quia inest omnibus viventibus ergo de ea [illegible] potest in littera [illegible] eius declaratio. Et est primo notandum quod in principio hic ponit generationem pro omnibus operationibus anime vegetative. Cuius ratio est quia generatio est dignior et perfectior aliis. Alie autem due sunt [illegible] aliarum operationum quia conservant individuum per se et nutrire et augere et ultimo generare et sic [illegible]. Secundo notandum est quod potentia vegetativa prior est aliis potentiis ut tangitur in littera 3a de causa. Prima quia separatur ab aliis potentiis et non econverso. 2a causa est quia [illegible] aliis potentiis ubi est [illegible] quod non [illegible] est prior sed [illegible] que est in omnibus viventibus. 3a causa est quia est imperfectior aliis potentiis sed imperfecta sunt priora perfectis. [illegible] Quia [illegible] tangitur in littera. Tertio notandum est quod [illegible] dicitur in littera quod operationes anime vegetative sunt generare et uti alimento. Per hoc autem tanguntur due operationes eius scilicet augere et nutrire [illegible] augmentatio et nutritio utuntur alimento et sic patet ex dictis quod tres sunt operationes anime vegetative [illegible] eius potentiarum quarum sufficientia potest accipi sic quia operatio anime vegetative ordinatur ad conservationem esse individui vel ad perfectionem talis esse individui. Si primo hoc est dupliciter vel est conservatio esse individui sive individui [illegible] et sic est nutritiva potentia cuius operatio est nutrire vel est conservatio esse speciei sive speciei [illegible] et sic est generativa potentia cuius operatio est generare sive generatio [illegible]. Si autem hoc est 2o modo scilicet ordinatur ad perfectionem talis esse individui sic est augmentativa potentia cuius operatio est augere. Et sic hec solum sunt tres potentie anime vegetative et tres eius operationes.

Naturalissimum hic prosequitur de intentione sua [illegible] primo probat [illegible] ad propositum principale 2o prosequitur [illegible] [illegible] probat quod generare sit ipsa operatio anime vegetative et [illegible] illa operatio que est naturalissima in omnibus viventibus [illegible] in [illegible] est operatio anime vegetative que vegetativa anima inest omnibus viventibus [illegible] operatio scilicet generare sive generatio [illegible] sic procedit quod solum potest [illegible] eius declaratio. Et [illegible] primo potest [illegible]. Et est primo notandum quod generare dicitur opus naturale dupliciter de causa prima [illegible] causa quia [illegible] operatio intenditur a natura. Alia causa quia [illegible] ut per ipsam esse suscipiat [illegible] sive ut ipsi [illegible] esse tribuat et ipsum sub actualitate conservet. Et quia naturalia [illegible] sunt natura vel a natura ut habetur 2o Physicorum [illegible] generatio dicitur operatio naturalis tam ex parte [illegible]. [illegible] dicitur generatio naturalissima operatio [illegible] de causa [illegible] quia per ipsam operationem maxime [illegible] a natura maxime intenditur. [illegible] operationem [illegible] anima cum [illegible] quod [illegible] quorum [illegible] dicuntur [illegible] aliquo [illegible] generante. Quia [illegible] generatum a principio intrinseco [illegible] generantur ex semine quod perficit in [illegible] generatum [illegible] quod [illegible] est.

2o notandum est quod ab [illegible] generatione [illegible] debet viventibus perfectis [illegible] excipiuntur quibus non [illegible] ut tangitur in littera. Primo enim excipiuntur [illegible] imperfecta [illegible] sunt pueri qui non generant [illegible] facere tale [illegible] quocumque [illegible] dicitur esse perfectum. 2o autem excipiuntur [illegible] aliquem defectum aliarum potentiarum naturalium [illegible] sunt eunuchi et spadones et frigidi [illegible] excipiuntur animalia et plante que generantur ex putrefactione sine semine [illegible] imperfectorum ad [illegible] productionem sufficit agens universale scilicet virtus corporis celestis et materia disposita. Quia in aliis perfectis plura requiruntur [illegible] non enim solum sufficit agens universale ad generationem [illegible] requiritur agens proprium [illegible] hic tangitur in littera quod viventia [illegible] generare [illegible] que sunt perfecta. Per hoc autem excluduntur pueri non habentes etatem perfectam requisitam ad generationem. [illegible] non orbata per quod excluduntur eunuchi [illegible] habentes [illegible] defectum. [illegible] spontaneam generationem per quod excluduntur ea que generantur ex putrefactione [illegible] spontenascentia [illegible] producuntur extra semine [illegible] aliquis sponte facere ad quod ab aliquo [illegible].

Quatenus ipso [illegible] sit naturalissima operatio [illegible] viventibus perfectis et non orbatis et non habentibus spontaneam generationem [illegible] illa operatio est naturalissima omnibus viventibus perfectis [illegible] viventia participant esse sempiterno et divino [illegible] hec operatio scilicet generare sive generatio [illegible] sic procedit quod [illegible] potest tota [illegible] littera. Et [illegible] primo enim potest [illegible] 2o potest declarare [illegible] 3o incidenter [illegible] declarat [illegible] eius [illegible]. Et est notandum quod tangitur in littera quod omnia generabilia et corruptibilia appetunt esse sempiternum et divinum. Cuius ratio est quia bonum [illegible] sed [illegible] esse sunt [illegible] bonum [illegible]. Quia [illegible] omnia bonum appetunt [illegible] appetunt esse [illegible].

2o notandum est quod individua generabilia sunt corruptibilia [illegible] ex natura [illegible] non possunt permanere [illegible] ut tangitur in littera [illegible] operatio scilicet generare debet individuum ut per ipsam participet esse divinum. Cuius ratio est quia [illegible] individuum [illegible] non poterat permanere [illegible] scilicet generatio per quam potest permanere [illegible] in specie. Et hoc est [illegible] quod sic [illegible] esse sempiternum [illegible] esse sempiternum. Tertio notandum est quod in littera tangitur quod dupliciter est finis [illegible] finis [illegible] sic ut exposita est littera scilicet quod duplex est finis scilicet finis [illegible] eius causa agitur [illegible] agit causa sanitatis. Alius est finis [illegible] quo agitur quod potest [illegible] sic quod finis quo dicitur subiectum [illegible] agitur ut finis medicine non [illegible] sanitas [illegible] corpus habens sanitatem. Alio modo potest sic intelligi quod finis quo dicitur [illegible] quo acquiritur finis [illegible] ut exposita est littera [illegible] finis medicine [illegible] calefacere corpus [illegible] acquiritur sanitas. Et ex dictis patet quod duplex est finis [illegible] scilicet quod agit et quo agitur [illegible] applicari ad propositum quia finis [illegible] est esse sempiternum [illegible] agitur [illegible]. Quia finis [illegible] quod est subiectum [illegible] esse sempiternum [illegible] generabilia et corruptibilia individua [illegible] acquirunt [illegible] esse sempiternum [illegible] finis autem [illegible] quo [illegible] quo acquiritur esse sempiternum [illegible] operatio scilicet generatio [illegible] individua adipiscuntur esse sempiternum [illegible] anima [illegible] non in una [illegible] individuum adipiscitur [illegible] saltem adipiscitur in alio [illegible] usque in infinitum [illegible] generatio procedit in infinitum. Quia alii dicunt [illegible] finis cuius [illegible] agunt omnia est ipse deus sed finis quo [illegible] ipsum esse sempiternum et divinum quo nos assimilamur ipsi deo in duratione

Alij aut ad hoc dicunt aliter q finis cuius gratia agunt omnia est finis extrinsecus ut patet de operatio[n]e rei Sed finis quo est finis intrinsecus sicut patet de forma rei [illegible] magis concordat cum intentione libri Tertio notandum quod quando tangitur in littera quod aliquod individuum continuat esse specierum et divini magis quam aliquod [illegible] patet in littera [illegible] quod individuum continuat esse specierum magis quam [illegible] sicut [illegible] quod individuum continuat esse specierum magis quam facere patet [illegible] esse posset [illegible] corporum Sed [illegible] Tertio patet [illegible] de speciebus [illegible] magis [illegible] esse specierum quorundam suppositorum [illegible] omnia corrumpuntur sicut [illegible] Sed [illegible] esse specierum quorundam suppositorum [illegible] omnia corrumpuntur ut de rosa tempore hyemali ac etiam de multis aliis [illegible] [illegible] de speciebus [illegible] magis [illegible] esse divinum quam plura [illegible] individua [illegible]

Est autem anima [illegible] probat [illegible] quod anima sit causa viventis [illegible] corporis [illegible] et dividitur in duas [illegible] sua [illegible] quod anima sit causa viventis corporis [illegible]

Et est notandum quod causa et principium [illegible] dicit ut [illegible] littera [illegible] ab ipsa causa **Et quidem** probat [illegible] quod anima sit causa formalis viventis corporis Secundo probat quod sit causa finalis [illegible] Tertio probat quod sit causa efficiens [illegible] primo probat per duas rationes quod anima sit causa formalis viventis corporis [illegible] quod est causa [illegible] anima [illegible] viventis corporis [illegible] vivere [illegible] causa formalis viventis corporis [illegible] primo [illegible]

Causa enim [illegible]

Exemplum autem [illegible] formale [illegible] causa formalis [illegible] viventis corporis [illegible]

Manifestum [illegible] probat quod anima sit causa finalis viventis corporis [illegible] duas [illegible] formam [illegible] anima [illegible] finalis viventis corporis [illegible]

Omnes enim physici [illegible] quod anima [illegible] finalis [illegible]

Dicitur autem dupliciter [illegible] dicta sunt [illegible]

Et est primo notandum quod in littera tangitur quod forma est finis [illegible] Secundo notandum est quod in littera tangitur quod anima est finis corporis [illegible] ad [illegible] finaliter [illegible] anima [illegible] causa finalis [illegible]

Tertio vero primum [illegible] probat quod anima est causa efficiens viventis corporis [illegible] causa finalis viventis corporis [illegible] quod anima sit causa efficiens viventis corporis [illegible] operationes vite [illegible] causa efficiens viventis corporis [illegible] operationum vite [illegible]

Et est primo notandum quod [illegible] Secundo notandum est quod [illegible] augmentatione [illegible]

Empedocles enim [illegible] removet quosdam errores [illegible] duos errores [illegible]

Et est notandum quod Empedocles [illegible] sursum et deorsum in plantis [illegible] Secundo [illegible] augmentum [illegible] plantarum [illegible] sursum et deorsum [illegible] plantis [illegible] sursum et deorsum [illegible] sursum et deorsum in plantis [illegible]

Si sicut caput [illegible] sursum et deorsum [illegible] dextrorsum et sinistrorsum [illegible] sursum [illegible] deorsum [illegible] dextrorsum et sinistrorsum [illegible] sursum et deorsum [illegible] motum Sed [illegible] sursum et deorsum [illegible] motum localem [illegible] Alij [illegible] in toto universo sursum et deorsum [illegible] sursum [illegible] deorsum [illegible] sursum et deorsum [illegible] sursum [illegible]

deorsum per quod expelluntur superfluitates. Et sic sunt aliter sursum et deorsum in toto universo et in ipsis animalibus. Sed in animali dextrum dicitur pars que est principium motus secundum locum, in qua viget omnis operatio alia. Sed sinistrum dicitur ea pars que trahitur. [illegible] non quod sursum et deorsum in toto universo et in aliis sic animatis dicuntur. Primo dicuntur secundum gravitatem [illegible] situantur quod sursum in toto universo [illegible] usque celum, sed sursum in aliis non [illegible] usque celum quia in omni alio sursum dicitur caput sed capita [illegible] aliorum non sunt usque celum sed magis usque terram. Unde solus homo habet hoc modo caput sursum scilicet usque celum quia solus homo habet figuram rectilineam ut tunc dictum est. Deorsum autem dicitur quod oppositum ipsi sursum situatur.

Secundo dicuntur secundum virtutem quia utique ipsius sursum in toto universo est continuare ipsa levia. Sed utique ipsius deorsum est continuare ipsa gravia. Utique autem ipsius sursum in aliis est id per quod alitur alimentum et sic in [illegible] individuali conservatione. Sed utique ipsius deorsum est id per quod superfluitates expelluntur. Tertio dicuntur secundum naturam quia que sunt sursum in toto universo habent naturam levium, illa autem que sunt deorsum habent naturam gravium. Sed ea que sunt sursum et deorsum in aliis non sunt levia et gravia simpliciter, sed sunt mixta, sed sunt partes per quas alimentum attrahitur et sunt alimentum vel per quas superfluitates expelluntur.

Similiter autem se habet ei quod de figuris est et quod secundum animam. Semper enim in consequenti est potentia quod prius est, et in figuris et in animatis, ut in tetragono quidem trigonum, in sensitivo autem vegetativum. Quare et secundum unumquodque querendum que uniuscuiusque anima, ut que plante, et que hominis et que bestie. Propter quam autem causam sic se habent consequenter, considerandum est. Sine vegetativo enim sensitivum non est. A sensitivo autem separatur vegetativum ut in plantis. Iterum autem sine eo quod est tangere aliorum sensuum nullus inest, tactus autem sine aliis inest. Multa enim animalium neque visum neque auditum habent neque odoratum. Et sensibilium autem hec quidem habent motum secundum locum, alia vero non habent. Ultimum autem et minimum rationem et intellectum. Quibus enim inest ratio corruptibilium, his et reliqua omnia; quibus autem illorum unumquodque, non omnibus ratio, sed quibusdam neque imaginatio, alia autem hac sola vivunt. De speculativo autem intellectu altera ratio est. Quod igitur de unoquoque horum ratio hec propinquissima et de anima, manifestum est.

Necessarium autem est debentem de his perscrutationem facere, accipere unumquodque eorum quid est, deinde sic et de habitis et de aliis investigare. Si autem oportet dicere quid unumquodque ipsorum, ut quid intellectivum aut sensitivum aut vegetativum, prius adhuc dicendum quid est intelligere et quid sentire. Priores enim potentiis actus et operationes secundum rationem sunt. Si autem sic, his adhuc priora opposita oportet considerare, de illis primum utique oportebit determinare propter eandem causam, ut de alimento et sensibili et intelligibili.

Quare primo de generatione et alimento dicendum est. Vegetativa enim anima et in aliis inest, et prima et maxime communis potentia anime est, secundum quam inest vivere omnibus. Cuius opera sunt generare et alimento uti.

Naturalissimum enim operum viventibus quecumque perfecta et non orbata aut generationem spontaneam habent, facere alterum tale quale ipsum est, ut animal animal, planta autem plantam, ut ipsius esse semper divini et immortalis

Adhuc autem quid

reprobat predictorum errorem ad secundum scilicet quantum ad hoc quod Empedocles dixit augmentum et nutrimentum [illegible] ab ipsa anima [illegible]

sequitur quod [illegible] ab invicem separare [illegible] elementa [illegible] tangit [illegible] quando movetur in contraria loca. Hoc non est intellectus secundum intentionem philosophi sed secundum opinionem Empedoclis ut dictum est.

Videtur autem ignis [illegible]

Ad cuius intellectum sciendum quod illud proprie nutriri dicitur quod in se ipso aliud recipit et nutritur ad sui ipsius conservationem. Et hoc non accidit in igne licet hoc non videatur quia cum igne recta accessio aqua materia combustibilis additur in tanta combustibili novus ignis generatur si non tamen ita quod illud combustibile additum cedat in conservationem ignis in actu materia recta prius accensi. Et si aliquid ligni de novo ignitur generatur ignitio non conservatur ignitio alterius ligni prius igniti quia totus ignis qui est ex aggregatione multorum ignitorum non est unus simpliciter sed est unus aggregatione sicut cumulus lapidum est unus. Unde propter tales unitates ignis [illegible] conservatio nutrientis. Sed corpora animata [illegible] nutriuntur et per alimentum conservantur [illegible] que prius fuit. Et propter hoc sola animata [illegible] augmentatur [illegible] partes ipsarum nutriuntur et augentur quod non contingit in rebus inanimatis quia videmus per additionem quedam crescere non tamen crescit id quod prius fuit sed ex additione alterius constituitur quoddam aliud totum maius. Sed quia ignis pluralis de forma quam alia elementa [illegible] virtute activa et quia vel ut [illegible] contingit aliqua [illegible] se [illegible] ignis nutriri et augeri [illegible] propter hoc secundum quosdam sciendum [illegible].

principaliter secundum id quod potest. Prima enim id appetitur et cuius causa agunt quecumque agunt secundum naturam. Id autem cuius causa dupliciter, hoc quidem cuius, id autem quo. Quoniam igitur communicare non potest ipsis semper et divino et continuatione propter id quod nullum contingit corruptibilium idem et unum numero permanere, secundum quod potest communicare sic participat, hoc quidem magis, id vero minus, et permanet non idem sed ut idem, numero quidem non unum, specie vero unum. Est autem anima corporis viventis causa et principium. Hec autem multipliciter dicuntur. Similiter autem anima secundum determinatos modos tres causa est. Et enim unde motus ipsa, et cuius causa, et sicut substantia animatorum corporum anima causa. Quod quidem igitur sicut substantia manifestum; causa enim ipsius esse omnibus substantia. Vivere autem viventibus est esse, causa autem et principium horum anima. Amplius autem actus ratio potentia existentis. Manifestum autem quod et cuius causa anima causa. Sicut enim intellectus gratia huius facit, eodem modo et natura, et hoc est ipsius finis. Huiusmodi autem finis in animalibus anima et secundum naturam; omnia enim physica corpora anime instrumenta, sicut animalium sic et plantarum, tamquam gratia anime existentia. Dupliciter autem quod cuius causa, quod et cui. At vero et unde primum motus secundum locum anima. Non omnibus autem inest viventibus. Est autem alteratio et augmentum secundum animam. Sensus enim alteratio quedam esse videtur, nihil autem sentit quod non habet animam. Similiter autem et augmentum et decrementum se habent; nihil enim decrescit neque augetur naturaliter quod non nutritur, nutritur autem nihil quod non communicat vita. Empedocles autem non bene dixit hoc addens, augmentum accidere plantis deorsum quidem radicatis propter terram ferri sic natura, sursum autem propter ignem similiter. Neque enim sursum et deorsum bene accipit; non enim idem omnibus sursum et deorsum et universo, sed sicut caput animalium sic radices plantarum, si oportet dicere instrumenta altera et eadem operibus. Adhuc autem quid continens in contraria loca que feruntur ignem et terram? Distrahentur enim nisi sit aliquid prohibens. Si vero erit, hoc est anima et causa alimenti et augmenti.

Ipse autem contra [illegible] exemplat predictum ordinem [illegible] ostendit quod anima sit causa per duas rationes. Prima est [illegible] ignis est causa augmenti et nutrimenti in infinitum [illegible] sed anima non nutritur [illegible] augmentum in infinitum [illegible] magnitudinis augmenti sed [illegible] ignis non [illegible] augmenti in ipsis animatis [illegible] magis anima [illegible] causa [illegible] que precedit [illegible] potest [illegible] ignis [illegible] declaratione [illegible] ibi omnium autem [illegible] est primo notandum quod [illegible] ignis sit causa nutritionis et augmenti. Cuius ratio est [illegible] quorum quidem nutritionem et augmentum [illegible] alimentum in infinitum [illegible] alteri sed non potest [illegible] hoc in prius dictum.

Et sic redeundo [illegible] quod anima [illegible] causa efficiens operationum vite et est viventis corporis [illegible] et decoquentes quod non potest [illegible] igneo calore [illegible] et [illegible] augmentum [illegible] in [illegible] causa [illegible] augmenti et nutrimenti ipsa anima [illegible] alteri naturalis quod decidat [illegible] aliquis artifex volens [illegible] sigillum imprimere [illegible] nunc ceram [illegible] cum mollit [illegible] ceram et hoc sub determinato gradu mollificationis [illegible] sed sicut quod non sit nimis mollis nec nimis dura. Et artifex prius licet [illegible] mollificationis [illegible] sicut quod sit sub tali et tali gradu mollificationis et artifex sicut ignis est causa [illegible] suum instrumentum sic [illegible] in ipso augmento vel nutrimento requiritur calor naturalis tamquam causa [illegible] tamquam instrumentum scilicet digerens et decoquens [illegible]. Sed anima requiritur tamquam causa principalis scilicet digerens vel decoquens sub tali vel tali gradu determinato tamquam determinans et limitans nutrimentum et augmentum [illegible] similiter anima [illegible] in augendo et nutriendo imponendo terminum augmentationis vel nutritionis [illegible] artifex imponens terminum rei artificiate. [illegible] quod [illegible] ignis augmentatur in infinitum [illegible] hoc autem dicit quod omni combustioni [illegible] posita [illegible] tamquam magis [illegible] augmentum sicut ignis [illegible] de uno [illegible] combustione [illegible] tamquam magis [illegible] augmentum [illegible] ex hoc [illegible] quod [illegible] ignis augmentatur in infinitum [illegible] et maxime activum [illegible] quod omni combustione [illegible] hoc est [illegible] de rebus animatis sicut ignis non [illegible] res animata [illegible] similiter [illegible]

[illegible]

Et vos [illegible]

Vocatum autem porum [illegible]

Videtur autem alimentum [illegible]

Non autem [illegible]

Sed quecunque [illegible]

Contrarium autem [illegible]

Videtur autem pati [illegible]

alito b'o; ptq vol' oi cu dedaracoe pot' ultra d . Et e p° nond q' e due vas dicut mt' se q' p'ma
sin' q' gracte q'q oz ee mt' tlos umi' q' ed qd alit' z agit i alitu z tq i q'ce alitu mutat'
Oz 2a vo sin' q' gracte q'q oz ee mt' agetes t paciet'. 2° no q' tagit i lra q' ed q' alit'
no pati' ab alito . Lng q'm d' i p° de gnoe ubi d' q' omne agens i agedo r'pati' . Ad h' e
d'd dut' p° q' q' d' q' omne agens i agedo r'pati' h' e v'y 2 arco t pacie' s' no z v'y p° t
pse t sy h' ed q' alitur pati' ab alito 2 arco t pacie' s' no pati' p° t p se t sic loqu'
hic phs t sy h' instra no v' . 2° aut d' ste q' ed q' alit' si alitu q'st dur' p'mo q'tu
ad pte su forlez q z aia q'uo q'tu ad ptez sui malez que e corpq phico sub' tu q'lus p'mus
sq calido fri hu' t sicco p h' aut o' e ad instaq aq t h' ste q' alitu no pati' ab alito q'tu
ad ptez su forlez 4 sic intelda z lra . Oz q' omne agens in agedu r'pati' h' e vy sy
su ptez malez . Vy sy h' alitu pati' ab ipo alito inq'tu z corpq phico sub' q'bq p'uq
t sic phs loqu' p° de gnoe t sy h' instaq no v' . Sz p'a soluco m' ee sr . **Utrum alit**
hic solut dub' d . Et e p° nond q' e ze digestio alitu p'a aut digestio sy q'eda fit
i ore t h' incoplete s' qplete fit i stomacho ubi ed q' e grossu t terrestre r'met' q' aut
z subtile p modu vapoil trahi' ad epar . ubi fit 2a digestio 4 tuc hu' dic' qui z in
epate q'tu' i sagunez t ed q' z supflm r'scca' p vrinam q' vrina e q' colametu sagi's
. Sed aut maxie z purz intri' ad cor fit 3a digestio sy phs p q' impuru sep'a a puro
t emitti' impuru p sudores s' q' cor in sit v'tute om' mebrors i' puru q' a pte
ee alitu pfcte assila' ambq mebre 4 tuc p v'tute attractiua eq' z mebri q'lz mebre
attrahit ed q' e s' q' t q'tit' i sbaq eq' let mebra . Supflm aut mitti' i vasa scilicet
. Et sic alitu ut tagi' in lra ipu' gnra' ipi alito si i sue assila' s' . 2° no q' motq
aliti ad singla mebra z n'alis q'tu ad h' q' assila' singulis mebre i sue dige
stioe t ce' q'tu ad h' q' attrahi' ad qplet mebz p v'tutez attractiuaz q' e n'alis i
quoz mebro . Et sic exps q' dicta sut ptz solucio istq dui q' i p'mo intros q'm ali
q'ns si i sue sile intra' sic ptz . 3° no ad intellctu aliquoz dictoz q' i ea q' augta
t intur' sor r'quirun' v'tutes uttie ad augm' t intricon . p° eu r'qui' v'tq attrac
tiua intrini . 2° r'qui' retetiua intriti q' nisi alitu retiue' p aliqd tpus no poss
decoqui t digeri . 3° r'qui' v'tq digestiua q' int'ru digerit . 4° r'qui' v'tq expulsiua
q' e expellens supfluitates q' no sut ne'c'(?)antes **Rm aut m'** ubi sequi' de opacoibq
aie vegetae t dui' i z sy q' pse' do z a eius opacoe s' o aut pse' de eius origuali
opacoe q' e nutrico d . Et e p° nond q' ex lra pt trahi' talis diffo eius opacois q' e nutric
sc q' Nutrio mt' aliud z u q'usio alitu i sbaq aliti q' adq' alitu a pse z i poy . 2° no
q' d' in lra q' mt' alit' nisi q' l' vitaz q' ee h' maite appz q' ignis no alit' st' q'
no h' vitaz ut ee' supq declatu z . Est aut ignis no alit' p'pe h' vo z sy q'ez q'
omne q' st' alit' tusunt alitu i sua sbaq 4 p h' saluat sua sbaq t manet ide' tu
i sbaa utz de aliq s' ignis no e h' q' ex q' ab ignis e in aliquo gbustibi si appona' aliud
gbustibile tuc ipy q'tu' i nat' ignis no ty tuc remanet ut salua' por ignis ep' i uno
sico 4' t aliq i uno gna ut ee' supq declatu z go ignis no p'pe alit' sz intri'
Est aute alterum pse' de 2a opacoe aie vegete q' e augre d . Et e p° nond q'
ex lra pt trahi' talis diffo augm' sy q' augo nt' aliud z u q'usio q' t' ip'q alitu
i q'tite zpq alti ad q' pf' i poy . No 2° q' z se e dra int' intros t augm' p'a dra
ptz ex dicte supq . sz q' intrio ine st ali q' du vivit sz p toty vita' s' no augo q' i
senectute no debe' s' . Alia e dra q' augo solu' st ex calido excellti t intru intcso
sit appz i puers s' intros l' se i calido intcso t ee' a calido mer' no solu' t ee' a
calido debili st ptz i senibq . 3a dra z sy augo i vy h' sup inalm sz q' Nutrio est
tausal' magis ad omes dras positios s' augo solu' cat motu sm longitudinez t latitudinez
i qua augent' sy eu eq' qui' expellens calor penetras mebra t grossa sz epaz elevando
t plogando **Et gnacoe** p sequi' de 3a opacoe aie vegetue q' z gnare d . Et e p°
Nond q' ex lra pt trahi' hec diffo gnoe sz q' gnao mt' aliud e inst' pductio alicq i ee
q' e sile ipi alito i spe . 2° no q' alieni in q' e z a opacoes no dicut int' se . Sing
phao z q' pt ex distictioe obiecti q' vna opacoes int' se sic ex vnite obiecti augm' vni
tas opoe s' ie z a opacoes hnt vnu t ide' obiem sz alitu t sic p' go t ce' . Ad o'd e q' soluto
hq obiectoe ptz ex dicte supq q'uluez . i e z a opacoes hnt vnu t ide' obiem loco t subito sz
mar' q' ed z ty hnt diuisa t opta obiecta fore su fira' q' . Alitu inq'tu z i poy ad
sbaz aliti pt z obiem intric s' inq'tu z i poy adiq'tez aliti pt z obiem augm' supsta
aut alitu z q' d' supflm pt d' obiem gnoe q' gnacos p sedez alim fuit q' supfluis
alitutut h' i lib' de aliq 4 sy h' abico no v' **Quare hg aie** ubi pse' de
pot vegetua diffinedo epaz a dui' ed p° pot pma diffoz aie vegete' p opacoz ad eius
opacoz origualez t in sepalez q' e intrio 2° pot alia diffioz p opacoz ad eius finalez opo
t p sectissima t nobilissima q' e gno ubi . Illy aut a sine d . Et e p° nond q' ex lra pt trahi'
t' diffo pot' vegete sz q' pot vegetua mt' aliud e u q'dez pu' aie p q' aiatu inq'tu
indiuidu saluat sui sbaz p intrioz . 2° no q' pot vegetua t pot intritua dur' dicut p'mo
dicut sit q'ualo t spale su sit ge' t spes . Alia dicut i eo q' pot intritiua z pu' p'pe' i age
r'v intricos si alia su pot vegetua e pu' i mote su pile r'v intricos . 3° no q' d'
i lra q' alitu ipat intros h' no in eo pot q' alitu solu' e pu' i passiu intros . Oz
aia su calor nalis z pu' actiu 4 sic patq int' q' aia t calor nalis ipat intros . Ad
h' ad q' h' tria pt'a r'quiru' ad intros si dicut q' aia t calor nalis r'qui' ad intri
t q' pu' actiu ty adhuc dicut q' aia r'qui' ad intros t' agens pule calor aut nalis t'
agens instruale sic pt' . Sz alitu r'qui' ad intros t' pu' pasui ste aia hec z sparat

[illegible]

augmenti. Videtur autem quibusdam ignis natura simpliciter causa alimenti et augmenti
esse. Et namque videtur ipse solum esse corporum et elementorum quod alitur et augmentatur.
Unde et in plantis et in animalibus putabit utique quis hunc esse quod operatur. Hoc
autem concausa quidem quodammodo est, non tamen simpliciter causa, sed magis anima. Ignis
enim augmentum in infinitum quousque fuerit combustibile. Omnium
autem natura constantium terminus et magnitudinis et augmenti. Hec autem
anime, sed non ignis, et rationis magis quam materie.

Quoniam autem potentia eadem anime est vegetativa et generativa,
de alimento necessarium est determinare primum. Separatur enim ab
aliis potentiis opere hoc. Videtur autem alimentum esse contrarium contrario, non autem
omne omni, sed quecumque contrariorum non solum generationem ex se invicem habent, sed
et augmentum. Fiunt autem multa ex se invicem, sed non omnia quanta, ut sanum
ex laborante. Videntur autem neque illa eodem modo ad se invicem esse
alimentum, sed aqua quidem igni alimentum, ignis autem non alit aquam. In simplicibus igitur corporibus maxime
videntur hec esse quod hoc quidem alimentum, illud vero quod alitur. Dubitationem autem
habet: dicunt enim quidam simile simili ali, sicut et augeri; aliis autem sicut
diximus econverso videtur, contrarium contrario, tamquam impassibile sit simile a simili. Ali-
mentum autem alterari et decoqui; omnibus autem transmutatio in contrarium aut
in medium. Adhuc autem patitur aliquid alimentum ab eo quod
alitur, sed non hoc ab alimento, sicut neque instructor a materia, sed ab illo hec.
Instructor autem mutatur solum in actum ex otio. Utrum autem sit alimentum
quod ultimo advenit aut primum, habet differentiam. Si autem utraque, sed hoc quidem non
coctum, illud autem coctum, utroque modo utique continget alimentum dicere.
Inquantum enim non coctum, contrarium contrario alitur; inquantum vero coctum,
simile simili. Quare manifestum quod dicunt quodammodo utrique recte et non recte.

Quoniam autem nihil alitur non participans vita, animatum utique erit corpus
quod alitur inquantum animatum, quare animati aliquid alimentum est, non secundum [illegible]

[illegible]

Est autem quo alitur [illegible]

Figuraliter igitur. Recapitulat dicens. Et est primo notandum quod tangit multa quod de alimento et quibusdam aliis circa ipsum et propriis verbis hic potest dici exponi. Primo sic propriis verbis, id est in quodam libro quem philosophus fecit de nutrito et nutritivo qui non venit ad nos. Secundum igitur aliquos exponitur scilicet quod de hiis certificabit in propriis verbis scilicet in diversis libris particularibus. Primo quia in libro de generatione determinat de alimento quid erat multotiens tangitur. Atque etiam de generatione ut scilicet in libro de vegetabilibus et plantis et libro de animalibus determinat de alimento et de quibusdam aliis magis in speciali. Item in libro meteororum determinat de digestione et de quibusdam aliis passionibus que consequuntur alimentum.

Determinatis autem. Quoniam prescriptum est de potentia vegetativa hic prosequitur de potentia sensitiva et dividitur in duas partes ...

Actiuus. Est autem alterum alimento et augmentativo esse. Quantum enim quantum quantitativum

aliquid animatum augmentativum; in quantum autem hoc aliquid et substantia alimentum.

Salvat enim substantiam et usque adhoc est quousque alitur. Et generationis autem factivum

non eius quod alitur, sed quale quod alitur; iam enim est ipsa substantia. Generat

autem nichil seipsum, sed salvat. Quare huiusmodi quidem anime principium potentia est quod potens

salvare suscipiens ipsum in quantum huiusmodi; alimentum autem preparat operari; unde

privatum alimento non potest esse. Quoniam autem sunt tria, scilicet quod alitur et quo

alitur et alens. Alens quidem prima anima, quod vero alitur habens hanc corpus,

quo vero alitur alimentum. Quoniam autem a fine appellare omnia iustum

est, finis autem generare quale ipsum, erit utique prima anima generativa

ut ipsum. Est autem quo alit duplex, sicut quo gubernat et manus et

themo, hoc quidem movens et motum, hoc autem movens solum. Omne autem alimentum

necesse est posse decoqui; calor autem operatur decoctionem; quare omne

omne animatum habet calorem. Figuraliter igitur quid sit alimentum dictum est;

certificandum autem posterius de ipso in propriis verbis.

Determinatis autem de hiis dicamus communiter de omni sensu. Sensus autem

in moveri aliquid et pati accidit, quemadmodum dictum est; videtur enim

quedam alteratio esse. Aiunt autem quidam et simile a simili pati. Hoc autem quomodo possibile

aut impossibile, diximus in universalibus verbis de agere et pati. Habet autem dubitationem

propter quid et sensuum ipsorum non fit sensus, et quare sine exterioribus non faciunt

sensum, existente igne et terra et aliis elementis quorum est sensus secundum

se aut secundum accidentia ipsis. Manifestum igitur quod sensitivum non est actu sed potentia

tantum. Unde non sentiunt sicut combustibile non comburitur ipsum per se sine

combustivo; combureret enim seipsum et non indigeret actu igne. Quoniam

autem sentire dicimus dupliciter, potentia enim audiens et videns audire et videre

dicimus et si dormiens sit forte, et iam operans, dupliciter utique dicetur

et sensus, hic quidem potentia, hic autem actu. Similiter autem et sentire.

Habet autem dubitationem. Hic probat per rationem ducentem ad impossibile quod sensus sit potentia passiva que formatur. Si sensus esset virtus activa tunc sequeretur quod sensus sentiret seipsum ac etiam sentiret elementa que sunt in suo organo sine aliquo extrinseco sensibili. Sed quod est falsum et contra experimentum; ergo sensus est potentia passiva. Iuxta hoc sic procedit quod potest sumi ...

...

inducta quod sensus non est potentia activa sed potius est potentia passiva. Secundo notandum quod quidam tangitur ultra quod sensus sit elevatus [illegible] per passiones quod propter hoc est ipse distinctio [illegible] antiquos de quorum opinione fuit quod sensus et intellectus non differunt et ideo similiter intellectus [illegible] elevata per se quam sensus [illegible] intellectus [illegible] quod potest [illegible] ut sensus [illegible] alia per istius distinctionem [illegible] non sentiunt per se sed patiuntur ut patet hic dicitur. Tertio notandum quod [illegible] movet [illegible] quare [illegible] sunt in suo organo [illegible] quod omne sensibile movet [illegible] in actu ut patet hic dicitur [illegible] non sunt actu in ipso organo sed solum virtute ut [illegible] [illegible] sunt immixto quod sensus non sentit elevata que sunt in suo organo. [illegible] [illegible] sunt actualiter organo sensus que sensus non sentiunt [illegible] [illegible] ad sentire [illegible] actu [illegible] non [illegible] et potentia sensitiva sed est aggregatum ex potentia sensitiva et ipso organo cum suis dispositionibus [illegible] quod ipsum organum cum suis dispositionibus et potentia ad sentiendum [illegible] ipsum organum sentiret [illegible] et sua activa [illegible] ipsum reducit ad actum [illegible] agens et patiens [illegible] Vel potest aliter dici quod sensibile est agens et potentia sensitiva patiens [illegible] omne agens et patiens debet esse distincta loco et subiecto [illegible] potentia autem sensitiva et organum [illegible] cum suis dispositionibus non sunt distincta loco et subiecto et sic patet [illegible] [illegible] que sensus non sentit se ipsum [illegible] non reducit se ipsum de potentia ad actum sed sensus est potentia passiva ut patet ultra [illegible] non potest se ipsum reducere de potentia ad actum [illegible] ad hoc requiritur aliquod sensibile [illegible] quod reducat ipsum sensum de potentia ad actum [illegible] [illegible] Vel potest aliter [illegible] autem de causis [illegible] Nulla virtus corporea [illegible] supra se ipsam [illegible] sensus est virtus organica et corporea [illegible]

Manifestum hic [illegible] [illegible] potentia [illegible] quod sensus potest potentia passiva. Et est notandum quod [illegible] [illegible] apparet [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] que sunt activa [illegible] [illegible] sicut [illegible] potentie [illegible] [illegible] [illegible]

Sensum autem sentire hic [illegible] ipsum sensum [illegible] Et est notandum quod [illegible] est potentia propinqua et remota de utraque autem potentia [illegible] littera [illegible] [illegible] in potentia propinqua [illegible] [illegible] sentire [illegible] [illegible] [illegible] ad actum completum [illegible]

Primum igitur dividat quedam [illegible] Et est notandum quod [illegible] ipsum [illegible] quod sentire [illegible] in actu [illegible] [illegible] quod est quedam pati et moveri [illegible] notandum [illegible] agere et pati [illegible] motus et actio et passio sunt [illegible] [illegible] [illegible] ad agentem [illegible] ad passum [illegible] [illegible] sentire [illegible] movetur [illegible] agere [illegible] actus [illegible] ad sensibile [illegible] pati [illegible] in quo [illegible] [illegible] quod alia [illegible] quod sensus reducitur ad actum [illegible]

Damna autem ait a quo sensus reducitur ad actum [illegible] [illegible] addit quedam [illegible] Et est notandum quod tangitur in littera quod aliquid pati quodammodo a suo simili et quodammodo a dissimili [illegible] [illegible] transmutatur [illegible] pati est dissimile agenti [illegible] transmutatum [illegible] passum [illegible] est simile agenti [illegible] quod sensus [illegible] factus est actu [illegible] est simile [illegible]

Dividendum [illegible] [illegible] quod sensus sit potentia passiva [illegible] simile [illegible] [illegible] aut quo sensus reducitur de potentia ad actum [illegible] ut magis pateat intentio sua aut quo [illegible] reducta de potentia ad actum in quo [illegible] quod [illegible] reducta de potentia ad actum [illegible] applicat [illegible] [illegible] [illegible] intentionem suam. **Est autem quod** [illegible] [illegible] intentionem suam [illegible] Et est notandum quod tangitur in littera quod [illegible] sit in potentia remota ad actum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ipsum [illegible] activam [illegible] includens [illegible] in pura potentia ad omnes perfectiones tamen [illegible] ut patet hic dicitur. Vel potest aliter dici quod [illegible] [illegible] [illegible] potentia ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in potentia remota [illegible] notandum [illegible] qui est in potentia [illegible] est in potentia tantum sed [illegible] qui actualiter [illegible] sciencia est in actu tantum [illegible] autem [illegible] sciens in potentia propinqua est tamen in actu quam in potentia [illegible] actu [illegible] primi actus sed est in potentia [illegible] [illegible]

Ambo quidem [illegible] [illegible] [illegible] et ad suos actos [illegible] [illegible] quam [illegible] [illegible] Et est notandum quod tangitur in littera quod aliquis acquirit scientiam mutatur a contrario habitu hoc duo exponitur [illegible] sic quod ipse mutatus est a contrario habitu in [illegible] dispositione in habitum quia dispositio est contraria habitui [illegible] quia est de facili mobilis et habitus est de [illegible] [illegible] [illegible] exposicio videtur non valere et hoc [illegible] quia plures non dicat quod [illegible] est [illegible] a contrario sed dicat in addicione [illegible] quod [illegible] est mutatus a contrario habitu sed dispositio non est habitus quia [illegible] [illegible] [illegible] non est intentio littere [illegible] Ideo alio modo exponitur sic littera ut exposita est [illegible] quod [illegible] mutatur a contrario habitu in [illegible] [illegible] [illegible] in habitum [illegible] Ad cuius intellectum est sciendum quod qui aliquis acquirit scientiam [illegible] sit sciens de ignorante sive ex ignorancia. Ignorancia est duplex ut habetur primo posteriorum, quia quedam est ignorancia negacionis que est in illo qui nullam rei noticiam habet et qui ab ex tali ignorancia sit sciens tunc non dicitur esse mutatus ex contrario habitu, sed magis ex pura privacione devenit ad habitum scientie. Alia est ignorancia dispositionis que est in illo qui habet aliquam noticiam rei in universali et [illegible] sed in speciali non [illegible] Est autem [illegible] [illegible] fallaciis et [illegible] [illegible] [illegible] scientie, et qui ex tali ignorancia aliquis sit sciens tunc [illegible] [illegible] esse mutatus a contrario habitu quia [illegible] fuit in errore contrario veritate sive habitu scientie [illegible] mutatus est in habitum scientie [illegible] intentio est littera ut est exposita. **Non autem** hic [illegible] [illegible] dentaliter distinguit pati [illegible] passio [illegible] Et [illegible] primo notandum quod ex littera patet quod duplex est passio quia quedam [illegible] [illegible] et habet esse [illegible] passionis. sed [illegible] passionis non potest esse [illegible] aqua abicicio ab ipso, hec autem [illegible] est duplex quia quedam est abicicio forme specialis et sic [illegible] passionis sumitur. vel est abicicio forme [illegible] et [illegible] [illegible] secundum quid, et sic [illegible] hoc corrumpens

vel est simpliciter ut est 2m quid in pacientia facta a contrario vel ab agente vel a forma agentis hoc est contraria forte pati
entis. Alia est passio minus proprie dicta que dicitur salus et perfectio et hec nichil aliud est quam receptio actiuis
perfectiui vel spiritualis vel accidentalis, et sic dicimus materiam pati quia formam tam spiritualis quam accidentalis et eciam
que per eandem formam acquiritur sibi salus et perfectio et talis perfectio est in sensu sive intellectu secundum receptio
nem perfectionis et salutis et ideo non recipitur hic pati sive passio. circa primum [illegible] et circa intellectum [illegible] est notandum
quod in qualibet paciente contingit duo recipere primo abiectionem contrarie forme in paciente et ideo talis forma
spiritualis quam accidentalis que abiectionis est causa ab ipso agente [illegible] recipitur ibi introductio contrarie
forme in paciente ab ipso agente et quantum ad primum est passio proprie dicta quantum autem ad secundum est
ibi passio minus proprie dicta que est salus et perfectio prout hic recipitur pati sive passio. 3o
est notandum quod tangitur in littera quod actus sit similis potencie. Est autem similis propter duo. primo propter tanto
quod actus actiuorum sunt in paciente et disposito et proporcionato et apparato ut superius dictum est. Ratio
secundum hoc quod perfectio est similis ei cuius est perfectio sed actus est perfectio potencie et si sic ergo actus
est similis potencie. Sed contra dicta obiicitur et hoc sic quod multa dicunt actus et potencia ut dicitur in primo
huius libri ergo ex hoc videtur quod actus non sit similis potencie. Ad quam dicendum est quod actus et potencia dicuntur
considerantur duo, 2m suas naturas sive essencias et sic non sunt similia inter se. Alio considerantur
in quantum sunt proporcionalia et in quantum unum est perfectio alterius et sic sunt similia sicut in materia et forma
hec obiectio non valet. **Speculans** hic ex dictis ondit quomodo intellectus reducatur de potencia ad ac
tum et dividitur in duo. primo ondit quomodo intellectus de potencia propinqua reducatur ad actum secundum et quod
hoc non sit 2m alteracionem. 2. Et 3 notandum quod tangitur in littera quod quando aliquis actualiter speculatur secundum
quod scit quod ibi non dicitur alteracio sive alteracio proprie dicta quod racio est quia ille qui alteratur proprie ab ipso
aliquid abiicitur sed ab isto nichil abiicitur additur autem sibi aliquid secundum operationem quam prius non habuit et si
sic ergo etc. **In actu quidem** ondit quomodo intellectus reducatur de potencia propinqua ad actum secundum quod hoc
non sit per doctrinam. 2. **Ex potencia autem** hic ponit quomodo intellectus reducatur de potencia remota
ad actum primum. 2. Et est notandum quod tangitur in littera quod aliquis acquirens scienciam accipit eam addiscens
ab alio et ab habente scienciam in actu. sed hoc non videtur esse verum quod 2m philosophum in elenchis et secundum Boecium
[illegible] et ab habente scienciam in actu sed hoc non videtur verum quia aliquis novit vel inveniendo vel addiscendo novit hoc ergo aliquis habet scienciam
in topicis dicitur quod aliquis novit vel inveniendo vel addiscendo novit hoc ergo aliquis habet scienciam
acquisitam per doctrinam ab aliquo habente scienciam in actu sicut a magistro. tamen scienciam quam acquisivit per
inventionem non habet ab aliquo habente scienciam in actu sive a magistro. Ad hoc autem dicendum est quod sicut ac
quiritur sanitas in corpore sic proporcionabiliter acquiritur sciencia in anima, sed sanitas acquiritur in corpore
potest dupliciter. Uno modo ab aliquo principio extrinseco sicut a medico. Alio modo ab aliquo principio intrinseco scilicet
a virtute naturali utrobique autem acquiritur sanitas a sanitate in actu quod in mente medici est racio
sanitatis 2m quam aliquis sanatur, et eciam in eo quod sanatur 2m naturam est aliqua pars corporis sana
secundum cuius virtutem alie partes sanantur. Sic eciam a simili sciencia acquiritur ab anima sive ab homine dupliciter
secundum corpus cuius virtute alie partes sanantur sicut a magistro. Alio modo a principio intrinseco secundum inveniendo
Uno modo ab aliquo principio extrinseco dum addiscat secundum a magistro. Alio modo a principio intrinseco secundum inveniendo
sicut a lumine sive virtute intellectus agentis per cuius irradiacionem super fantasmata quod per lumen intellectus
agentis aliqui propter bonitatem intellectus ipsorum statim veniunt in cognitionem aliquarum rerum. Utrobique
autem acquiritur sciencia ab aliquo habente scienciam in actu. Sed hoc est dupliciter et aliter et aliter quod aliquis acqui
rens scienciam ab aliquo principio extrinseco scilicet a doctore acquirit scienciam ab habente eam in actu formaliter
sed aliquis acquirens scienciam ab aliquo principio intrinseco scilicet lumine vel virtute intellectus agentis
et per inventionem ille acquirit scienciam ab habente scienciam in actu non autem formaliter sed solummodo virtute
non statim hoc dictum philosophi ad hoc scilicet veritate secundum quod aliquis acquirens scienciam reducatur de potencia
remota ad actum primum secundum ab aliquo habente scienciam in actu aut formaliter aut virtute et sic per hoc
patet solucio questionis. **Aut duos** ad maiorem evidenciam dictorum distinguit
que dicta sunt et pro maiori evidencia aliquorum distinguit
alteracionem. 2. Et est primo notandum quod ex littera habetur quod duplex est alteracio quarum una est secundum mu
taciones in contrarias disposiciones quibus corrumpuntur et privantur disposiciones prius existentes et una
alteracio est privacio alterius et sic dicitur alterari sive alteracio proprie. Alia est alteracio que est secundum mu
tacionem in habitum et naturam 2m quam recipiuntur aliqui habitus et forme que sunt perfectiones et non
abiciunt ex quo aliquid abiicitur et sic dicitur alteracio sive alteracio minus proprie et ideo non accipitur hic quod
qui addiscit quodammodo alteratur hoc minus proprie et hoc 2m mutacionem in naturam sive perfectionem habitus
2o notandum est quod videtur plures contradicere quod superius dictum est quod ille qui addiscit mutatur et mutatio
nibus ex contrariis habitus et sic videtur quod ibi sit alteracio proprie dicta que est 2m mutacionem in privatas
disposiciones hic autem dicit quod talis non alteratur proprie. Ad hoc dicendum est quod ad hoc quod fiat alteracio proprie
dicta requiruntur duo privaciones. Primum est quod fiat ibi mutacio per se et privacio contrarii. 2m est
quod fiat per se et privacio mutacio ad contrarium. Exemplum sicut de albacione est alteracio proprie dicta et est privacio
et per se requiritur mutacio ad nigredinem vel a nigredine vel a medio
quod contrariantur inter se et ad quem fit mutacio. Sed quando aliquis acquirit scienciam tunc necessario requiritur quod
ibi sit mutacio ad contrarium per se et privacio secundum ad scienciam. Secundum prius defecit ibi secundum quod ibi non est
per se et privacio mutacio a contrario sed hoc est per accidens quod accidit accipiendo scienciam de subiecto sive
per se et privacio mutacio ex contrariis sed solummodo per accidens
[illegible]. Et ideo quod in tali mutacione non est per se et privacio mutacio ex contrariis sed solummodo per accidens
ergo non est ibi alteracio proprie dicta et [illegible] hoc in istam non valet. **Sensitivi autem** circa illud
quod dictum est intellectum applicatur ad propositum scilicet ad sensum et ondendo quomodo sensus reducatur de potencia
ad actum. Et 3 notandum quod sicut circa intellectum est duplex potencia scilicet potencia prima sive potencia remota quod ille est

et potentia 2a sive propinqua quod etiam idem est ac si diceret sic etiam intellectus est duplex actus scilicet actus primus et actus 2us sic et a simili etiam sensus est duplex potentia scilicet propinqua et remota ac si diceret ibi duplex actus scilicet primus et 2us. Item sicut etiam intellectus aliquid reducitur de potentia remota ad actum primum ab aliquo generante scientiam in actu id est per se et virtute sic etiam est etiam sensus quod dicitur reducitur de potentia remota ad actum primum ab aliquo generante sensum in actu sive a generante. Item sic aliquid etiam intellectus reducitur de potentia propinqua ad actum 2um ex propria voluntate per obiecta intellectus sic etiam sensus reducitur de potentia propinqua ad actum 2um per obiecta sua. [illegible] noto. Deinde [illegible] dividit [illegible] primo ostendit quod et a quo reducatur sensus de potentia ad actum.

quod est potentia cuius et quod actu. Primum igitur quidem tanquam idem sit pati et moveri et agere dicamus. Et namque motus est actus quidam imperfectus tamen est sicut in alteris dictum est. Omnia autem patiuntur et moventur ab activo et actu ente. Unde est quidem tanquam a simili pati, est a dissimili sicut diximus. Patitur quidem quod dissimile est, passum autem quod simile est. Dividendum autem et de potentia et de actu; nunc autem dicimus simpliciter de ipsis. Est autem quidem sic sciens aliquid ut si dicamus hominem scientem quoniam homo est scientium et habentium scientiam; est autem sciens sicut dicimus iam scientem habentem grammaticam. Uterque horum autem non eodem modo potens est, sed hic quidem quia genus huiusmodi et materia est, ille autem quia volens potens est considerare si non aliquid impediat exterius. Qui autem considerans actu ens et proprie sciens est hanc A. Ambo quidem igitur primi secundum potentiam scientes sunt, sed hic quidem per doctrinam alteratus est et multotiens ex contrario mutatus habitu; ille autem ex eo quod habet sensum aut grammaticam, ex non agere in agere alio modo. Non autem simplex neque pati, sed aliud quidem corruptio quaedam a contrario, aliud autem salus magis eius quod potentia ab eo quod est actu et simile, sic sicut potentia se habet ad actum. Speculans enim fit habens scientiam, quod aut non est alterari (in ipsum enim additio est et in actum) aut alterum genus alterationis. Unde non bene habet se dicere sapientem cum sapiat alterari, sicut neque aedificatorem cum actu aedificat. Quod quidem igitur in actum ducit ex potentia ente secundum intelligere et sapere non doctrinam sed alteram habere denominationem iustum est. Quod autem ex potentia ente discens et accipiens scientiam ab actu ente et didascalo, aut neque pati dicendum est sicut dictum est aut duos modos alterationis esse, et eam quae in privativas dispositiones mutationem et eam quae in habitus naturam. Sensitivi autem prima mutatio fit a generante; cum autem generatum est habet iam sicut scientiam et sentire. Et quod secundum actum similiter dicitur ei quod est considerare. Differt autem quoniam huius quidem activa

[illegible] actus sui [illegible] a quo movet et agit et pati [illegible] motus et actus [illegible] possit esse quidam pati et moveri [illegible] actu [illegible] Et est notandum quod sic etiam sensitivum sive etiam intellectum [illegible] pura potentia [illegible] pura potentia ad actum [illegible] actus [illegible] potentia [illegible] actus qui potentia [illegible]

Deinde autem [illegible] intellectum et intellectum [illegible] duo 2um [illegible] Et est notandum quod [illegible] sensus sed [illegible] intellectus [illegible] potentia et [illegible] sed potentia sensus est individuata et singularia et individuata est [illegible] ad actum 2um per obiecta [illegible]

sensibilia exteriora et similiter operationes sentiendi sunt individuata et singularia. Quod enim obiectum eius est singulare et individuatum quod aliter non esset proportio inter obiectum et potentiam quae est in organo et ideo dicit illa quae sensus est singularium; sed intellectus est virtus immaterialis quae non est actus alicuius organi corporalis. Unde quia [illegible] autem recipit ad modum suum [illegible] etiam oportet quod obiectum intellectus sit quoddam immateriale et incorporale scilicet ipsum universale sive ipsum quod quid est consideratum per abstractionem intellectus abstrahentis [illegible] materia et materialibus condicionibus sive sunt condiciones individuantes, aliter non esset proportio inter obiectum et intellectum eius [illegible]
2o notandum est quod [illegible] universalia [illegible] sunt in anima [illegible] Loquendo [illegible] duo scilicet [illegible] conceptum sive intentionem [illegible] ipsum conceptum [illegible] quantum ad illud [illegible] in anima et [illegible] sunt quiditates rerum [illegible] in anima et [illegible] in singularibus sed

sunt in se et absolute sunt omnis essentie, sunt autem in singularibus secundum esse existentie. Et ideo sequitur quod universalia sunt quodammodo in anima ... Et quoniam dicitur quod hec que dicta sunt confirmantur per quendam dictum ... universalia sunt quedam concepta abstracti ... a speciebus fantasiatis et hec sunt in anima intellectiva ut in subiecto ... hec eadem confirmantur per ... quod universalia sunt quedam concepta quibus anima ... et collegit quod sic ergo ... sunt in ea. **Unde intelligere** potest ... et intellectu que infert ex dictis.

Nunc autem ... recapitulat et dividit ... primo recapitulat quantum ad ea que dicta sunt de distinctione potentie et actus; secundo recapitulat quantum ad ea que dicta sunt de diversa ... distinctione ... quantum ad ea que dicta sunt de pati et de alterari ... Quoniam autem innominata; tertio superaddit quedam ... de sensitivo ... autem primo ...

Dicendum est autem

Quoniam precessit ... est de sensibus ... et de sensibilibus eorum ... ad sensibilia ... de unoquoque sensu et sensibilibus ... et de obiectis ... sensus

... de operationibus extra sunt ut visibile et audibile. Sunt autem et reliqua sensibilia. Causa autem que secundum actum sunt singularium, scientia vero universalium; hec autem in ipsa quodammodo sunt anima. Unde intelligere est in ipso cum velit. Sentire autem non in ipso, necessarium enim esse sensibile. Similiter autem et hoc se habet in scientiis sensibilium et propter eandem causam, quia sensibilia singularium sunt et exteriorum. Sed de his quidem certificandi tempus fiet et iterum. Nunc autem determinatum sit tantum quoniam cum non simpliciter sit quod potentia dicitur, sed aliud quidem sicut dicimus puerum posse militare, aliud autem sicut etate existentem. Sic se habet sensitivum. Quoniam autem innominata horum differentia, determinatum autem de ipsis quoniam altera et quomodo altera. Uti autem necesse est ipso pati et alterari tanquam propriis nominibus. Sensitivum autem potentia est quale sensibile iam actu sicut dictum est. Patitur quidem igitur quamdiu non simile est, passum autem assimilatum est et est quale illud.

Dicitur autem sensibile

Dicendum autem secundum unumquemque sensum de sensibilibus primo. Dicitur autem sensibile tripliciter, quorum duo quidem dicimus per se sentiri, unum autem secundum accidens. Duorum autem aliud quidem proprium est uniuscuiusque sensus, aliud vero quod commune omnium. Dico autem proprium quidem quod non contingit altero sentiri. Et circa quod non contingit errare, ut color visus et sonus auditus et sapor gustus. Tactus autem habet plures differentias. Sed unusquisque iudicat de his et non decipitur visus quia color est neque auditus quia sonus, sed quid est coloratum aut ubi, aut quid est sonans aut ubi. Huiusmodi quidem igitur dicuntur propria uniuscuiusque. Communia autem motus, quies, numerus, figura, magnitudo. Huiusmodi enim nullius sunt propria sed communia omnibus. Tactu enim motus quidam sensibilis est et visui. Secundum accidens autem dicitur sensibile ut si album quod est Diarii filius.

Dico autem proprium

... est ... quod ... sensibile proprium quod non percipitur ab alio sensu ... autem ... dicitur ... agens proprium ad patiens proprium sic se habet sensibile proprium ad sensum eius, quia sensibile est agens et sensus ... agens ... patiens proprium non suscipit aliquam actionem nisi a proprio agente, ergo sic et sensus proprium non agit nisi in proprium passum. Sed ... patiens proprium non patitur nisi a proprio sensibili et non ab alio ... Dicendum ... quod sensibile proprium ... a quo sensus sunt species et virtutes. Ergo sensibile proprium agit in alium sensum ... sensus non esset distinctus secundum species et virtutes ... quod est inconveniens ... sensibile proprium non agat in alium sensum nisi in proprium ... propter ... distinctionem secundum species ... quod sensibile proprium non contingit errare circa proprium sensibile ... secundum ... ad plures ... ut in phreneticis et ut ... non contingit errare sensum circa proprium obiectum ... dispositio organi ... primo quod sensus non sit infirmus sed indispositus; secundo quod medium sit bene dispositum et purum et non sit permixtum alicui alteri ... quod sensus non contingit errare ... quod obiectum sit in debita distantia posita ... supponit ... ut visus ... sit infirmus ... circa proprium obiectum ut visus circa colorem ... si medium non sit purum ... sit fumus magnus ... indispositionem organi sepius iudicat album esse nigrum ...

in ac(tu) sepe appar(et) q(uod) esse ruber color cum tamen non sit ruber color. Item si sensibile ponatur in distancia non proporcionata si multum longe ab organo semper visus circa ipsum decipitur et sic dicitur esse de visu [illegible] sensibilibus propriis sic esse [illegible] intelligendum et de aliis sensibus respectu suorum propriorum sensibilium. Tercio notandum quod hec est alia exposicio scilicet quod circa sensibilia propria non contingit sensum errare et hoc sic quod sensibile proprium [illegible] esse [illegible] intermediale scilicet inter organo si aliud receptibile sit tale [illegible]
sensus numquam decipitur circa sensibile proprium quantum ad esse intermediale ipsius sensibilis quod est in sensu scilicet quantum ad eius speciem quod sit
in sensu si sensus aliquando decipitur circa ipsum sensibile quantum ad esse receptibile sive tale quod non est indicans aliud ipsius quod sit in
re extra [illegible] aut non intelligenda et [illegible] et non [illegible]. Quinto notandum est quod sensus tactus percipit duas contrarietates racione
obiecti sui scilicet calidum frigidum humidum siccum. Et alii sensus percipiunt racione obiecto suorum solum [illegible] contrarietatem ut patet hic
[illegible] [illegible] tangitur circa que tactus habet plures differencias racione obiecti sui [illegible] ipsius.

Sed vnusquisque [illegible] dubium et incidit sic quod [illegible] credebat quod sensus numquam decipitur circa proprium sensibile
hic removet dicens. Et est notandum quod per hanc litteram non [illegible] quod visus possit comprehendere quod sit color et quod sit colo-
ratum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] intellectum scilicet naturam rei [illegible] [illegible] [illegible]
interiores et species [illegible] coloris individuum [illegible] coloris signati et circa [illegible] quod decipitur et hic si sit [illegible]
racione organi sive racione medii sive racione distancie [illegible] obiecti ut patet ex dictis. Ac eciam quoque decipitur circa sensibilia
que sunt sensibilia per accidens scilicet circa subiecta sive [illegible] propriorum sensibilium ut tangitur in littera. Et hic est intelligendum
et de aliis sensibus [illegible] [illegible] [illegible] recapitulat dicens **Communia aut** ubi declarat [illegible] [illegible]
distinctionem scilicet que sunt sensibilia communia dicens. Et est primo notandum quod hec dicuntur sensibilia communia quia [illegible] [illegible] tangitur in littera
que non sunt propria sive appropriata alicui sensui particulari et ideo dicuntur sensibilia communia. Secundo dicuntur sensibilia communia quia sicut sensibilia
propria comprehenduntur a sensibus particularibus racione specierum sicut a visu comprehenditur [illegible] album [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] intelligendum est de aliis sensibus particularibus. Sic sensibilia communia comprehenduntur racione [illegible] scilicet [illegible] sensus quod sensus
[illegible] [illegible] sensuum particularium et ideo dicuntur sensibilia communia. Secundo notandum quod [illegible] hec quinque sensibilia scilicet motus [illegible]
non dicuntur sensibilia communia [illegible] quod a quolibet sensu particulari omnia cognoscantur [illegible] [illegible] quod quatuor a quolibet sensu cognoscuntur
scilicet motus et quies et numerus. Sed alia duo scilicet magnitudo et figura cognoscuntur a quibusdam scilicet maxime a visu et a tactu.
Ubi sciendum est quod hoc declaratur [illegible] dicentes quod sit motus propriorum sensibilium percipitur a quolibet sensu sicut eciam quies quia
[illegible] est sensus. Item vnusquisque sensus percipit utrum eius obiectum sit unum vel multa et ideo percipit numerum. Sed alia
duo scilicet magnitudo et figura maxime cognoscuntur visu et tactu quod de se patet. Tercio notandum est quod dubium est utrum motus
et alia sensibilia communia sint sensibilia per se de quo sunt due opiniones. Prima est ista quod quidam dicunt quod hec sunt sensibilia per accidens
quod sit sensibilia propria sunt appropriata singulis sensibus sed sensibilia communia sunt propria sive appropriata sensui communi quod sunt obiectum eius.
Sed ista opinio non videtur valere quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad que tendunt immutaciones [illegible]
sensuum ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod sensus [illegible] [illegible] [illegible] obiectum quod non sit obiectum sensus particularis
[illegible] immutaciones sensuum particularium a suis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non
[illegible] quod percipit [illegible] immutaciones sensuum particularium [illegible] discernit [illegible] sensibilia diversorum sensuum [illegible] [illegible] [illegible]
nos videmus ac eciam discernimus [illegible] album et dulce [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod dato quod sensibilia
communia essent propria obiecta sensus communis [illegible] [illegible] quod essent sensibilia per accidens [illegible] sensuum particularium [illegible] [illegible]
[illegible]. Secunda autem opinio est ista quod quidam dicunt quod motus et quies et alia sensibilia communia dicuntur sensibilia per se propter hoc
quod sunt quedam [illegible] [illegible] sensibilibus [illegible] subiectis [illegible] [illegible] [illegible] sensibilia non sunt [illegible] [illegible]
[illegible] quod si album [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magnitudo et superficies et figuratum corpus. Sed sic non est de
sensibilibus per accidens. Sed ista opinio eciam non videtur valere quod patet ex eo quod videmus quod ignis [illegible] [illegible] calor sive
tamquam subiectum [illegible] [illegible] ac eciam ignis esse non potest sine calido [illegible]. [illegible] [illegible] ignis potest
esse sine igne. Et tamen calidum est sensibile [illegible] tactus [illegible] ignis non est sensibile per se. Et sic eciam [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] esse sensibile ex eo quod est subiectum [illegible] [illegible] sive eciam sit per se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] non possit esse [illegible]. Et ideo aliter dicendum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sentire consistit
in quodam pati et alterari ut supra dictum est [illegible] [illegible] facit differenciam in [illegible] in ipsa passione vel alteracione
sensus vel circa immutacionem sensus [illegible] [illegible] per se [illegible] [illegible] ad sensum et dicitur sensibile per se. [illegible] [illegible] facit
differenciam circa immutacionem sensus dicitur sensibile per accidens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod a sensibili per accidens non
patitur sensus [illegible] quod [illegible]. Ubi sciendum est quod [illegible] facit immutacionem differenciam circa immutacionem sensus dicitur [illegible] quantum
ad ipsas species et sic faciunt differenciam circa immutacionem sensus sensibilia per se scilicet propria. Et dicuntur [illegible] per se sensibilia scilicet
color et sonus [illegible] quod sensibilia propria sunt [illegible] [illegible] [illegible] ad que sensibilia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] differenciam [illegible] sensibilium [illegible] [illegible]. Secundo [illegible] facit differenciam circa immutacionem sensus non quantum
ad species [illegible] si quantum ad modum accionis sive quantum [illegible] immutacionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] movent sensum
[illegible] et situata [illegible] [illegible] movent sensum [illegible] [illegible] sunt in maiori vel in minori corpore sit magnus color [illegible]
movet sensum quam parvus color. Ac eciam [illegible] [illegible] [illegible] movent sensum [illegible] [illegible] sunt in diverso situ scilicet vel [illegible]
[illegible] vel [illegible] vel [illegible] vel diverso et [illegible] sensibilia communia faciunt differenciam circa immutacionem sensus et dicuntur esse
sensibilia per se [illegible]. Et quod hec sensibilia communia non [illegible] [illegible] ad sensum ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
diversificant [illegible] [illegible] [illegible] quia plurium sensibilium. Tercio notandum quod [illegible] sensibilia propria et sensibilia
que sunt sensibilia per se quod sensibilia propria sunt sensibilia per se et primo. Sed sensibilia communia sunt sensibilia per se et non primo sed
[illegible] quod non [illegible] faciunt immutacionem in sensu [illegible] [illegible] sensibilibus propriis [illegible] quibus communia sunt in eis.

Sm accidens hic declarat [illegible] [illegible] distinctionem scilicet que sunt sensibilia per accidens dicens. Et est primo notandum quod patet
ex dictis quod ista sunt sensibilia per accidens que sunt coniuncta sensibili per se et percipiuntur ab aliquo alio sensu vel interiori vel ex-
teriori et ideo dicitur sensibile per accidens quod per aliud cognoscitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] sic quod dicitur sensibile per accidens
quod sentitur per aliud scilicet per sensibile proprium quod per se sentitur [illegible] [illegible] [illegible]. Secundo notandum quod ad hoc quod aliquid dicatur sensibile
per accidens requiruntur [illegible] condiciones. Prima est quod sit coniunctum sensibili per se et proprio. Secunda est quod non faciat immutacionem
per se in sensu proprio. Hec autem due condiciones tanguntur in littera quod [illegible] hoc quod dicitur in littera quod sensibile per accidens accidit
albo tangitur prima condicio [illegible] hoc autem quod dicitur quod nichil patitur visus a sensibili per accidens tangitur secunda condicio. Tercia
condicio est quod comprehendatur sensibile per accidens ab aliqua alia potencia sensitiva vel interiori vel exteriori scilicet que sit alia
a potencia que comprehendit sensibile proprium. Et ista condicio est quod ad apprehensionem sensibilis proprii statim sine longa mora
cognoscatur sensibile per accidens et si aliqua harum deficeret tunc non diceretur esse proprie sensibile per accidens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] alia dicuntur esse sensibilia per accidens. Tercio notandum quod in littera tangitur quod [illegible] scilicet filius Diarri

accidit albo Sed quod hoc instat secundum Themistium quia quod verum est alicui accidit quod cum filius diarri ut aliquid aliud sensibile sit et quod verum est et quod cetera ... [illegible] ... patitur ... Ad hoc est dicendum secundum Themistium quod ... [illegible] ... sensibilia et ... appellat accidentia ... [illegible] ... Et similiter ... [illegible] ... actus ... albo ... [illegible] ... quia filius diarri accidit ipsi albo ... [illegible] ... ab ipso albo ... [illegible] ... album ... [illegible] ... Et ideo non ... [illegible] ... patiuntur ... [illegible]

An

Sicut diarri filius, secundum accidens enim hic sentitur quia accidit huic albo quod sentitur. Unde et nihil patitur secundum quod huiusmodi a sensibili. Sensibilium autem per se propria sensibilia sunt, et ad quae substantia apta nata est uniuscuiusque sensus.

Sensibilium autem ... [illegible] ... tanguntur sensibus. Cuius quidem igitur est visus, hoc est visibile. Visibile autem est color quidam. Et quod ratione quidem est dicere, innominatum autem existit; cuius manifestum autem erit hoc magis dicentibus. Visibile enim erit color. Hic autem est in eo quod per se visibile. Per se autem non ratione, sed quoniam in se ipso habet causam essendi visibile. Omnis autem color motivus est visus qui secundum actum dyaphani, et hoc ipsius natura. Unde quidem non visibile est sine lumine, sed omnis uniuscuiusque color in lumine videtur. Unde de lumine primo dicendum est. Est igitur aliquid dyaphanum. Dyaphanum autem dico quod est quidem visibile, non secundum se visibile ut simpliciter est dicere, sed propter extraneum colorem. Huiusmodi autem est aer et aqua et multa solidorum. Non enim secundum quod aqua neque secundum quod aer dyaphanum est, sed quoniam est natura inexistens eadem in utrisque et in perpetuo superiori corpore. Lumen autem est huius actus dyaphani secundum quod est dyaphanum. Potentia autem in quo est et tenebra. Lumen autem ut color est dyaphani, cum fuerit secundum actum dyaphanum ab huiusmodi igne aut quod sursum corpus; et enim huic aliquid inest unum et idem. Quid quidem igitur dyaphanum et quid lumen dictum est, quoniam neque ignis est neque omnino corpus neque defluxus corporis ullius (esset enim et sic corpus aliquid); sed ignis aut huiusmodi alicuius praesentia in dyaphano.

Visibile enim est ... [illegible] ...

... [illegible] ... huius aliqua praesentia in dyaphano, quae palam quod huius praesentia lumen est ... [illegible] ... lux ... [illegible] ... aliquibus obumbrata et absconsa per opacum ... corpora colorata ... [illegible] ... lucem ... claritate sua ... [illegible] ... corpora celestia ... [illegible] ... lucem ... et ignis ... [illegible] ... noctiluca ... [illegible] ... dyaphana ... [illegible] ... omnia praedicta sunt visibilia quia visibilia sunt colorata ... corpora colorata ... sunt lucentia ... sunt corpora celestia et ignis ... autem sunt colorata ... lucentia ... noctiluca ... sunt dyaphana ... omnia haec sunt visibilia ... colorata lucentia et noctiluca sunt visibilia ... dyaphana

Hoc ... quod est unum et idem

non sunt visibilia simpliciter sed que sunt visibilia per communem colorem ut post hoc dicetur et sic que per accidens sunt visibilia [illegible]

[illegible]

Omnis autem color [illegible]

[illegible]

Est igitur dyaphanum [illegible]

[illegible]

Ignis autem et aer [illegible]

[illegible]

Lumen autem [illegible]

[illegible]

Aliud scilicet dyaphanum [illegible]

[illegible]

Non sit corpus ... Et est notandum quod consiverando ... sepe ponunt superfluas negationes et sic ... quod superflue
potest intelligi ... **Recipimus per ge** ... lumen non sit corpus ...
ex ypostasi ... lumen esset corpus ... quod duo corpora essent in eodem loco quod lumen ...
dyaphanum autem ... corpus transparens ... supponitur ...
interiorum ... **Videtur autem lumen** declarat quandam suppositionem ... quod lumen ...
cum ... quod lumen ... cum dyaphanis ... declarat ... Et est notandum quod ... lumen et
tenebra ... large ... lumen et
tenebra opponuntur privative ... tenebra ... privatio luminis ...
... ordine ...
... opponuntur ... privative ...
Et non recte removet quandam falsam solutionem ... quod ... falsa solutio ...
... quod lumen esset corpus ... motus esset localis ...

[illegible]

lumen intercidatur et in medio. probatio autem primum patet ex dictis quia [illegible] actus visibilis sed quia facit [illegible] et realem in medio ut sic est realiter in medio sed lumen [illegible] corpora lucida [illegible]. Secundum [illegible] quod simile intuente positum super sensum [illegible] et reale non facit sensum. lumen autem est simile [illegible] visus [illegible] intuente positum super visum [illegible] et reale non percipitur a visu. Sed lumen ut est simile intuente tangit visum [illegible] non est realiter in medio sed intercidatur [illegible] et recipit ipsum lumen [illegible] secundum aliam et aliam rationem. **Est autem coloris** [illegible] diaphani [illegible] quod diaphanum sit susceptivum coloris [illegible] quod est susceptivum coloris [illegible] sine colore [illegible] colorem [illegible] [illegible] sit sapor [illegible] aliquis [illegible] sine colore [illegible]

Neque enim possibile est duo corpora in eodem esse. Videtur autem lumen contrarium esse tenebre.

Est autem tenebra privatio huiusmodi habitus ex dyaphano. Quare palam quod huius presentia lumen est. Et non recte Empedocles dixit quod ferretur lux et extenderetur in medio terre et continentis, nos autem lateat. Hoc autem est et extra eam que in ratione veritatem et extra ea que videntur. In parvo enim spatio lateret nos. Ab oriente autem in occidentem latere magnum quid nimium est. Est autem coloris susceptivum quod sine colore est. Soni autem absonum. Sine colore autem dyaphanum est et invisibile aut quod vix videtur ut videtur esse quod tenebrosum. Huiusmodi autem dyaphanum quidem est, sed non cum sit actu dyaphanum sed potentia. Non autem omnia visibilia sunt in lumine, sed solum uniuscuiusque proprius color. Quedam enim in lumine non videntur, in tenebris autem faciunt sensum, ut que ignea videntur et lucentia. Non autem nominata sunt uno nomine, ut quercuum putredines, cornu, capita piscium et squame piscium et oculi. Sed nullius horum videtur proprius color. Propter quam autem causam hec videntur alia ratio est. Nunc autem in tantum manifestum est quod quod videtur in lumine color est. Unde non videtur sine lumine. Hoc enim ipsi colori erat esse motivum esse secundum actum dyaphani. Actus autem dyaphani lumen est. Signum autem huius manifestum est. Si quis enim ponat habens colorem super ipsum visum, non videbit. Sed color movet dyaphanum puta aerem. Ex hoc autem continuo existente movetur sensitivum. Non enim bene dicit

[illegible] quod diaphanum [illegible] sapores [illegible] colores [illegible] quod non [illegible] diaphanum [illegible] colores [illegible] diaphanum [illegible] tenebrosum [illegible] visibile [illegible] tenebre [illegible] visibile [illegible] non visibile [illegible] aliquo diaphano [illegible] lumen [illegible] tenebra [illegible] corpora celestia non habent tenebras [illegible] parte celestia.

De anima

[illegible] de colore et de diaphano et de lumine [illegible] visibilia [illegible] nominata [illegible] visibilia innominata [illegible] non sunt nominata uno nomine [illegible] que non sunt [illegible] predicta visibilia [illegible] alia [illegible]

quia aliqua visibilia habent unum nomen quia habent unam formam ut sunt [illegible] sunt visibilia. Sed predicta visibilia non habent unam formam [illegible] inquantum sunt visibilia quia aliqua videntur inquantum lucentia et aliqua inquantum colorata, ideo non habent unam formam [illegible] visibilitatis, ideo [illegible] habent nomen. Secundo non [illegible] predicta visibilia non videntur de die ut lucentia sed ut colorata, sed de nocte scilicet in tenebris non videntur ut colorata sed lucentia ut tangitur in littera [illegible] quia predicta corpora ex sua [illegible] habent aliquid luminis inquantum lucentia [illegible] et diaphani et aeris [illegible] per [illegible] lux est modica et debilis [illegible] ad presentiam maioris luminis [illegible] lumen occultatur [illegible] in die scilicet in forti lumine non videntur ut lucentia sed videntur ut colorata [illegible] lumen [illegible] debilitatem non potest dyaphanum reducere perfecte [illegible] actu scilicet illuminando [illegible] movere a colore [illegible] sub [illegible] lumine scilicet in tenebris [illegible] color [illegible] lux [illegible] efficacior ad movendum dyaphanum quam color [illegible] magis visibilis [illegible] lux [illegible] videri [illegible]

intrinsece ipsius dyaphani et sic patet evidenter quare praedicta visibilia scilicet noctiluca videntur de die ut colorata [illegible] ... Nunc autem manifestum [illegible] ...

Hoc Democritus opinatus sic si fieret vacuum medium utique perspici posse [si formica in caelo esset]. Hoc autem impossibile est. Patiente enim aliquid sensitivo fit ipsum videre; ab ipso igitur quidem visu colore impossibile. Relinquitur autem a medio, quare necessarium est aliquid esse medium. Vacuo autem facto non utique certe videbitur, sed omnino nihil. Propter quam igitur causam necesse est colorem in lumine videri dictum est. Ignis autem in utrisque videtur et in tenebra et in lumine, et hoc ex necessitate. Dyaphanum enim ab hoc fit dyaphanum. Eadem autem ratio est de sono et de odore. Nihil enim ipsorum tangens sensitivum facit sensum, sed ab odore quidem et sono medium movetur, ab hoc autem sensitivum utrumque. Cum autem super ipsum sensitivum aliquis apponat odorabile aut sonabile, neque ullum sensum faciet. De tactu autem et gustu sic se habet, non videtur autem; propter quam autem causam posterius erit manifestum. Medium autem in sono aer quidem est, odoris autem innominatum est. Communis enim passio aliqua est in aere et aqua, sicut dyaphanum colori, sic habenti odorem quod est in utrisque. Videntur autem animalia aquatica habere odoris sensum. Sed homo quidem et pedibus ambulantia quaecumque respirant impossibile autem odorare non respirantia. Sit causa autem de his posterius dicetur.

Nunc autem primo de sono et auditu determinemus. Est autem duplex sonus: hic quidem enim actu aliquid est, hic autem potentia. Alia enim non dicimus habere sonum ut spongiam, lanas; alia autem habent ut es et quaecumque

Hoc enim ipsi colori [illegible]

Signum [illegible]

Non enim bene [illegible] ...

Hoc autem impossibile [illegible] ...

non videtur. Cuius causa est quia omne visibile videtur sub quadam figura pyramidali cuius angulus est in oculo et basis in re visa. Si quanto res visa est remotior tanto minor angulus est in oculo et sic peius videbitur et in tantum res visa potest esse remota quod angulus deficiet et sic omnino res visa non videbitur et sic ergo etc. Vel potest aliter dici ut supra dictum est quod omne visibile cernitur in corpore finito et finita, si visus est virtus cernitiva in corpore finito ac etiam visibile existit in corpore finito, ergo visus et finite virtutis [illegible] visus etc. Tertio non quod tangitur [illegible] quod si medium videretur esse vacuum quod tunc non videretur. Cuius ratio est quia non est ponere vacuum in rerum natura. Et etiam [illegible] vacuum [illegible] sit [illegible] et sic [illegible] vacuum non est [illegible] visus [illegible] ergo ex hoc sequitur quod tunc nihil videretur et [illegible] demonstrat [illegible] recapitulat [illegible]

[illegible]

Plana et levia sunt quae possunt sonare. Hoc autem est ipsius medii et auditus

facere sonum actu. Fit autem qui fit actu sonus alicuius ad aliquid

et in aliquo. Percussio enim est faciens. Unde impossibile est cum sit unum fieri sonum;

alterum enim est verberans et quod verberatur. Quare sonans ad aliquid sonat.

Tangit autem aliquid; cum autem ictu tetigerit sonat; ictus autem non fit

sine motu. Sicut autem diximus, non quorumcumque ictus sonus. Nullum

enim sonum faciunt pili, sed percutiant. Aes vero et quaecumque lenia et concava

sunt. Aes quidem quia lene est; concava autem ex repercussione faciunt multos

ictus post primum, non potente exire quod motum est. Amplius autem auditur

in aere et in aqua, sed minus. Non est autem soni dominus aer neque aqua, sed oportet

firmorum percussionem adinvicem fieri et ad aerem. Hoc autem fit cum per-

maneat percussus aer et non solvatur. Unde si velociter et fortiter

percutiatur, sonat. Oportet enim praeoccupare motum ferientis fracturam

aeris, sicut si coacervationem aut cumulum lapillorum percutiat aliquis

latum velociter. Echo autem fit cum ab uno aere facto propter vas

determinante et prohibente diffundi iterum aer repellitur sicut sphaera.

Videtur autem semper fieri echo, sed non certa, quam accidit et in sono sicut in lumine;

et enim lumen semper repercutitur, neque enim fieret penitus ex sole. Sed

non sic repercutitur sicut ab aqua vel aere aut aliquo leni. Quare

tenebras facit qua lux terminatur. Vacuum enim recte dicitur proprium

audiendi. Videtur enim vacuum esse aer; hic autem est qui facit audire cum

respirat [illegible] sentiunt odorem. Hoc autem contingit in ente ac respiratione et sic patet [illegible] quod odor [illegible]
[illegible] per duo media. Secundo non ad maiorem evidentiam aliquorum dictorum quod sensus visus est spiritualior et subtilior et nobilior inter omnes alios sensus quod patet [illegible] quia [illegible] ab obiecto [illegible]
[illegible] corpora inferiora [illegible] corporibus caelestibus [illegible]
[illegible] corpora caelestia [illegible]
[illegible] ex motu locali [illegible] motus locales [illegible] in corporibus caelestibus [illegible] sonus non [illegible] Sed odoratus
[illegible] per obiecto odorem qui solum [illegible] inferioribus. Gustus autem [illegible] per obiecto saporem qui [illegible] inferioribus.
Sed tactus [illegible] per obiecto calidum frigidum [illegible] corporibus caelestibus [illegible]
[illegible] corporibus inferioribus [illegible] obiecti patet quod visus [illegible] spiritualior [illegible] subtilior et nobilior et altior inter
omnes sensus. Auditus autem est propinquior [illegible] aliis sensibus [illegible] et [illegible] patet ex [illegible]
[illegible] alios sensus non [illegible] spirituales [illegible] visus [illegible] sonum [illegible]

[illegible] Videtur et secundo operis demonstrat [illegible] recapitulat [illegible]

Ignis autem in utri[sque]

[illegible] de quinto visibili scilicet de igne et dividitur in duo [illegible] quod ignis sit [illegible] videatur [illegible] medio scilicet dyaphano [illegible] Et [illegible] quod ignis videtur et tangitur [illegible] tenebris [illegible] in luce [illegible] patet [illegible] hoc quod ignis [illegible] de luce quod potest dyaphanum facere [illegible] in actu et actualiter [illegible] ut [illegible] ignis [illegible] videatur [illegible] Secundo [illegible] quod ignis [illegible] de luce [illegible] ad [illegible] maiorem [illegible] non [illegible] umbram [illegible] ergo [illegible] in luce [illegible]

Eadem autem ratio

[illegible] de mediis aliorum [illegible] dividitur in duo [illegible] ad [illegible] alia [illegible] partes visus [illegible] sequitur [illegible] Secundo autem [illegible] sunt media [illegible] Et [illegible] quod [illegible] debet [illegible] aeri et aquae ut sit [illegible] odorem [illegible] odorabile [illegible] ad odoratum [illegible] odor ad olfactum [illegible] voce [illegible] odorabile [illegible] quod [illegible] odor [illegible] odorabile

Videntur autem alium

[illegible] quod [illegible] odor [illegible] in aere et in aqua [illegible] Et [illegible] ad aliquid [illegible] aqua quod [illegible] attingere visus [illegible] ad tale autem [illegible] hac [illegible] odorem [illegible] alia sunt alia [illegible] et alia bruta [illegible]

[illegible]

moueatur continuus unus sit propter id quod fragilis est et non sonat nisi leue sit quod

percutitur. Tunc autem unus fit sit cum propter planum unum cum eleuum plenum

sonatiuum quidem igitur quod motiuum est unius aeris continuati usque ad au-

ditum. Auditui autem connaturalis est aer propter id autem quod in aere est in moto

exteriori quod intus mouetur propter quod quidem non audit ubique animal neque ubique

penetrat aer non enim ubique habet mouenda partes et animatum sicut

pupilla humidum. Ipse quidem insonabilis est aer propter id quod facile

cessibilis est cum uero prohibeatur ne diffluat huius motus sonus est. Hic autem est

in auribus edificatus cum hoc quod immobilis est ut certe sentiat omnes differentias

motus. Propter hoc autem et in aqua audimus quia aqua non ingreditur

ad ipsum connaturalem aerem sed neque in aurem propter reflexiones. Cum autem

hoc accidit non audit aliter neque si miringa sit que in pupilla pellis

laboret. Sed signum audire vel non est si sonat semper auris sicut cornu. Semper

enim proprio motu aer mouetur in auribus sed sonus extraneus est et non proprius

et propter hoc dicunt audire uacuo et sonanti quo audimus in habente de-

terminatum aerem. Vtrum autem sonat uerberans aut quod uerberatur sed utrumque

modo altero. Est enim sonus motus possibilis moueri hoc modo quo quidem

saltantia a lenibus ut cum aliquis traxerit. Non ergo sicut dictum est

omne sonat quod uerberat et uerberatur ut si obuiat acus acui sed oportet

quod percutitur regulare esse ut aer dissiliat et moueatur. Differentie autem

Vnc aut pm

Fit aut cum fm

[illegible]

[illegible] de generatione soni [illegible] aliquis textus de corporibus determinatur in libro illo [illegible] et sic patet quod textus **Sit autem** dicere quia fit actu quod requiritur ad generationem soni et dividitur in duo primo quia debeat esse percutiens et percussum. Et [illegible] textus littera patet. Hoc quod dicitur tria corpora necessaria ad generationem soni requiruntur. Et [illegible] per gradus quod tria corpora debeant esse dura et non mollia. Quaeritur ratio, quia mollia corpora cedunt percutienti virtute expulsionis ipsorum non extruditur aer ut ex hac possit sonus [illegible] sed extrudere percutientes et existentes percussi. Quaeritur hoc mollia corpora primo ut aliquis dureciem habeat resistentiam percutienti ex hoc quod fit sonus licet surdus sive debilis [illegible] corpora ex quorum percussione sonus esset sunt dura ut aer extruditur [illegible] sonus et sic patet quod textus. Secundo quod tria corpora debeant esse grava. Cuius ratio quia talibus corporibus diucius manet aer percussus impeditus [illegible] ut tangitur in littera [illegible] percussionem soni et sic patet quod textus. Tertio quod tria corpora debent esse lenia. Cuius ratio quia ex percussione [illegible] corporum extruditur aer manens unus et continuus ut possit hoc dicere et sic patet quod textus. Quarto quod tria corpora [illegible] apta sint habere ultimum de aere. Cuius ratio quia corpora sunt bene sonora quando in se includunt ultimum de aere bene disposito et quae habent bonam [illegible] et [illegible] sicut est [illegible] et argentum et [illegible]. Sed [illegible] corpora in se sunt male sonora in quorum [illegible] aer includitur non bene dispositus ac [illegible] in quibus non est bona [illegible] sicut est plumbum [illegible] in quibus ultimum non est de aere [illegible] de natura terrae et

Amplius autem ostendit quale debeat esse medium quod requiritur ad generationem soni et dividitur in duo. Sic patet quod textus primo [illegible] secundo declarat sed in [illegible] sicut patet. Et [illegible] quod [illegible] medium in generatione soni est aer sed medium [illegible] est aqua et non signat in littera quod [illegible] aqua [illegible] aer [illegible] textus [illegible] solum medium [illegible] de aere quod sit medium sonandi. Secundo non ad plenius intellectum aliquorum dictorum in littera quod aer [illegible] percutientis et percussi [illegible] ut generetur sonus [illegible] maneat unus et continuus et [illegible] in suis partibus [illegible] quod non dividatur [illegible] percussionis cedentes percussioni et [illegible] una [illegible] mota [illegible] movet aliam [illegible] tamdiu quamdiu durat virtus impellentis. Et tamen dum textus durat [illegible] videmus quod si aliquid tardo motu tangitur [illegible] non fit sonum quia prius cedit aer et dissolvitur quam fiat contactus durorum corporum ad sonum. Sed si fiat percussio velox et fortis tunc fit sonus [illegible] quod fiat sonus quam quod percussio percutientis praeveniat divisionem aeris ut textus tangitur in littera

Echo autem hic ponitur de sono secundo generato et consequenti sicut quem vocamus echo et dividitur in duo primo [illegible] soni. Et [illegible] quod sicut [illegible] fit [illegible] proiectione alicuius lapidis in aquam primo generatur circulus parvus et postea magnus et [illegible] maior et hoc tamdiu quamdiu durat virtus impellentis. Si autem circuli invenerint obstaculum sive textus [illegible] cessat virtus impellentis tunc [illegible] sunt sicut generantur alii circuli [illegible] usque [illegible] circuli [illegible] aut motus sive virtus impellentis [illegible] et tunc textus [illegible] [illegible] de generatione soni sicut quod generatur [illegible] ultimi circuli. Sed [illegible] obstaculum sive [illegible] virtus impellentis tunc fit sive generatur sonus [illegible] quem dicimus echo. [illegible] sonus generatur [illegible] patet [illegible] quod audimus sonum [illegible] in qua virtus [illegible] virtus impellentis. Secundo dicit quod [illegible] de pila vibrata et de [illegible] vibrato. [illegible] quod pila [illegible] repellitur a pariete [illegible] [illegible] sicut [illegible] ad obstaculum [illegible] [illegible] totus aer [illegible] ut supra [illegible]

Videtur autem [illegible] dividitur in soni secundo generatum [illegible] Et [illegible] quod echo sic fit ut dicit [illegible] quilibet audit suum sonum [illegible] Si autem non fieret [illegible] percussio soni sive echo [illegible] non possemus audire sonum [illegible] et sic patet textus. Secundo dicit quod reverberatio lucis [illegible] et [illegible] tunc [illegible] radii solares vel alicuius corporis luminosi cadunt super corpora multum [illegible] sicut sunt corpora polita [illegible] sicut [illegible] et argentum et speculum et [illegible]. Sed [illegible] lucis [illegible] obscura [illegible] tunc [illegible] cadunt radii alicuius corporis luminosi super aliquod corpus opacum et non clarum ut super terram et sic de [illegible] corporibus. Similiter [illegible] de sono [illegible] tunc fit reverberatio soni [illegible] reverberatio [illegible] lapidem [illegible] textus [illegible] obstaculum [illegible] tunc fit [illegible] reverberatio soni [illegible] reverberatio soni ab aere [illegible] obstaculum [illegible] de generatione soni hoc [illegible] de [illegible] soni [illegible] fit

Actum autem [illegible] est sonus [illegible] medium et [illegible] auditus et [illegible] dividitur in duo primo determinat de [illegible] soni [illegible] medium [illegible]. Et [illegible] quod antiqui [illegible] dicunt [illegible] ut tangitur in littera sicut quod dicunt aerem esse medium audiendi sed non dicunt [illegible] sicut quod dicunt aerem esse vacuum. Secundo [illegible] esse leve cum una pars [illegible] superveniat alteri. Sed [illegible] cum una pars alteri superveniat [illegible] ex hoc [illegible] sicut corpus percutiens sive percussum sit leve [illegible] [illegible] una [illegible] et tunc textus aer percussus [illegible] soni manet unus et continuus [illegible] in suis partibus. Si autem corpus percutiens et percussum non sit leve sed asperum tunc [illegible] non [illegible] una et tunc textus aer non est manens unus et continuus ac textus non [illegible] in suis partibus. Et tunc textus [illegible] sonus [illegible] tunc [illegible] ex percussione [illegible] corporis

Auditus autem determinat de [illegible] soni [illegible] fit [illegible] auditus et dividitur in duo primo [illegible] dicitur. Et [illegible] quod [illegible] quod auditus est [illegible] aeris hoc patet [illegible] quod est [illegible] aeris [illegible] propter [illegible] aeris [illegible] in quo sonus [illegible] [illegible] ut supra dictum est. [illegible] sicut quod [illegible] aeris [illegible] complantatum [illegible] suo organo [illegible] patet per [illegible] quod [illegible] in parte [illegible] sicut pupilla [illegible] complantatum in parte [illegible] sicut in aure [illegible] organum visus est a dominio aquae [illegible] sic organum auditus est a dominio aeris et sic patet textus. Secundo autem [illegible] [illegible] contra [illegible] **Propter quid** ostendit quibus debeat esse aer [illegible] complantatus in auribus [illegible]. Et [illegible] quod [illegible] patet qualis debeat esse aer complantatus in auribus sicut [illegible] esse [illegible] et [illegible]. Cuius ratio quia sicut [illegible] pupilla caret omni colore

ut possit recipere omnes differentias colorum sic a simili o(portet) quod aer qui est medium in tactu [illegible] sit uniformis [illegible]
[illegible] quod conveniat omni motui propter hoc ut possit deferre omnes differentias sonorum [illegible]
[illegible] aer [illegible] sit [illegible] si ab [illegible] aliquod corpus [illegible]
quod aer [illegible] ut hec duo [illegible] tunc non fiet sonus [illegible] aer [illegible]
[illegible] sit [illegible] tunc fit sonus [illegible] ultra quod sonus [illegible] aer [illegible]
defluit per ipsum [illegible] **Postea autem** ponit quod [illegible] audiendi [illegible]
[illegible] audiendi [illegible] quod [illegible] dicitur [illegible] Et [illegible] quod [illegible]
quod non audiunt in aqua [illegible]
aqua [illegible] in libro de historiis [illegible] alia audiunt [illegible]
non [illegible] ad interiorem [illegible] aqua [illegible] movere ipsum [illegible]

Neque si in siringa [illegible] Et est
[illegible] quod [illegible] aqua [illegible] quod [illegible]
quod in siringa [illegible] organum audibus [illegible] aer [illegible] sonat [illegible]

Utrum autem hic movet quandam [illegible] quod [illegible] ponit
[illegible] Et [illegible] quod [illegible] causat sonum [illegible]
[illegible] causat sonum [illegible] aer [illegible]
[illegible] aer [illegible] sonus [illegible] aer non [illegible]
[illegible] sonus valet [illegible]
[illegible] sonus [illegible] aer [illegible]
[illegible] sonus [illegible] aer non [illegible]
[illegible] aer [illegible] sonum [illegible]
[illegible] valet [illegible] ad auditum [illegible]
[illegible] **Differentie autem** hic [illegible] de differentiis
sonorum [illegible] differentias sonorum [illegible] Differentie autem [illegible]
[illegible] velox [illegible]
[illegible] velox [illegible] tardum [illegible]
[illegible] quod velocitas [illegible] acutum sonum [illegible] tarditas [illegible] gravis sonus [illegible]
[illegible] sonum [illegible] velocitas [illegible] acutum sonum [illegible] tarditas [illegible] gravis sonus [illegible]
[illegible] **Et videntur** [illegible]
[illegible]

Vox autem sonus [illegible] de sono [illegible] de voce [illegible]
[illegible] vox [illegible]
investigat [illegible] differentias vocis [illegible] differentias vocis [illegible]
[illegible] investigat [illegible]
[illegible] differentias vocis [illegible] investigat [illegible]
vox [illegible] percussio [illegible] vox [illegible] investigat [illegible]
[illegible] quod vox [illegible] organum
[illegible] vox [illegible] differentias vocis
[illegible] quod vox [illegible] organum [illegible] Et [illegible] quod
instrumenta musicalia [illegible] vocem [illegible]
[illegible] sonus [illegible]
[illegible] percussio [illegible] sonus [illegible]
sonum [illegible] percussio [illegible]
Et [illegible] vocem [illegible] instrumenta musicalia [illegible] quod habent [illegible]
[illegible] instrumenta musicalia
[illegible] melodia [illegible] sonus [illegible]
[illegible] acutum [illegible] sonus [illegible]
[illegible] percussio [illegible]
[illegible] vocem [illegible] instrumenta
musicalia [illegible] melodia [illegible]
[illegible] sonus [illegible] instrumenti musicalis [illegible]
sonorum [illegible]
[illegible]
[illegible] percussiones facta ab anima [illegible] sonus [illegible] instrumenti musicalis [illegible]
[illegible] percussiones [illegible]
[illegible] Et [illegible] melodia [illegible]
vocem [illegible] in aliquibus instrumentis musicalibus [illegible] vocem
[illegible] vox [illegible] **Multa enim** hic [illegible]
[illegible] vocem [illegible] investigat [illegible]
[illegible] Et [illegible] quod [illegible]
[illegible] alia [illegible] habent vocem [illegible]
habent vocem [illegible] alia non habent vocem [illegible]
[illegible] alia [illegible] aspirata
[illegible] aqua alia non habent [illegible] alia habent

... ad ... vero ... sit aliquid ... Et quamvis aliqua alia non ... videtur ... voces ut cicuta et fistula. Alia tamen non habent vocem ... ut cicuta et fistula. Alia non habent ... [illegible] ... Est primo notandum quod ad generationem soni requiruntur tria scilicet percutiens et percussum et medium ... tria ... requiruntur ad generationem vocis ... vocalis arteria per quam aer attractus et inspiratus extruditur ... aer in generatione soni movetur ... ut superius dictum est ... **Vox autem sonus** ... Secundo notandum quod praedicta tria requiruntur ... quorum primum est attractio aeris per respirationem et hoc virtute ... virtute pulmonis. Primum est attractio aeris, 2m est ut ibi fiat verberatio ... attractio aeris ad vocalem arteriam ... regularis expulsio aeris et sublimatio et verberatio ... [illegible]

Sine lyre sic neque sine sono. Acutum et grave. Hec autem dicuntur secundum metaphoram ab illis que tanguntur. Acutum enim movet sensum in pauco tempore multum, grave autem in multo tempore paucum. Neque tamen velox est acutum, grave autem est tardum, sed fit hoc quidem propter velocitatem talis motus, illud vero propter tarditatem. Et videntur similitudinem habere ei qui circa tactum est acuto et obtuso. Acutum enim quasi pungit, obtusum vero quasi pellit, propter id quod movet hoc quidem in pauco, illud autem in multo. Quare accidit hoc quidem velox, illud autem tardum esse. De sono quidem igitur determinatum sit.

Vox autem quidam sonus est animati. Inanimatorum autem hoc modo nullum vocat, sed secundum similitudinem dicuntur vocare, ut tibia, lyra, et quecumque alia inanimatorum extensionem habent et melos et locutionem. Assimilatur enim quia vox et hec habent. Multa autem animalium voces non habent, ut ea que sunt sine sanguine et sanguinem habentium, ut pisces. Et hoc rationabiliter, siquidem aeris motus sonus est. Sed si qui dicuntur vocare, ut qui in Acheloo, sonant branchiis aut quodam alio. Vox autem sonus animalis est, et non quacumque parte. Sed quoniam omne sonat verberante aliquo et ad aliquid et in aliquo, hoc autem est aer, rationabiliter utique vocabunt hec sola quecumque suscipiunt aerem. Iam enim respirato aere coutitur natura in duo opera, sicut lingua in gustum et locutionem, quorum quidem gustus necessarius, unde et pluribus inest, interpretatio autem propter bene esse. Sic et spiritu propter calorem interiorem tamquam necessarium. Causa autem in alteris dicta est. Et ut sit quod bene. Organum autem respirationis est ...

[illegible] ... sicut ... est ... ut ... tactus ... et similiter hic ... Secundo notandum quod philosophus dicit primo probat quod ... ad ... locutio ... vox et locutio videtur esse ... Ad hoc ... quod ... locutio ad ... ideo ... sic inest ... Sed ... ideo ... quod locutio ... necessaria ... esse ... **Organum autem** ... quod sit organum respirationis ... per quod investigatur ut dicitur ... vocalis arteria ...

Iam enim respirato aere ... ad quod sit utilis respiratio ... Est primo notandum quod ... lingua ... ad opera scilicet propter gustum et loquelam ... gustum ... est de esse ... locutio sit ... est de bene esse ... Sic est ... respirato ... ad ... propter ... calorem naturalem ... quod est de esse ... propter ... vocis ... est de bene esse ... Ad hoc ... quod ... gustus ut est quidam tactus sic ... aliis ... autem ... gustus ...

Sunt propter pulmonem sive propter calorem eius sicut propter finem mouentem quia vocalis arteria sive respiracio mouetur [illegible] ad pulmonem. Sed sunt propter calorem cordis sicut propter finem perfectum motum. Secundo nota quod quia textus dicit quod pulmo habeat plus de calore aliis partibus [illegible] [illegible]

[illegible]

aut tamen hanc partem pulmo; hanc enim partem plus habent calorem pedibus gradientia

aliis. Indiget autem respiratione et circa cor locus primus. Unde necesse

est intus respiratum inferri aerem. Quare percussio respirati aeris

ab ea que est in his partibus anima ad vocatam arteriam vox est. Non enim

omnis animalis sonus vox est, sicut diximus. Est enim lingua sonare et sicut

tussientes, sed oportet animatum esse verberans et cum ymaginatione aliqua. Significativus

quidam enim sonus est vox, et non respirati aeris sicut tussis. Sed hoc verberat

eum qui est in arteria ad ipsam. Signum autem est non posse vocare re-

spirantem neque expirantem sed detinentem; movet enim eo retinens.

Manifestum autem quare pisces sine voce sunt; non enim habent guttur. Hanc autem

partem non habent quia non recipiunt aerem neque respirant. Si quis dicat sic,

peccat. Propter quam igitur causam altera ratio est.

Quare vox

De odore autem et odorabili minus bene determinabile est dictis. Non enim

manifestum est quale quid sit odor, sicut sonus vel lumen vel visibile vel color

aut color. Causa autem est quoniam sensum hunc non habemus certum sed peiorem multis

aliis. Prave enim odorat homo et nullum odorat odorabilium sine leticia

et tristicia, sicut non existente certo quo sentimus. Rationale autem sic

forte et duris oculis sentire colores et non permanifestas ipsis esse differentias colorum

nisi terribile et non terribile. Sic autem et odores hominum genus. Videtur enim

analogiam habere ad gustum [illegible]

[illegible]

Non enim dico

sunt partibus scilicet vini vel gaudium [illegible] Sed vocis habens sunt ad placitum determinatis [illegible] et sic de voce [illegible] ut dicitur in libro **Et non respirantia** declarat differentiam secundum quantum ad tertium [illegible] quid vero est [illegible] respiratio acris et dividitur in duas partes primo ponit intentionem suam [illegible] Et cum [illegible] quod patet [illegible] quod [illegible] non solum requiritur aer respiratus sed inspiratus [illegible] aer inspiratus [illegible] ad [illegible] Iuxta ibi Signum autem declarat intentionem suam per signum [illegible] declarat intentionem suam per duo signa primo autem adducit primum signum [illegible] 2o declarat intentionem suam per [illegible] signum ibi [illegible] aut [illegible] de obiecto [illegible] de obiecto odoratus

Eodem autem [illegible] scilicet odore [illegible] primo [illegible] de odore et speciebus eius [illegible] quod sit 2o [illegible] de [illegible] odor [illegible] ubi est autem olfactus [illegible] primo ponit quod difficultas determinandi [illegible]

Sed certiorem habemus gustum propter id quod ipse quidam tactus est hunc autem sensum habet homo certissimum. Aliis enim deficit ab aliis animalibus secundum autem tactum differentiam certificat valde a ceteris. Unde et prudentissimum est animalium. Signum autem est et in genere hominum secundum sensum hunc esse ingeniosos et non ingeniosos secundum autem aliud nullum. Duri enim carne inepti mente molles autem carne bene apti. Est autem sicut humor hic quidem dulcis ille vero amarus sic et odores sunt. Sed alia habent proportionalem odorem et dulcem humorem dico autem dulcem odorem et dulcem humorem alia vero contrarium. Similiter autem et acer et austerus et acutus et pinguis est odor. Sed sicut diximus propter id quod non valde manifesti sunt odores sicut humores ab his acceperunt nomina secundum similitudinem rerum. Dulcis quidem enim a croco et melle acer autem a thymo et huiusmodi. Eodem modo et in aliis. Adhuc autem sicut auditus et unusquisque sensuum hic quidem audibilis et non audibilis ille vero visibilis et non visibilis sic olfactus odorabilis et non odorabilis. Non odorabile autem aliud quidem est omnino impossibile habere odorem aliud vero parvum habens et pravum. Sic autem et non gustabile. Est autem olfactus per medium ut per aerem aut aquam. Etenim aquatica videntur odorem sentire per aquam similiter sanguinem habentia et non sanguinem habentia sicut et quae in aere. Etenim horum quaedam a longe occurrunt ad alimentum quae ab odore moventur. Unde et dubium videtur si similiter quidem omnia odorant homo autem inspirans non respirans autem sed exspirans

[illegible] dicitur [illegible] Sed [illegible] odoratus [illegible] [illegible] patet [illegible] quod habemus [illegible] odoratum [illegible] ut alia [illegible] et [illegible] volatilia [illegible] autem [illegible] et [illegible] alia sunt bonum odoratum [illegible] quod habet [illegible] de cerebro [illegible] organum odoratus [illegible] non impediunt multum [illegible] cerebri [illegible] cum suo obiecto scilicet odore

Videtur enim [illegible] in quo accipiantur [illegible] odoris et [illegible] quod [illegible] odorem et dividitur in duas partes primo facit [illegible] 2o [illegible] species saporis et odoris [illegible] ibi Est autem sicut humor Et cum [illegible] quod [illegible] autem quod gustus et odoratus [illegible] [illegible] ad [illegible] habemus certiorem gustum [illegible] odoratum [illegible] quod [illegible] odoratum [illegible] [illegible] in aqua [illegible]

[illegible] de [illegible] 2o declarat [illegible] dicit [illegible] Ea autem [illegible] homo habeat [illegible] odoratum [illegible] ibi [illegible] odoret et dividitur in duas partes [illegible] per [illegible] odoratum [illegible] excellentes odores [illegible] delectabiles vel [illegible] homo [illegible]

Sonabile autem ponit [illegible] ad [illegible] intentionem suam [illegible] Et sic habet alia [illegible] odores ad [illegible] sic habent homines ad odores [illegible] ad colores [illegible] colores excellentes [illegible] odores [illegible] odores excellentes odores [illegible] homo [illegible] odoratus [illegible] odoratum [illegible] organum [illegible] cum suo obiecto scilicet odore [illegible] odoratus [illegible] organum [illegible] [illegible] impedit in [illegible] odoratus

timus et sic e opposito et similiter circa alios dicendum est. Primo premittit quod gustus et odoratus habeant convenientiam ut se
ac oc[illegible] obiecta eorum ducunt sensum d **Sed certiorem** aut quosdam habeas habemus certior gustum quam odo-
ratum ex hiis audiendo prout d Et est primo notandum quod gustus est dicitur primo in gustu sed quedam tactus et sic
est certior in nobis quam odoratus Unde vero sequitur ut non dicit a tactu sed tactu habemus certior quam alia sensibus
ut est dicendum in libro ut sic quod d [illegible] Ideo est quod gustus inquantum est distinctus a tactu potest esse distinctio sa-
porum et tunc adhuc sed quemcumque tactu qui sentit per medium quemcumque sit tactus adhuc [illegible]
ab aliis sensibus per tactum Quod non quod est tangi in hoc quod ho defecit in aliis sensibus per tactum aliquibus
aliis hoc aut solum per inductionem aliquorum aliorum quod homo deficit ab aliquibus in visu a cane aut in odo-
ratu et a porco in auditu in gustu aut et tactu homo precellit omnia alia similiter Item aliqui
dicunt quod aranea sit melioris et certioris tactus [illegible] non [illegible] Unde signum est quod si tangit tela ap
ponitur ad ipsam aranea tunc dum non sentit calorem tandem Quod aut aranea moveat se et
videatur sentire de longe propter motum tele ipsius
[illegible] Notandum ad auditum lincx visu simia gustu vultur odoratu precellit aranea tactu
Unde et prudentissimum. Ex certitudine et bonitate tactus concludit quod dictum est homines esse prudentissimos omnibus
aliis animalibus d Et est primo notandum quod dicitur in libro quod homo est prudentissimus aliorum animalium quoniam ex hoc sequitur
quod et alia alia sunt prudentia quod [illegible] Ad hoc dicendum est quod prudentia dicitur [illegible] prudentia et ve-
[illegible] et hec convenit soli homini alia est prudentia que est quedam sagacitas [illegible] et hec est [illegible] in aliis animalibus
sicut formica et in aliis brutis aliis et sic loquitur hic philosophus de prudentia quod homo prudentissimus
[illegible] sagacissimus inter omnia alia Et similiter instans non [illegible] Quod non quod aptitudo mentis
in [illegible] bonitate visus quam bonitate tactus [illegible] sensibus spiritualior ut dicunt [illegible] plures [illegible]
[illegible] bonitas tactus
[illegible] ad bonitatem tactus sed bonitas ingenii [illegible] Prima aut [illegible] quod tactus est
fundatum omnium aliorum sensuum quoniam organum tactus diffunditur per totum corpus et complet organa [illegible]
[illegible] organum ipsius tactus [illegible] a quo aliqui [illegible] sensus tactus [illegible]
[illegible] melior tactus [illegible] melior [illegible] melior [illegible]
[illegible] sensus est dispositio ad bonitatem [illegible] ex hoc [illegible] melior visu vel melior auditu
non [illegible] melior sensus vel [illegible] melior [illegible] simul [illegible]
[illegible] non [illegible] bonitas tactus confert bonitatem [illegible] ad bonitatem
tactus [illegible] bonitas [illegible] organum tactus consistit in quadam media proportione
[illegible] proportio [illegible] bonitas [illegible] Et quanto
melior est [illegible] tanto melior [illegible] tactus [illegible] ad bonum tactum sequitur ad bonam complexionem corporis
sed nobilitas [illegible] Melior [illegible]
[illegible] ex hiis [illegible] qui sunt boni tactus sunt meliores [illegible]
[illegible] meliore ingenio [illegible] de aliis sensibus [illegible]
[illegible] bonitatem tactus [illegible]
[illegible] bonum tactum [illegible]
[illegible] de multis aliis [illegible]
[illegible] magis [illegible]
[illegible] calor [illegible] non nimis [illegible]
sagacissimas [illegible] bonum tactum Aliud signum [illegible] ut si aliquis [illegible]
[illegible] tactus [illegible] tangibiles [illegible] habent multum [illegible] habent bonum tactum [illegible]
ingeniosi [illegible] magis [illegible] ingeniosi qui sunt bene [illegible]
[illegible] ex hiis [illegible] excellentissime ingenio
[illegible] mollities carnis [illegible] partes [illegible]
[illegible] sunt de [illegible]
[illegible] mollitiem carnis [illegible] bonitate [illegible] maxime [illegible]
[illegible] mollities carnis [illegible]
bonum ingenium et bonum intellectum **Est autem sicut homo** hic comparat [illegible] odores et sapores ut se et dicit
[illegible] primo premittit quod [illegible] odores habent [illegible] sapores [illegible] comparat [illegible] odores et
[illegible] sapores ut se [illegible] convenientiam [illegible] d Et est notandum [illegible] odores et
sapores [illegible] Unde vero [illegible] sapor consistit in [illegible] digesto o-
dor aut consistit in sicco [illegible] quibusdam [illegible] aliquid
digesto et in sicco [illegible] sapores et odores sunt proportionales
[illegible] quibusdam [illegible] odores et sapores non sunt
[illegible] **Sed sicut dixi** [illegible] sapores [illegible]
ad denominandum [illegible] odores d Et est primo notandum quod sapores et odores [illegible]
[illegible] ut sic ut tangit in [illegible]
[illegible] tactus [illegible] sensum ut [illegible] odores magis denominari [illegible]
[illegible] sapores [illegible] tangibiles Unde vero [illegible] tangibiles sunt [illegible]
[illegible] sapores sunt [illegible] odores [illegible] magis [illegible] sapores [illegible]
[illegible] tangibiles [illegible] **Videtur autem sicut auditus** hic [illegible] de [illegible] odore [illegible] de non
odorabili [illegible] odoratu d Et est notandum [illegible]
[illegible] sensu [illegible]
[illegible]
Est autem olfactus [illegible]
[illegible] de immutatione odoris [illegible] in medio [illegible] odor d Et [illegible]
[illegible] de immutatione [illegible]

Secundum quod ex dictis patet quod tertia. Sed contra quia quando in aere percipiunt odorem per distantiam medium [illegible] et aqua secundum hunc modum quia [illegible] medium primo immutatur ab ipsis odoribus [illegible] aut ipsis medium [illegible] immutatum sensus odoratus. Dico non quod quo odor diffunditur ad tantum [illegible] spacium [illegible]. Ad quod dicendum quod [illegible] quod odor multiplicat se ad aliquam determinatam distantiam in medio cum quadam spirituali evaporatione. Unde non est quod ab aliquibus corporibus subtilibus et [illegible] poros calor per actionem eius potest elevare [illegible] et ista corpora subtilia possunt emittere spiritualem evaporationem [illegible] quamquam potest esse [illegible] odor [illegible] in subiecto [illegible] spiritualis evaporationis potest odor se [illegible] ad aliquam determinatam distantiam [illegible] spiritualis evaporatio non [illegible] ad tantam distantiam ad quantam odor se multiplicat. Ideo non quod odor valet [illegible] in medio [illegible] distantiam ad quam durat spiritualis evaporatio [illegible] in quo incipit cessare [illegible] spiritualis evaporationis odor [illegible] in medio [illegible]. [illegible] autem [illegible] valet in medio [illegible] quod odor [illegible] spirituali evaporatione impeditur a ventis [illegible]. Sed quod potest [illegible] in medio [illegible] spiritualem evaporationem [illegible] incipit cessare spiritualis evaporatio [illegible] simile [illegible] sensus [illegible] valere [illegible]. Sed [illegible] spiritualis evaporatio [illegible] in medio cum odore [illegible] organo odoratus [illegible] valere [illegible] sicut [illegible] odorem [illegible] tempore [illegible] patres [illegible] vultures et tigrides [illegible] per bellum [illegible] ad cadavera [illegible] ad alimenta [illegible] odor multiplicat se in medio valet ad tantam distantiam. Et dato quod totum corpus cadaveris [illegible] spiritualem evaporationem [illegible] odor non sufficit se movere valet ad tantam distantiam [illegible]. **Unde et dubitatur** hic movens quaedam dubitationes circa dicta [illegible] primo [illegible] utrumque partem secundo solvit [illegible] autem ad utrumque partem [illegible] primo autem ad [illegible] partem [illegible] quod alia animalia habent et distinctum sensum odoratus ad quod [illegible] autem [illegible] distinctum modum sentiendi [illegible] alia [illegible] distinctum [illegible] proprie dicendum odoratus [illegible] distinctum sensum odoratus [illegible] quod primo [illegible] **Causa sag** [illegible] **Sed in pisce** [illegible] quod omnia alia [illegible] odorem [illegible] sensum odoratus [illegible] ad virtutem [illegible] sensus [illegible] odor bonus vel malus [illegible] odoratus [illegible] **Simpliciter autem** ponit [illegible] quod omnia alia [illegible] ab [illegible] obiecto [illegible] corrumpuntur ab eius obiecto [illegible] ut sulphur [illegible] alia [illegible] sensum odoratus [illegible] **Utrum autem in homine** [illegible] primo [illegible] quod [illegible] secundo [illegible] quod [illegible] ad [illegible] Et [illegible] primo [illegible] quod [illegible] in omnibus aliis [illegible] odores [illegible] odoratus [illegible] odoratus [illegible] per [illegible] organum [illegible] alia [illegible] pellicula. Sed alia alia [illegible] organum [illegible] per tunc aqua pellicula. [illegible] quod [illegible] dicta sunt patet solutio [illegible] quod ad distinctum modum sentiendi [illegible] spiritualis [illegible] ad [illegible] modum sentiendi [illegible] immutationem [illegible] immutatione [illegible] sentiendi [illegible] quo ad proprium odorem. Et patet quod omnia alia [illegible] sensum odoratus [illegible] odor in quo [illegible] odoratus [illegible] odoratus [illegible] **Et propter hoc infert** [illegible] autem odor [illegible] de immutatione odoris [illegible] Et [illegible] quod [illegible] accipit [illegible] organum [illegible] hanc [illegible] **Gustabile** [illegible] de obiecto [illegible] gustus [illegible] de gustabili [illegible] sapore [illegible] de obiecto [illegible] de sensibilibus [illegible] de obiecto [illegible] de gustabili et de [illegible] primo autem [illegible] de gustabili [illegible] de gustabili [illegible] et de medio eius et de organo [illegible] secundo [illegible] de speciebus gustabilis [illegible] saporis [illegible] autem [illegible] primo [illegible] de medio [illegible] sensum tactus [illegible] de obiecto gustus [illegible] de organo [illegible] gustabile [illegible] ad quod [illegible] Ad sensum tactus non [illegible] medium [illegible] ad sensum gustus [illegible] Et [illegible] primo [illegible] ad quod [illegible] Gustabile [illegible] tangibile [illegible] tactus [illegible] gustus [illegible] **Eo quod gustabile** [illegible] quod [illegible] gustabile [illegible] tangibile ad quod [illegible] Sapor [illegible] gustabile [illegible] tangibile [illegible] quod [illegible] ex dictis patet quod gustus [illegible] tactus [illegible] de [illegible] Et [illegible] primo [illegible] sapor [illegible] gustus [illegible] ab obiecto [illegible] ex parte organi [illegible] gustus [illegible] tactus [illegible] quod gustabile est tangibile [illegible]

Et est quod sentit primo quidem [illegible] et sic quod tactile est [illegible] gustabile quoddam tangibile [illegible]
[illegible] quod gustabile non [illegible] tangibile [illegible] gustus [illegible]
[illegible] tactus [illegible] corporis [illegible]
[illegible]
[illegible]
Unde et si in aqua [illegible]

Color autem sit non

Et retinentes spiritum non odorat neque alonge neque a prope neque etiam si in [illegible]

sui intus ponatur et hoc quidem in ipso positum quod sentiri insensibile est omnibus

Sed et sine respiracione non sentire proprium est hominum. Manifestum autem est hoc

temptantibus. Quare sanguinem non habencia quoniam non respirant aliud ita

quod sensum quendam habent preter eos qui dicti sunt. Sed impossibile si quidem

odorem sentiunt. Odorabilibus enim sensibus et mali odorati et boni o-

doramenti olfactus est. Amplius autem et corrumpi videtur a fortibus

Nichil autem fat

odoribus ex quibus homo corrumpitur ut sulphuris et [illegible] olfactum

quidem et hoc necessarium est non respirantia. Videtur autem et hominibus differre

hoc sensitivum ab eo quod est aliorum sensitivorum sicut oculi ab eo quod sunt

durorum oculorum. Hii quidem habent fragma et sunt velamen palpebras

quas non movent neque aperiunt non vident. Dura autem oculos

non habent huiusmodi sed mox vident que fiunt in lucido. Sic et odorativum

sensitivum est aliis quidem sine cooperculo sicut oculus aliis vero aeres

Sicut autem visio

recipientibus habere cooperimentum quod respirantibus discooperitur

ampliatis venis et poris. Et propter hoc respirancia non odorant

in aqua. Necesse enim est odorare respirantibus. Hec autem facere

in humido impossibile. Est autem odor sicci sicut humor humidi. Odo-

ratum autem sensitivum huiusmodi potentia est [illegible] Vi autem pr[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

ıııı talibus ordinē ad potū et ad saporē sic ē obiectum tactus, qui gustus ē discretiuus saporis accidentia circa dulcedinē ... ipso et ut ... et ... Iste humidū et potabile per suas proprias ab ipso tactu, qui tactus est qui fundatur in ... et sic nominibus applicat primo ipsum humidū et potabile esse tactus sed ... et ... humidū et potabile proprie a gustu quia gustus ē superadditus ipsi tactui. Et sic ex dictis patet quod humidū et potabile proprie a gustu percipitur sed non per a tactu aut proprie ... et primo et sic ... tale gustus et tactus percipiunt humidū sive potabile quod ... hic obiectio non ...

Et aut humidū hic ponit de organo sed de dispositione organi ipsius gustus et dividitur in duas: primo ponitur quale debeat esse organum gustus sive eius dispositionem ... ibi ... cum gustus probat intentionem suam scilicet quod organum gustus debet esse in potentia humidū et saporosum quale ē eius obiectum in actu ... in duas: primo probat intentionem suam per rationem quod fieri ... Ipsum patiens debet esse in potentia et non in actu ad dispositionem agentis sed adhuc quod agens sit actu sed gustabile ... debet esse humidū et saporosum ē agens et ... organum ipsius gustus

[illegible interlinear gloss]

Visibile aut est quoddam tangibile et hoc ē causa quare non sit sensibile

[illegible interlinear gloss]

per medium extraneum corpus. Nos enim tactus et corpus.

[illegible interlinear gloss]

Quo et humido quod gustabile est in humido sit in materia. Hoc aut quoddam

[illegible interlinear gloss]

tangibile. Propter quod et si in aqua essemus, sentiremus utique appositum dulce.

[illegible interlinear gloss]

Non esset aut nobis sensus per medium, sed in eo quod misceretur humido sicut

[illegible interlinear gloss]

potus. Color aut sic non videtur eo quod miscetur neque defluxionibus.

[illegible interlinear gloss]

Sicut quidem igitur medium nullum est, ut aut color visibile, sic gustabile

[illegible interlinear gloss]

humor. Nihil aut facit humoris sensum sine humiditate, sed habet actu aut

[illegible interlinear gloss]

potentia humiditatem, ut salsum; ipsum enim liquabile et lingue consubtabile.

[illegible interlinear gloss]

Sicut aut visus visibilis est et invisibilis, tenebre aut invisibiles, iudicat

[illegible interlinear gloss]

tat aut et has visus, adhuc aut et valde splendidi; et enim hoc

[illegible interlinear gloss]

invisibile est alio modo tenebra. Similiter aut et auditus soni est et

[illegible interlinear gloss]

silentii, quorum hoc quidem audibile, hoc aut non audibile, et magni soni sicut visus

[illegible interlinear gloss]

et splendidi. Sicut enim parvus sonus inaudibilis, sic et quodam modo magnus

[illegible interlinear gloss]

et violentus. Invisibile aut hoc quidem omnino dicitur, sicut et in aliis impossibile, hoc aut

[illegible interlinear gloss]

quando aptum natum sit non habet aut prave, sicut impossibile.

[illegible interlinear gloss]

Quod sine pedibus et quod sine grano dicitur. Sic aut et gustus gustabilis quidem

[illegible interlinear gloss]

dicitur et non gustabile. Hoc aut est parvum aut pravum habens humorem aut corru-

[illegible interlinear gloss]

ptivum gustus. Videtur aut principium esse potabile et non potabile. Gustus quidem ...

Right-hand column (commentary): qui ē quidem patiens ... in quantum hoc quod organum gustus debet esse in potentia et non in actu humidū et saporosum ... Signum autem probat intentionem suam per signa ... Species autem humorum: ponit de speciebus gustabilium sive saporum et dividitur in duas: primo enumerat ... [illegible]

... distat non tamen contrarietas attendi in speciebus saporis sicut maxima distantia calidi et frigidi et sicci et humidi. Sed contrarietas attenditur in speciebus secundum ordinem quem habent ad gustum sicut quod gustus natus ē ... sapor ... sicut ... dulce et amarum ... saporum ... sapor et dulcis sapor et amarus ... medii sapores ... [illegible]

[illegible]

Vel est permixtus acuto et sic est ponticus sapor et sic secundum philosophum sunt solum octo species saporum. Ubi sciendum quod philosophus in littera significat quod fere sunt hee species saporum et hoc propter alios speciales sapores quos medici enumerant, sed philosophus non enumerat illos quia pertinent ad permixtionem vel ad quos alii sapores sunt reducibiles, ideo non enumerantur plures species saporum quam iste. Quare gustativum ex dictis concludit qualiter dispositum debeat esse organum gustus d

De tangibili Postquam prosecutus est de obiecto visus auditus odoratus et gustus hic prosequitur de obiecto tactus et solum de tangibili et dividitur in duas partes: primo premittit quasdam dubitationes circa tactum et solvit eas; in parte 2o prosequitur veritatem de tactu determinando de medio et obiecto et de organo ipsius tactus. Circa primam autem d. Et est notandum quod philosophus intendit movere dubitationes de unitate et pluralitate tactus et tangibilium. Movet autem hanc dubitationem circa tactum et non circa tangibilia. Cuius ratio est quia [illegible] hec dubitatio magis clare potest determinari circa tactum quam circa tangibilia et sic [illegible] terminando eas. 2o movet [illegible] duas dubitationes [illegible] duabus dubitationibus [illegible] dubitat autem [illegible] dividitur in duas partes: primo movet [illegible] duas dubitationes d

Habet autem dubitationem prosequitur de intentione sua et dividitur in duas partes: primo movet duas dubitationes [illegible]

ambo percipit sicut hoc quidem invisibile et corruptivum gustus [illegible] autem [illegible]

Est autem quod gustus et tactus potabile. Primum autem humidum gustabile quod

necesse est sentitivum eius neque humidum esse actu neque impossibile sed humidum pati

cum aliquo gustus a gustabili secundum quod gustabile [illegible]

fore quod impossibile est humectari salvatum. Non autem humidum gustativum sensitivum

Signum autem neque sicca existente lingua sentire neque multum humida. Hic

autem tactus fit primi humidi sicut cum aliquis prius gustaverit forte humorem

gustet et alterum et ut laborantibus amara omnia videntur propter id

quod lingua plena huiusmodi humore sentiunt. Species autem humorum sicut et

in coloribus simplices quidem contrarie sunt sicut dulce et amarum habita autem

sunt huic hoc pingue et huic hoc vero salsum. Media autem horum acre

et austerum et ponticum et acutum. Fere autem hec videntur esse humorum differentie.

Quare gustativum potentia huiusmodi est gustabile autem huius factivum actu

Omnis etenim sensus hic pertractat dubitationes motas et dividitur in duas partes: primo pertractat primam dubitationem, 2o [illegible] ibi. Et sciendum quod philosophus [illegible] tactus non est unus sensus sed plures ad quod probandum argumentum: unus sensus est unius contrarietatis sed in tactu sunt plures contrarietates, ergo sensus tactus non est unus sed plures [illegible]

De tangibili et tactu eadem ratio. Si enim tactus non est sensus unus

sed plures necesse est et tangibilia sensibilia plura esse. Habet autem dubitationem

utrum plures sint aut unus et quid est sensitivum tangibilis utrum caro et

in aliis proportionale aut non sed hoc quidem est medium primum autem sensitivum aliud

quoddam est intus. Omnis etenim sensus unius contrarietatis esse videtur

Habet autem solutionem [illegible]

ut visus albi et nigri auditus gravis et acuti gustus amari et

[illegible] ergo plures sensus tactus ut patet in littera. 2o [illegible] probat [illegible] contrarietas [illegible] sublimis [illegible] sicut exposita est. Et habetur unitas [illegible] sensus [illegible] quod in tangibilia non [illegible] ad quod reducuntur tangibilia [illegible] unitas [illegible] sensus tactus erunt plures [illegible] distinctio [illegible] obiectorum [illegible] quod si sensibile est unum [illegible] sensus non erit una [illegible] sed plures et ergo [illegible] quod sensus [illegible] sit unus [illegible] tangibilia non sunt unius [illegible] sunt plures tactus [illegible] sic sunt plures sensus tactus ut patet in littera [illegible] quod sensus tactus [illegible] et [illegible] sic sunt plures sensus tactus ut patet in littera. Ad autem 2am sic est unus sensus tactus [illegible] ad medium [illegible] ad organum [illegible] ad [illegible] contrarietatem [illegible] sensus est unus [illegible] contrarietatem [illegible] apprehendit omnia sua sensibilia sic tactus qui per eandem potentiam [illegible] per idem organum [illegible] cuius [illegible] contrarietatem apprehendit omnia sua sensibilia sic tactus

[illegible] ergo [illegible]

Utrum autem [illegible] ... quod caro non sit medium tactus ... [illegible]

Item notandum [illegible]

... **Utrum quod tactus sit** [illegible] ...

dubitabit utrum tangibilium multe sint contrarietates talis sensus hic unus

sicut molle durum et aliorum quecumque huiusmodi sunt ... aut plures

quadam ad hoc dicere oportet quod in aliis sunt contrarietates plures ut in

voce non solum acutum et grave sed et magnitudo et parvitas et levitas et

asperitas vocis et huiusmodi alia. Sunt autem et circa colorem differentie huiusmodi alie.

Sed quod sit subiectum sicut auditui sonus sic tactui non est manifestum.

Utrum autem sensitivum intus est aut non sed statim caro ... videtur signum

fieri sensum tangentibus simul. Nunc enim si quis circa carnem extenderit

ut hymenem faciens similiter sensum statim tactum insinuat et tamen palam

quod in hoc non est sensitivum. Si autem et connaturale fiat citius utique pertransiret.

Propter quod tale sic se habere videtur corporis pars sicut utique si in circuitu

naturaliter esset aer. Videremur enim uno quodam sentire et sonum et colorem et odorem

et colorem. Et putamus quod unus sensus esset visus auditus et olfactus. Nunc

autem quia determinatum est per quod fiunt motus predicta manifesta sunt sensitiva

altera esse. In tactu autem hoc quidem nunc immanifestum. Ex aere quidem

enim aut aqua impossibile est constare animatum corpus. Oportet enim solidum aliquid esse.

Relinquitur autem ex terra et his mixtum esse ut vult carnem et proportionale.

Quare necessarium est et corpus esse quod medium tactivi adnatum per

quod fiant sensus cum sint plures. Demonstrat autem quod sint plures qui

in lingua tactus ... [illegible]

Ex aere quidem [illegible]

Quare necessarium [illegible]

Demonstrat autem [illegible]

Dubitabit [illegible]

[illegible]

Si humectu dicit quod ab eo habet humiditatem et solus superficietenus sicut aquis lapis perfusis aqua et consimilia

Nunc tangi potest etiam super ... dicta et hec ... aqua ... extrinseca ... videtur ... Ad hec dicendum est ... aqua ... tangere ... Si quidem ... tangit ... humidum ... pollitas et ... splendidas a quo humus de facili ... **Sicut autem hec vim** ... ad tactum ... aqua tangit ... Sicut sic habet aqua ad ea que sunt humectanda sic tangenda ... aer ad ea que sunt humectanda sic tangenda ... et sapores

et humores. **Si quidem igitur et alia caro sentiret humores, videretur utique et idem**

esse sensibus gustu et tactu. **Nunc autem sunt duo** propter id quod non convertuntur

Dubitabit autem utique aliquis si omnis corporis profunditas est, hec autem est tertia magnitudo.

Quorum autem corporum medium est aliquod corpus non contingit ipsa

adinvicem se tangere. Humidum autem non sine corpore neque humectum, sed necesse

esse aquam aut habere aquam. Que tangunt autem se in aqua, non sunt sicut extrema

non sunt enim aqua habere medium quo repleta sunt ultima. Sicut autem hec

vere impossibile aliquid tangere in aqua. Eodem autem modo et in aere, sicut enim

se habet aer ad ea que sunt in ipso, et sicut aqua ad ea que sunt in aqua, latet

autem magis nos et que sunt in aqua animalia, si humectum tangit humidum.

Utrum autem omnis sit similiter sensus omnium, aut aliorum alius, sicut nunc videtur gustus

quidem et tactus in tangendo, alii autem a longe. Hoc autem non est, sed durum

et molle per alia sentimus, sicut et sonabile et visibile et odorabile.

Verum autem omnia ... **sed alia quidem a longe, alia autem a prope. Propter quod latet quoniam omnia**

sentimus per medium. Sed in hiis latet. Iterum sicut diximus prius, et si per

pellem sentiremus omnia tangibilia ignorantes quod prohibet. Sicut

utique habemus sicut et nunc in aere et in aqua, putamus enim ipsum tangere

tangere et nichil esse per medium. Sed tangibile differt a visibilibus et sonativis

quia illa sentimus eo quod medium movet nos aliquid. Tangibilia autem

non ab eo medio sed simul cum medio. Sicut per clipeum percussus

... et sic ... per medium ... **Sed tangibile differt** ... ordo ... per quod ... medium ... gustabile ... tangibile ... per quod ...

medium coniunctum causat quod in aliis sensibus immutatio medii est causa quod immutetur sensus. Sed autem non sic in tactu et gustu [illegible] immutat [illegible] in aliis sensibus [illegible] tactu [illegible] accidit corporibus tangibilibus tangere [illegible] Sed gustabile et tangibile [illegible] immutat [illegible] Secundo [illegible] tangere [illegible] tangibilia [illegible] immutat [illegible] extrinsecus [illegible] percussio [illegible] a simili [illegible]

Omnino videtur. Hic ponit veritatem de tactu, determinando de medio et de obiecto et de organo ipsius tactus, et dividitur in duas. Primo ponit de hiis que sunt [illegible] tactui, scilicet de eius medio et obiecto et organo; secundo ponit de hiis que [illegible] alii sensui, scilicet per se [illegible] Amplius autem [illegible] Primo [illegible] de medio ipsius tactus [illegible]

Ipso sensitivo [illegible]

[illegible] tangibilia non primo [illegible] Tangibiles igitur. [illegible]

Non enim extrinsecus percussus percussit, sed simul accidit utrumque.

Omnino videtur caro et lingua sicut aer et aqua ad visum, auditum et olo-

factum se habere sicut se habent ad sensitivum sicut illorum unumquodque.

Ipso sensitivo tacto neque hic neque ibi fiet utique sensus, ut si quis

ponat corpus album in oculo ultimum. Quare manifestum quod intus

sit tangibilis sensitivum. Sic enim utique accidit quod quidem in aliis.

Apposita enim super sensitivum non faciunt sensum, super autem carnem

posita sentiunt. Quare medium tactus est caro. Tangibiles igitur sunt

differentie corporis secundum quod corpus. Dico autem differentias quibus elementa

determinantur: calidum, frigidum, humidum, siccum, de quibus prius diximus

in hiis que de elementis. Sensitivum autem ipsarum quod tactivum, et

in quo sensus vocatus tactus primo et potentia huiusmodi pars est. Sentire enim

quoddam pati. Quare faciens quale ipsum est actu, huiusmodi id facit,

cum sit potentia. Unde si sit calidum et frigidum et durum et molle

non sentimus, sed excellentias, tamquam sensu medietate quadam existente

contrarietatis que in sensibilibus est. Et propter hoc discernit sensibilia.

Medium autem discretivum est; fit enim ad utrumque ipsorum alterum

extremorum. Et oportet debens sentire album vel nigrum neutrum ipsorum

esse actu, potentia vero utrumque. Sic autem est in aliis et in tactu

neque calidum neque frigidum. Amplius sicut visibilis et invisibilis

Tangibiles igitur. Hic ponit de obiecto tactus [illegible] tangibiles [illegible] calidum, frigidum [illegible] tangibiles sunt [illegible] durum et molle [illegible] tangibiles sunt obiectum tactus [illegible] Secundo [illegible] corpus [illegible] elementa [illegible] actiua et passiua [illegible] sicut de calido [illegible] non [illegible] elementa [illegible] durum et molle [illegible] elementa [illegible] actiua et passiua [illegible] Tertio [illegible] liber de generatione [illegible]

[illegible] de elementis [illegible] in ipso [illegible] de generatione et corruptione elementorum. Sed autem [illegible] alius liber [illegible] de elementis [illegible] Sensitivum autem. Ponit de organo ipsius tactus et dividitur in duas. Primo autem quod sit organum tactus [illegible] organum tactus [illegible] a quibus tangibilibus [illegible] Et est notandum quod plures sunt opiniones de organo tactus [illegible] in parte due sunt [illegible] quod [illegible] Primo [illegible] quod organum tactus [illegible] nervus [illegible] cordis [illegible] venas cordis [illegible] partes [illegible] et carnes grossas [illegible] organum tactus [illegible] tangibilium [illegible] immutatur [illegible] Et hoc [illegible] quod tactus percipit suum obiectum [illegible] corpus

[illegible] et statim per quamlibet partem corporis. Sed cor [illegible] in determinata parte animalis [illegible] nervos [illegible] diffundit se per totum corpus [illegible] organum tactus [illegible] [illegible]

organum tactus

Manifestandum [illegible] quodammodo sicut visus. Sicut autem et reliquorum oppositorum, sic et tactus est tangibilis et intangibilis. Intangibile autem parvam habens omnino differentiam tangibilium, ut aer patitur, et tangibilium excellentie, sicut corruptiva sensuum. Unumquodque igitur sensuum dictum est figuraliter.

Oportet autem universaliter de omni sensu accipere quoniam quidem sensus est susceptivus specierum sine materia, ut cera anuli sine ferro et auro recipit figuram; recipit autem aureum aut ereum signum, sed non inquantum aurum vel es. Similiter autem et sensus uniuscuiusque ab habente colorem aut humorem aut sonum patitur, sed non inquantum unumquodque eorum dicitur, sed inquantum huiusmodi et secundum rationem. [illegible] magnitudo enim utique erit que patitur, non tamen sensitivo esse [illegible]. Manifestum autem ex hiis propter quid sensibilium excellentie corrumpunt sensitiva. Si enim fuerit fortior motus sensitivo, solvitur ratio; hoc autem erat sensus, sicut et symphonia et tonus percussis fortiter cordis. Et propter quid plante non sentiunt, habentes quandam partem animalem et patientes a tangibilibus; etenim frigescunt et calescunt. Causa autem est non habere medietatem neque huiusmodi principium quod est receptivum specierum sensibilium, sed pati cum materia. Dubitabit autem aliquis utrum pati aliquid ab odore quod impossibile olfacere, aut a colore non potens videre. Similiter autem [illegible]

Postquam autem [illegible]

[illegible]

et malus. Si autem quod est olfactibile odor, si aliquid facit olfacere odor facit. Quare impossibilium olfacere nihil pati ab odore. Eadem ratio et in aliis neque possibilium nisi inquantum unumquodque sensitivum. Simul autem manifestum est sic. neque lumen et tenebra neque sonus neque odor nihil facit in corpore, sed in quibus sunt, ut aer qui cum tonitru scindit lignum. Sed tangibilia et humores faciunt. Si enim non, a quo utique patientur inanimata et alterabuntur? Ergo ut et illa.

Faciunt autem non omne corpus passivum ab odore et sono, sed infinita et non manent, ut aer; fetet enim ut patiens. Quid igitur est odorare praeter pati aliquid? Aut odorare sentire est. Aer autem patiens statim sensibilis fit.

Quod autem non sit sensus alius praeter quinque, dico autem hos: visum, auditum, olfactum, gustum, tactum, ex his credet aliquis. Si enim omnis cuius sensus est tactus, et nunc sensum habemus. Omnes enim tangibilis inquantum tangibilis passiones tactu nobis sensibiles sunt. Necesse si quidem aliquis deficit aliquis sensus et organum aliquod nobis deficere. Et quaecumque quidem ipsi tangentes sentimus tactu sensibilia sunt, quem existimus habentes. Quaecumque vero per media sentimus et non ipsa tangentes simplicibus. Dico autem ut aere et aqua.

Sensitivum autem [illegible]

Mediatum autem ex his [illegible]

Et propter quid plante [illegible]

Et patientes [illegible]

Sola autem [illegible]

Dubitabit autem aliquis. Hic movet 2am dubitationem et dividitur in duas. Primo proponit eam, 2o pertractat predictam dubitationem. Dicit ergo si autem olfactibile et sonus agunt ad utramque partem dubitationis et primo ad partem falsam per duas rationes secundum rationes forte. Dicit quod si pati a sensibilibus est sentire sed videre et olfacere et cetera sensibilibus sed inanimata sunt non passiva sensibilium non potest sentire sed videre olfacere et cetera ergo et cetera. In ista parte sic procedit quod primo ponit declarationem aliorum, secundo ponit quandam ex quo potest trahi articulus dubitationis. Dicit ibi: Unde impossibile potest solutionem implicando virtute horum dicit.

Sed autem adducit 2am rationem ad partem falsam quam forte et cetera. Si inanimata sunt non passiva sensibilium patiuntur a sensibilibus quare lumen et tenebra et sonus et odor et que sensibilia agunt in ipsa inanimata sed non passiva sensibilium sola substantia horum potest agere in ipsa inanimata sed non passiva sensibilium ipsa que est pati a sensibilibus virtute sua habent sensitiva potest ibi ratio dicit:

Sed tangibilia hic articulus in genere sed ad partem veram per rationem quam forte et cetera. Si qualitates tangibiles et sapores et cetera alia sensibilia non agunt in ipsa inanimata sed non passiva sensibilium a non patiuntur et alterantur sed quibus et sensibilium quantitatibus virtute hic nos potest

Neque necessarium

Hic solvit predictam dubitationem et dividitur in duo. Primo solvendo, 2o [illegible] dubitationem solvit ad 1am et cetera in genere dicit. Si et non sunt corpora inanimata sed non passiva sensibilium que sunt talia et manentia sunt sunt corpora fixa et solida et hec possunt ut non patiuntur a sensibilibus. Alia sunt corpora inanimata sed non passiva sensibilium non talia sed fluxibilia et defacili passiva sicut est aer et aqua et talia patiuntur a sensibilibus ut tangibilia et alia pati ab odore et cetera. Sed sensibilia agunt in aqua corpora inanimata et cetera.

Indigitur est

Solvendo predictam dubitationem solvit primo ad 1am [illegible] non videtur esse ad 2am dicit non patiuntur ab odore sed ab alio sensibili. Dicit ergo vero aer patitur ab odore recipiendo ipsum sed enim agit hic non patiuntur ab odore non sensitive quare conveniunt aliquibus corporibus inanimatis et sunt non sensitivis sensibilium et cetera ut ex dictis. Vero aer patitur ab odore recipiendo speciem et sic non patitur ab odore sentire [illegible]

Utrum autem non

Sed post pertractatum est de sensibus exterioribus et obiectis eorum hic probat sufficientiam et dividitur in duo. Primo facit quod dicitur in 3 ponitur et probat intentionem suam sufficientiam sensibilium exteriorum. Si enim et dividitur in duo. Primo probat quod non sunt plures quam quinque predictos per comparationem ad sensibilia et 2o ut probat per comparationem ad sensibilia communia. Dicit Ut vero neque

---

aut se sic ut siquidem per unum plura extranea sensibilia alia ab invicem genere necesse habentem huiusmodi sensitivum utraque sensitivum esse ut si ex aere est sensitivum et soni et coloris. Si vero plura eiusdem sunt ut color et aer et aqua utraque enim diaphana et quod ipsorum alterum habens solum sentiet quod per utraque. Ex quod ambobus. Simplicium autem ex hiis duobus sensitiva sola sunt ex aere et aqua pupilla quidem aque, auditus vero aeris, olfactus autem horum alterius. Ignis autem aut nullius aut communis omnium. Nichil enim sine calore sensitivum. Terra autem aut nullius aut in tactu maxime mixta est proprie. Unde relinquitur nullum esse sensitivum extra aquam et aerem. Hec autem et nunc quedam animalia habent. Omnes igitur sensus habentur a non imperfectis neque orbatis. Videtur enim et talpa sub pelle habens oculos. Quare si non aliquod alterum est corpus et passio que nullius eorum que sunt hic corporum, neque unus utique deficiet sensus. At vero neque communium possibile esse sensitivum aliquod proprium quorum unoquoque sensu sentimus non secundum accidens ut motus status figure magnitudinis et numeri et unius. Hec enim omnia motu sentimus ut magnitudinem motu quare et figuram; magnitudo enim quedam figura est. Quiescens autem in eo quod non movetur. Numerus vero negatione continui et propriis. Unusquisque enim unum sentit sensus

---

quam in [illegible] et probat intentionem suam per 3 rationes. Primo cum probat intentionem suam per rationem sumptam ex parte operationum ipsorum sensuum et forte. Quicumque non deficit sentire aliquod corpus quod apta sunt sentiri ei non deficit aliquis sensus sed hominibus et talibus aliis perfectis non deficit sentire aliquod corpus quod apta nata sunt sentiri ergo ipsis non deficit aliquis sensus. Si solum habent quinque sensus ergo non sunt plures sensus quam quinque. In ista ratione sic procedit quod primo ponit declarationem sensus sed solum habent quinque sensus ergo non sunt plures quam quinque et cetera, et illa productio dicit:

Necesse siquidem. Hic probat intentionem suam per 2am rationem sumptam ex parte organi et forte. Quicumque non deficit aliquod organum ei non deficit aliquis sensus sed hominibus et aliis animalibus perfectis non deficit aliquod organum ergo ipsis non deficit aliquis sensus. Et tunc ultimus deducitur ratio sic per rationem in ista ratione sic procedit quod primo probat aliquas ad quam probandum articulus sic. Si aliquis sensus deficit alicui animali tunc necesse est eidem deficere ipsum organum quod ex eo totum quod infundo omnia autem sed quicumque non deficit aliquod organum ei non deficit aliquis sensus et sic vult articulus 2e rationis propositionibus in ista ratione sic procedit quod solum potest primum aliquibus et primum quibus dicit

Quecumque quidem [illegible] ... Omnia organa [illegible] ... Habet autem se sic [illegible]

[illegible]

Quare impossibile est communium esse proprium sensum ut motus; sic enim erit

sicut nunc visu sentimus dulce. Hoc autem est quoniam amborum habentes

existimus sensum, quocumque concidunt cognoscimus. Si vero non, ne-

quaquam utique sed aut secundum accidens sentiremus, ut Cleonis filium,

non quia Cleonis filius est, sed quia album; huic autem Cleonis filium

accidit esse. Communium autem iam habemus sensum communem non secundum accidens.

Non est ergo proprius; nequaquam utique sentiremus, sed aut sic

sicut dicimus Cleonis filium nos videre. Adinvicem autem propria secundum accidens

sentiunt sensus, non in quantum ipsi sunt, sed in quantum unus, cum simul fiat

sensus in eodem, ut coleram quod amara et rubicunda. Non enim

alterius dicere quod ambo unum sunt. Propter quod et decipitur, et si sit

rubicundum, coleram esse opinatur. Inquiret autem aliquis cuius gratia

plures habemus sensus et non unum solum. Aut quatenus minus lateant

consequentia et communia, ut motus et magnitudo et numerus. Si enim visus solus

esset, et ipse albi, laterent utique magis et viderentur idem esse omnia

propter id quod consequuntur sese simul color et magnitudo. Nunc autem quoniam

in altero sensibili communia insunt, manifestum facit quod aliud quidem

unumquodque ipsorum est.

[illegible]

Simpliciter autem [illegible] ... Hoc autem intus [illegible]

[illegible]

Omnibus igitur sensus

[illegible]

Sentire si non

[illegible]

At vero neque

[illegible]

Hec enim omnia

[illegible]

Et ipsorum

[illegible]

Sicut enim

[illegible]

Formam aut

[illegible]

Admovere

[illegible]

Inquiret aut

[illegible]

Quoniam [illegible] de propriis sensibus exterioribus et de obiectis eorum [illegible] sufficienter
sensum presentem hec pars de potentiis sensitivis interioribus et dividitur in duas partes quia primo de [illegible]
[illegible] primo enim investigat utrum sensus [illegible] secundo investigat [illegible]
[illegible] investigare quaedam potentia sensitiva interiores [illegible] sensus [illegible]
[illegible] cognitio actionum sensum presentem [illegible] secunda [illegible]
[illegible] primo enim investigat utrum sensus [illegible] ex prima eius operatione secundo investigat
[illegible] unusquisque [illegible] primo movet quaedam [illegible]

Si autem altero [illegible] predicta [illegible] primo [illegible]
[illegible] secundo [illegible] primo potest [illegible] actio visus [illegible]

Quoniam autem sentimus quod audimus et videmus necesse aut
visu sentire quod videt aut altero. Sed idem erit
visus et coloris subiecti. Quare aut duo eiusdem erunt
aut ipse sui ipsius. Amplius autem si et altera sit visus sensus aut in infinitum procedet
aut aliquis sui ipsius erit. Quare in primo hoc faciendum. Habet autem
dubitationem. Si enim sentire visu est videre, videtur autem color aut habens hunc,
si videbit aliquis videns, et colorem habebit primum videns.
Palam igitur quod non est unum visu sentire; etenim cum non videmus, visu discernimus
et tenebras et lucem, sed non similiter. Amplius autem et videns est
tamquam coloratum. Sensitivum enim susceptivum sensibilis sine materia
unumquodque. Unde et abeuntibus insunt sensibilibus sensus et fantasie in organis.
Sensibilis autem actus et sensus idem quidem est et unus, esse autem
ipsorum non idem. Dico autem ut sonus secundum actum et auditus secundum actum.
Est enim auditum habentem non audire, et habens sonum non semper sonat.
Cum autem operetur potens audire et sonet potens sonare,
tunc secundum actum auditus simul fit et secundum actum sonus.
Quorum dicet utique aliquis hunc quidem auditionem, hunc autem sonationem.
Si vero est motus et actio et passio in eo quod agitur, necesse et
sonum et auditum eum qui secundum actum in eo quod secundum potentiam esse.
Activi enim et motivi actio in patiente fit. Unde non necesse [illegible]

[illegible]

[illegible]

Amplius

[illegible]

Habet autem du[illegible]

[illegible]

Manifestum igitur

[illegible]

Amplius autem

[illegible]

Sensibilis

[illegible]

Si vero motus

[illegible]

[illegible] ... Item autem unus ... [illegible] ... Sed priores ex dictis ... [illegible]

movens moveri. Sonantis quidem igitur actus est sonus aut sonatio, audientis
autem auditus aut auditio. Duplex autem auditus et sonus duplex. Eadem
autem ratio et in aliis sensibilibus et sensibus. Sicut enim actio et passio in
patiente, sed non in agente, sic et sensibilis actus et sensitivi in sensitivo.
Sed in quibusdam quidem nominatum est, ut sonatio et auditio, in qui-
busdam vero non nominatum alterum. Visio enim dicitur visus actio, que
vero coloris non nominatur, et gustatio gustus, humoris autem
non nominatur. Quoniam autem unus est actus sensibilis et sensitivi, alterum
autem esse, necesse est simul corrumpi et salvari sic dictum auditum et sonum
et humorem et gustum, et alia similiter; dicta autem secundum potentiam non necesse.
Sed priores physiologi hoc non bene dixerunt, nihil opinantes
neque album neque nigrum sine visu esse, neque humorem sine gustu.
Sic quidem enim dicebant recte, sic autem non recte. Dupliciter enim
dicto sensu et sensibili, his quidem secundum potentiam, illis vero secundum actum, de
his quidem accidit quod dictum est, in alteris vero non accidit. Sed illi simpliciter
dicebant de dictis non simpliciter. Si autem symphonia vox quedam, vox
autem et auditus est ut unum, et est ut non unum idem autem, proportio
symphonia, necesse et auditum rationem quandam esse. Et propter hoc corrumpit
unumquodque excellens et acutum et grave auditum [illegible]

[illegible] ... Si autem symphonia ... [illegible] ... Unde et delectabilia ... [illegible]

[illegible]

Sicut ... album [illegible]

[illegible]

Quare et minus [illegible]

[illegible]

et in coloribus visum fortiter fulgidum et opacum et in olfactu fortior odor et dulcedo et amaritudo tanquam sit ... quod sensus ... delectabilia sunt quaecumque dum reducuntur commixta et mixta, ut acutum et dulce et pallidum delectabilia. Cum tunc symphonia magis quam acutum et grave. Tactus autem et calefactibile et frigefactibile. Sensus vero excellentia ac contristat et corrumpit.

Unusquisque igitur sensus subiecti sensibilis quidem est sensitivo ... sentitur, et discernit subiecti sensibilis differentias, ut album quidem et nigrum visus, dulce vero et amarum gustus. Similiter autem se habet in aliis et in aliis.

Nunc autem album et dulce et unumquodque sensibilium ab unoquoque discernimus quodam et sentimus quod differunt. Necesse est igitur sensu; sensibilia enim sunt. Quare et manifestum quia caro non est ultimum sensitivum. Necesse enim esse tangentem ipsum discernens discernere. Neque utique contingit separatim discernere quod alterum sit dulce ab albo, sed oportet aliquo uno utraque esse manifesta. Sic enim licet si hoc quidem ego, illud vero tu sentis, manifestum utique erit quod altera ab invicem sunt. Oportet autem unum dicere quod alterum est: alterum enim dulce ab albo. Dicit igitur idem. Quare sicut dicit sic et intelligit et sentit. Quod quidem igitur non possibile separatis iudicare separata, palam. Quod autem neque in separato tempore, hinc palam. Sicut enim idem dicit quod alterum bonum et alterum malum

[illegible]

[illegible] Sed non

[illegible]

Ergo sunt Solent p̄dicari duc̄o, tc̄ sm̄ opereṁ alterū ꝯ Et ē mouet ꝙ tangi · loq ꝙ ſſbꝰ quib; est

Aut q̄ñ nō ꝑge ꝯ ꝑlūt partes plures id Oz sit q̄ñ Vnicu pōt plures ueꝫ tpa, p̄ire al̄ro

sic tequ altm qm̄ alt̄s tunc altm ꝫ tūc sm̄ actus ꝯ ipm

Dico aut puta nuc dico qm̄ alteꝛ nō ſepe nuc alteꝛ ſꝫ ſic

d̄ tunc tquū nuc sit ḡo ꝗre inſepale tinſepali tpe At

vo t impꝰ sit sim̄ ḡrios motꝰ mouen̄ iꝫ sm̄ qd̄ indiuile est

subito t ſbnā tindiuisib̄ tpe Si eṁ dulce sic mouet ſſm

ꝯ inſeꝺu amaru aut ꝯ motu moui ſſm tnulſmet

albū aut ꝯ ſꝫ quē nō indiuile t inſepale qd̄ indicat

sm̄ ee aut ſepatū erit Est igi quadāo diuile qd̄ diuisa

sentit, est aut indiuile sm̄ ee aut loco ꝯ subiecto ꝯ t nō in

diuile ꝯ qd̄ nō ꝑge poꝫ eṁ quid iꝫ t indiuile ꝯ ꝗra sm̄ ee

nō ſꝫ in opare diuile Et impꝰ ꝫ albū t nigꝛ sit ee ꝗre

neqꝫ ſſt pati ipoꝫ sꝫ huiꝰ ē ſſbꝰ tſtātia Oꝫ sit qd̄ vocat

quidā pūctū aut vnū aut duo sit tudiuile Ergo q̄ñ

igit̄ indiuile vnū discretꝰ ꝫ t sit sm̄ nō q̄ñ diuile bꝰ uti

eodē signo sit pūctū quid igit̄ ꝑ duobꝰ uti tūnc ꝯ

indicat t ſepata sūt ꝫ ut inſepato pūctu vno t sit

De pn̄o quidē igit̄ sm̄ qd̄ dicimꝰ ſſitiū ee al̄ determinatū

sit hoc modo vel pōt ali

De ſppr̄ꝯ

[illegible]

Locus quia ea quae aliquis [illegible] percipit sibi [illegible] [illegible]

[illegible]

Quoniam [illegible]

[illegible]

Et antiqui [illegible]

[illegible]

Idem autem hiis [illegible]

[illegible]

Omnes enim hii [illegible]

[illegible]

Et tamen oportebat [illegible]

[illegible]

Primum [illegible]

[illegible]

Utrum igitur [illegible]

[illegible]

Sed neque intellectus [illegible]

[illegible]

Quoniam autem duabus differentiis maxime diffiniunt animam, motu qui secundum locum et in eo quod est intelligere et discernere et sentire, videtur autem intelligere et sapere tanquam quoddam sentire esse. In utrisque enim hiis anima iudicat aliquid et cognoscit eorum que sunt. Et antiqui sapere et sentire idem esse aiunt, sicut Empedocles dixit: ad presens voluntas augetur in hominibus et in aliis, unde eis semper sapere altera prestat. Idem autem hiis vult et id quod Homeri: talis enim intellectus in terrenis hominibus quale ducit in dies pater virorumque deorum. Omnes enim hii sapere sicut sentire putant corporeum [illegible]. Et tamen oportuit simul et de deceptione dicere magis; magis enim proprium animalibus, et plurimum tempus in hoc perficit anima. Unde necesse est aut quemadmodum quidam dicunt omnia que videntur esse vera, aut dissimilis tactum deceptionem esse. Hoc enim contrarium ei quod simili simile cognoscere est. Videtur autem deceptio et scientia contrariorum eadem esse. Quod quidem igitur non idem est sapere et sentire manifestum. Hoc quidem enim omnibus inest, illud autem paucis animalium. Sed neque intelligere in quo est recte et non recte, recte quidem prudentia et scientia et opinio vera, non recte autem contraria horum. Neque hoc idem est ei quod sentire.

Sensus enim propriorum semper verus et omnibus inest animalibus [illegible]

Quam fantasiam declarat [illegible]

Sunt autem et propria [illegible]

Fantasia autem aliud

Amplius autem cum

[illegible]

Ergo autem [illegible]

Si igitur fantasia [illegible]

[illegible]

Contingit et falsum, ut illi inest, cum non insit, et verum fantasia autem

alterum et falsum ab intellectu et hec non fit sine sensu et sine hac

[illegible]

Palam autem quod non est eadem fantasia et opinio manifestum

Hec quidem enim passio in nobis est cum volumus, pre oculis enim est facere

[illegible]

Et quod igitur non fit rememorantibus ponitur ydola facientibus. Opinari autem

non in nobis est. Necesse enim est vero aut falso dicere. Amplius autem cum

opinamur difficile aut terribile statim compatimur. Similiter autem

et si confidentiam. Secundum fantasiam similiter [illegible] sit sicut

prospicientes considerantes in pictura difficilia et confidentia

Sunt autem et ipsius acceptionis differentie scientia et opinio et prudentia et contraria

horum, de quorum differentia altera sit ratio

De eo autem quod est intelligere, quoniam alterum ab eo quod est

sentire, aliud autem videtur aut aliquid fantasia esse et opinio

De fantasia determinantes sic et de altero dicendum est. Si igitur est

fantasia secundum quam dicimus aliquod fantasma in nobis fieri et si non

aliquid secundum metaphoram dicimus, una aliqua est horum potentia aut habitus

aut habitus secundum quam discernimus aut verum aut falsum dicimus. Huiusmodi autem sunt

sensus opinio scientia intellectus. Quod quidem igitur non est sensus manifestum est ex

dictis. Sensus quidem aut potentia aut actus est ut visus aut visio [illegible]

Si vero erit [illegible]

[illegible]

[illegible]

Phantasia

tasia aut aliquid et non idem existente ut quod in somnis apparent nobis

visiones. Sensus quidem semper adest vincibilibus et non orbatis fantasia autem

non. Si vero erit actu idem omnibus contingit bestiis fantasiam inesse.

Videtur autem non ut formice aut api aut vermi. Amplius hec quidem vere

sunt semper fantasie autem plures false. Amplius neque

cum operamur certe circa sensibile dicimus videtur nobis esse homo sed magis

cum non manifeste sentimus tunc aut vera aut falsa. Et quod quidem diximus

dixerimus apparent et clausis visiones. At vero neque semper erit

dicentium vera erit ut scientia et intellectus. Est autem fantasia et

et falsa. Relinquitur igitur videre si opinio sit; fit enim et opinio et vera et falsa.

Sed opinioni inseruit fides. Non enim contingit opinantem de quibus

videntur non credere. Bestiarum autem nulli fides inest fantasia autem multis.

Amplius autem omnem opinionem consequitur fides, fidem autem suasum

esse, suasionem autem ratio; bestiarum autem quibusdam fantasia quidem

inest ratio autem non. Manifestum quia neque opinio cum sensu

neque per sensum neque complexio erit fantasia. Et manifestum

quia opinio [illegible] Dico autem

ex albi opinione et sensu complexio est fantasia. Non enim ex opinione

quidem boni sensu autem albi. Apparere autem est opinari

quod quidem sentitur non secundum accidens. Apparent autem et falsa de quibus

Amplius

Amplius

Et quod quidem diximus

At vero neque semper

Relinquitur igitur

[illegible]

Sed opinioni [illegible]

Amplius [illegible]

sc vō go de p^a ad ulti^m ad opa^m sit sc^e vō si ad fata^a z nō sc^e vō qr alia ala h^et fata^a z quibus nō inest vō go fata^a nō z alia opio hac cor^e qr tota pot^e ugra d Manifestu ergo neque [illegible]

fata^a nō sit [illegible] ex sensu t opioe t dum^e t d pō pmittit utrumq sua, est e nulli q^r fata^a sit ...

[illegible]

Apparent aut et falsa de quibus simul veram acceptionem habet, ut videtur sol pedalis [illegible]

[illegible]

Sic veram acceptionem habet ut videtur sol unius pedalis, creditur autem esse

maior esse habitatione. Accidit igitur aut abiecisse suam veram

opinionem quam habebat salva re, si non oblitus neque credere

aut si adhuc habet necesse est et veram et falsam esse. Sed falsa

facta est cum latuit transmutata res. Neque ergo unum aliquod horum est

neque ex hiis fantasia.

Sed quoniam est moto hoc moveri alterum ab hoc, fantasia

autem motus quidam videtur esse et non sine sensu fieri, sed

que sentiunt et quorum sensus est. Est autem motum fieri ab actu sensus,

hunc autem similem necesse esse sensui; erit utique hic motus non sine

sensu contingens, neque non sentientibus inesse, et multa secundum

ipsam facere et pati habentem. Hoc autem accidit propter hoc: quoniam

quidem sensus verus est aut quam paucissimum habens falsum. Secundo autem

accidit hoc et hic iam contingit mentiri. Quod quidem enim album,

non mentitur; si autem hoc album aut aliud, mentitur. Tertio autem

quorum accidunt quibus insunt propria. Dico autem ut motus

et magnitudo accidunt sensibilibus circa que maxime est decipi

[illegible] Motus autem qui ab actu factus differt a sensu [illegible] ab

hiis tribus sensibus [illegible] verus [illegible]

[illegible]

[illegible]

Erit utique hoc [illegible]

possibilis talis existens erit utique falsa et maxime cum presens sit

sensibile. Si igitur nihil aliud habet que dicta sunt quam fantasia, hoc autem

est quod dictum est, fantasia autem utique erit motus a sensu secundum actum

factus. Visus autem visus maxime sensus est et nomen a lumine accepit

quoniam sine lumine non est videre. Et quia manent et similes sunt sensibus

multa secundum ipsas operantur alia. Alia quidem quia non habent intellectum

ut bestie, alia vero ob velamentum intellectus aliquando passione aut

egritudine vel sompno ut homines. De fantasia quidem igitur quid et propter quid

et propter quid dictum est.

[illegible]

Et multa [illegible]

Et esse veram et falsam [illegible]

Hoc autem [illegible]

Secundo autem [illegible]

Motus autem [illegible]

Si igitur [illegible]

Visus autem [illegible]

[illegible] qui est apparitio [illegible] et ab hoc [illegible] dicatur fantasia [illegible] dicitur fantasia
[illegible] apparitio [illegible] **Et quia nunc** [illegible] reddit causam [illegible]
[illegible] fantasia multa alia agit et patitur [illegible] **De fantasia**
[illegible] **Et ex iam** [illegible] dicta sunt supra de [illegible] ad [illegible]
[illegible] de [illegible] intelligendum [illegible] sunt difficiles [illegible] de organis et de [illegible]
[illegible] de operationibus [illegible]
[illegible] sunt de ymaginatione [illegible] differunt [illegible] ab algazele [illegible] **Ymaginatio**
Ymaginatio [illegible] vis retentiva [illegible]
[illegible] quod ymaginatio dicitur vis retentiva [illegible]
[illegible] ymaginatio [illegible]
[illegible] organum ymaginationis [illegible]
[illegible] fantasia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ymaginatio [illegible]
[illegible] fantasia [illegible]
[illegible] organum ymaginationis [illegible]
[illegible] ymaginatio [illegible]
[illegible]
[illegible] fantasia [illegible] fantasia [illegible]
[illegible] ymaginatio [illegible]
[illegible] fantasia [illegible] ymaginatio [illegible]
fantasia [illegible] ab algazele [illegible]
[illegible] fantasia [illegible]
[illegible] ymaginationis [illegible]
[illegible] fantasia [illegible] estimativa [illegible]
[illegible] fantasia [illegible]
[illegible] fantasia [illegible]
[illegible] estimativa [illegible]
estimativa Estimativa [illegible] fantasia [illegible]
[illegible] appetibilis et detestabilis [illegible]
[illegible] estimativa [illegible] fantasia [illegible]
[illegible] fantasia [illegible]
[illegible] estimativa [illegible] estimativa [illegible]
[illegible] estimativa [illegible]
[illegible] estimativa [illegible] fantasia [illegible] estimativa [illegible]
[illegible] algazelem [illegible] et in media cellula [illegible]
[illegible] estimativa [illegible]
[illegible] media cellula [illegible]
[illegible] media cellula [illegible] estimativa [illegible]
[illegible] estimativa [illegible]
[illegible] estimative [illegible]
[illegible]
[illegible] estimative [illegible]
[illegible]
fantasia [illegible] estimativa [illegible]
[illegible] fantasia [illegible]
[illegible] ymaginatio [illegible]
estimativa [illegible] fantasia [illegible]
[illegible] appetibilis et
detestabilis [illegible] estimativa [illegible] appetibilis et detestabilis
memoria Quarto sunt [illegible] de memoria [illegible] ab algazele de memoria
[illegible] estimativa [illegible]
[illegible] memorie [illegible]
[illegible] cellula [illegible]
[illegible] memorie [illegible] estimative [illegible]
[illegible] appetibilis detestabilis [illegible]
[illegible] estimative [illegible] detestabilis [illegible]
[illegible] memoria [illegible]
[illegible] ymaginatio [illegible]
[illegible] ymaginatio [illegible]
[illegible] ymaginatio [illegible]

[illegible]

Sequitur liber tercius de anime Aristotelis

[illegible] ex aqua passione [illegible] ex aqua [illegible] ex timore [illegible]

De parte [illegible] de potencia intellectiva [illegible] incipit [illegible] liber [illegible]

[illegible] dicta sunt de intellectu [illegible] investigat [illegible] intellectus [illegible]

[illegible]

Eius[illegible] prosequitur de intellectu sua et dividitur in 3 secundum quod posuit de 3bus quod primo fuit secundum ordinem. Primo enim aut[illegible] quid et qualis sit natura intellectus possibilis. Secundo determinat de obiecto ipsius intellectus [illegible] secundum quem dividitur haberet intellectus ad aliquas [illegible] aut aliud, et magis [illegible] quod ipsum intelligere fit in nobis [illegible] quasdam [illegible] ipsum intelligere sive intellectum [illegible]. Dubitavit autem utrumque [illegible] in duo: primo facit quod dictum est et secundo autem quod intellectus possibilis reducitur de potentia ad actum [illegible] cum autem fit singula [illegible] intelligit quadam similitudine ut intellectus et sensus [illegible] quantum ad modum patiendi eorum ab obiectis [illegible]. Secundo ex hac similitudine [illegible] infert quod et qualis sit natura intellectus possibilis [illegible] Necesse est itaque [illegible] autem dividitur [illegible] ut intellectus et sensus quantum ad modum patiendi ab obiecto [illegible] videtur esse [illegible] quantum ad hoc [illegible] primo autem dicit [illegible] Et est primo notandum quod [illegible] sicut intellectus possibilis [illegible] per suum obiectum [illegible] et iudicat sic et intellectus per suum obiectum scilicet [illegible] cognoscit et iudicat. [illegible] sensus aliquid est in potentia et aliquid in actu, sic et intellectus. [illegible] ex hoc sequitur quod sicut sentire dicitur quoddam pati [illegible] sic et intelligere [illegible]

De parte autem anime qua anima cognoscit et sapit, sive separabilis existat sive non separabilis secundum magnitudinem sed secundum rationem, considerandum quam habeat differentiam, et quomodo quidem sit ipsum intelligere. Si igitur intelligere est sicut sentire, aut pati utique erit aliquid ab intelligibili, aut aliquid alterum huiusmodi. Impassibile ergo oportet esse, susceptivum autem speciei et potentia huiusmodi, sed non actu. Et similiter se habere sicut sensitivum ad sensibilia, sic intellectum ad intelligibilia. Necesse itaque quoniam omnia intelligit immixtum esse, sicut dixit Anaxagoras, ut imperet, hoc autem est ut cognoscat. Intus enim apparens prohibebit extraneum et obstruet. Quare neque ipsius esse naturam neque unam esse, sed aut hanc, quod possibilis. Vocatus itaque anime intellectus (dico autem intellectum quo opinatur et intelligit anima) nihil est actu eorum que sunt ante intelligere. Unde neque misceri ipsum rationabile est corpori: qualis enim utique aliquis fiet, aut calidus aut frigidus, si organum aliquod erit sicut sensitivo; nunc autem nullum est. Et bene iam dicentes sunt

Necesse itaque [illegible] ex premissis [illegible] infert quod et qualis sit natura intellectus possibilis [illegible] et dividitur in 2 [illegible] primo autem [illegible] possibilis sit immixtus et immaterialis. Secundo autem quod non habeat organum corporale [illegible] Et est notandum quod hec littera potest 2 intelligi. Uno modo [illegible] quod intellectus possibilis intelligit omnia necesse est itaque ipsum esse immixtum [illegible] Alio modo potest intelligi sic, quod quia intellectus intelligit omnia [illegible] necesse est itaque ipsum esse immixtum [illegible] ut virtute in corpore [illegible] Tertio modo potest intelligi sic, quod quia intellectus intelligit omnia necesse est itaque ipsum esse immixtum [illegible] et quartus [illegible] autem est 3a expositio [illegible] concordat cum littera sequenti. Sicut dixit [illegible] confirmat dicta sua per dicta antiquorum dicens. Et est primo notandum quod aliquis liber habet [illegible] et hoc [illegible] exponenda est littera et habet sic [illegible] hec una sive forma [illegible] intus [illegible] intellectum prohibebit et obstruet [illegible] alius liber [illegible] habet scilicet nec [illegible] et hoc est facilior littera. Primo non quod [illegible]

[illegible]

animam esse locum specierum, verum quod non tota sed intellectiva, neque actu sed potentia

species. Quoniam autem non similis sit impassibilitas sensitivi et intellectivi,

manifestum ex organis et sensu. Sensus enim non potest sentire ex

valde sensibili, ut sonum ex magnis sonis, neque ex fortibus

odoribus et coloribus neque videre neque odorare. Sed intellectus cum intelligit

aut quid valde intelligibile, non minus intelligit infima sed et magis. Sensitivum

quidem enim non sine corpore, hic autem separatus. Cum autem

sic singula fiat, ut sciens dicitur qui secundum actum, hoc autem confestim

accidit cum possit operari per se ipsum. Est quidem et tunc in potentia

quodammodo, non tamen similiter et ante addiscere aut invenire. Et ipse autem

tunc se ipsum potest intelligere. Quoniam autem aliud est magnitudo et

magnitudini esse, et aqua et aquae esse, et sic in multis aliis, non autem

in omnibus. In quibusdam enim idem est carni esse et carnem, aut alio

aut eodem aliter se habente discernit. Caro enim non est sine materia, sed sicut

simum hoc in hoc. Sensitivo quidem igitur calidum et frigidum iudicat, et quorum ratio quaedam

caro; alio autem aut separato, aut sicut circumflexa se habet ad se

ipsam quae cum extensa fuerit, carnis esse discernit. Iterum autem in hiis

[illegible]

Sed autem hanc

[illegible]

Unde neque misceri

[illegible]

Animalis enim probat

[illegible]

Et bene iam dicentes

[illegible]

organum eorum ab excellenti sensibili. Sed de intellectu hoc non accidit cum careat organo. Unde non possit neque
pacientibus et passibilibus. **Sensus enim** declarat proprietatem dictam. Dicendum quod istud est notandum quod ex dictis patet quod
sensus debilitatur seu fatigatur ab excellenti sensibili et hoc ratione organi. Sed intellectus non debilitatur sed potius
confortatur. Item et advertendum etiam hoc quod licet intellectus directe non debilitetur ratione alicuius organi tamen in-
directe intellectus potest debilitari ex lesione alicuius organi corporalis et hoc inquantum ad eius operationem
requiritur operatio sensus virtutis organice. **Sensitivum** dat causam predicte differentie sive diversitatis. Dicendum istud et
primo notandum quod post excellens sensibile sensus non bene sentit aliquod parvum sensibile ut tangitur in littera. Sed intellectus
post excellens intelligibile melius intelligit parvum intelligibile. Huius autem causa est triplex secundum Iohannem. Prima autem
est quod sensibus excellentis intellectus remanet aliquatenus in organo ut dicitur in libro de sompno et vigilia. Item
impeditur sensus intus quod tunc non potest perfecte comprehendere species alicuius sensibilis. Sed hoc non fit ex parte
intellectus qui caret organo et sic est contra. Secunda autem causa est quod organum tunc male inmutatum quod non
contingit sive circa intellectum cum careat organo et sic est contra. Tertia causa est quod tunc disturbatur
sive corrumpitur calor naturalis sive spiritus vitales ipsius organi mediantibus quibus operatur sensus quod non fit ex
parte intellectus ex quo caret organo et sic est contra. Secundo notandum quod instantia contra dicta sunt quia videmus
quod intellectus fatigatur in operari intelligendo. Hoc autem non fit nisi quia hoc est organi et cetera. Unde intellectus fati-
gatur sicut sensus et hoc ratione organi quod est contra dicta. Ad hoc dicitur secundum eum sicut patet quod aliquod ex
dictis quod hoc fatigatio ipso intellectu hoc non est per ipsum intellectum. Sed hoc est propter hoc quod virtutes interiores
fatigantur deservientes ipsi intellectui sive intellectui quod sunt ymaginativa fantasia et huiusmodi virtutibus sensibilibus
interioribus continuatur aliquibus sensibilibus et cetera intellectum nisi esset sensibilia particularia. Ideo cum hec virtutes
possunt fatigari ergo intellectus sive intellectus patiens fatigatur inquantum et secundum hoc instantia non valet.

Cum autem Quoniam quidem ostendit que et qualis sit natura intellectus possibilis. Hic autem quomodo intellectus possibilis
reducatur de potentia ad actum. Et dividitur in duas. In prima facit quod dictum est. Dicendum istud est primo notandum
quod in littera tangitur quod intellectus possibilis reducatur de potentia ad actum per singulas species intelligibiles per hoc intellectus
secundum Iohannem dicitur intellectus in actu ab intellectu divino quod divinus intellectus non fit singula intelligibilia sed est semper ab
eterno omnia intelligibilia. Item non intellectus intelligit sigillatim scilicet primo unum postea hoc aliud. Sed patet non est
de intellectu divino qui simul intelligit omnia. Secundo notandum quod secundum Themistium plures sunt modi quibus intellectus
possibilis reducatur de potentia ad actum quandoque reducitur ad actum per inventionem quandoque per doctrinam. Item quandoque
reducatur de potentia ad actum sensibili virtute et fantasia cogitativa et experimento. Ista omnes huiusmodi reducuntur
ad primos duos modos quod patet per philosophum primo posteriorum dicentem omnis doctrina aliquid novit in inveniendo et
addiscendo novit. Tertio notandum quod in littera tangitur in littera quod quando intellectus possibilis reductus est de potentia ad actum
tunc potest operari per se. Intelligit autem patet philosophus dicens intellectus potentia ab propinqua et remota quod potentia propinqua
non indiget extrinseco agente sed per se potest reducere ad actum. Sed remote potentie non sunt huiusmodi quod semper in-
diget aliquo primo extrinseco agente mediante quo possunt reducere de potentia ad actum. Item notandum quod de
opinione Avicenne est quod species intelligibiles acquisite recedunt ab intellectu quando intellectus non operatur secundum ipsas. Sed philosophus dicit contra
quod intellectus potest per se semper operari quod hoc species intelligibiles actu sicut sunt in intellectu et cetera species remanent in possibili intellectu. Unde ex
hiis patet falsa est opinio Avicenne. **Est autem et tunc** ex incidentia per modum remotionis dubii potest quasdam questiones
de intellectu possibili sive quod reductus est de potentia ad actum sive sicut quando est informatus speciebus intelligibilibus. Dividitur in duas. In prima per
modum remotionis dubii ponit duas questiones. Hic non de intellectu possibili primo autem potest primam questionem removendo alia
et incidit sic quod sicut accidit quod intellectus possibilis quando est reductus de potentia ad actum quod tunc non est in potentia. Hoc removens
dicit. Istud est notandum quod duplex est potentia scilicet propinqua et remota. Item duplex est actus primus et secundus ut supra dictum est. Sed dicit est
potentia intellectus dupliciter. Primo sic quod potentia propinqua est coniuncta actui. Sed potentia remota est potentia simul. Secundo dicit sic quod
potentia remota est potentia ad actum primum sive propinqua potentia est potentia ad actum secundum sive ad operationem. Et ideo sicut tangitur in
littera quod intellectus possibilis non solum est in potentia et actu. Sed species intelligibiles sicut fuerunt ante addiscere aut ante invenire quia
quando est actu species intelligibiles tunc est in potentia propinqua ad actum secundum quod est coniuncta actui. Sed prius fuit in potentia simul ad
actum primum. **Et ipse autem** potest secundam questionem removendo dubium et incidit sic. Sed quia accidit quod intellectus possibilis
est reductus de potentia ad actum quod non possit intelligere se ipsum. Hoc removens dicit. Istud est primo notandum quod tangitur in littera quod
intellectus possibilis potest intelligere se ipsum quando reductus est de potentia ad actum per species intelligibiles. Unde ratio est quia intellectus
intelligibilis est in potentia tamen in ordine et in genere intelligibilium. Sit autem actu per species intelligibiles abstractas a fantasmatibus.
Nihil autem cognoscitur nisi secundum quod est actu ergo intellectus possibilis intelligit se ipsum per species intelligibiles. Secundo notandum quod instantia
contra dicta quia non potest esse agens et paciens. Sed autem intellectus possibilis intelligeret se ipsum tunc esset agens
et paciens quod videtur esse inconveniens. Ad hoc dicitur quod intellectus possibilis dicitur quod sit inquantum simul sunt formas. Unde non intelligit se ipsum
quando intuendo eas formas non directe intelligit se ipsum sed potius sic est intelligibilis. Unde quod est factus actu
per species intelligibiles abstractas a fantasmatibus aliorum sed additas et sic intelligit se ipsum et est intelligibilis quod intelligit
se et alia per species intelligibiles et sic aliter et aliter est agens et paciens. Unde ad hoc instantia non valet. Unde patet hec que
dicta sunt conformia per Albertum dicentem quod intellectus noster intelligit se patiens quod per species aliorum. Sed in hoc dicitur ab
intellectu separato quod primo intelligit se et post alia. Sed ergo intellectus noster primo intelligit alia et postea se ipsum.

Cum autem hic determinat de obiecto intellectus per hoc secundum questionem. Et quoniam omnis eius dicens habeat duas
partes et dividitur in duas. Primo proponit quod de obiecto intellectus sunt quod reperitur in omnibus rebus scilicet in rebus naturalibus
et in rebus mathematicis et in rebus separatis a materia. Secundo in speciali proponit de obiecto intellectus sed sunt quod solum
reperitur in rebus mathematicis. Ibi. Item autem et cetera. Istud est primo notandum quod causa sunt forma et quantitas et esse future rebus
aliter composita accipimus per eorum quod ponitur sint et cetera. Sed ex alia parte hoc scilicet esse potest supponi et esse et cetera
suppositum individuum per accidentia propter quantitatem et per eorum acceptionem. Sed in rebus naturalibus differunt suppositum et quantitas quia
suppositum ipsius includit propria individuantia et accidentia individuantia. Et tunc quidditas individuantes
sed quantitas non includit sed excludit. Sed secundo includit propria specifica quod si includit hoc
tunc accidit secundum accidentalibus. Sed autem excludit ea tunc non potest de individuis. Unde secundum hoc principia
individuantia et accidentia individuantia sunt preter formas speciei. Et ideo contingit sub una specie in-
veniri plura individua quod hoc non dicunt in natura speciei. Dicunt tamen secundum principia individuantia et
hoc est causa multitudinis formarum in materia non est causa nisi suppositum et quantitas et cetera. Sed dicunt intelligitur sed et forms
non est nisi quod sua quidditas sed dicitur ab ipsa hoc non ut dictum est. Secundo notandum quod et in rebus mathematicis differt
suppositum et quantitas eorum non potest differre in rebus naturalibus quod non solum res naturales habent formam in materia sed et
res mathematice habent formam in materia. Ad cognoscendum intellectum est sciendum quod duplex est materia quod est materia sensibilis a qua
abstrahit mathematicus. Sed naturalis considerat. Alia est materia intelligibilis sive ymaginabilis quod est quod est de essentia

Sunt ergo alie

Eadem enim non

lectio

Deinde

Idem autem

Sicut autem forte videbitur declarant secundum magis continuitatem sub quibus sensibilibus sicut calido frigido terre quibus. Ac forte materie determinant secundum magis continuitatem sub quante ut superius dictum. Adhuc autem in rebus materialibus dicit suppositum et quidditas quo ad hec cognoscuntur alia et alia virtute ut dicitur in litera aut cognoscuntur eadem virtute alio et aliter se habente. Ratio quia si reperitur in litera quod dualitas sit quidditas recti hic autem dicitur secundum opinionem platonicorum et non secundum veritatem quia plato ponebat quod mathematica essent quidditates et species rerum materialium ut superius dictum est in primo huius scilicet quod unitas puncti et dualitas linee sit de quidditate recte linee ...

Omnino autem removet dubium et inducit propter dicta ... quia sicut in rebus dicit suppositum et quidditas sic et suppositum et quidditas dicit in materia ... hec intelligentia ... removet ... sicut res separate a materia secundum esse et secundum rationem et talis intellectus ... sicut separate ... que non sunt separate a materia sensibili ... per abstractionem a materia individuali ... per abstractionem totaliter a materia sensibili ...

que in abstractione sunt, sicut simum cum quidem est. Similiter autem

quod erat esse et sicut aliud ... et sicut esse et sicut alio. Si enim diversum alio ...

aliquid alio itaque aut alio discernit iudicat. Omnino autem sicut

separabiles res a materia sic et circa intellectum sunt.

Dubitabit

Dubitabit autem aliquis si intellectus simplex est et impassibilis

et nulli nihil habet commune sicut dixit Anaxagoras, quomodo intelliget si intelligere est

pati. In quantum enim aliquid utrique commune est, hoc quidem agere videtur illud vero

pati videtur. Amplius autem si intelligibilis et ipse est. Aut enim aliis inerit

intellectus si non secundum aliud ipse intelligibilis, unum autem aliquid intelligibile specie est. Si

aut mixtum aliquid habebit quod facit intelligibile ipsum sicut alia. Aut

pati quidem secundum commune aliquid divisum est prius. Quoniam potentia quodammodo

intellectus est intelligibilia sed actu nihil antequam intelligat.

Oportet autem sic esse sicut in tabula in qua nihil est actu scriptum quod

quidem accidit in intellectu. Et ipse autem intelligibilis est sicut intelligibilia.

In hiis enim que sunt sine materia idem est intelligens et quod intelligitur.

Sciencia autem speculativa et sic scibile idem est. Causa autem non semper intelligendi ...

Amplius autem ...

In quantum enim ... ad que ... agere secundum intellectus non quantum in materia ... pati ...

...

Rem

Si aut sit hic probat aliam partem ... scilicet quod intellectus non ... intellectus per aliud ad quod ... [illegible]

... **Aut pati** hic solvit precedentes dubitationes ... [illegible]

... Et e converso quod solucio ... Item est ... de quibus dicitur ... [illegible]

... receptivo et potentia et pati ... de intellectu ... de materia prima ... formas ... Ubi sciendum quod intellectus dicitur a materia prima ... recipit formas sub esse universali ... recipit formas sub esse individuali ... [illegible]

Posito ... quod sicut ... littera de tabula rasa est ... tabula rasa ... [illegible]

considerandum est. In habentibus autem materiam potentia solum unumquodque est

intelligibilium. Quare illis quidem non inest intellectus; sine materia

intellectus talium; illud autem intelligibile erit.

Quoniam autem sicut in omni natura est aliquid hoc quidem materia in unoquoque

genere, hoc autem est quod potentia omnia. Alterum autem causa et factivum, quod in

faciendo omnia, ut ars ad materiam sustinuit, necesse et in anima has

esse differentias. Et est huiusmodi quidem intellectus in quo omnia fit, ille vero in

quo omnia facit, sicut habitus quidam, sicut lumen. Quodam enim modo et lumen

facit potentia existentes colores actu colores. Et hic

intellectus separatus et impassibilis et immixtus, substantia actu ens.

Semper enim honorabilius est agens patiente, et principium

materia. Idem autem est secundum actum scientia rei. Que vero

secundum potentiam tempore prior in uno est. Omnino autem neque in tempore. Sed non

aliquando quidem intelligit, aliquando autem non. Separatus autem est hoc solum quod vere est,

et hoc solum immortale et perpetuum est. Non reminiscimur autem quia hoc quidem

impassibile, passibilis vero intellectus corruptibilis est, et sine hoc nihil

... **Et hic autem** ... **In hiis autem** ... [illegible]

... intelligit intellectus ... [illegible]

Ergo per oppositum [illegible] in actu intellecta potentia intellecta et id quod intelligitur secundum actum sunt idem tunc intellectus potest se ipsum intelligere.
Sed contra hoc est quia si veritate si intellectus recipiat per speciem intelligibilem. Unde quia lapis non intelligit se ipsum [illegible] species
intelligibiles ipsum reperiuntur et id quod intelligitur scilicet ipsum quod quia ipsius non sunt [illegible] species intelligibiles lapidis [illegible] in potentia
in ipso et non in actu sed in actu in intellectu. Species autem intelligibilis in potentia non [illegible] idem tamen id quod intelligitur secundum actum
sunt idem intellectus intelligit se ipsum. Tertio non quia constat [illegible] intellectus et quod intelligit species rerum intellecta
sunt ipsum quod [illegible] est id quod intelligit. Quarto vero quia [illegible] intellectus intelligit quando componit vel negat in
aliqua oratione [illegible] affirmat vel negat unam rem de alia re et non species rei [illegible]. Item ad [illegible]
id quod est primum obiectum intellectus est id quod primo intelligitur [illegible] res intellecta sunt ipsum quod est primum obiectum intellectus
ut ex dictis supra [illegible]. Ergo est [illegible] quia [illegible] species intelligibiles alicuius rei non sunt illud
quod primo intelligitur [illegible] potest intelligi ab intellectu [illegible] et [illegible] intellectus [illegible] in potentia ad omnia intelligibilia [illegible]
species intelligibiles alicuius rei potest esse [illegible] intelligere ergo potest intelligi ab intellectu [illegible] et [illegible]. Sexto
non quia ex dictis patet quod potentia [illegible] id quod [illegible] intellectus [illegible] species intelligibiles [illegible] id quo [illegible] intellectus aliud
quam [illegible] ipsa intellectus intelligit [illegible] alicuius rei [illegible] autem intellecta sunt ipsum quod [illegible] est id quod primo
intelligitur [illegible].

Non autem sunt [illegible] [illegible] [illegible]. Et est primo [illegible] quia [illegible]
[illegible] intellectus non intelligit se ipsum [illegible] solum [illegible] quia [illegible] alias [illegible]
[illegible] intellectus non intelligit se ipsum per species intelligibiles aliarum rerum quas [illegible] apud se [illegible] intelligeret se ipsum
per aliud [illegible] quod [illegible] res [illegible] sunt intellectus [illegible] non intelligunt [illegible] intellectus [illegible]
[illegible] ad quod [illegible]. Et [illegible] primo [illegible] quia ex dictis patet quia [illegible] intellectus [illegible]
[illegible] actus non [illegible] potest [illegible] intelligi [illegible] ex intellectione alterius. [illegible] intellectus [illegible]
[illegible] sub sensu
[illegible] sub ymaginatione [illegible] intelligibilis [illegible]
[illegible] per intellectionem aliorum. Primo non quia [illegible] intellectus [illegible] intelligit se ipsum [illegible] quia primo [illegible] alias res [illegible] autem
cognoscit suas operationes [illegible] deinde ex cognitione suarum operationum [illegible] cognoscat suam substantiam [illegible] quia est operatio [illegible]
[illegible] intellectus [illegible] ex operatione [illegible] ex sua operatione cognoscat [illegible]
operatio [illegible] ad [illegible] ad [illegible] sunt [illegible] quandam
evidentiam doctorum quia [illegible] intellectus [illegible] intellectus [illegible]. Tertio non ad maiorem
[illegible] intellectus [illegible] in potentia [illegible] et pura
potentia intellecta autem intellectiva [illegible] per [illegible] intellectus [illegible] in actu quoddam [illegible]
[illegible] intellectus [illegible] intelligit et se et alia per suam [illegible]
intelligibiles aliorum [illegible] ergo [illegible] in potentia [illegible] sicut est ma[teria] [illegible]
aliquorum actorum per [illegible] sua [illegible] solum per formam [illegible] intellectus [illegible] quia intellectus [illegible]
in potentia [illegible] intellectus [illegible] intellectus in [illegible] per species [illegible] susceptas. [illegible] intellectus [illegible]
et actu intelligit se ipsum per [illegible] sua [illegible] intelligit alia per species intelligibiles [illegible] sunt [illegible]
[illegible] sit in potentia et secundum [illegible] in actu [illegible] actiones [illegible]
ex quo intellectio [illegible] sunt in potentia et secundum aliquid in actu [illegible] aliquas actiones [illegible] quia [illegible]
intelligere per [illegible] sua. Quarto non quia ex predictis patet quo intelligere fiat in nobis [illegible] autem per [illegible]
modus [illegible] intellectus [illegible] intelligat se ipsum [illegible] alia [illegible] intelligit per species intelligibiles acceptas superadditas [illegible]
intelligit [illegible] in [illegible]. Quinto [illegible] quia modus intelligendi [illegible] correspondeat speciebus intelligibilibus [illegible]
intellectum [illegible] forme [illegible] sunt [illegible] et [illegible] sit [illegible]
[illegible] magis intelligit [illegible] res [illegible] et [illegible]

Capitulum de intellectu agente

Quoniam [illegible] de intellectu possibili [illegible] de intellectu agente [illegible] duo [illegible]
[illegible] intellectus agentis [illegible] ponit quandam [illegible] intellectus agentis [illegible] et [illegible] intellectus [illegible]
aut [illegible] intellectus agentis [illegible] in omni [illegible] quia aliquid [illegible] in potentia et aliquid in actu [illegible] aliquid actu
et aliquid quod est in potentia [illegible] quod sit [illegible] aliorum [illegible] intellectus [illegible] quia aliquid [illegible] in potentia intellectus et
aliquid in actu intellectus ergo necesse est esse in intellectu aliquid actum et aliquid [illegible] in potentia. [illegible] intellectus agens est quidam
actus faciens omnia intelligibilia actu intellecta autem possibilis [illegible] in potentia ad omnia intelligibilia ergo necesse [illegible] duas potentias
anime ponere in ipsa anima intellectiva [illegible] ergo necesse est ponere intellectum agentem [illegible] sic procedit quia primo ponit
[illegible] **Racione et magis** [illegible] predicte [illegible] aliquam virtute [illegible]
Et est primo [illegible] quia ex dictis patet quia [illegible] intellectus possibilis [illegible] per tanto ut sit receptivus rerum intelligibilium sic intellectus
agens [illegible] per tanto ut faciat omnia intelligibilia esse actu intelligibilia abstrahendo ipsa a fantasmatibus quod patet
per [illegible] dictorum [illegible] intellectus agentis [illegible] abstrahere nihil aliud [illegible] facere actu intelligibilia [illegible] intelligibilia
in potentia [illegible] intellectus possibilis nihil aliud [illegible] intelligere actu [illegible] intelligibilia secundum actum. Primo non quia
[illegible] per tanto [illegible] intellectus agentis ad [illegible] plures qui posuerunt [illegible] res [illegible] esse
separatas a materia et intelligibiles actu [illegible] non [illegible] intellectus agentem. [illegible]
[illegible] sunt in materia et non intelligibiles actu [illegible] quia ponere aliquem intellectum agentem qui abstraheret eas a materia
et sic faceret eas intelligibiles actu quod [illegible] intellectus agens [illegible] probat [illegible]. Secundo non quia [illegible]
[illegible] quia sicut [illegible] intellectus agens in faciendo omnia intelligibilia actu sicut [illegible] ad [illegible] sua facie[n]do
[illegible] omnia [illegible] patet per [illegible] intellectus agens [illegible]
[illegible] est [illegible] factiva [illegible] intellectus agens est [illegible] factiva intelligibilium. [illegible] in [illegible] quia [illegible] potest [illegible]
formam [illegible] cum aliis [illegible] intellectus agens non potest introducere formam intelligibilem in possibilem [illegible]
cum aliis [illegible] intellectus agens non sufficit ad actum intelligendi [illegible] intelligibilia. Item fantasmata [illegible]
non sufficiunt [illegible] fantasmata [illegible] abstrahuntur [illegible] res [illegible] ipso intellectu agente
sunt [illegible] sufficiens [illegible] intellectus possibilis [illegible] ad actum. Tertio non quia [illegible]
quia intellectus agens sit quoddam [illegible] et [illegible] sufficit ad
[illegible] et [illegible] ad opera[tionem]
aliquorum [illegible] intellectus agens sit [illegible] quod [illegible] intellectus agens non faciat [illegible] intelligibilia
esse actu intelligibilia [illegible] per [illegible]
[illegible] quia [illegible] intellectus agens [illegible]
Quarto non quia [illegible] intellectus agens [illegible] in [illegible] colores [illegible]
[illegible] quia [illegible] intellectus agentis [illegible] abstrahuntur a fantasmatibus [illegible]
[illegible] quia [illegible] abstrahuntur a fantasmatibus per [illegible] intellectus

agentis p que fiut actu abstracta sunt intellecta ab intellectu possibili sunt actu ¶ Sexto notandum q de intellectu agente [illegible]
sunt plures opiniones secundum diversitatem alibi salvatur i puti [illegible] zb [illegible] q quidam dicunt intellectum agentem
esse et primam causam spirituales hanc rem, p sic q tangit intellectu [illegible] intellectus agens est quo est omnia facere et actu
intellecta et virtute eius omnia intellecta intelligimus secundum primam causam est zb hoc q hoc facere omnia intellecta esse actu intellecta
ac est virtute sua hinc eius intelligimus omnia intellecta [illegible] patet p ad quod dicit Commentator ubi intus spirauit ¶ Item
hec non patet p augustinum dicentem q intellectus est quo deus et sic ego te [illegible] ergo ex hiis non q intellectus agens sit prima
causa Aliqui opinantur nam [illegible] q si intellectus agens esset prima causa tunc esset separatus a nobis ut esset de
substantia anime [illegible] ergo et aliis p hec patet videre ad rationem eorum scilicet q dicunt prima causa hoc facere omnia et intellectus
agens q prima causa hoc sunt facere omnia secundum intellectus agens solum hoc facere omnia sunt [illegible] sed hoc solum facere
intellecta sunt esse actu intellecta ¶ Item q dicunt [illegible] spiravit [illegible] [illegible] qui deus hec intelligunt
est de fluxu prime cause sive de gratiis eius datis desuper [illegible] intelligens de illis q sunt de substantia anime
Sed intellectus agens est de substantia anime ergo ratio ipsorum non concludit ¶ Sed ad evidentiam dictorum est sciendum
q ex dictis patet q actio intellectus possibilis est recipere intellecta et intelligere ea Sed actio intellectus agentis est facere
intellecta esse in actu abstrahendo ipsa [illegible] aut hoc quod aliquando homo [illegible] q hic homo et sic
ut pro recipit intellecta et abstrahit et intelligit abstracta [illegible] sunt hec omnia q [illegible] intellectus possibilis et intellectus
agens uniatur huic homini ut sunt omnia q intellectus hominum intellectum intrinsece non sunt unum homini ¶ Item agens
et patiens omnia esse adinvicem proportionata sicut est color et [illegible] quia fit in actu ab agente et inde est q [illegible]
passiva potentie correspondet potentia activa sive [illegible] q actus et potentia sunt unius generis Sed intellectus agens ipsa ad
possibilem sit potentia activa ad potentiam ergo [illegible] hominis intellectum esse unius generis Sed intellectus possibilis non est
separatus a nobis sunt esse secundum unitatem nobis ut [illegible] multiplicatur sunt in hominibus [illegible] est q intellectus agens
sit unitus nobis [illegible] et multiplicatur sunt in hominibus ¶ Et ex hiis q dicta sunt patet q falsa est opinio eorum
ponentium unum intellectum possibilem sive agentem esse in omnibus hominibus ¶ Item ex dictis patet q est falsa est opinio
eorum ponentium intellectum agentem esse primam causam ¶ Ac est ex dictis patet q falsa est opinio illorum ponentium
intellectum esse substantiam separatam q quidam posuerunt intellectum agentem esse quandam intelligentiam et q per applicationem
ad intellectum agentem sit intellectio ipsius intellectus possibilis et in coniunctione completa posuerunt felicitatem
nostram ¶ Alia est opinio aliquorum qui dicunt intellectum agentem esse potentiam anime in nobis non separata abstracta
et cum hec dicunt ipsum differre ab intellectu possibili quod probant per talem rationem, quia si intellectus agens non differret
ab intellectu possibili tunc ex hoc sequeretur q idem esset in actu et in potentia respectu eiusdem [illegible] q [illegible] recipit intellecta
esset in potentia passiva et [illegible] agit eadem intellectus esset in actu secundum quod est falsum ergo et cetera Sed hec opinio
non valet quod probatur quia si intellectus agens differret ab intellectu possibili tunc ex hoc sequeretur q intellectus agens
esset separatus ab anima a corpore esset frustratus quod patet ex eo q [illegible] intellecta post mortem non habet [illegible]
fantasmata in que agens [illegible] falsum ergo et cetera Sed [illegible] dissolutionem rationis est sciendum q intellectus potest dupliciter
considerari [illegible] et receptivus ipsorum intellectum sive [illegible] sunt sine natura non habet aliquam formam intellectam
determinatam et sic est in potentia ad ipsa intellecta sunt quod dicitur possibilis Sicut est pupilla est in potentia ad colores
[illegible] est receptiva colorum sive [illegible] nullum habet aliquem colorem determinatum Alio modo consideratur [illegible]
abstrahens intellecta a fantasmatibus sive [illegible] est actus respectu ipsorum et sic intellectus est in actu respectu intellectuum
sunt quod dicitur agens Unde patet aliter dici q intellecta [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible] intellectu
et comparatur ad intellectum possibilem sicut actus ad potentiam Alio modo considerantur intellecta sunt q sunt esse abstracta
sunt actu [illegible] [illegible] et comparantur intellecta ad intellectum agentem sicut potentia ad actum [illegible]
intellectus est q utrumque [illegible] actiua potentia intellecta [illegible] facere [illegible] sunt in [illegible] [illegible] patet
q intellectus est in potentia et in actu respectu eiusdem [illegible] sunt diversa sive diversis respectibus ¶ Hec autem patet videre ad
rationem ipsorum q dicit Sed intellectus agens non differret ab intellectu possibili tunc idem esset in actu et in potentia respectu
eiusdem obiecti [illegible] hec non est inconveniens sunt q aliquid sit in actu et in potentia [illegible] respectu eiusdem obiecti sunt diversa
sive diversis respectibus et cetera est in proposito ut ex dictis [illegible] non concludit ¶ Unde dicendum est aliter sunt tertia
opinio q [illegible] q intellectus possibilis et agens sunt potentie anime intellective non separate ab ipsa secundum
sunt potentie eadem potentia [illegible] [illegible] ut [illegible] ut patet hic ex dictis [illegible] [illegible]
potentie sunt [illegible] q [illegible] obiectum q sunt diversitates obiectorum aut diversitates potentiarum et sic [illegible]
aut [illegible] ipsorum Sed intellectus possibilis et agens habent idem obiectum q utrumque ipsorum [illegible] [illegible]
q sunt obiectum intellectus ergo sunt idem Sed q sunt idem hoc patet declarari in simili q [illegible] scilicet de luce
et de colore q sicut perspicuum idem luce est factum sive actum aliquo colore sive coloratum [illegible] ex
[illegible] lucis ac est receptivum eiusdem coloris [illegible] ex [illegible] lucis Sic est [illegible]
[illegible] [illegible] q [illegible] intellectus est factus sive actus intellecta in potentia esse actu intellecta [illegible]
agens Ac est receptivus [illegible] [illegible] possibilis [illegible] hec [illegible] patet intelligi [illegible]
[illegible] est supra [illegible] q intellectus agens est sicut lux et [illegible] [illegible] sicut [illegible]
colores [illegible] in potentia q possit [illegible] ab ipso esse colores [illegible] actu ac est [illegible]
[illegible] [illegible] colores [illegible] Sic est [illegible] q idem intellectus est faciens sive agens intellecta
sunt actu ac est recipiens ipsa intellecta [illegible] abstractio ¶ Septimo notandum q ex dictis patet
q intellectus agens abstrahit [illegible] a fantasmatibus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sicut aqua abstrahitur ab aqua de uno loco in alium per fortiam [illegible] alium [illegible] q hec
non esset ibi [illegible] intellectus sive [illegible] imaginatio Sed hec intellectus est subtilis non [illegible] p hunc modum
inquirit intellectus agens qui est quedam lux intellectualis agit receptorum et perfectorum intellectus possibilis [illegible]
[illegible] [illegible] sive [illegible] agit [illegible] [illegible] lux subtilis non agit [illegible]
dyaphani ac est agit receptum colorem in ipso dyaphano sive [illegible] sive [illegible] sive [illegible]
[illegible] colorem [illegible] fiat quodammodo colorum actu [illegible] sive [illegible] dat [illegible] visibilis

Et hic intelligere potest quasdam conclusiones de ipso intellectu agente et [illegible] [illegible] potest [illegible]
[illegible] de intellectu agente d Secunda conclusio probat primas zb conclusiones [illegible] intellectum agentem
[illegible] [illegible] [illegible] agens dignius est patiente sunt quod hoc secundum intellectus agens
est agens et possibilis est patiens ergo intellectus agens erit dignior ipso patiente [illegible] [illegible] intellectum
possibilis in [illegible] [illegible] intellectum agentem [illegible] dignior Sed intellectus possibilis [illegible]
[illegible] virtute [illegible] potest [illegible] [illegible] ex dictis patet q intellectus agens et possibilis [illegible]
[illegible] [illegible] secundum [illegible] non [illegible] intellectus agens [illegible] actu sunt [illegible]

[illegible] p actus utz ex dictis ab intellectu possibili qui est in potentia sicut [illegible] sed postea est in actu sicut intellecta
[illegible] exposita est litera [illegible] sic quod est separatus a corpore [illegible] intellectus [illegible] sic intellectus quod sit separatus et
[illegible] separata [illegible] a modernis utz ex dictis [illegible] aut [illegible] Et hoc [illegible]
[illegible] ut supra expositum est Ex quo dicto patet [illegible] intellectus [illegible]
[illegible] agens [illegible] possibilis [illegible] ut omnia intellecta
[illegible] sic intellectus agens [illegible] ut omnia intellecta fiant actu ex intellecta **Separatus**
Hic [illegible] de intellectu [illegible] actu [illegible] quasdam conditiones de intellectu in actu [illegible] quasdam
alias conditiones que debent toti anime intellective [illegible] **Separatus** aut [illegible] quandam dubitationem [illegible]
[illegible] conditiones [illegible] intellectus in actu [illegible] aut [illegible] conditiones [illegible]
Et est notandum quod [illegible] intellectus [illegible] intellecta [illegible] actu [illegible] intelligere [illegible] supra
expositum [illegible] intellectus [illegible] ideo transcribendum est [illegible] **Quod vero**
ponit 2as conditiones de intellectu [illegible] actu [illegible] Et est notandum quod [illegible] potentia [illegible]
[illegible] actu in [illegible] individuo [illegible] actus est prior potentia [illegible]
[illegible] potentia prior est actu [illegible] et [illegible] in actu [illegible]
[illegible] actus [illegible] potentia [illegible] in potentia non reducitur in actu nisi [illegible] in actu
[illegible] de [illegible] de intellectu in potentia non sit aliquis actu [illegible]
[illegible] in actu [illegible] doctrina [illegible] ex [illegible]
intellecta ut [illegible] **Sed non aliquando** ponit [illegible] conditiones de intellectu in actu [illegible] Et est notandum quod [illegible]
[illegible] intellectus [illegible] in actu [illegible] intellectus possibilis [illegible]
[illegible] intellectus [illegible]
[illegible] in actu [illegible] intellectus [illegible] in actu
[illegible] **Separatus autem** [illegible]
quasdam alias conditiones [illegible] toti anime intellective [illegible] Et
est notandum quod [illegible] conditiones debent [illegible] toti anime intellective [illegible] de intellectu possibili [illegible]
de agente [illegible] intellectus [illegible] immortalis [illegible]
[illegible] intellectus [illegible] ex parte [illegible] intellectus
[illegible] **Non reminiscimur** [illegible] dubium [illegible]
sit [illegible] reminiscimur [illegible] in futuro [illegible] vita [illegible] Et est notandum
quod [illegible] vita [illegible] reminisci [illegible] a corpore
[illegible] aliquorum [illegible] Et [illegible]
[illegible] separatum [illegible] fantasmata sit [illegible] separate [illegible] vita [illegible]
[illegible] fantasmata [illegible] recordari [illegible]
[illegible] in futuro [illegible] vita [illegible] vita [illegible] **Passivus**
Hic prosequitur de intellectu [illegible] fantastico ponendo quasdam [illegible] de [illegible] Et est notandum
quod [illegible] intellectus [illegible] intelligere [illegible]
de appetitu sensitivo [illegible] intellectus [illegible]
[illegible] actu [illegible] obedientiam sic est appetitus sensitivus qui aptus natus est obe-
dire virtutibus superioribus [illegible] appetitus sensitivus [illegible] intellectus [illegible] obediendo rationi
et sequendo eius motum [illegible] intellectus [illegible]
[illegible] corporis [illegible]
[illegible] de intellectu fantastico [illegible] de imaginatione et de [illegible] de aliis virtutibus
sensitivis [illegible] virtutes [illegible] intellectus [illegible]
ministrando [illegible] intellectus [illegible] obediunt rationi [illegible] intellectus [illegible] virtutis [illegible]
[illegible] virtutes organice [illegible] organis [illegible] virtutes [illegible]
[illegible] vita [illegible] virtutibus [illegible] Ex quo
[illegible] corpore non remanet [illegible] vita [illegible]
[illegible] vita [illegible] intellectus [illegible]

Indivisibilium Superius prosecutum est de intellectu [illegible]
de operatione intellectus [illegible] dividitur in duo [illegible]
[illegible] Primo in duo [illegible] duas operationes intellectus [illegible] Et est notandum quod
ex dictis habetur quod duplex est operatio intellectus quedam est operatio [illegible] apprehensio simplicium [illegible]
operatio est compositio [illegible] divisio [illegible] operationes intellectus [illegible] diffinitiva
[illegible] ponendo solum duas operationes intellectus [illegible]
[illegible] operatio intellectus [illegible] Et est notandum quod [illegible]

[illegible] duplex est veritas [illegible] veritas [illegible] veritas intellectus [illegible]
[illegible] duplex [illegible] intellectus [illegible] compositionem et divisionem [illegible] intellectus
[illegible] Et [illegible] intellectus [illegible]
[illegible] intellectus [illegible] intellectus [illegible]
[illegible] de veritate [illegible] intellectu [illegible] compositionem et divisionem
Quia autem modis [illegible] prosequitur de [illegible] duabus operationibus intellectus [illegible] de opera-
tione intellectus [illegible] de [illegible] operationes [illegible]
[illegible] dividitur in duo [illegible] de 2a operatione intellectus [illegible]
[illegible] de prima operatione intellectus [illegible] dividitur [illegible] operatio [illegible] intellectus
[illegible] in quo apparet intellectus Et est primo notandum quod [illegible]
ut supra dictum est [illegible]
et duo [illegible] Et [illegible]
[illegible] sicut [illegible]
[illegible] veritas [illegible] amicitiam et [illegible] compositionem

[illegible]

Indiuisibilium quidem intelligentia in hiis est circa que non est falsum

verum et falsum. In quibus autem et verum et falsum compositio quedam intellectuum

sicut eorum que unum sunt. Sicut Empedocles quidem ait ubi multorum

capita sine ceruice germinaverunt postea concordia sit composita

et hec separata composita sunt ut asymetrum et diameter simetrum

et dyameter. Si autem factorum aut futurorum tempus cointelligens et componens

falsum enim in compositione semper est. Et namque si album non album

album album composuit. Contingit autem et diuidere dicere omnia

Quod non solum falsum aut verum quod albus Cleon est sed quod erat

aut erit. Quod autem unum facit hoc intellectus unumquodque

Indiuisibile autem quoniam dupliciter dicitur potentia aut actu, nichil prohibet

intelligere indiuisibile cum longitudinem intelligit. Indiuisibilis enim

actu et in tempore indiuisibili

longitudinem. Non enim est dicere in medio utrumque intelligere

Indiuisibile autem

Non enim est

[illegible]

[illegible]

Quoniam autem non [illegible]

[illegible]

Non enim aliquid est dicere dimidium, sed aut potentia. Seorsum autem

[illegible]

utrumque intelligens dimidiorum dividit et tempus simul. Tunc

[illegible]

Secundum accidens

[illegible]

autem est ut longitudine. Si vero est ex utrisque, et in tempore est

[illegible]

quod in utrisque est. Quod autem non secundum quantitatem indivisibile non

[illegible]

sed est divisibile in specie, intelligit indivisibili tempore et indivisibili

[illegible]

parte anime. Secundum accidens autem et non inquantum illa divisibilia

[illegible]

Inest autem utique

[illegible]

quo intelligit et in quo tempore, sed inquantum indivisibilia. Inest

[illegible]

autem utique his et indivisibile, sed forte non separabile, quod

[illegible]

facit tempus unum et longitudinem, et hoc similiter est in omni continuo

[illegible]

tempore et longitudine. Punctum autem et omnis divisio et indivisibile

[illegible]

monstratur sicut privatio, et similis ratio in aliis, ut quomodo malum

[illegible]

cognoscit aut nigrum; contrario enim aliquo modo cognoscit. Oportet

[illegible]

autem potentia esse cognoscentem et esse in ipso. Si vero alicui non

[illegible]

inest contrarium, ipsum se intelligit et actu est et separabile.

Punctum autem [illegible]

[illegible]

Est aut dictio quidem quemadmodum aliquid de aliquo sicut affirmatio

vera aut falsa omnis. Intellectus aut non omnis, sed qui est ipsius

quod quid est secundum hoc quod quid erat esse verus est, et non aliquid

de aliquo. Sed sicut videre proprii verum est. Si aut album homo

aut non, non verum est semper. Sic aut se habent quecumque sine materia

sunt. Idem aut est secundum actum scientia rei. Que vero secundum potentiam

tempore prior est in uno. Omnino aut neque tempore. Sunt aut

ex ente actu omnia que fiunt.

Videtur aut sensibile ex potentia existente sensitivo actu agens.

Non enim patitur neque alteratur. Unde aliud hoc species motus. Motus

enim imperfecti actus erat, simpliciter aut actus alter qui est perfecti.

Sentire quidem igitur est simile ipsi dicere solum et intelligere.

Cum aut delectabile aut triste, sicut affirmans aut negans persequitur

aut fugit. Et est delectari et tristari ad bonum aut malum

[illegible]

Idem aut [illegible]

[illegible]

Videtur [illegible]

[illegible]

agere sensitivam mente in genitum talia et fuga et appetitus

idem autem et sine actu et non alterum appetitivum et fugativum

neque ab invicem neque a sensitivo, sed esse aliud. Intellective autem

anime fantasmata ut sensibilia sunt. Cum autem bonum aut

malum affirmat aut negat, fugit aut persequitur. Propter quod

nequaquam sine fantasmate intelligit anima. Sicut enim aer

pupillam huiusmodi facit, ipsa autem alterum, sic et auditus

sic ultimum unum et una medietas, esse autem ipsi plura

sit. Dictum autem prius quo discernit dulce et calidum, dicendum

et nunc. Est enim aliquid unum, sic autem et ut terminus

Et hec utique sunt in proportione, et numero ad utrumque

sicut ad invicem. Quid enim differt dubitare quomodo non homogenea iudicat

aut contraria ut album et dulce. Sicut igitur est A album

ad B nigrum, C autem ad D, sicut adinvicem, quare et

permutatim. Si ergo C et D uni insunt, sic habebit sicut

Sentire quidem [illegible]

Cum autem delectabile [illegible]

[illegible] **Intellectivum** [illegible]

[illegible]

Sicut enim aer [illegible]

[illegible]

Sic igitur sit [illegible]

[illegible]

se habebunt sicut a ad b idem quidem esse autem non idem

[illegible]

et illud similiter. Eadem autem ratio et si a quis duceret

b vero album sit. Species quidem igitur intellectivum in fantasmatibus

[illegible]

intelligit et sicut in illis determinatum ei prosequendum et fugiendum

[illegible]

et extra sensum cum in fantasmatibus sit movetur ut sentiens

[illegible]

fugibile quia ignis cognoscit videns quod movetur

Species quidem igitur

[illegible]

Et omnino in actione

[illegible]

impugnans. Aliquando autem que sunt in anima fantasmatibus aut

[illegible]

intelligentiis tamquam videns ratiocinatur et deliberat futura

ad presentia et cum dixerit ut ibi delectabile aut triste hic fugit

et imitatur. Et omnino in actione. Et quod sine actione est

[illegible]

et eadem genere sunt cum bono et malo sed in eo quod

simpliciter differt et alicui. Abstractione autem dicta

intelligit sicut si simum quidem in quantum simum non separate, in quantum autem curvum

[illegible]

si aliquis intelligeret actu sine carne utique intelligeret

[illegible]

[illegible]

In qua est curium. Sic materia non separata tanquam

si separata sint intelligit, cum intelligat illud. Deo

[illegible]

Utrum autem contingat

aut intellectus cum sim actu. Sit res. Utrum autem

contingat aliquid separatorum intelligere ipsum existentem non

separatum a magnitudine aut non, considerandum est.

Nunc autem de anima recapitulantes

Dicamus iterum quod omnia entia quae sunt quodammodo est

anima. Aut enim sensibilia quae sunt aut intelligibilia. Est

autem scientia quidem quodammodo scibilia, sensus autem sensibilia.

qualiter autem hoc sit oportet inquirere. Secatur igitur

scientia et sensus in res, quae quidem potentia in ea quae sunt potentia, quae

vero actu in ea quae sunt actu. Animae autem sensitivum et quod

scire potest potentia haec sunt, hoc quidem scibile, illud autem sensibile.

Necesse est autem aut ipsa aut species esse. Ipsa quidem

igitur non sunt. Non enim lapis est in anima, sed species lapidis.

[illegible]

Unde autem [illegible]

sit omnia [illegible] ... quia anima est omnia. Anima enim [illegible] ...

Secatur [illegible] ...

Nunc autem [illegible] ...

Quare anima est sicut manus; etenim manus organum est organorum

et intellectus species specierum et sensus species

sensibilium. Quoniam autem neque res ulla est praeter

magnitudines, sicut videtur, sensibilia separata, in speciebus

sensibilibus intelligibilia sunt et quae in abstractione dicuntur

et quaecumque sensibilium habitus et passiones sunt. Et ob hoc

neque non sentiens nihil utique addiscet neque intelliget;

sed cum speculatur, necesse est simul fantasma aliquid speculari;

fantasmata enim sicut sensibilia sunt, praeter quam sine

materia. Est autem fantasia altera ab affirmatione et negatione;

compositio enim intellectuum est verum aut falsum. Primi

autem intellectus quid differunt ut non fantasmata

sint? Aut neque alia fantasmata, sed non sine fan-

tasmatibus.

[illegible commentary]

Quare anima [illegible] ...

[illegible commentary]

[illegible] utrum ambabus formis [illegible] autem de eo [illegible] quod anima intellectiva [illegible] forma [illegible] est per [illegible] data loco omnium formarum [illegible]

[illegible] anima [illegible] intellectus [illegible] formarum et separata [illegible]

Cum autem neque [illegible] intellectus sit [illegible] anima [illegible]

[illegible] quod hoc habeat intellectus [illegible] anima [illegible]

non dependet a sensu sed a virtute fantastica [illegible]. Et est [illegible] quod [illegible] duas [illegible]

[illegible] intellectus [illegible] fantasmate [illegible]

[illegible] fantasie [illegible]

[illegible] intellectus [illegible] fantasmate [illegible]

non [illegible] fantasmata [illegible] intellectus [illegible]

[illegible] intellectum [illegible] in fantasmatibus [illegible] intellectus [illegible] fantasmatibus [illegible]

Est autem fantasma [illegible] intellectum ad fantasiam [illegible]

Primi autem intellectus [illegible] intellectus [illegible] ad fantasiam [illegible]

Quoniam autem [illegible] potentia vegetativa [illegible] motiva [illegible] appetitu [illegible] potentia motiva [illegible] disputationes [illegible]

[illegible]

Habet autem dubium [illegible] divisiones anime datas ab antiquis [illegible] duas [illegible]

Quoniam autem secundum duas anima diffinita est potentiis

que animalium est discretio quod est intellectus

opus et sensus et adhuc in movendo secundum locum motum

de sensu quidem et intellectu determinata sunt tanta. De

movente autem quid forte sit anime speculandum utrum una

quedam pars ipsius sit separabilis aut magnitudine aut ratione aut

omnis anima. Et si pars aliqua utrum propria quedam sit preter consuetas

dici et dictas aut harum una aliqua sit. Habet

autem dubium mox quo oportet partes anime dicere et quot

quodam enim infinite videntur et non solum quas quidam

dicunt determinantes rationalem et irascibilem et

appetitivam alii autem rationem habentem et irrationabilem

Secundum enim differentias per quas separant has et alie vi

dentur esse partes maiorem distantiam his habentes et

Secundum enim dictam nunc dictum est **Vegetativum enim quod et plantis inest**

[illegible] divisiones [illegible] duas [illegible] appetitiva [illegible] divisiones [illegible] potentia vegetativa [illegible] insufficientes [illegible]

an

t potẽ sensitiuã in brutis plus differunt inter se quam que ponuntur in predictis diuisionibus quod patet primo ex hoc quod omnes predicte potentie ponite in predictis diuisionibus sunt partes sed potentia vegetatiua et actiua potentia autem sensitiua in brutis sunt partes sic patet ratio quod omnes predicte potentie sunt eedem loco et subiecto sed potentia vegetatiua et sensitiua que dicuntur loco et subiecto 2° modo quod videtur et irrationale differunt primo quia sunt que opponuntur privative inter se et sunt que apta nata sunt [illegible] dividentia solum aliquorum et [illegible] 2a divisio est insufficiens. Modo consequenter [illegible] sed sunt que opponuntur [illegible] inter se [illegible] est negatiuum [illegible] 2a diuisio est insufficiens [illegible] de omni anima sit de omni [illegible] Sed prima diuisio similiter est insufficiens ut dictum est patet et ideo [illegible] predictas diuisiones

Adhuc autem et fantastica [illegible] predictas diuisiones [illegible] non valet [illegible] predicte diuisiones sunt [illegible] **Adhuc autem et appetitiua** hic [illegible] diuisionem [illegible] diuisionem [illegible] ad alterum sed prima diuisio est [illegible] quod appetitiuum [illegible] diuidens [illegible] ad quod scilicet appetitiuum quod intellectiui scilicet voluntas. Voluntas autem est appetitus [illegible]

Et omnibus aliis. Sensitiua enim neque sicut irrationalem

neque sicut rationalem ponet quis utique facile. Adhuc autem et fantastica que esse quidem ab omnibus altera,

cui autem horum altera aut eadem sit habet multam dubitationem

si aliquis ponat separatas partes anime. Adhuc autem et

appetitiua que et ratione et potentia

altera videbitur utique esse ab omnibus. Et inconueniens utique hanc

sequestrare. In rationatiua autem voluntas fit et in irrationali

concupiscentia et ira. Si autem hec tria sint anima, in unaquaque

erit appetitus. De eo de quo sermo nunc instat, quid mouens

secundum locum animal est. Secundum enim augmentum et decrementum

motum quod inest omnibus, videbitur utique quod inest omnibus

mouere generatiuum et vegetatiuum. De respiratione et expi-

ratione, sompno et vigilia posterius perscrutandum.

[illegible]

[illegible]

Est bonum simpliciter et quibus simpliciter est tale. Ubi autem appetitus contrarii secundum bonum ut nunc seu bonum contractum ergo etc. Quinto non est appetitus naturalis talis dicitur motus se habere. Et quarto secundum quod ille appetitus dicitur motus se habeat quoniam actus dicitur motus se habere ac celum quod sunt primum duo sensorum motuum secundum appetitus naturalis talis sunt huius quia actus appetitus naturalis est includere res in suos fines non quibus forcia apprehensa. Actus autem appetitus animalis secundum includere ipsum ad prosecucionem seu fugam quibus forcia apprehensa per virtutem cognoscitivam. Item appetitus naturalis secundum primum motus naturalis debetur sit appetitus gravis ad esse deorsum et appetitus levis ad esse sursum. Appetitus autem animalis secundum primum motus progressivi ut post hec dicetur quod non est ad unam partem determinatum. Ergo huius appetitus dicitur motus se habere. Sexto non ad maiorem evidenciam dictorum quod potencia appetitiva secundum potencia distincta fuit ab aliis potenciis anime. Et quarto secundum quod potencie distinguuntur per actus et actus per obiecta ut supra dictum est. Sed potencia appetitiva habet distinctum obiectum fuit etc. ab aliis potenciis ac celum habet distinctum actum etc. ab aliis potenciis et quod alia etc. patet ex dictis. Ergo potencia appetitiva secundum distincta potencia fuit ab aliis potenciis anime. Sed de quo hic redeundo ad propositum continuat se ad subsequentia dicens

Sed de motu

Habet autem hic incipit disputare de potencia motiva secundum de primo motu secundum locum et dividitur in duas. Primo premittit intencionem suam. 2

Quod quidem igitur prosequitur de intencione sua et dividitur in duas. Primo probat quod potencia vegetativa non sit principium seu causa motus progressivi secundum locum. 2a in duas. Primo quod probat per duas raciones quod potencia vegetativa non sit principium motus progressivi. 2a ibi Amplius etc. Dicit ergo quod motus progressivus secundum locum movetur ab aliquo appetitu imaginato seu fantasiato, sed per potenciam vegetativam non cognoscitur ymaginando seu fantasiando quia est virtus distincta ab ymaginativa seu fantasia. Ergo potencia vegetativa non est principium motus progressivi virtute huius racionis potest in textu dicere.

Amplius autem et plante probat per 2am racionem quod potencia vegetativa non sit principium motus progressivi quia formaliter. Si potencia vegetativa esset principium motus progressivi tunc sequitur quod plante essent motive motu progressivo scilicet quod moverentur de loco ad locum et quod haberent organa motus progressivi, sed quod est falsum. Ergo etc. et causa huius racionis patet in textu.

Similiter autem neque sensitiva hic probat quod sensitiva non sit principium motus progressivi et dividitur in duas. Primo probat hoc per unam racionem. 2a ibi Si. Si sensitiva esset principium motus progressivi tunc sequitur quod omne animal moveretur motu progressivo scilicet de loco ad locum, sed quod est falsum, et causa huius racionis patet in textu. Et est per racionem quod sensitiva non sit principium motus progressivi hec autem secundum intencionem sic quod non secundum principium sufficiens huius motus sed bene facit aliquid ad huiusmodi motum. Non autem est sufficiens principium huius motus. Et hoc intendit

Et preter hoc exigunt speculacionem tractatum

Habet autem dubitacionem statim de motu quidem secundum locum movens. At secundum progressivum motum considerandum est. Quod quidem igitur non vegetativa potencia, secundum manifestum est. Semper enim cum propter aliquid hic motus est, et aut cum fantasia et appetitu est. Nichil enim non appetens aut fugiens movetur nisi aut violencia. Amplius autem et plante essent motive et utique haberent aliquam partem organicam ad hunc motum. Similiter autem neque sensitivum. Multa enim sunt animalium que quidem sensum habent, mansiva autem et per finem sunt immobilia. Si igitur natura non facit frustra neque deficit in necessariis nisi in orbatis et imperfectis, huiusmodi autem animalium perfecta sunt et non orbata. Signum autem est quia generativa sunt et augmentum habent et decrementum, quare haberent utique partes organicas progressionis. At vero neque ratiocinativum et vocatus intellectus est movens. Quidem enim nichil speculatur

et hic loquitur de intellectu practico et appetitu quia per hoc probat de hiis quod non sit principium motus progressivi. Et quod dicit secundum motus secundum locum in ipsis animalibus quia quidam secundum motus dilatacionis et constriccionis in ipsis animalibus et eo motu movetur alia imperfecta que sunt affixa petris seu ceteris, alia alia sunt perfecta sive imperfecta. Alius secundum motus progressivus qui requirit organa determinata scilicet pedes et eo motu solummodo movetur alia perfecta et de huius motu philosophus disputat ulterius secundum ingrediendo de principio suo de causa ipsius. **Si igitur natura** removet quandam cavillacionem potentem sic quod dicta sua fuerit sit quidem secundum quod multa sunt alia que non moventur motu progressivo secundum quod alia de causa quia hec non secundum propter hoc quod deficiunt ipsis principium motus. Sed hoc est propter hoc quod deficiunt ipsis organa apta nata ad hunc motum. Hanc autem cavillacionem removet philosophus dicens. Non si alia perfecta non haberent huius organa tunc natura in ipsis deficeret in necessariis que non daret instrumenta debita sue virtuti motive necessaria. Item natura in ipsis abundaret in superfluis.

[illegible] superfluum est ponere aliquam virtutem corporalem sine organo [illegible] et secundum hoc predicta cavillatio non valet. Et est notandum quod [illegible] [illegible] potest accipi quod [illegible] aliquod [illegible] organa [illegible] alia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non abundat in superfluis nec deficit in necessariis ut dicitur infra [illegible] alia [illegible] [illegible] [illegible] non abundat in superfluis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] defectuosa appellantur orbata et imperfecta [illegible] alia [illegible] defecit [illegible] [illegible] non [illegible] alia defectuosa [illegible] [illegible] [illegible] monstruosa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] defectuosa alia [illegible] [illegible] abundantia [illegible] [illegible] monstruosa alia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alia immobilia sunt perfecta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alia immobilia sunt perfecta [illegible] perfecta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] alia [illegible] [illegible] perfecta [illegible] [illegible] ad perfectionem sue speciei [illegible] [illegible] comparatione ad alia alia [illegible] [illegible] imperfecta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

actuale, neque dicit de fugibili et de persequibili. Semper

enim motus aut fugientis aut persequentis aliquid est.

Sed neque cum speculatur tale aliquid huiusmodi, precipit

persequi aut fugere, puta multotiens intellectus aliquod ter-

ribile vel delectabile. Non iubet autem timere, cor

movetur; si autem delectabile, aliqua alia pars. Amplius autem

et precipiente intellectu et dicente intelligentia fugere aliquid

aut persequi, quandoque non movetur, sed secundum concupiscentiam agit, ut in-

continens. Et totaliter autem videmus quoniam habens medi-

cinalem non sanat, tanquam alterius quod sit principium

agere secundum scientiam et non scientiae. At vero neque appetitus

huius motus dominus; abstinentes enim et concupiscentes

non operantur quorum habent appetitum, sed sequuntur

intellectum

At vero neque [illegible] probat quod intellectus non sit principium motus progressivi [illegible] [illegible] [illegible] quod intellectus speculativus non sit principium motus progressivi. 2o quod intellectus practicus non sit principium motus progressivi [illegible] Amplius et precipiente [illegible] virtute [illegible]

Sed neque cum speculatur [illegible] Et est notandum quod [illegible] [illegible] intellectus speculativus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Amplius autem [illegible] [illegible] quod intellectus practicus non sit principium motus progressivi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] virtute [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] intellectus practicus non est principium motus progressivi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Et totaliter autem videmus

At vero hic probat [illegible] [illegible] quod appetitus [illegible] non sit principium motus progressivi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appetitus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appetitus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motus progressivi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Et est notandum quod [illegible] appetitus superior [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appetitus [illegible] [illegible] superiori. 2o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] appetitus non sunt principium motus progressivi [illegible] motus progressivi [illegible]

Inveniuntur autem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de partibus motiva sive de principio motivo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de partibus motiva sive de [illegible] principio motivo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et quot sunt principia motus progressivi 2o [illegible] [illegible] quot sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motus progressivus fiat

sim actu ibi quando autem tria 3° ostendit quo primum motivum habeat se ad duo alia ibi duo quidem in prima 13 primo prosequitur virtutes circa prima moventia 2° solvit quandam rationem que est superius facta contra virtutes determinatas ibi quando autem appetitus 3° recapitulat ea que dicta sunt ibi universaliter quidem igitur in prima 13 primo ostendit quot sunt prima motiva processiva 2° apparet ea prima ad sensum post dicens ibi intellectus quidem autem 3° reprobat quandam divisionem datam ab antiquis de anima ibi dividentibus autem in prima tria primo ostendit quod sunt duo prima motiva processiva 2° reducit ea ad unum primum movens ibi Appetibile enim movet prima in duo primo ostendit quod sunt duo prima motiva processiva dicens d. Et est primo ubi quod ad motum processivum requiruntur duo primo requiritur cognoscens dirigens 2° requiritur aliquid quod moveat organa motiva sed primum debet intellectum quod hec dicto sub se fantasiam sive alias virtutes estimativas 2m autem debet appetitum et solum hec vel sunt duo prima moventia virtute rectum motum processivum 2° non quod tangitur in litera quod multa alia operantur secundum fantasiam hec autem intellectus est per comparationem ad virtutem estimativam ut superius dictum est Et hoc tangitur in litera quod multi homines operantur secundum fantasiam hec autem contingit multotiens quia cum hec contingit propter obumbrationem intellectus multis hominibus qui habent velatum intellectum sive ex corruptione sive ex consuetudine sive ex grandi passione quia ... Contingit etiam hoc contingit propter lesionem virtutum estimativarum et aliquorum organorum ... Et etiam hoc contingit propter ligatum intellectum sicut contingit in sompno quia tunc intellectus est ligatus et homines multa operantur secundum fantasiam

Videntur autem duo hec moventia aut appetitus aut intellectus si aliquis fantasiam ponit sicut intelligentiam quandam. Multa enim preter scientiam sequuntur fantasias. Et in aliis animalibus non intelligentia neque ratio est sed fantasia. Utraque ergo hec sunt motiva secundum locum intellectus et appetitus. Intellectus autem qui propter aliquid ratiocinatur et qui practicus est. Differt autem a speculativo fine. Et appetitus propter aliquid omnis est. Cuius enim appetitus hic principium intellectus practici, ultimum autem principium actionis est. Quare rationabiliter hec duo videntur moventia appetitus et intelligentia practica. Appetibile enim movet et propter hoc intelligentia movet quia principium huius est appetibile. Et fantasia autem cum moveat non movet sine appetitu. Unum igitur movens quod est appetibile. Si enim duo intellectus et appetitus movebant secundum communem utique aliquam speciem movebant. Nunc autem intellectus non videtur movens sine appetitu. Voluntas enim appetitus est. Cum

Intellectus autem probat intellectum suum scilicet quod appetitus et intellectus sunt prima motiva processiva et secundum hoc dividitur in duo primo probat per unam rationem quod intellectus practicus sit primum motivum processivum quia forte illud est primum motivum processivum quod ratiocinatur et deliberat propter aliquid operabile quod vel est prosequendum vel fugiendum sed intellectus practicus est huiusmodi ergo virtute huius rationis ponit in litera d

Et appetitus probat per unam rationem quod appetitus sit primum motivum processivum quia forte illud est primum motivum processivum quod finaliter ordinatur ad aliquod appetibile prosequendum sive fugiendum quod appetibile est primum consideratum quod intellectus practici et est ultimum in operatione sed appetitus est huiusmodi respectu appetibilis ergo est primum motivum processivum virtute huius rationis ponit in litera d. Et est advertendum quod tangitur in litera quod ... primum consideratum et ultimum in operatione et quod est ultimum in consideratione est primum in operatione sicut ... quod est primo appetibile sed a quo incipit consideratio intellectus practici et est finis operationis ... quia cum volumus aliquid deliberare de agendis primo supponimus finem de quo procedimus per ordinem ad inquirendum que sunt agenda propter finem. Sic ergo procedens a priori ad aliquid usque ad id quod nobis innotescit primo agendum et sic ultimo hec comparatio quod primum fuit secundum considerationem

Appetibile enim hic reducit predicta prima motiva processiva ad unum primum movens ... reducit ipsa ad unum primum movens scilicet ad ipsum appetibile quod probat per unam rationem quia forte illa que sunt moventia ... sunt mota ab aliquo appetibili reducuntur ad unum primum movens scilicet ad ipsum appetibile quia ... primum movens. Sed intellectus et appetitus sunt huiusmodi quia sunt moventia ... sunt mota ab aliquo appetibili sive operabili ergo etc. virtute huius rationis ponit in litera d. Et ... dictis patet quod totus motus alicuius animalis ... ab aliquo appetibili quod primo movet aliquam virtutem cognoscentem et ex consequenti appetitum. **Si enim duo** hic reducit predicta prima motiva processiva ad unum primum movens ... scilicet ad ipsum appetitum ...

aliquem quiescit effectus motivus. Et quia hoc fit per aliquam rationem, quidem si predicta principia motus processivi fuerunt aliquem effectum quem sunt principium motum localem processivum. Ergo hoc est per aliquid quod unum ad quod hec reducuntur ... id ergo unum quod aut erit intellectus aut appetitus. Sed non potest esse intellectus quia ille non potest moveri nisi ... appetitus sicut voluntas quod dicitur appetitus intellectivus. Sed appetitus huiusmodi potest movere sine intellectu ut in brutis, ergo potentia motiva reducuntur ad appetitum tamquam ad aliquid unum quod movens ... Videtur hic ratio ... contra. Et est primo notandum quod ex dictis patet hic quod principia motus processivi scilicet intellectus et appetitus reducuntur ad ipsum appetibile tamquam ad movens ... Sed reducuntur ad appetitum tamquam ad movens ... quia hec que predicta sunt sunt principia motus processivi ... Secundo notandum quod ... potentia motiva ... est dicta potentia ab aliis ... Tertio autem ... dictum est in secundo huius. Ideo autem sunt dicta potentia ... a potentia vegetativa et a potentia sensitiva et a potentia intellectiva. Hic dicit patet. Sed quod sit dicta potentia ... ab appetitu ...

aut secundum rationem movet et secundum voluntatem motus, appetitus enim mo-

vet preter rationem; concupiscentia autem appetitus quidam est. Intellectus

quidem omnis rectus est, appetitus autem et fantasia et recta et non

recta. Unde quidem semper appetibile, sed hoc bonum aut apparens

bonum, non omne autem, sed actuale bonum. Actuale autem est

contingens et aliter se habere. Quod quidem igitur huiusmodi potentia anime movet

que vocatur appetitus manifestum est. Dividentibus autem anime partes

si secundum potentias dividant et separant, valde multe fiunt:

vegetativum enim sensibile, intellectivum, consiliativum, adhuc autem

et appetitivum; hec enim plus differunt ab invicem quam concupi-

scibile et irascibile. Quoniam autem appetitus fiunt contrarii ad

invicem, hoc autem accidit cum ratio et concupiscentia contrarie fiunt,

fit autem in habentibus sensum temporis. Intellectus quidem enim

propter futurum trahere iubet, concupiscentia autem propter ipsum

iam; videtur enim quod iam delectabile et simpliciter delectabile

... potentia ... habet dicta ... actus ... potentia motiva et potentia appetitiva sunt huiusmodi ... Secundo declaratur ... quod appetitus est ... appetibile ... potentia motiva ... actu appetitus ... ad aliquid prosequendum vel fugiendum. Sed actus potentie motive est movere ipsum animal ad aliquid operandum. Ergo ex hoc patet quod sunt diverse potentie. Tertio ... ad argumentum ... quod eedem potentie possunt esse consistere et appetitive et motive secundum locum ... intellectus ... appetitus ... et inclinat. Sed eedem potentie ... appetitive ... inclinant per formam appetibilem animal ad prosequendum vel fugiendum aliquid ... sunt ... potentie ... de loco et subito ... Quarto non ad ... plenarium intellectum ... quod potentia appetitiva et potentia motiva presupponunt potentias cognitivas ... Et ratio est quia potentie appetitive et potentie motive presupponunt sensum ... appetitum ... aliquid non ... potentia motiva ... nisi cognitum ... Quinto ... quod hic philosophus in ... solum investigat potentiam motivam per principia motus processivi ... Et ex dictis patet differentia ... scilicet quod motiva potentia ... movet ipsum animal motum processivum ... de uno loco ad alterum.

Intellectus quidem omnis

... quod predicta principia motiva ad potentiam ... Et est primo notandum quod intellectus ... potentia intellectiva ... recta ... Sed quidem recta intellectus ... dicitur ... intellectus non errat ... et ... contra ... errore ... bonum ... bonum ... appetitus et fantasia ... bonum ... errore ... bonum ... appetitus et fantasia ... recta ... quia ... bonum appetibile movet ipsum animal ad ... intellectum ... dicitur bonum ... bonum ... aliud est bonum ... et ... bonum secundum veritatem ... bonum ... aliud simpliciter ... [illegible]

Nostre actionis et de eo bono solum intendit secundum litteram scilicet quod dicit quod bonum appetibile movet aliquid et non de primo bono quod vero est quod bonum vel et verum et sub ratione veritatis que considerantur non movet aliquid **Dividentibus** hic explicat quandam dubium datam ab aliquibus de anima. Et est notandum quod large sumendo intellectus et appetitus hic accipitur prima et eadem potentia anime secundum principium practico. Si stricte secundo ca... dicit intellectus sit hoc modo quod intellectus ... speculativus est potentia anime solum ...

Cum autem appetitus hic solvit quandam rationem que est superius facta contra virtutes determinatam. Et est notandum quod superius secundum ... Ad non movere appetitus sunt facta ...

Specie quidem igitur
Recapitulat omnia que dicta sunt ...

Cum autem tria sunt
hic ostendit que et quot sunt que requiruntur ad hoc quod motus processivus fiat secundum actum ...

Nunc autem ut in
quod fecerit mentionem de organo motus processivi non determinat ... in libro de organo motus processivi ...

bonum sive apparens quod non videtur id quod futurum

Specie quidem igitur unum movens utique appetibile et appetitivum

Primum autem omnium appetibile hoc enim movet non motum

movetur eo quod sit intellectum aut ymaginatum numero autem

sunt plura moventia Cum autem tria sint unum quidem

movens secundum autem quo movet tertium quod movetur immobile movens

autem et duplex aliud quidem immobile aliud autem quod movetur

Est autem immobile activum bonum movens autem et quod movetur

appetitivum movetur enim quod appetit secundum quod appetit

Et appetitus actus quidam motus est Quod autem movetur animal

est quo vero movet organo appetitus iam hoc corporeum est

Unde in communibus corporis et anime operibus considerandum

est de ipso Nunc autem ut in summa dicatur movens

organice ubi principium et finis idem velut ginglimus

hoc etiam gravum et gibbosum hoc quidem finis illud

...

Dicto vero quod etiam tangitur in littera quod tertio concurrit ad eius motum secundum aliquem modum manet in eodem loco et secundum aliquem modum mutat locum sicut etiam aliud corpus circulare quod movetur circulariter. Quod patet ex eo quod sicut aliquod corpus circulare quod movetur circulariter propter immobilitatem centri sui et polorum eius non mutat totum locum quod secundum se totum semper manet in eodem loco et secundum suas partes eius autem solum mutat locum non secundum se totum. Sic etiam est de corde quod concurrit ad motum eius quod dicitur organum pro corpore fixum secundum se totum manet in eodem loco et secundum suas partes solum mutat locum non secundum se totum dilatando et constringendo se.

Supra autem que et quot sunt principia motus progressivi ... et quot requiruntur ad hoc quod motus progressivi fiat secundum actum. Hic autem

Omnino quidem quod principium motivum habeat se ad diversa genera animalium ... et dividitur in duo. Primo premittit quedam in quo ... alia ibi. Et est primo notandum quod superius philosophus comprehendit fantasiam sub intellectu et hic ... comprehendit intellectum sub fantasia ... intellectum quod sicut intellectus ... fantasia quod fantasia sicut ... apparens aliquod apparet animalibus ...

Vel primum | unde | aliud quiescat | quidem aliud vero movetur

Totum quidem altera circa magnitudine non separabilia

Omnia enim pulsu et tractu movet, propter quod oportet

sicut in circulo | manere aliquid, et hinc incipere motum.

Omnino quidem igitur sicut predictum est inquantum

appetitivum animal sui ipsius motivum est. Appetitivum autem

non sine fantasia. Fantasia autem omnis aut rationalis

aut sensibilis. Hac quidem igitur et alia animalia participant.

Considerandum autem et de imperfectis quid movens est

quibus tactus solum inest sensus, utrum

contingat fantasiam inesse his aut non et concupiscentiam aut

non. Videtur enim letitia et tristitia inesse. Si autem

hec, et concupiscentiam necesse. Fantasia autem quomodo utique

inerit? Aut sicut moventur indeterminate

et hec insunt, indeterminate autem insunt.

... intellectum et sic ergo ... quod sicut vero intellectus habet suum oppositum absentiam intellectus sic etiam fantasia habet suam oppositum absentiam sensibilium ... Secundo notandum quod ex dictis ... dimissio ... fantasia ... conveniat solis animalibus habentibus intellectum ut hominibus. Alia est fantasia sensibilis que convenit omnibus animalibus scilicet tam habentibus intellectum quam non habentibus. Tertio notandum quod philosophus accipit fantasiam sensibilem pro appetitu sensitivo. Ergo vero quod appetitus sensitivus sequitur fantasiam que est inclinatio quedam formam apprehensam per virtutem sensitivam vel interiorem vel exteriorem. Secundo accipit rationalem pro intellectu practico seu pro appetitu intellectivo ... quod appetitus intellectivus consequitur fantasiam seu apparentiam rationalem que est inclinatio quedam formam apprehensam per intellectum ...

Considerandum autem prosequitur de intentione sua scilicet ostendendo quod principium motivum habeat se ad diversa genera animalium et dividitur in duo. Primo ostendit quod principium motivum habeat se ad alia imperfecta. Secundo ostendit quod habeat se ad alia perfecta ... ibi Consilio quidem ... Primo premittit intentionem suam ...

Utrum contingat movet quandam dubitationem circa intentionem suam.

Videtur autem ... ad predicta dubitationem et hic sic quia in ... est letitia et tristitia ubi est fantasia et appetitus ... in animalibus imperfectis est letitia scilicet circa ... quod tunc dilatat se et etiam ipsis inest tristitia scilicet circa aliquod nocivum quod eis apponitur quod tunc constringit se ... in talibus animalibus inest fantasia et appetitus ... quod primo ponit ...

Si autem hoc ponit maiorem

Aut sicut moventur solvit predictam dubitationem philosophus ostendendo ...

propositum. Et est notandum quod sicut duplex est fantasia scilicet perfecta et imperfecta sive determinata sic etiam duplex est appetitus. Unde quibuscumque animalibus inest fantasia perfecta et determinata illis etiam inest appetitus perfectus et determinatus. Et quibuscumque inest fantasia imperfecta et indeterminata illis etiam inest appetitus imperfectus et indeterminatus quod in omnibus animalibus ... appetitus sicut etiam in ipsis ... fantasia. Secundo animalibus imperfectis inest fantasia imperfecta et indeterminata et confusa ... etiam ipsis inest appetitus imperfecte et indeterminate et confuse. Secundo cum fantasia et appetitus sint principia motiva ... ex dictis patet quod principium motivum habeat se ad alia imperfecta quod imperfecte et indeterminate et confuse ... ad alia movendo etiam ipsa imperfecte et indeterminate et confuse.

Sensibilis [illegible]

Sensibilis quidem igitur fantasia et in aliis alibus

inest. deliberativa autem in rationabilibus. utrum enim aget

hoc vel hoc iam rationis est opus et necesse uno mensurare

maius enim imitatur. Quare potest unum ex pluribus fan

tasmatibus facere. Et causa hec est cur opinionem non vi

dentur habere. Cum eam ex sillogismo non habent. hec autem

illam. propter quod deliberativum non habet appetitus.

Vincit autem aliquando et movet deliberativum aliquando autem

se ipsum sicut spera appetitus appetitum cum incontinentia

fiunt. natura autem semper que sursum principalior et movet

ut tribus lationibus moveat. Scientificum autem

non movet sed manet. Quoniam autem hec quidem universalis

existimatio et ratio. hec autem particularis. hec quidem

enim dicit quod oportet talem tale agere. hec autem quod

hoc quidem tale et ego talis. iam movet opinio

Vincit autem aliquando [illegible]

Scientificum [illegible]

sit primum motivum ... Et est primo notandum quod intra tangere ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

Vegetabilem quidem igitur ... [illegible]

est movens ... ipsum ... [illegible]

Non quae ultimus aut utrumque sed hoc quod quae ... [illegible]

magis ... aut non

Vegetabilem quidem igitur animam necesse habere

quodcumque vivit et animam habet a generatione usque ad corruptionem

... Necesse est enim quod generatum augmentum habere

et statum et decrementum, haec autem non sine alimento

Sensum autem non necesse est in omnibus viventibus

Neque enim quodcumque corpus simplex contingit habere tactum

neque sine hoc possibile est ullum animal neque quaecumque non

sunt susceptiva specierum sine materia. Animal autem

necesse est sensum habere si nihil facit frustra natura

Propter enim aliquid omnia sunt quae natura subsistunt

aut accidentia sunt eorum quae propter aliquid sunt. Si igitur

omne progressivum corpus non habens sensum corrumpetur

[illegible]

Necesse est enim quod ... [illegible]

Sensum autem ... [illegible]

Neque enim quodcumque cor[pus] ... [illegible]

[illegible]

[illegible commentary] **At autem** [illegible commentary] **At vero si sensum** [illegible commentary]

Manentibus quidem [illegible commentary]

Non potest autem [illegible commentary]

utique et ad finem non veniet, quod est nature opus.

quid enim aliter? Manentibus quidem enim

existit adiuctum unde nata sunt. Non potest

autem corpus habere animam et intellectum discretivum,

aut non habere, non manens existens, generabile

autem. At vero neque ingenerabile; quidem enim non habent

sensum? aut enim anime melius aut corpori, nunc autem

neutrum est; hec quidem enim non magis intelliget,

hoc autem nullum erit magis propter illud. Nullum ergo

habet animam corpus non manens sine sensu.

At vero si sensum habet, necesse est corpus esse

aut simplex aut mixtum. Impossibile est autem simplex;

tactum enim non habebit. Est autem necesse hunc habere.

Hoc autem manifestum ex hiis; quia autem animal corpus animatum

[illegible commentary] **At vero si sensum** [illegible commentary] **Hoc autem manifestum** [illegible commentary]

2o probat quod impossibile sit corpus animalis esse simplex dicit quod autem impossibile [illegible] 2o autem quod sensus [illegible] necessario inest omni animali [illegible] probat quod sensus tactus necessario inest omni animali quia [illegible] corpus animalis [illegible] et [illegible] omne tale corpus cum sit [illegible] sensibus scilicet tangibilibus et tangibile [illegible] quod omne animal habeat sensum tactus. Sit autem [illegible] sequitur hoc patet ex eo quod si animal non haberet tactum [illegible] tangibile a quibus tangibilibus [illegible] non posset sibi cavere a corrumpentibus et sic subito corrumperetur et ideo si animal debeat salvari necessarium est quod habeat sensum tactus. Et est notandum quod tangibile [illegible] quod omne corpus [illegible] et [illegible] et tangibile [illegible] [illegible] corpora celestia que sunt [illegible] et incorruptibilia et ideo non sunt tangibilia [illegible] sunt de [illegible] elementorum et [illegible] possunt [illegible] qualitates elementares que sunt qualitates tangibiles. [illegible] omnia corpora [illegible] necesse est [illegible] qualitates tangibiles [illegible] elementa [illegible] ex elementis [illegible] corpora sunt tangibilia ut [illegible]

Propter quod et probat hoc idem de gustu scilicet quod gustus [illegible] necessario inest omni animali [illegible] ut probatum est [illegible] gustus [illegible] propter rationem quod gustus est quidam tactus sed tactus necessario inest omni animali ut probatum est [illegible] [illegible]

est corpus autem esse tangibile tangibile autem quod

sensibile tactu. necesse aliud corpus tactivum esse si

debet salvari animal. alia enim sensus per alterum sentiunt

ut olfactus visus auditus tactus autem ni habeat

sensum non potest hoc quidem fugere, hoc vero accipere

Si vero hoc impossibile est salvari animal. Propter quod

et gustus est quidam tactus alimenti. alimentum

autem tangi corpus possibile. Sonus autem et co-

lor et odor non alunt neque faciunt augmentum

neque detrimentum. quare et gustum necesse est quendam

tactum esse. quia tangibilis et vegetativi sensus est

Propter quod necessarii sunt animali. quare manifestum quod non possibile

sine tactu animal esse. Alii autem propter bonum et gra-

[illegible] non cuique sed quibusdam ut progressivo

[illegible]

Et sicut tactus alimenti [illegible] Et est notandum quod [illegible] [illegible]

Propter quod haec sunt [illegible]

Alia autem propter bonum [illegible]

Sicut enim movens

declarat quidam dictum per quam similitudinem. [illegible]

Sic in alteratione

declarat dictum suum in alio simili [illegible]

tale ad

natum est moveri. Sicut enim de paludi non solum

tactu oportet sentire sed et de longe. Hoc autem

erit si per medium sensitivum fuerit eo quod illud

quidem a sensibili patiatur et moveat ipsum autem

ab illo. Sicut enim movens secundum locum usque aliquid

permutari facit et depellens alterum facit ut

pellat et est per medium motus et primum quidem

movens depellit et non depellitur ultimum autem

solum depellitur et non depellit medium autem

utraque multa autem media. Sic in alteratione

nisi quod permanens in eodem loco alterat ut si

in ceram tinxerit aliquis usque ad hoc mota est

usquequo tinxerit. Lapis autem nihil sed aqua

usquequo procul aer autem ad plurimum movetur

[illegible]

Lapis autem [illegible]

[illegible]

[illegible] dealiquo contingit [illegible] ex dictis [illegible]

et facit et pati si maneat et unum sit. Unde et

de repercussione est melius quam visum exeuntem

virtutem aerem pati a figura et colore usque quo

sit unus. In levi autem est unus; propter quod iterum visum

movebit sicut utique si in cera sigillum ingrederetur

usque ad finem

Quod autem impossibile sit simul esse aliis cor-

poribus manifestum est. Dico autem puta igneum aut aere-

um. Sine quidem enim tactu non contingit

nullum alium sensum habere; corpus enim tactivum est

animatum omne sicut dictum est. Alia autem praeter terram

sensitiva utique fiant, omnia autem eo quod per alterum

sentire faciunt sensum et per media. Tactus autem

in tangendo ipsa, propter quod et hoc nomen habet. Tamen

alteri [illegible] a dominio [illegible] sicut sensus [illegible] aut organum [illegible] a domino [illegible]
[illegible] liquido [illegible] grossa [illegible] recepta ad corporeum [illegible]
[illegible]

Unde et de repercussione [illegible]
[illegible] ex dictis modo visio fit [illegible]
[illegible]

Quod autem impossibile

[illegible]

Sine quidem enim tactu

[illegible]

Alia autem praeter [illegible]

[illegible]

Dubitabit hujusmodi

hic probat intentionem suam per rationem ... dividitur in duas primo facit quod dicit est 2o infert quoddam corollarium ex dictis ibi Et propter hoc ossibus hec autem 2a ... Dicit ergo quod cum medietas omnium qualitatum tangibilium ... est susceptivum omnium qualitatum tangibilium non potest esse corpus simplex ut terra potest ... sed tactus est medietas omnium qualitatum tangibilium ... et elementis ... susceptivum omnium qualitatum tangibilium ergo tactus non potest esse corpus simplex ut terra potest ... corpore simplici sed potest esse ... corpus aliquid ... primo ponit ...

Omnium enim tangibilium

ponit ...

Et propter hoc ossibus

hic infert quoddam corollarium ex dictis Et ... infert ... quod ex dictis quod in corporibus simplicibus non inveniuntur medietas qualitatum tangibilium ... contrariis ... Unde ... simplicibus potest ... sensus tactus ... Ubi infert ... quod tactus consistit in quadam medietate qualitatum tangibilium ac elementorum ... dicit ... plus ... Et ... quod organum ... elevata est a dominio ... magis ... in organo tactus non ... terra ... organo tactus ... magnitudinem ut ... de sensu et sensato ... elevata ... organum ... aliquibus organis ... virtute ... et quia ... in aliquibus organis ...

alii sensus tactu sentiunt sed per altera sicut

videtur solus per se ipsum // Dubitabit autem hujus elementorum nullum

utique erit corpus aliquid neque utique terrenum

// Omnium enim tangibilium tactus sit medietas et sus

ceptivus sensus non solum quecumque differentie terre sunt

sit sensui et frigidi et omnium aliorum tangibilium

// Et propter hoc ossibus et capillis non sentimus et

hujusmodi partibus que terre sunt et plante eo quod hujus

nullum habent sensum quia terre sunt Sine autem tactu

nec unum possibile est aliud esse hic autem sensus non

est nec terre nec aliquorum elementorum nullius // Manifestum est

igitur quoniam hoc solo privata sensu necesse est alia mori

nec enim possibile est hunc habere non animal quibus nec enim

sit animal alium necesse est habere preter hunc // Et propter

... in aliquibus organis ... magis ... ut ... plenius ...

Manifestum est igitur hic ex dictis infert quoddam corollarium ... et dividitur in duo primo ... tactus ... quod alia privata tactu necesse est animalia mori 2o ... aliorum sensuum ... quod alii sensus ... ubi Alios autem sensus ... in duo primo facit quod dictum est ...

sequitur quod

hoc quidem sensibilia alia excellentias non corrumpit

at ut color odor sonus sed solum sensus ut stomachum

actus puta si simul cum sono fiat depulsio et

ictus sic a visu et odore alia movent ut talia

aut sunt ea que tactum corrumpit Et humor

aut sunt quod simul accidit tactivum esse sic cor-

rumpit. Tangibilium autem excellentia ut calidorum

et frigidorum et durorum corrumpit animal. Omnis quidem

enim sensibilis superfluitas corrumpit sensum. Quare

et quod tangit potest tactum. Hoc autem determinatum est

vivere. Sine autem tactu nos ostensum est quod impossibile

est animal esse. Unde tangibilium excellentia non solum

corrumpit sensum sed animal quia necesse est solum habere

hunc. Alios autem sensus habet animal non propter esse

Et propter hoc quidem
comparat tactum ad alios sensus
... et dividitur in duas
partes prima parte dicit sed
ex parte aliorum sensuum et sensibilium ...
Et dicendo quod ex dictis patet quod
excellentie aliorum sensibilium sensum
corrumpit sensum et non corrumpit
animal nisi per accidens quod probat de
quibusdam ... quod ...
sunt quedam alia quae ... ...
sic basiliscus qui solo visu
inficit alia ... videt aliquid
alia sic ... ab ipsis
hoc autem non ... ...
visa sed ... ...
inficit aerem veneno suo et per
per contactum infecti aeris corrumpit
alia. Item hoc ... patet de sono
quia sonus in tonitruo non ...
... ut ... corrumpit ipsas sed
... alias res ... in ipsis soni
et tonitrui ... exalatio
sicca cum quo generatur sonus tonitrui
... findit et corrumpit arbores
et alias res sed tangendo et
percutiendo ipsas. Item hoc ...
patet de odore et sapore quia nisi
odor et sapor non corrumpit
alia ... Sed odor
corrumpit per contactum infecti
et corrupti aeris ... ...
... Sapor autem ...
corrumpit per contactum aliquod
quod tangibilis ... ...
... et ... hoc ... posita
littera
Tangibilium autem
ponit aliam partem dicens sed ex
parte tactus et tangibilium ...

Alios aut sensus

hec ouit habitu nec aliorum sensuum dicendo ad quid alii sensus deserviat ali. d. Et enim quod ex dictis habetur ad quid deserviat singuli sensus ali preter tactum, sed prius non fuit mencionem infra ad quid odoratus deserviat ali. Unde quod non videtur supra mancat ut prius species odore per species saporum. Et ideo ea que dicta sunt de gustu eadem possunt dici de odoratu. Et sic dat intelligere per gustum vel tactum. Unde sicut al habet gustum propter delectabile et triste saporis ut per hos sapores concupiscat alimentum et moveatur ad querendum ipsum a remotis, sic etiam al potest habere odoratum propter delectabile et triste odorem ut per hos odores concupiscat alimentum et moveatur ad querendum ipsum a remotis ex odoribus eius.

habet cos — sit habet vivit

Sed propter bene esse ut visum quia in aere et in

propter aerem et propter aquam ... et vide ... quecumque sunt illa

aqua ut videat, omnino aut que in dyaphano

sit. Gustum habet sensum delectabile et triste ut

sentiat quod in alimento et concupiscat et moveatur

Auditum aut ut significetur sibi aliquid. Linguam

aut quatenus aliquid significet alteri

... non autem quod super prius sensus pertinent gustum et etiam ... aut cum ad ipsum ut alios sensus ... videtur sibi ... Ad hoc dicendum est quod gustus dicitur ... modo quidam tactus et sic est utriusque ali. Quo ... gustus ... secundum discretionem saporis qui faciunt alimentum indicari delectabile vel triste et hoc modo non sed utriusque ali. Et ... hoc instancia non valet. Et in hoc terminatur summa istius libri et pro eo omnis spiritus laudet dominum in eternum et ultra. Amen. Deo gracias.

Expliciunt dicta Theodrici super de Anima per Magistrum Johannem de dresden Anno Christi Millesimo quadringentesimo quadragesimo sexagesimoprimo ... in Collegio ... alme universitatis ... feria ii ante Marie Magdalene prima

[illegible]

Quoniam autem intelligere et
scire contingit circa omnes
scientias quarum sunt principia
aut causae aut elementa ex
horum cognitione. Tunc enim scire
arbitramur unumquodque cum causas cognoscimus
primas et principia prima usque ad elementa. Manifestum
est quod et naturalis scientiae temptandum primum determinare quae circa
principia sunt

[illegible]

Innata autem nobis est ex notioribus nobis et certioribus
in notiora naturae et certiora. Non enim eadem nobis
nota et simpliciter. Unde necesse est
hunc modum procedere ex incertioribus naturae nobis autem
certioribus in naturae certiora et notiora.
Sunt autem primum nobis manifesta et certa confusa magis. Posterius
autem nota fiunt ex his elementa et principia dividentibus
haec. Unde ex universalibus in singularia

[illegible]

Totum enim notius est secundum sensum, universale autem quoddam totum est. Multa enim comprehendit ut partes universale.

Distinguit autem hoc idem quodammodo et nomina ad rationem. Quoddam enim totum et indistincte significat ut circulus; diffinitio autem illius dividit in singularia.

Et pueri primo appellant omnes viros patres et matres feminas, posterius autem determinant unumquodque horum.

Necesse est igitur esse unum principium aut plura. Et si unum, aut immobile ut Parmenides et Melissus dicit, aut mobile sicut phisici dicunt, hii quidem de aere esse dicentes, alii vero aquam primum principium. Si vero plura, aut finita aut infinita. Si finita plura quidem uno, aut duo aut tria aut quatuor aut secundum alium aliquem numerum.

Et si plura et infinita, aut sic ut Democritus dixit, genus unum esse figura aut specie diversa aut et contraria.

Similiter autem querunt et qui sunt querentes que sunt quot sunt; ex quibus enim sunt que sunt querunt primum hoc, utrum unum aut plura sunt, et si plura sunt, aut

finita aut infinita querunt principium et elementa que,

[illegible]

Querere quidem igitur si unum et immobile sit quod est non

est de natura intendere Sicut enim geometre non amplius ratio

est ad destruentem principia sed alique scientie aut

[illegible]

Non enim amplius est principium si unum est solum et sic unum

principium enim alicuius aut quorundam est Simile igitur in

tendere est si unum est et ad aliam orationem quam

libet disputare eorum quae orationis causa dicuntur ut eraclitiam ora

tionem aut si aliquis dicat hominem unum quod esse

quod est ens aut solvere litigiosam orationem quod quidem

utrique habent orationes et melissi et parmenidis

etenim falsa accipiunt et non sillogizantes sunt magis

aut melissi honerosa et non habens defectum sed uno

inconvenienti dato alia contingunt hoc autem non est dif

ficile

[illegible]

Nobis autem subiciantur que sunt natura aut omnia aut quedam

moveri manifestum est autem ex inductione

[illegible]

Simul autem neque omnia contingit solvere sed quecumque

ex principiis quis demonstrans mentitur quecumque vero non

[illegible]

minime ut tetragonismum per decisiones geometre est

dissolue(re). illud vero antifontis non geometre est ...

[illegible]

Sed qui de natura non naturales desertas questiones dicere

Fortassis bene se habet aliquantulum disputare de ipsis

habet enim philosophiam hec consideratio

[illegible]

Principium autem maxime proprium est omnibus quoniam multipliciter

dicitur id quod est quomodo autem dicunt dicentes unum

esse omnia utrum substantiam omnia aut quantitates omnia aut

qualitates. Et iterum utrum substantiam unam esse omnia aut hominem

unum aut equum unum aut animam unam aut qualitatem unam

aut hanc ut album aut calidum aut aliorum aliquod talium

hec enim omnia differunt multum et sunt impossibilia dicere

[illegible]

Si quidem erit aut substantia aut quale aut quantum, et hec sive

absoluta ab invicem sive non multa sunt que sunt

[illegible]

Si vero omnia quale sive quantum sunt sive sit substantia sive non

non sit inconveniens est, si oportet inconveniens dicere impossibile. Nullum

enim aliud separabile est preter substantiam omnia namque de substantia dicuntur

subiecta

[illegible]

Melissus autem quod est infinitum dicit esse quantum enim

quoddam aliquid est quod est infinitum in quantitate est

substantiam enim infinitam aut qualitatem aut passionem esse non

contingit nisi secundum accidens si simul quantitates et alie sunt

Infiniti enim ratio quanti congruit sed non qualitati neque substantie

Si igitur substantia est quod quantum est duo sunt et non unum

est quod est si vero substantia solum sit neque infinitum erit neque

magnitudinem habebit ullam quanta enim erit quod' [illegible]
[illegible] et tunc plures sunt aut non et tunc non erit infinitum [illegible] ratio in-
finiti [illegible] extensionem quantitatem [illegible] quod est [illegible]
[illegible] illud erit infinitum

Amplius quoniam et ipsum unum multipliciter dicitur quemadmodum et quod

est intendendum est quomodo dicunt unum esse omne dici-

tur autem aut continuum aut indivisibile aut quorum ratio una

quod eadem est que erat esse quemadmodum vinum et merum
hic incipit [illegible] primo per divisionem unius et [illegible]
[illegible] unum continuum et unum divisibile et unum differentia [illegible]

Si quidem igitur continuum sit multa sunt que sunt infini-
hic prosequitur membra et primo

tum enim divisionem est continuum [illegible] quod si unum sunt pro
continuo tunc multa sunt [illegible]
[illegible] hic autem dicit

Habet autem dubitationem de parte et toto fortasse autem

non ad hanc rationem sed ad ipsam et secundum ipsam utrum

aut unum aut plura sint partes et totum et quomodo unum aut

plura et si plura quomodo plura et de partibus non continuis

et si toti unum utraque est sicut indivisibiles quoniam et eadem
[illegible] omne continuum et est unum totum [illegible]
eisdem erunt [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

At vero si est indivisibile nullum erit quantum neque quale

Neque iam infinitum quod est sicut melissus dicit neque fi-

nitum sicut et parmenides terminus enim indivisibilis finitum
[illegible]
non est [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

At vero si ratione unum sunt que sunt omnia sicut est tunica et

indumentum eraclitus rationem contingit dicere ipsos idem erit

et bono et malo et nō bono ēē et bono quare idē
erit bonū et nō bonū et homo et equus et nō d' eo
q̄ unum sunt ratiō erit sed de eo q̄ nichil et tale quod ēē
et tanto idem est

Conturbati sunt autem et posteriores quemadmodum et
antiqui ne forte contingat q̄ idē simul reputabat
simul idē unum ēē et multa · unde et hii quidem est
auferebat quemadmodum Licophron alii autem dictionem
mutabat ut quia homo nō albus ē sed albatus neque
ambulans ē sed ambulat ne est adicientes mul
ta faciant ēē unum tamquam singulariter dicto uno aut ente

Sed multa sunt que sunt aut ratione ut aliud ēē
albo et musico sed idē utraque multa igitur unum
aut divisione quemadmodum totū et partes hic autem de
ficiebat et confitebant unum multa ēē tamquam
nō conveniret idē unum et multa ēē nō opposita
est enim unum et potentia et endelechia
Hoc igitur modo facientibus impossibile videtur ea que sunt unum ēē

Et ex quibus demonstrant solvere non difficile est utrique enim
sophistice syllogizant et Parmenides et Melissus

Et namque falsa accipiunt et non silogisantes sunt eorum

aut magis melissi racio honerosa et nullius de

fetm sed uno inconvenienti assignato alia contingunt hoc at

nichil graue est prisstica et e q verumque ro pertinet ma

Quod quidem paralogisat melissus manifestum est

putat enim accipere si quod factum est habet principium

omne quod et quod non factum est non habet

Postea et hoc inconveniens omnis esse principium rei et non temporis

et generacionis non simplicis sed alteracionis non tanquam

momentanee facte mutacionis quo ad prima

omne quod generatur sic sit subita ad esse supposita quod omne quod generatur habent principium volunt salvus sunt sic maxime sunt esse principium esse hec pectaunt et dixit non esse principium temporis ut alteratio supposito esse principio per quo non magnitudinis sequitur est hec falsa quando generatur non habet principium utrumque de corpore quod tamen habet principium magnitudinis in subito colosta

Postea propter quid immobile si unum est sic enim et pars

una cum sit hec aqua movetur in ipsa quare non et

omnes

motu localiter secundum totum pertinet movetur localiter secundum partes sicut quamvis cum esset infinitum tunc ut in ipso infinito ut moveatur secundum partes et propterea non motu localiter secundum totum mobile habet ymo movetur secundum partes

Postea alteracio propter quid non erit

At vero neque specie possibile est unum esse sed sic ex quo

sic enim et phisicorum quidam unum dicunt illo autem modo

non homo namque ab equo alterum est specie et quia invicem

contraria unum supponunt esse magis ubi esse unum quod sit aliquid per hoc aliud dicit quo est hic quod omnia unum sint unum sunt unum dicitur ... sed ... pluralitatis aut formarum ... quia illud cum non est immobile

Et ad permenidem aut idem modus racionum est et si

aliqui alii proprii sunt et solo partim quidem quia falsa

est partim aut quia non concludit

Pluries aut quia non concludit ...

... ve cuius e unum dicendo vero silogismum fuit iste omne cuius unum est ve cuius sed accidens ... extra unum cuius ergo accidens non est ve cuius et propter quod unum est ve cuius sed substancia ... ultimo ... argumentum sic ... est unum ... et motu ... cuius est unum ergo est immobile ... sic deducebat quia quod movetur ... ... quod est ... ergo cuius est unum et immobile ... sed accidens et ... ... et in forma ... quia non ... esse cuius et ... cuius ... quod ... sit unum cuius quia ... esse ... aliquod ... posita ... alia ... de albo

[illegible]

[illegible]

Falsa quidem quia simpliciter accipit quod est multipliciter dicto

Non concludit autem quia si sola alba accipiantur

significante unum albo nihilominus multa alba sunt et

et non unum non enim continuatione erit album unum neque

ratione aliud enim erit esse albo et suscepti

erit ex albo aliud divisum non enim inquantum est

separabile sed esse aliud est albo et ei cui inest sed hoc Par-

menides nondum videbat

Necesse igitur accipere non solum unum significare quod est

de quo utique praedicatur sed et quod vere est et quod vere unum

est accidens enim de subiecto quodam dicitur quare cui ac-

cidit quod est non erit aliud enim est ab eo quod est erit

itaque aliquid cum non sit non itaque inerit alii cum

sit quod vere est non enim erit ipsum quod est esse nisi

multa quod est significet sic ut sit aliquid unumquodque

sed supponit quod est significare unum Si igitur quod vere

nulli accidit sed illi aliquid magis quod vere est significat

quod est quam quod non est Si vero erit quod vere est id

et album albo autem esse non est quod vere est neque enim

accidere ipsi possibile est quod est neque enim quod est est

vere est non igitur quod est est quod non vere est album est

non sic autem sicut aliquid non sit sed omnino non sit quod

vere itaque est non est verum enim est dicere ipsum album esse

hoc autem non quod est significat quare et album

significat quod vere est multa igitur significat quod est

Hic disputat contra rationem Parmenidis non solum et hic facit plus
supponendo quod ens in ratione Parmenidis significat accidens ... ergo
quod est sic ... ens solum significet accidens necesse est accidens
esse et subiectum esse et ita plura et ostendit ... sic
accidens exigit subiectum de quo dicatur sed ... ens significet
solum accidens subiectum accidentis non erit quia alia est differentia subiecti
et accidentis quare accidens non est ergo quod est non est ... autem
quod qui dat ens esse unum non debet credere ipsum esse quodcumque unum
sed ens quod est unum in rei veritate

[illegible]

[illegible]

Neque ergo magnitudo erit quod est si quidem quod vere
est est quod est. Utrique enim alterum est esse partium. [illegible]

[illegible]

Quod autem dividitur quod vere est aliquid aliud et
ratione manifestum est ut homo si est quod vere est aliquid
necesse est et animal quod vere est aliquid esse et bipedem

[illegible]

Si enim non fuerit quod vere est aliquid accidentia erunt
aut igitur homini aut alii alicui subiecto. Sed impossibile est.
Accidens enim dicitur hoc aut quod contingit inesse et non inesse aut
esse aut cuius est in ratione hoc cui accidit ut sedere
quod sicut separabile. In simo autem est ratio naris cui
dicimus accidere simum. Amplius quecumque in diffinitiva
ratione insunt aut ex quibus sunt in ratione horum non
inest ratio totius aut in bipedali ratio hominis non
aut in albo que est ratio albi hominis. Si igitur hec
hunc habent modum et homini accidit bipes necesse est
separabile esse ipsum quare contingeret utique non bipedem
esse hominem aut in ratione bipedis inerit hominis
ratio sed impossibile est: illud enim in illius ratione inest.
Si autem alii accidit bipes et animal et non est utrumque
quod vere est aliud et homo utique erit accidentium alicui

[illegible]

Sed quod vere est sit accidens nulli et de quo ambo et utrumque

quod et quod est ex hiis duobus ex indivisibilibus utique erit

hic addunt racionem pro premissis scilicet quod id quod est est unum omne et indivisibile et est ens si enim sit illud quod vere est utputa dicitur et acerva et non acerva quam corpus est omnino indivisibile unum enim si ipsum est divisibile tunc ens dividitur in duas partes et ens dicitur de partibus sed dicebatur de toto contingit ergo dividi istas partes et quousque non deficit corpus aut erit ens stabis in non toto aut ad puncta quorum utrumque est impossibile ergo quod corpus significatum per quod ens est indivisibile sic introducunt, dicunt hanc partem Dicit quod quidam hic dicunt alium quod sic ordinat quod hic non est accidens quod illud quod vere est ens est homo et universale substancia non est accidens sed racionale animal et bipes et diffinitio constans ex hiis ita quod totum diffinitum conversum sit ex ipsis substancialibus que non possunt dividi ab eo

Quidam autem racionibus utrisque hinc quidem quoniam omnia unum

sunt si quod est unum significat quoniam est et quod non est

nichil enim prohibet non simpliciter esse sed non ens aliquid esse

qui decisiones indivisuas facientes magnitudines

hic increpat quosdam consencientes racionibus premissis et postquam consenserunt et primo quod consenserunt prime racioni concedendo quod omnia sunt unum quod est vere ens quod nisi sit esset ens sit unum tamen et tamen ad quod est sit unum est sit ens ut dicunt ens non esset ens et ita contradictoria simul erunt Secunde racioni consenserunt in hoc quod corpus deficiens aliquando contingit quod ens est tamen unum non tamen quod possit ipsum esse indivisibile sed excedit ipsum esse divisibile et divisionem eius stare ad magnitudines indivisibiles, capitulo autem re

Manifestum autem quoniam non verum est quod si unum significat

quod est et non possibile est simul contradictionem esse non erit

quod non est nichil enim prohibet non simpliciter esse sed non

ens aliquid esse quod non est dicere ergo extra ipsum quod

est nisi aliquid erit unum omnia esse inconveniens

quis enim addiscat ipsum quod vere est nisi quod vere est

aliquid sit si autem nichil tamen prohibet multa quod

sit esse sicut dictum est Quod quidem igitur unum esse

quod est impossibile sic manifestum est

hic increpat eos qui consenserunt prime racioni ostendendo quod non est verum si ens significat unum et non sit possibile contradictoria esse simul quod ergo sit hoc quod non est illud unum sit sit ens ut patet in hoc exemplo si ponatur ens vere significare ens quod est homo non sequitur quod ea que non est homo sit sit ens quia ut corpus et animal est homo et tamen utrumque est aliquo modo ens ... si vere ens sit similiter quod hic nichil prohibet accidens et quod aliquo modo ens sit licet non sit simpliciter ens quod est substancia Et addit dicens quod si aliquis cognosceret id quod vere est oportet quod ipsum vere ens sit substancia que est substancia ut dictum est si vere ens sit hoc non prohibet multa esse differencia a divisione et replicat ibi omnino quod quidem ... et patet

Sicut autem phisici dicunt duo modi sunt hij quidem enim
unum facientes quod est corpus subiectum aut trium aut
aliud quod est igne quidem densius aere autem subti-
lius Alia generant densitate et raritate multa
facientes hec autem contraria universaliter autem excellencia
et defectus sicut magnum dicit plato et parvum nisi quod hic
quidem hec facit materiam unum autem speciem Alij vero unum
quidem subiectum materiam contraria autem differencias et species Alij autem
ex uno inherentes contrarietates segregari quemadmodum Anaxa-
mander dixit

[illegible]

Et quicumque autem unum et multa dicunt esse sicut Empedo-
cles et Anaxagoras ex commixtione namque segregant alia

[illegible]

Differunt autem ab invicem in eo quod hic circulacionem facit
horum hic autem semel

[illegible]

Et hic quidem infinitas similes partes et contraria ille vero
vocata elementa solum

[illegible]

Videtur autem Anaxagoras sic infinita opinari eo quod accipi-
at communem opinionem phisicorum esse veram tamquam fiat

nullū horū ex eo quod nō est ꝓpt' hoc eni sic dicūt et

erant simul oīa et fieri huiusmodi statuerūt alterari Alij

hic intendit ponere

aut congregacōem et segregacōem cuius ꝯi . Anax . et dicit
dicat ꝑma ē ex qua gnāt et cuius nō gnā ex nō ente s;
ex ente ꝓpt' q gnāle sit in eo ex quo gnāt et ita s; acc
gnāt ex igne necesse est q aer sit in igne et ita d' alijs qre
necesse q quodlz esse in quolz

Amplius ex eo q fiūt ex alterutris ꝯria inerat ergo

Si enī omne quod fit necesse ē fieri aut ex hijs q sunt

aut ex hijs que nō sūt horū autē aliud quod ex his

que nō sūt aliquid fieri impossibile est de hec enī q'nt

opinione omnes quid' nā sūt reliquū iā ꝯtinge'

ex necessitate putauerunt ex hijs que sūt et insūt fieri
Alia racio et p' pr' q ꝯria sūt sit et ē ꝯria gnā ex suo
subito et nō gnā ex nō ente s; ex ente qd ē ipsi et qd
ē in eo actu ex quo gnā et go ꝯtrariū ē in ꝯrio et ita sit
Si enī ꝯria ꝑbat inde s; id quod gnā nō gnā ex nō ente s;
ex ente et pz

Sz ꝓpt' paruitatē magnitudinū ex inuisibilibus nobis

vn dicūt omne in omne misceri ꝓpt' id q omne ex omni

videbāt fieri Apparere aut dicūt et appellari altera ab inui

cē ex magis superabundanti ꝓpt' multitudinē in mix

tura infinitorū Sinceē quid' totū albū aut nigrū

aut carnē aut os nō ēe s; qd plus vnumquodqz ht

hic ꝯtradicit eius q possit obiici

hoc vider' ēe 2m nām rei Anax . s; quare vnū nō appar
in alio cū ex ipo gnēt et ī ipo sit et quare cū quodlz sit
quolz hēt res diuersa nō et distincta Racio pmi ē q ꝓpt'
paruitatē eius qd gnā ī ipm nō sentit Scd' pdi q semp
a superabundanti denomat'

Si go infinitū sc'm quod infinitū ignotū est sc'm

multitudinē quid' et magnitudinē infinitū ignotū

quātū ē quodda sc'm speciem aut infinitū ignotū qua

le quodda est principijs aut infinitis existentibus et sc'm

multitudinē et sc'm speciem impossibile ēe que sūt ex hijs

cognoscere Sic enī cognoscere compositū arbitramur

hic intendit destru

cū cognoscimus ex quibus et quantis sit ere opinionē Anax.
et postū destruit ea et nō aliud cū quia sua opinio fuit eo
firmata p racionē phicam et ideo nedū soluere ipsius sed quarē de
structio aliorum opinionū patebit ex sequentibus et ponit A . ros
quarum prima est pr'a nō ēe infinita et est ꝯtra infinitudinē
quantū tale ē incognitum sequit' pr'a sūt infinita ut ponit Anax
cū ponit quodlz in infinito in quolz pr'a erūt incognita ergo
principiata sūt incognita ꝯsequēs ꝑma go illud ex quo sequit'
s; q pr'a sūt infinita et quodlz ē in quolz Et ibi sicut
cognoscere dicimus quam racionē hic

Amplius autem si necesse est cuius pars contingit quantumcumque esse secundum
magnitudinem et parvitatem et ipsum contingere dico autem talium
aliquam partium in quam cum insit dividitur totum si autem impossibile est
animal aut plantam quantamcumque esse secundum magnitudinem et par-
vitatem manifestum quod neque partium quamlibet erit enim totum
similiter partes autem sunt caro aut os et huiusmodi partes sunt animalis
et fructus plantarum manifestum enim igitur quod impossibile est carnem
aut os aut aliquid aliud quantumcumque esse magnitudine
ponit secundam rationem ad idem [illegible]
aut in maius aut in minus) [illegible] partibus [illegible] totius non [illegible]
[illegible] quantitas [illegible] ut totius [illegible] ad destructionem [illegible] animalis totius sit
animalis sit determinata quantitas et partibus [illegible] quantitas [illegible] sit carnis
[illegible] caro non potest esse infinita [illegible] infinita non sunt in carne
[illegible] non erunt infinita in quolibet [illegible] sic [illegible] Amplius autem si
[illegible] que concludit quod in nullo finito possunt esse partes infinite secundum
quantitatem [illegible] posuit Anaxagoras et est [illegible] partes infinite et in
infinitum in determinatum et in indeterminatum [illegible] impossibile
totum [illegible] ex partibus esse infinitum et partes [illegible] impossibile est esse infi-
nitas [illegible] enim partes essent infinite necesse est totum esse infinitum
[illegible] rationem primo ponit minorem et exponit quod sunt partes
[illegible] 2o maiorem [illegible] autem conclusionem [illegible] est [illegible]
[illegible] que ibi [illegible] ultimo [illegible] in [illegible]
[illegible] sequitur [illegible] conclusio [illegible] inferiorem quod [illegible] partes
[illegible] autem impossibile destruens [illegible] ex abundanti [illegible]
sunt partes animalis que plantarum
Amplius si omnia insunt huiusmodi in invicem et non fi-
unt sed segregantur cum insunt dicuntur autem et a
plurimo fit autem ex quolibet quodlibet ut ex carne aqua
segregatur et caro ex aqua omne autem corpus fi-
nitum destruitur a corpore finito manifestum est quod non contingit
concludit [illegible] in omnibus
in unoquoque unumquodque esse et est [illegible] omne corpus finitum
[illegible] per subtractionem alicuius finiti ab ipso [illegible] quodlibet non est in
quolibet et precedit sic plus repetit opinionem Anaxagore et [illegible] et
adiungit [illegible] rationes predictas ex quo infert quod [illegible]
[illegible] 2o ibi Remota autem etc.
Remota enim ex aqua carne et iterum alia facta ex reli-
qua segregatione etsi semper minor erit segregata sed tamen
excedet magnitudo aut parvitate quare si quidem stabit se-
gregatio non omne in omni erit in reliqua enim aqua
non erit caro si vero non stabit sed habebit semper ablationem in fini-
ta magnitudine equalia finita inerunt infinita numero
[illegible] sit ex aqua
magnitudine hoc autem impossibile est extrahitur caro et ex
carne extracta [illegible] extrahitur aqua et ex ea aqua iterum sit
caro [illegible] iste [illegible] processus [illegible] est in infinitum [illegible]
devenire ad carnem [illegible] et si [illegible] stabit segregatio [illegible]
[illegible] est caro in [illegible] ex aqua [illegible] ex aqua residua
[illegible] caro [illegible] quodlibet in quolibet [illegible]

Secundo vero dicit quod contingit devenire ad carnem minimam determinatam et [illegible] segregatione si procedit in infinitum tunc carnes infinite [illegible] et equales et finite secundum magnitudinem erunt in aqua quod est corpus finitum cum enim processus sit ad carnem minimam omnes carnes post [illegible] erunt equales cum non sit minor minima [illegible] constituent corpus finitum [illegible] aliquo finito ab ipso quod est inconveniens [illegible]

Adhuc autem si omne quidem corpus remoto quodam minus necesse est fieri, carnis autem determinata est quantitas et magnitudine et parvitate, manifestum quod ex minima carne nullum segregabitur corpus; erit enim minus minima.

[illegible] que [illegible] quod quodlibet [illegible] et est [illegible] residuum [illegible] contingit aliquid a carne segregare erit minus minimo quod est impossibile

Amplius autem in infinitis corporibus inest utique caro infinita et sanguis et cerebrum separata ab invicem, nihil autem minus entia, et infinitum unumquodque. Hoc autem irrationabile.

[illegible] ostendens quod non sunt infinita in unoquoque talis est. Si in aliquo toto generatur [illegible] infinita et ita quod [illegible] sit infinitum [illegible] est quod in [illegible] sunt infinite [illegible] infinitum non sit unum infinitum [illegible] toto et [illegible] infinita [illegible] quelibet [illegible] et partes [illegible] infinite et [illegible] infinitum sunt in aliquo toto et [illegible] separari a toto [illegible] a qualibet parte [illegible] infinita secundum Anaxagoram [illegible] a toto [illegible] est [illegible]

Nequaquam segregandum esse nescientes dicit, recte autem dicit; passiones enim inseparabiles sunt. Si igitur mixti sunt colores et habitus, si segregentur, erit aliquid album et sanum non alterum aliquod ens nec de subiecto.

[illegible] quod non quodlibet segregatur a quolibet talia [illegible] inseparabile [illegible] ita quod quelibet sunt [illegible] mixta corporibus cum igitur omnia mixta sint [illegible] secundum Anaxagoram erunt [illegible] separata a subiecto quod est impossibile [illegible] quod hic intendit dicere quod aliquod [illegible] habuit Anaxagoras [illegible] quod [illegible] possint [illegible] separata

Quare inconveniens impossibilia quaerens intellectus, si vult quidem segregare, hoc autem facere impossibile est et secundum quantitatem et secundum qualitatem: secundum quantitatem quidem quia non est minima magnitudo, secundum qualitatem autem quia inseparabiles passiones.

Hic ostendit quod intelligentia quam posuit Anaxagoras segregare et distinguere res ab invicem in mixto est inutilis et [illegible] quod [illegible] quaerit enim segregare et distinguere res quod [illegible] potest complere

Non recte autem neque generationem accipit similium specierum. Est enim ut lutum in luta dividitur, est autem ut non. Et idem modus est ut lateres ex domo et domus ex lateribus; sic autem aquam

[illegible] ratio ordinis [illegible]
quod [illegible]

et aer ex alterutris et fiunt et fient [illegible]
[illegible]
[illegible] simile

Melius autem est minora et finita accipere quod fecit
hec est manifestavit [illegible] principia
fecit Empedocles [illegible] incipit [illegible] principia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Omnes igitur contraria principia faciunt et dicentes
quod unum sit omne et immobile et parmenides enim
calidum et frigidum principia facit hec autem appellat ignem et
terram et qui rarum et densum et democritus firmum
et inane quorum aliud quidem quod est aliud autem sicut
quod non est esse dicit adhuc positione figura et
ordine hec autem genera contrariorum sunt positionis sursum
et deorsum ante retro ordine prius et posterius figura
angulus rectum circulatum quod quidem igitur contraria quodammodo
[illegible]
omnes faciunt principia manifestum est [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
lac [illegible]

Et hoc rationabiliter oportet enim principia neque ex alterutris esse

neque ex aliis et ex hiis omnia contrariis autem primis insunt
[illegible]
hec ex aliis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Sed et illud considerandum quod nec fiunt ex aliis ob id vero quod
[illegible]
contraria non sunt ex alterutris [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Sed oportet hoc in ratione considerare qualiter contingit. Accipiendum igitur est primum quod omnium que sunt neque nihil facere aptum natum est neque pati contingens a contingenti neque fit quodlibet ex quolibet nisi aliquis accipiat secundum accidens qualiter utique enim fiet album ex musico nisi accidens sit albo aut nigro musicum sed album quidem fit ex non albo et hoc non ex omni sed ex nigro aut medio. Et musicum ex non musico sed non ex omni sed ex immusico aut ex hoc si aliquid ipsius est medium neque igitur corrumpitur in contingens primum ut album non in musicum nisi forte secundum accidens sed in album non in contingens sed in nigrum aut medium. Similiter autem musicum in non musicum et hoc non in contingens sed in non musicum aut si ipsius aliquod medium est. Similiter autem hoc et in aliis

Hic determinat [illegible] medius [illegible] et [illegible] in simplicibus neque ergo hic [illegible] ad compositum in [illegible]

Quoniam non solum simplicia eorum que sunt sed et composita secundum eandem se habent rationem sed propter hoc quod opposite dispositiones non denominate sunt latet hoc contingens. Necesse enim omne consonans ex inconsonanti fieri et inconsonans ex consonanti et corrumpi consonans in inconsonantiam et hanc non in contingentem sed in oppositam [illegible]

Sed quia dispositiones contrarie sunt innominate in compositis ideo latet qualiter sit generatio ex contrariis in [illegible]

Differt autem nihil in consonantia dicere aut ordine aut compositione manifestum enim quod eadem est ratio

[illegible] consistit in duobus [illegible] ordine [illegible] hoc [illegible]

At vero domus et statua et quodlibet aliud fit similiter domus quidem enim fit non ex eo quod composita sunt sed ex eo quod divisa sunt hec sic et statua et figuratorum aliquid ex non figurato et unumquodque horum alia quidem ordo alia vero compositio que sunt. Si igitur hoc verum est quod omne quod fit fiat et corrumpitur quod corrumpitur aut ex contrariis aut in contraria et in horum media. Media autem ex contrariis sunt ut colores ex albo et nigro quare omnia utique erunt que natura fiunt aut contraria aut ex contrariis

Hic [illegible] in artificialibus [illegible] in artificialibus et hic [illegible] artificialia [illegible] quod addit hic quod non solum [illegible] artificialia [illegible] per decisionem et [illegible] in statua et [illegible] statua per decisionem [illegible] [illegible]

Usque quidem igitur ad hoc fere secuti sunt et aliorum plurimi

quemadmodum diximus prius. Omnes enim elementa et ab ipsis

vocata principia et si sine ratione ponentes, quemadmodum tamen

ab ipsa veritate coacti [illegible] hic probat [illegible] antiquorum [illegible] dicens quod ad

hoc dicendum [illegible] antiqui [illegible] quod contraria sunt principia [illegible]

[illegible] inductione [illegible] non inducunt [illegible] principia [illegible]

Differunt autem ab invicem in eo quod alii quidem priora alii posterio-

ra accipiunt et quod hii quidem notiora secundum rationem, illi

autem secundum sensum: hii quidem enim calidum et frigidum, illi autem

humidum et siccum, alii autem imparem et parem, quidam

autem concordiam et discordiam causas ponunt generationis. Hec

autem ad invicem differunt secundum dictum modum. [illegible] hic addit [illegible]

[illegible] generationis ex contrariis dicunt tamen in [illegible] quidam

posuerunt contraria priora [illegible] et quidam posteriora [illegible] et quidam posuerunt

contraria notiora secundum sensum, quidam secundum intellectum

Quare eadem dicunt quodammodo et altera ab invicem: altera quidem

quemadmodum videtur pluribus, eadem autem secundum analogiam.

Accipiunt enim ex eadem coordinatione: hec quidem enim con-

tinent, alia vero continentur contrariorum. Hoc igitur modo similiter di-

cunt et aliter, et peius et melius; et hii quidem notio-

ra secundum rationem, sicut dictum est prius, illi autem secundum sensum.

Universale quidem enim secundum rationem notum est, singulare

autem secundum sensum; ratio quidem enim universalium est, sensus

autem particularium. Ut magnum et parvum secundum rationem est,

rarum autem et densum secundum sensum. Quod quidem igitur contraria

hic concludit quod antiqui

oportet esse principia, manifestum est. [illegible] quia contraria

[illegible]

[illegible]

[illegible] esse ordinata [illegible]

[illegible] quidam [illegible]

[illegible] et quidam nobiliora [illegible] et quidam notiora [illegible]

[illegible] secundum rationem quidam notiora secundum sensum [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Consequens autem utique erit dicere utrum duo aut tria

aut plura sint. Unum quidem enim impossibile est, quoniam non unum

contraria; infinita autem non, quoniam non scibile quod est erit

[illegible] principia sint quia hic declarat quot sunt

[illegible]

[illegible]

[illegible] infinita [illegible]

[illegible]

[illegible] infinita [illegible] principia [illegible] infinita [illegible]

[illegible] principia [illegible] infinita [illegible]

[illegible]

Et una contrarietas in omni genere primo substantia autem una quaddam
ponit rationem [illegible]
genus est [illegible]
[illegible]
[illegible] infinita [illegible]

Et quod contingit ex finitis melius ex infinitis quemad-
modum Empedocles quam ex infinitis omnia namque assignare
ponit [illegible]
opinatur quemadmodum Anaxagoras ex infinitis [illegible]
[illegible] causam omnium [illegible] principiis [illegible]
[illegible] Empedocles [illegible] Anaxagoras.

Amplius sunt alia aliis priora contraria et fiunt altera ex
alteris ut dulce et amarum et album et nigrum principia autem
semper oportet manere. Quod quidem igitur neque unum neque infi-
nita sunt manifestum est ex hiis.
ponit [illegible]
[illegible] infinita

Quoniam autem finita faciunt duo tantum vel non faciunt duo tantum
habet quandam rationem. Deficiet enim utique aliquis qualiter
densitas raritatem facere apta nata sit aut hec den-
sitatem. Similiter autem et alia quecumque contrarietas. Non enim
concordia discordiam congregavit et facit aliquid ex ipsa
neque discordia ex illa sed utique ambe alterum quoddam tertium.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Quidam autem et plura recipiunt ex quibus parant eorum que
[illegible]
sunt naturam. [illegible] platonis [illegible]
[illegible]

Adhuc autem amplius et de hoc aliquis dubitabit nisi aliquid
alterum supposuerit contrariis. Nullum enim videmus
eorum que sunt substantiam contrarietatem principium autem non de sub-
iecto oportet dici aliquo. Erit enim principium principii. Subiectum
enim principium et prius videtur esse predicato.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Amplius non esse dicimus substantiam contrarium substantie qualitatis ergo ex non
subiecto subiecta utique erunt aut quod prius substantia non substantia substantie
erit. Unde si aliquis et priorem naturam putabit rationem et
hanc necessarium est si debet salvare utramque ipsas subicere quoddam

[illegible]

tertium [illegible]

Quemadmodum unam dicunt quandam naturam dicentes
esse ut aquam aut ignem aut medium horum videtur autem me
dium magis ignis enim et terra et aer et aqua cum con
trarietatibus complexa sunt. Unde non irrationabiliter faciunt sub
iectum alterum ab hiis facientes aliorum dicunt aerem aer
autem minime habet aliorum differentias sensibiles consequitur aqua.
Sed omnes unum hoc contrariis figurant ut densitate et rari
tate et eo quod magis et minus. Hec autem sunt omnino excel
lentia utique et defectus sicut dictum est prius.

[illegible]

Sed videtur antiqua esse hec opinio quod unum et super
abundantia et defectus principia rerum sunt sed non eodem modo

Sed antiqui duo quidem facientes unum autem pati ponentes, aut quidam posteriorum unum quidem facere duo vero pati dicunt magis et minus. Tria quidem igitur dicentes elementa esse et ex hiis et ex huiusmodi aliis intendentibus videbitur utique habere quandam rationem sicut diximus. Plura autem tribus non amplius esse ad patiendum quidem enim sufficiens est unum.

Recitat opinionem antiquorum et addens quod secundum eos posuerunt unum [illegible] plura [illegible] forme [illegible] et ponit [illegible] quidem et plura [illegible] duo [illegible] tria et plura dat [illegible] ad patiendum [illegible] et plura [illegible] unum [illegible] substantia [illegible] in omni genere sufficit unum subiectum in [illegible] et nichil fit non superflue ergo [illegible] Si autem horum contrariorum [illegible]

Si autem horum contrariorum due erunt contrarietates oportebit seorsum utrisque esse alteram quandam naturam mediam esse aut ex invicem potest generare occasio utique altera contrarietas. Status erit [illegible] plura esse [illegible]

Hic [illegible] ostendit non plura esse [illegible] duobus [illegible] quia duobus [illegible] horum et utrumque [illegible] sibi subiectum et ita [illegible] Si autem unum [illegible] sibi subiectum [illegible] in omni genere [illegible] reliquum [illegible] superfluum. Simul autem et [illegible]

Simul autem et impossibile est plures esse contrarietates primas. Substantia enim unum quoddam genus est entis quare in eo quod prius et posterius solum different ab invicem principia sed non genere. Semper enim in uno genere una contrarietas est. Omnes enim contrarietates reduci videntur in unam. Aliquod quidem igitur neque unum sit elementum neque plura duobus vel tribus manifestum est. Horum autem quodammodo dubitationem habet multam.

2a ratio ad idem est in unoquoque genere est una contrarietas prima et omnes reducuntur ad unam contrarietatem plura quam [illegible] substantia [illegible] duo et ita [illegible] plura duobus

Sic ergo nos dicimus primum de omni generatione aggredientes. Est enim secundum naturam quia prius dicere communia sic unumquodque propria speculari.

Hic [illegible] quod duo et quod tria et [illegible] determinandi [illegible] in ipso [illegible] de generatione in quo et [illegible] naturae [illegible] et in aliis libris de generatione [illegible] est ordo secundum naturam huius [illegible]

Dicimus enim fieri ex alio aliud et ex altero alterum aut simplicia dicentes aut composita. Dico autem sic hoc

Est enim hoc fieri hominem musicum, est autem non musicum album fieri musicum aut non musicum hominem hominem musicum. Simplex quidem ergo dico quod fit ut hominem et non musicum, et quod simplex fit ut musicum; compositum autem et quod fit et quod fieri est ut cum non musicum hominem dicimus fieri aut musicum aut musicum hominem.

hic accidit ad intentum et plura usque ibi Quoniam [illegible] aut [illegible] quare est [illegible] tria scilicet materiam formam et privationem et intendit [illegible] In omni generatione necesse est esse aliquid quod generatur ut forma et aliud ex quo generatur quod quidem est duo ut materia et privatio et [illegible] tria contraria scilicet materia forma et privatio [illegible] qualitas [illegible] forma fieri ex subiecto [illegible] privatione [illegible] et privatione [illegible] 2o dat differentiam accidentalem ut materiam et formam [illegible] 3o inducit dubia [illegible] ibi [illegible]

Horum autem hoc quidem non solum dicitur hoc aliquid fieri sed etiam ex hoc ut ex non musico musicus; hoc autem non dicitur in omnibus, ut non ex homine factus est musicus sed homo factus est musicus.

hic [illegible] dat [illegible] materiam et privationem [illegible] privatio subiectum in generatione dicitur hoc fieri hoc et hoc fieri ex hoc [illegible] subiectum non dicitur hoc fieri hoc et [illegible] hoc fieri ex hoc

Eorum que fiunt sic simplicia dicimus fieri aliquid quidem permanens fit, aliud vero non permanens; homo quidem enim permanet musicus factus homo et est; sed non musicum et immusicum neque simplex neque compositum permanet.

[illegible] et [illegible] subiectum in generatione manet [illegible] completa [illegible] et [illegible] et privatio [illegible]

Determinatis autem his ex omnibus que fiunt hoc est accipere si aliquis intendit sic dicimus quoniam oportet aliquid semper subici quod fit, et hoc si numero est unum sed specie non unum; specie enim dico et ratione idem; non enim idem est homini et immusico esse, et hoc quidem permanet illud vero non permanet; non oppositum quidem permanet, homo enim permanet, musicum autem et immusicum non permanet, neque ex ambobus compositum ut musicus homo. Sed ex aliquo fieri aliquid magis quidem in non permanentibus ut ex non musico musicum fieri, ex homine autem non.

hic ostendit quandam dubiam [illegible] in precedentibus scilicet quod in omni generatione necesse est aliquod subiectum ex quo fit [illegible] esse duo quia materia et privatio et [illegible] aliquo modo [illegible] est aliud [illegible] in illo subiecto et aliud est [illegible] et hoc et [illegible] quod permanet [illegible] ex alio fit aliud [illegible] ex [illegible]

Sed vero et in permanentibus aliquando dicitur similiter ex aere statua. Tamen cum dicimus fieri non ex statua, hoc tamen ex opposito et non permanenti utrolibet dicitur ex hoc hoc et hoc hoc. Etenim ex immusico et immusicus fit musicus. Unde et in opposito similiter est. Etenim ex immusico homine et immusicus homo dicitur fieri musicus.

Ne credat quod possit aliud esse ad unum subiectum quod ut dicatur hoc fieri hoc [illegible] subiectum quod [illegible] hoc fieri ex hoc addit quod sic si hoc est unum et [illegible]

Multipliciter autem cum dicatur fieri et horum quaedam non simpliciter fieri sed hoc aliquid fieri, simpliciter autem fieri substantiarum solum, sed in quaedam alia manifestum quia necesse est subici aliquid quod fit. Etenim quantum et quale et ad alterum aliquando et ubi fiunt in subiecto aliquo propter illud quod sola substantia de nullo alio dicitur subiecto, sed alia omnia de substantia. Quod autem et substantiae et quaecumque alia simpliciter entia ex quodam subiecto fiunt considerantibus fiet utique manifestum. Semper enim est aliquid quod subicitur ex quo fit quod fit, ut plantae et animalia ex semine. Fiunt autem quae fiunt simpliciter alia quidem transfiguratione ut ex aere statua, alia vero appositione ut quae augmentantur, alia vero abstractione ut ex lapide Mercurius, compositione autem ut domus, alteratione vero ut quae vertuntur secundum materiam. Omnia autem quae sic fiunt manifestum est quoniam ex subiectis fiunt.

Hic ostendit primum quod fuit dictum in principiis scilicet quod in his quae fiunt generatio necesse est aliquod subici ex quo fiat generatio et hic ostendit per inductionem et primo in generatione eorum quae fiunt simpliciter seu artificiali et primo inducit in generatione eorum quae fiunt simpliciter, sicut autem et hic inducit in generatione fiunt autem quae fiunt et hic inducit in generatione artificiali etc.

Quare manifestum ex dictis est quoniam quod fit semper compositum est et est quidem aliquid quod fit, est autem aliquid quod hoc fit, et hoc duplex: aut enim subiectum aut oppositum. Dico autem oppositum quidem immusicum, subici autem hominem, et infigurationem et inordinationem et informitatem opposita dico, aes autem et lapidem et aurum subiectum.

Hic ex praemissis ostensis primo infert intentum scilicet quod in omni generatione est reperire duo scilicet quod generatur ut forma et reliquum ex quo fit generatio et illud est duo scilicet unum et privatio [illegible]

Manifestum g° ex [illegible] quod sunt cause et principia eorum que nata
sunt ex quibus primis sunt et fiunt non tamen accidentibus sed unum
quodque quod dicitur secundum substantiam quod fiat ex subiecto et forma
componitur enim musicus homo ex homine et musico quomodo
resolvens enim rationes in rationes eorum maiori g° e ex
[illegible]
[illegible] fiunt exhibet [illegible]
[illegible]
[illegible]
Est autem subiectum numero quidem unum specie vero duo homo quidem
enim et aurum et omnino materia [illegible] hec enim ad magis
et non tamen accidentibus ex ipso fit quod fit privatio autem et contrarie
tas secundum accidens est unum autem species ut [illegible] aut
musica aut aliorum quod sic predicatur unde est ex sic duo
[illegible]
dicenda sunt esse principia est autem sic tria [illegible]
[illegible]
[illegible] privatio quod [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Et si quidem sic contraria ut si aliquis dicat musicum et
immusicum calidum et frigidum aut et consonans et in
sonans est autem sic non ab alterutris enim pati
contraria impossibile est Solvit autem hec propter id quod aliquid
est subiectum hoc enim non est contrarium quare neque plura sunt
contrariorum principia quam duo sed duo ut est dicere numero neque
iterum penitus duo propter id quod alterum est esse ipsis sed tria
principia alterum enim est esse homini et non musico esse et in
figurato et ere [illegible] quod ergo principia circa generationem
phisicorum quot sunt dictum est et quomodo est quod oportet
subici aliquid contrariis et contraria duo esse sed quodam modo
alio non necessarium est sufficiens enim erit alterum
contrariorum facere absentia et presentia mutationem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] tria [illegible]

Subiectum autem natura scibilis est secundum analogiam sicut enim ad statuam es aut ad lectulum lignum aut ad aliorum aliquod habentium formam materia et informe se habet prius quam accipiat formam sic ipsa se ad substantiam habet et hoc aliquid et quod est [illegible]

[illegible] forma et [illegible] ad plenius [illegible] se ad [illegible] qualitas [illegible] cuius [illegible] prima e [illegible] e scibilis [illegible] ad formam sic [illegible] sic ex [illegible] [illegible] quidem [illegible]

Unum quidem igitur principium est non sic unum existens neque sic unum sicut hoc aliquid unum autem est quod est ratio Amplius autem contrarium huic privatio est hoc autem quomodo duo et quomodo plura dictum est Primum quidem igitur dictum est quod principia contraria sunt postea autem quod necesse est et aliud quoddam subiacere et esse tria Ex hiis autem manifestum est quae differentia contrariorum et quomodo se habent principia ad invicem et quid subiectum utrum autem substantia magis species aut subiectum non dum manifestum est Sed quod principia tria et quomodo et quis modus eorum dictum est

[illegible] quod [illegible] est unum principium quae omnibus [illegible] non [illegible] unum [illegible] in actu [illegible] aliquod [illegible] ex materia et forma [illegible] aut quod [illegible] sicut [illegible] principium [illegible] quod est forma [illegible] in [illegible] principium [illegible] aliud [illegible] forma [illegible] opponitur privatio [illegible] hic epilogat [illegible] a principio huius capituli [illegible] [illegible] quod [illegible] dicta sunt [illegible] de principiis [illegible] [illegible] est utrum forma sit magis substantia quam materia [illegible]

Quot quidem igitur et quae sunt principia ex hiis consideremus. Quod autem singulariter sic solvitur et antiquorum defectus post hoc dicamus Quaerentes enim secundum philosophiam primi veritatem et naturam rerum deducti sunt ut in viam quandam aliam abscedentes ob imperitiam Dicunt neque fieri eorum quae sunt nullum neque corrumpi propterea quod necessarium est fieri quod fit aut ex eo quod fit est aut ex eo quod non est Ex hiis autem utrisque impossibile est esse neque enim quod est fieri contingit est enim iam Et ex eo quod non est nichil utique fieri subici enim aliquid oportet

[illegible] ab illo loco [illegible] determinat de principiis [illegible] prius secundum veritatem [illegible] defectum antiquorum circa principia et primo recapitulat predicta [illegible] [illegible] et primo recapitulat [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] et ut corrumpi [illegible] [illegible] aut [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] aliquod [illegible] [illegible] argumenta [illegible]

Et sic quidem contingentes augmentantes neque esse multa
dicunt [illegible] tantum quod est illud. Autem talem accipiebant opinio-
hic subiungit predictorum aliorum solutionem
nem propter [illegible] dicta sunt in qua ceciderunt propter ignorantiam et [illegible]
[illegible] ex uno simpliciter ex non sit generato
[illegible] aut fit quibus nos insumus ut dicitur [illegible]
[illegible]
dicta ex [illegible]
Nos autem dicimus quod ex eo quod est aut || opinionem [illegible]
ex eo quod non est fieri aut quod est aut quod non est aliquid
facere aut pati aut aliquid esse quodlibet hoc fieri uno
quidem modo nichil differt ut medicum aliquid facere aut pa-
ti aut ex medico aliquid esse aut fieri. Quare quoniam
hoc dupliciter dicitur manifestum est quoniam ex eo quod est et ex eo quod
Solvit predictorum questionem et primo
non est aut facere aut pati [illegible] solvit eam
[illegible]
[illegible] quod dicit ens et non ens aliquid facere aut pati aut ex ipso
aliquid fieri dicitur multipliciter sicut medicum aliquid facere aut pati aut
ex ipso aliquid fieri. Edificat quidem igitur

Edificat quidem igitur medicus non secundum quod medicus sed secundum
quod edificator et albus fit non inquantum medicus sed in-
quantum niger. Curat autem et [illegible] autem et non medicus
fit inquantum est medicus. Cum autem maxime proprie dicimus me-
dicum aliquid facere aut pati aut fieri ex medico si secundum
quod medicus hoc patitur aut facit aut fit manifestum quod ex eo quod
non est aliquid fieri et hoc significat inquantum non est. Quod
illi quidem non despicientes defecerunt et propter hanc igno-
rantiam tantum ignoraverunt quod nichil opinati sunt fieri
Quare in quantum [illegible]
neque esse aliorum sed auferre omnem generationem dicitur medicum aliquid
facere aut pati aut ex ipso fieri aliquid dicitur multipliciter et proprie
Nos autem et ipsi dicimus

Nos autem et ipsi dicimus fieri quidem nichil simpliciter ex eo
quod non est sed tamen fieri ex eo quod non est ut secundum accidens.
Ex privatione enim quod est quidem per se non ens non inexistente
fit. Mirabile autem videtur et impossibile sic fieri aliquid ex eo
quod non est. Similiter autem neque ex eo quod est neque ex eo quod non
Deinde distinguit ens et non ens in
est fieri nisi secundum accidens per se et proprie hic per eam distinctionem
solvit predictam questionem sicut aliquid fit ex non ente simpliciter
est impossibile sed quod generatur fit ex non ente proprie vel ex ma-
teria que est non ens per privationem [illegible] non ens per se. Et sic
non est possibile aliquid fieri ex ente per se sed ex ente per accidens [illegible] illud
ex quo generatur aliquid [illegible] simpliciter ens et est simpliciter non ens
sed aliquo modo ens et aliquo modo non ens. Et hunc enim est sed in
[illegible] quia [illegible] descendat [illegible] fit [illegible] quod [illegible] fit simpliciter
non ens sed aliquo modo ens quia est privatio forme generande [illegible]
[illegible] aliud enim est fieri generatio proprie hoc non est simpliciter ens sed ali-
quo modo non ens

Sic autem et hoc fieri eodem modo ut si ex animali animal utique fiat et ex quodam animali quoddam animal ut si canis ex equo fiat. Fieret quidem enim non utique non solum ex quodam animali canis sed etiam ex animali sed non inquantum animal. Est enim iam hoc. Si autem aliquid debet fieri animal non secundum accidens non ex animali erit et si aliquid quod est non ex eo quod est neque ex eo quod non est. Quod enim ex eo quod non est dictum est nobis quid significet inquantum non est. Amplius autem esse et non esse omne et esse omne non removemus.

hic ostendit solutionem dictam ad quosdam expositores intendentes quod sicut ex non animali simpliciter non fit animal ut ex animali simpliciter sed ex quodam animali et quodam non animali similiter ex non ente simpliciter non fit aliquid ut ex ente simpliciter sed ex eo quod est aliquo modo ens et aliquo modo non ens et tamen illud ex quo fit generatio est [illegible] simpliciter ens et simpliciter non ens

Unus quidem igitur modus hic est. Alius autem est quia contingit eadem dicere secundum potentiam et actum. Hoc autem determinatum est in aliis per certitudinem magis. Quare quod vero dicimus dubitationes solvuntur propter quas coacti removent quaedam eorum quae dicta sunt. Propter hoc enim et priores deviaverunt a via quae in generationem et corruptionem et omnino in mutationem. Haec enim utique visa natura omnem solvit horum ignorantiam.

Soluta dubitatione per distinctionem entis et non entis per se et per accidens hic solvit eam per distinctionem entis in potentiam et actum [illegible] concludit quod sufficienter soluta est. Aliter intelligendum tamen est quod aliquid generatur ex ente actu et ente in potentia. Sequitur: Et hic concludit propter hanc opinionem esse solutam rationes dubitationis [illegible] antiquos posuerant opinionem etc.

Tangentes quidem igitur et alii quidam sunt ipsam sed non sufficienter. Primum quidem enim confitentur simpliciter fieri aliquid ex eo quod non est, inquantum Parmenidem recte dicere. Postea videtur ipsis si una est numero una et potentia tantum una esse. Sed hoc differt plurimum.

Soluta dicta quaestione ab eo loco [illegible] autem dicitur hic ostendit quod quidam tetigerunt istam distinctionem licet insufficienter. Tetigerunt enim eam in hoc quod materiam esse supposuerunt licet insufficienter quia non distinxerunt inter materiam et privationem et tangit duos defectus eorum ibi: primum enim. Primus est quod dixerunt generationem fieri ex simpliciter non ente dicentes quod Parmenides bene dixit [illegible] ex non ente. Alius tamen [illegible] defectus illorum ibi: postea quod ipsi putaverunt materiam esse unam potentia sicut est una numero.

Nos quidem enim materiam et privationem alterum dicimus secundum hoc

hanc quidem non esse secundum accidens materiam privationem autem per se non esse. Et hanc quidem prope et substantiam aliquam materiam privationem autem

nequaquam

hic [illegible] de [illegible] distinguendo [illegible] privationem a materia quod ipsi [illegible] [illegible] quia materia est non ens per accidens et per se [illegible] privatio quia [illegible] non est non [illegible] privatio autem est non ens per se hec [illegible] non [illegible] [illegible] et non alii etc.

Illud autem quod non est magnum et parvum similiter simul utrumque aut seorsum utrumque. Quare penitus alter modus est hic trinitatis et ille. Usque quidem enim ad hoc pervenerunt quod oportet quandam supponi naturam hanc tamen unam faciunt. Etenim si aliquis dualitatem facit dicens magnum et parvum ipsam nichilominus idem facit; alteram enim despexit.

hic ponit opinionem [illegible] [illegible] que fuit platonis ponentis privationem non esse principium [illegible] potentia et est quod quedam [illegible] [illegible] ut magnum parvum esse materiam et unum [illegible] [illegible] forme [illegible] est aliquo modo ponendo trinitatem [illegible] [illegible] modo [illegible] [illegible] ponit materiam formam et privationem [illegible] [illegible] materiam et formam [illegible] privationem etc.

Subiecta quidem enim concausa forma est eorum que fiunt sicut mater. Altera vero pars contrarietatis multotiens imaginabitur

ad maleficium ipsius protendenti intellectum omnino non esse.

ponentis privationem non esse principium hic ponit rationem [illegible] quam plato destruit privationem et est quod plato vidit quod materia et forma sunt cause rei generate et consolatores [illegible] [illegible] privatio non [illegible] [illegible] materia imaginatur non esse principium

Neque enim penitus esse extra omne; existente enim quodam divino et optimo et appetibili. Aliud quidem contrarium esse ipsi dicimus

hic ostendit quod non est [illegible] [illegible] privationem per duas rationes [illegible] divina est quoddam optimum et appetibile privatio [illegible] et hic appetit materia non inquantum est formata sed per naturam privationis inquantum est privata illa forma [illegible] [illegible] appetitum [illegible] [illegible] [illegible] est ponendo privationem et ibi [illegible] etc.

Illi vero accidit contrarium appetere sui ipsius corruptionem. Et neque ipsam possibile est appetere speciem propter non esse indigentem neque contrarium. Corruptiva enim sunt ad invicem contraria. Sed hoc est materia sicut si femina masculum et turpe bonum non quod per se est turpe sed secundum accidens neque femina

na secundum se sed secundum accidens

probat materiam [illegible] [illegible] materia [illegible] appetit formam inquantum [illegible] [illegible] forma [illegible] appetit formam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] utrumque est impossibile non enim appetit se quia [illegible] [illegible] se [illegible] appetit formam contrariam quia sic appeteret suam corruptionem quod est inconveniens. Relinquitur ergo quod per naturam privationis appetit

forma sic ille appetit vero et omnis turpe bonum. materia autem per se non est turpis sed per accidens privatione etc.

Corrumpitur autem et fit est quidem ut sic est autem ut non secundum enim quod est in quo secundum se corrumpitur quod enim corrumpitur et in hoc est privatio inexistens. aut secundum potentiam non per se sed incorruptibile et ingenitam necesse est esse ipsam. Si enim fiat subiici aliquid oportet primum ex quo fiet hoc autem est ipsa natura quare erit antequam fiat. Dico autem materiam primum subiectum unicuique ex quo fit aliquid cum insit non secundum accidens et si corrumpitur in hoc abibit ultimum quare corrupta erit antequam corrumpatur

ponit secundum rationem dicendo

materia neque generatur neque corrumpitur per se sed per accidens est generabilis et corruptibilis cum ergo materia corrumpi non conveniat partibus nisi quia aliqua creatura materia per se generatur et corrumpitur ut scilicet quia privatio per se corrumpitur et forma per se generatur in materia necesse est procedere prius posse in ea quia et huius ponit maiorem probatio minus maiore sub inquirimus cum sequitur. Clarius probat maiorem sic Si enim si materia per se generatur necesse est aliquid subiici ex quo generatur et hoc necesse est materia quia materia est illud ex quo fit omne quod fit et quod est in eo quod generatur per se et non per accidens ergo materia antequam generetur quod falsum est et inconveniens Si materia corrumpitur per se hoc est in materiam quia in illud est eo corrupto ex quo fiebat quare materia corrumpitur antequam corrumpatur quod est inconveniens De primo autem etc.

De principio autem secundum speciem utrum unum aut plura aut quot aut que sunt per certitudinem prime philosophie opus est determinare quare in illud tempus reponatur. De physicis autem et corruptibilibus speciebus in posterius demonstrandis dicemus. Quod quidem igitur sunt principia et que et quot numero determinentur a nobis sic. Rursus autem aliud principium incipientes dicamus

Cum determinatum est de principio ex quo quod est primum intus et quod cognoscitur et hic non determinat de forma quia hic excusat se hic nisi dicens quod determinare utrum tale principium sit unum vel plura pertinet ad primum philosophum et ibi Quod quidem igitur etc. Epilogat etc.

Et sic est finis primi libri super Martini

Sequitur secundus liber physicorum

II

[illegible]

...end gemo ... plati ... die ... istd ... [illegible]

... hic nomo ... quida ... [illegible]

[illegible] ... in ... [illegible]

... pronali ... de ... lochcom

... ageneas ... ac ... [illegible]

[illegible]

... plco ... [illegible]

[illegible]